

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

นายบัณฑิต ฉัตรวิโรจน์

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

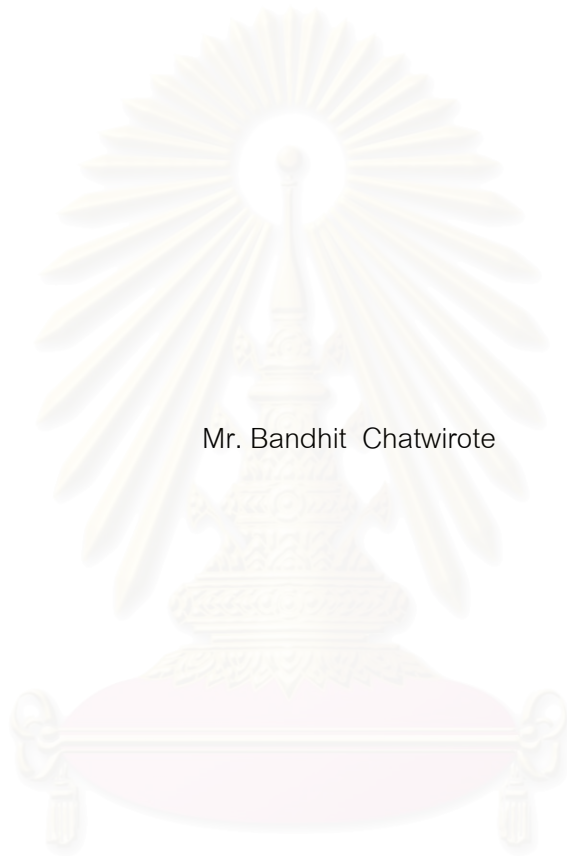
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE MANGEMENT LEARNING MODEL TO
ENHANCE STUDENT TEACHERS' TEACHING COMPETENCIES

Mr. Bandhit Chatwirote

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Higher Education

Department of Educational Policy, Management and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

บัณฑิต ัฒนวิโรจน์ : การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้าง
 สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู (THE DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE MANAGEMENT
 LEARNING MODEL TO ENHANCE STUDENT TEACHERS' TEACHING COMPETENCIES)
 อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ดร.อภิภา ปรีชญพทุทธิ, 291 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู 2) พัฒนารูปแบบการ
 จัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู และ 3) ศึกษาผล
 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู
 ขั้นตอนการดำเนินการมีดังนี้

1. ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วย
 นักศึกษาครูจำนวน 960 คน และอาจารย์นิเทศก์จำนวน 130 คนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่ง โดยสุ่ม
 ตัวอย่างจากประชากรที่ประกอบด้วยนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ผล
 การศึกษา พบว่า สมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
 ผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ผลการเปรียบเทียบ
 ความคิดเห็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครูเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีความ
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสม
 โดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบนี้มีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่ม
 และเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลตาม
 สภาพจริง

3. การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
 นักศึกษาคณะมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ จำนวน 60 คน : กลุ่ม
 ทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t - test พบว่า กลุ่มทดลองมี
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

สาขาวิชา ุฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4684685427 : MAJOR IN HIGHER EDUCATION

KEY WORDS : KNOWLEDGE MANAGEMENT / LEARNING MODEL / TEACHING COMPETENCIES

BANDHIT CHATWIROTE: THE DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE MANAGEMENT
LEARNING MODEL TO ENHANCE STUDENT TEACHERS' TEACHING

COMPETENCIES. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. PANSAK POLSARAM, Ph.D.

THESIS CO-ADVISOR: ASST. PROF. APIPA PRACHYAPRUIT, Ph.D., 291 pp.

The objectives of this research were 1) to investigate student teachers' teaching competencies, 2) to develop a Knowledge Management Learning Model; and 3) to evaluate the outcomes from utilization of the Knowledge Management Learning Model. The research procedure is as follows:

1. In terms of the investigation of student teachers' teaching competencies, data were collected from the samples of 960 student teachers and 130 supervising lecturers from 7 universities. These samples are selected from student teachers and supervising lecturers across the country. The result of the study showed that the level of teaching preparation, teaching performance, and teaching evaluation are at the moderate level. The differences between student teachers and supervising lecturers' views on student teachers' teaching competencies are at the .05 level of significance.

2. Knowledge Management Learning Model was developed and approved by experts at the highest level. Strengths of this model were the integration of the concepts of knowledge management, group processing and cooperative learning, constructivism, knowledge application, and authentic assessment.

3. The Knowledge Management Learning Model is tested with 60 student teachers in Kamphaeng Phet Rajabhat: the treatment group (n=30) and the controlled group (n=30) with a course, titled the Teacher Professional Development. Data's on teaching competencies were analyzed with t-test. The results of the research showed that the average score on the student teachers' learning achievement and teaching competencies' of the treatment group is higher than those of the controlled group at the .05 level of significance.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department of Policy, Management and Education Leadership

Field of study : Higher Education

Academic Year : 2007

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจและขอขอบพระคุณโดยลำดับต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันศักดิ์ พลสารัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิภา ปรัชญพฤทธิ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้ไขงาน ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ทูมทเวลาในการให้คำปรึกษาด้วยความเมตตา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในทุกเรื่องและกระตุ้นให้ผู้วิจัยมีความกระตือรือร้นในการทำวิจัยตลอดเวลา

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลา และให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะสู่ความสมบูรณ์ของการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ปทีป เมธาคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ และ ดร. จิรัชฌา วิเชียรปัญญา

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาอุดมศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาในขั้นนี้ได้ และขอขอบคุณ พี่ น้อง ชาวอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อน ๆ รุ่น 16.2 ทุกคน ที่สนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา รักการ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร รองศาสตราจารย์ธวัช วีระศิริวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ล. ปัทมาวดี สิงห์จากรู ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรวิเศษ วิชาสุวรรณนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิสมัย พูลสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรอนงค์ แจ่มผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิสิฐ ธิญะวัน อาจารย์อรรธรณ สุ่มประดิษฐ์ อาจารย์นุจรินทร์ ปทุมพงษ์ และคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้กำลังใจ ส่งเสริม สนับสนุนในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณ ดร. สามารถ กมขุนทด และอาจารย์วิเวชา ปัญญาพันธ์ ที่ได้ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาด้านสถิติที่ใช้ในการวิจัย คุณขวัญชัย พะยอม คุณณระภา น้อยม่วงและคุณมาริตา ศรีแก้ว ในการตรวจสอบรูปแบบและการพิมพ์วิทยานิพนธ์ ลูกศิษย์เอกอังกฤษและเอกคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2550 ทุกคน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย และนักศึกษาองค์การนักศึกษาที่เป็นกำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา อาจารย์วัชรศิลป์ อาจารย์วัชรภรณ์ และคุณวัณรัตน์ ฉัตรวิโรจน์ ครอบครัวฉัตรวิโรจน์และครอบครัวนำคณาคุปต์ ที่สนับสนุน เป็นกำลังใจและห่วงใยผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ช่วยศาสตราจารย์อุมาพร ฉัตรวิโรจน์ และเด็กหญิงปริญรัช ฉัตรวิโรจน์ ภรรยาและบุตรสาวอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย ซึ่งเป็นกำลังใจ สนับสนุน ช่วยเหลือด้วยความอดทนเป็นอย่างดีตลอดมา

สารบัญ

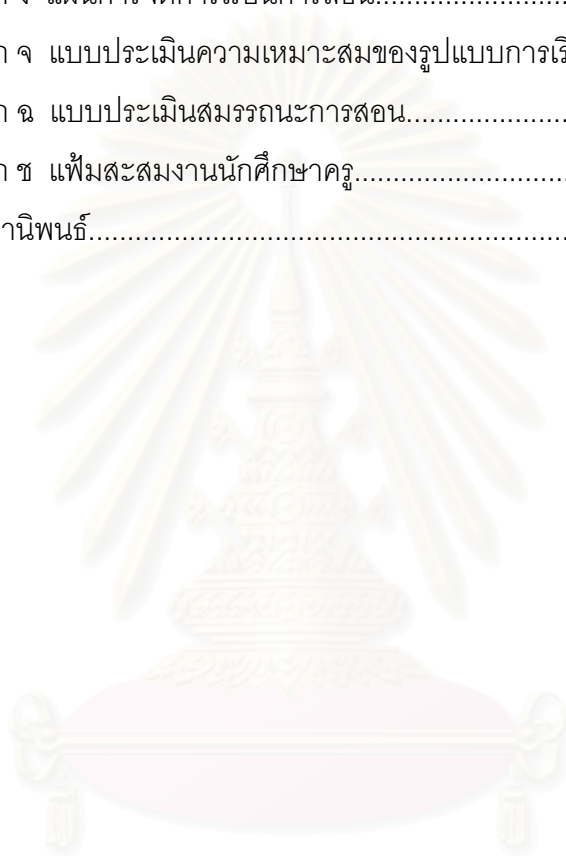
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความในการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
คำอธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
การจัดการความรู้.....	17
ความหมายของการจัดการความรู้.....	18
แนวคิดในการจัดการความรู้.....	20
ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการความรู้.....	20
หลักการของการจัดการความรู้.....	22
รูปแบบการจัดการความรู้.....	23
กระบวนการจัดการความรู้.....	25
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้.....	36
สมรรถนะการสอน.....	49
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	64
การเรียนแบบร่วมมือ.....	73
การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน.....	91

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	98
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	106
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	106
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	108
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	109
ขั้นตอนการวิจัย.....	111
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	117
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	117
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	119
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ เกี่ยวกับสภาพของสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู.....	119
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาครู เกี่ยวกับสภาพของสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู.....	132
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูเกี่ยวกับสมรรถนะการสอน ของนักศึกษาครู.....	144
ตอนที่ 4 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู.....	146
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการใช้รูปแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู.....	175
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	181
สรุปผลการวิจัย.....	183
อภิปรายผลการวิจัย.....	188
ข้อเสนอแนะ.....	195
รายการอ้างอิง.....	198

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	209
ภาคผนวก ข	แบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอน.....	211
ภาคผนวก ค	แบบสอบถามการวิจัย.....	225
ภาคผนวก ง	แผนการจัดการเรียนการสอน.....	241
ภาคผนวก จ	แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน.....	256
ภาคผนวก ฉ	แบบประเมินสมรรถนะการสอน.....	260
ภาคผนวก ช	เพิ่มสะสมงานนักศึกษาคู.....	272
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....		292

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่	หน้า
1 แสดงอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนความรู้.....	38
2 แสดงที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้.....	43
3 สรุปรูปเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ.....	79
4 การออกแบบกลุ่มพื้นฐาน.....	89
5 การออกแบบกลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐาน.....	90
6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู.....	107
7 เครื่องมือประกอบการวิจัย.....	109
8 แสดงข้อมูลของอาจารย์นิเทศก์.....	120
9 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะการสอนด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาครู.....	121
10 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู.....	122
11 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านวัตถุประสงค์.....	122
12 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้.....	123
13 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู	124
14 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการสื่อสาร.....	125
15 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถาม และการอภิปราย.....	125
16 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน.....	127

ตารางที่

หน้า

17	แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน.....	130
18	แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะ ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของนักศึกษาครู.....	130
19	แสดงข้อมูลของนักศึกษาครู.....	132
20	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะด้านต่าง ๆ การสอนของนักศึกษาครู.....	134
21	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู.....	134
22	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านวัตถุประสงค์.....	135
23	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้.....	136
24	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู.....	137
25	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการสื่อสาร.....	137
26	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย.....	138
27	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน.....	139
28	เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอนของนักศึกษาครู.....	142
29	แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ ในการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนของนักศึกษาครู.....	142

ตารางที่	หน้า
30 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะการสอนด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาครู.....	144
31 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอนและวางแผนการสอน ของนักศึกษาครู.....	145
32 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของนักศึกษาครู.....	145
33 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ของนักศึกษาครู.....	146
34 แสดงแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นที่มาของหลักการและวิธีการของรูปแบบการจัดการเรียน การสอนแบบการจัดการความรู้.....	147
35 กระบวนการจัดการความรู้กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ KML.....	157
36 รายละเอียดการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้.....	162
37 แสดงการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการ จัดการความรู้ตามขั้นตอน PPCA.....	165
38 แสดงข้อเสนอแนะและการปรับปรุงเพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบการจัดการความรู้.....	166
39 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียน (Pre - test) ระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม.....	176
40 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสอบหลังเรียน (Post - test) ระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม.....	176
41 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนการสอน ของนักศึกษาครู ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยอาจารย์นิเทศก์.....	177
42 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินสมรรถนะตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนก่อนเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	178
43 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินสมรรถนะตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	179
44 แสดงการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนการสอนภาพรวมของนักศึกษาครู โดยอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครู.....	180

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
2 โมเดลการเปลี่ยนรูปแบบความรู้ของโนนากะและทาเคอุชิ.....	23
3 รูปแบบการจัดการความรู้ของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.....	24
4 กระบวนการจัดการความรู้.....	25
5 กระบวนการจัดการความรู้ในโมเดลของเทอร์บานและคณะ.....	26
6 กระบวนการจัดการความรู้ในโมเดลของโพรบสดี และคณะ.....	26
7 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้.....	37
8 วงจรการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	72
9 กระบวนการกลุ่ม.....	88
10 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้.....	114
11 ลำดับขั้นตอนในการวิจัย.....	118
12 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ (KML).....	155
13 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ (KML).....	186

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศทุกด้าน เพราะฉะนั้นเครื่องมือที่จะทำให้คนไทยและสังคมไทยไปสู่ความเจริญก้าวหน้าให้สมกับเป็นสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ คือ ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การจัดการความรู้ และภูมิปัญญาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของนานาประเทศ ในยุคสังคมแห่งความรู้ (knowledge – based society)

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กลายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวงการการศึกษาไทย เพื่อให้คนไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพตามสภาพและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งเน้นให้เรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวันและเท่าทันสังคมโลก ด้วยการเชื่อมโยงระบบความรู้ที่มีอยู่ในแหล่งต่าง ๆ กับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้เกิดองค์การเรียนรู้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่า โลกไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงกัน นอกจากนี้การค้นคว้าข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ ต่าง ๆ ที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สถานการณ์ในการแข่งขันจึงเข้มข้น องค์การที่อยู่รอดได้จะต้องเรียนรู้ให้ทันสถานการณ์โดยอาศัยการปรับเปลี่ยนที่คล่องตัว คนในองค์กรจะต้องเรียนรู้ร่วมกันเพื่อผลักดันให้องค์กรมุ่งไปสู่ “องค์การเอื้อการเรียนรู้” (learning organization) และปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผลมากขึ้นก็คือ “การจัดการความรู้” (knowledge management) ซึ่งความรู้ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย และมากมายในองค์กรถูกเก็บอยู่อย่างเป็นหมวดหมู่ และส่งเสริมให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ร่วมกัน (ปณิตา พันภัย, 2544) โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการไหลขององค์ความรู้ (flow of knowledge) ที่มีอยู่ทั้งในตัวบุคคลและในองค์กร ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งความรู้ และเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิรูปองค์กร และฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีความแข็งแกร่งมั่นคงอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์พร้อมทั้งมีความเป็นคนที่สมดุลทั้งทางสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านสังคมอย่างครบถ้วนตามวิถีชีวิตแบบไทยและอยู่ในสภาวะที่พร้อมที่จะ “แข่งขัน” และ “ร่วมมือ” กันในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้ที่จะประสบความสำเร็จและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของโลกยุคใหม่ได้ อย่างสง่างาม จะต้องเป็นคนเข้มแข็งและแข็งแกร่ง มีความสามารถ ที่สร้างสรรคิโนวแกว้าง มีไหวพริบ

มีความรอบรู้ที่ไม่ใช่แค่ความฉลาด ต้องคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ที่สำคัญต้องสามารถสร้าง กระบวน การเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ และใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความหมายของ การเรียนรู้ชีวิต เรียนรู้โลกอนาคต และเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของประเทศไทยยังไม่เพียงพอที่จะพัฒนาให้คนไทย ยุคใหม่ที่พร้อมด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ (รุ่ง แก้วแดง, 2547) และการเป็นสังคมฐานการเรียนรู้ร่วมกัน

กระบวนการจัดการความรู้จึงเป็นการพัฒนาคุณภาพงานในองค์กร ผู้จัดการความรู้ จะต้องมีความมั่นใจ มีการสร้างจินตนาการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอิสระที่จะคิด นำความคิดมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปสู่การปฏิบัติจริง นอกจากนี้การจัดการความรู้ (knowledge management) เป็นกระบวนการพิเศษที่เกิดขึ้นเป็นการเฉพาะ จึงเกิดมีคำว่า นายหน้าความรู้ (knowledge brokering) คืออาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอนต้องทำหน้าที่ในการย่อย ความรู้เพื่อให้ใช้ได้ง่าย บทบาทของอาจารย์ในอนาคตต้องรวมการจัดการความรู้ไว้ด้วย และต้องมีความสามารถในการกระทำดังกล่าว ผู้ที่ทำงานประจำการอยู่ในปัจจุบัน อาจต้องได้รับการศึกษา ต่อเนื่องเพิ่มความสามารถนี้ขึ้น การสร้างบัณฑิตก็ต้องมุ่งให้เกิดความสามารถและเจตคติต่าง ๆ ที่จะเป็นผู้ใช้วิชาการในโลกอนาคตได้ โดยมีความสามารถในการหาความรู้ การเข้าถึงความรู้ที่ มากหลายและเปลี่ยนแปลงโดยรวดเร็ว การประเมินและย่อยความรู้ ตลอดจนการใช้ความรู้อย่าง มีวิจรรย์ญาณ (จรัส สุวรรณเวลา, 2547) ที่เรียกว่า “Knowledge Worker”

ในต่างประเทศได้ดำเนินการวิจัยโดยอาศัยแนวคิดการจัดการความรู้จนประสบ ผลสำเร็จทำให้เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและองค์กร คือ การจัดทำเครื่องมือในการจัดระบบการ จัดการความรู้ในการทำงานร่วมกัน (KMS – knowledge management system) ยกตัวอย่างเช่น ด้านสิ่งแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาในมาเลเซีย ผลสรุปของการดำเนินการวิจัยนั้นช่วย ประหยัดเวลาและทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ก่อให้เกิดความสนใจร่วมกันในกลุ่ม โดยองค์ความรู้ที่ เกิดนั้นเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาไม่ว่าที่ไหนและเวลาใด (Rusli A. et. al, 2005) นอกจากนี้ โมหะหมัด เนเซอร์ อาหมัด ซาริฟและคณะ (Mohammad Nazir Ahmad Sharif et. al, 2005) ได้ วิจัยเรื่องการอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านระบบการเรียนรู้ในบทเรียน (LLS – lessons learned system) ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างแรงจูงใจโดยอาศัยกระบวนการจัดการ ความรู้ (KM) ที่ทำให้เครื่องมือ LLS ได้ยกระดับการปฏิบัติการร่วมกันและการแข่งขันในระดับที่ สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพอล มานูเอล (Paul Manuel, 2005) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของ E – ธรรมรัฐ (E –governance) ตามแนวคิดของการจัดการความรู้ รูปแบบนี้ได้ สร้างจากกระบวนการของการกำหนดความรู้ (knowledge capturing) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (knowledge sharing) การยกระดับของความรู้ (knowledge enhancing) และการจัดเก็บ

ความรู้ (knowledge preserving) ผลของการวิจัยได้ยกระดับของความรู้ด้านกฎหมายในระดับที่สูงขึ้นเช่นเดียวกัน

กระบวนการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบและระบบที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงกระบวนการจัดการเรียนการสอนไว้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น ระบบการจัดการความรู้จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถพัฒนาคนได้ เรียนรู้ได้ตลอดชีวิตจากความรู้ที่มีอยู่ในตนเองและแหล่งเรียนรู้ภายนอก ซึ่งระบบการศึกษาไทยยังไม่ได้ส่งเสริมกระบวนการสร้าง สังเคราะห์และจัดระบบขององค์ความรู้ที่มี จึงส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบท่องจำเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่กระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นมีกระบวนการที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งจากตนเองและผู้อื่น อันจะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีกระบวนการคิด กระบวนการทางประชาธิปไตย และกระบวนการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและพัฒนาผู้เรียนได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางการจัดการศึกษาและกระบวนการจัดการความรู้ทั้งในและต่างประเทศดังกล่าวแล้วนั้นหนึ่งใน กระบวนการสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการที่ยั่งยืนให้กับระดับอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ได้กำหนด มาตรการและกลไกหลักในการปฏิรูปการเรียนการสอน คือการพัฒนา รูปแบบและวิธีการสอนให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติ เนื้อหารายวิชาและระดับการศึกษา โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี ควรเน้นการสอนที่มุ่งให้เกิดการคิดแบบวิเคราะห์ สังเคราะห์ และทักษะการแก้ไขปัญหาตลอดจนทักษะการถ่วงรองความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ ระดับบัณฑิตศึกษาควรเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (ทิตินา แคมมณี, ม.ป.ป. : 27 – 29)

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังมุ่งเน้นการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลาง จึงไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคม ผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้จากสภาพจริงหรือจากการปฏิบัติจริง(กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 4) และครูยังยึดการสอนโดยเป็นผู้ให้ความรู้เพียงฝ่ายเดียว เน้นการเรียนการสอนในห้องเรียน ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ไม่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้” พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน คือ การนั่งฟัง จดบันทึก การสอนจะให้ ผู้เรียนมีคุณภาพนั้นจะต้องเตรียมสื่อ กิจกรรม แหล่งข้อมูลที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มาก เน้นกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม นำความรู้ไปใช้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 47) ทำให้แนวคิดในการจัดการศึกษาทุกระดับต้องมีความทันสมัยและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลในแต่ละองค์กร โดยกระบวนการที่สามารถพัฒนา

องค์กรของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องผลิตบัณฑิต และให้บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปใช้ในอนาคต ได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงของคณาจารย์และนักศึกษาได้ ปฏิบัติร่วมกันในขณะที่อยู่ในมหาวิทยาลัย

ในฐานะที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสืบทอดบทบาทการจัดการฝึกหัดครูของประเทศต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ควรจะเป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนการฝึกหัดครูให้สามารถสร้าง ครูรุ่นใหม่ให้มีความเพียบพร้อม มุ่งมั่นในความเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่บูรณาการความเป็นไทยและ ความเป็นสากล เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งสำนักงานสภาสถาบันราช ภัฏ(2545) ได้ศึกษาคุณภาพนักศึกษาวิชาชีพครูในปัจจุบันว่าจะต้องมีการปฏิรูปกระบวนการเรียน การสอน โดยเฉพาะความสามารถในการถ่ายโยง ทักษะและความสามารถในวิชาชีพครู สถาบัน การฝึกหัดครูจึงควรมีการนำกระบวนการของการจัดการความรู้มาจัดระบบโดยอาศัย กระบวนการวิจัยและนำไปประยุกต์ให้เข้ากับศาสตร์การจัดการเรียนการสอนจะก่อให้เกิดความ เชื่อมั่นต่อการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการ จัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ในการผลิตครูให้มีคุณภาพอันจะ นำไปสู่การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพและการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู
2. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้าง

สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

3. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้าง

สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการ ความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยการสังเคราะห์กระบวนการจัดการ ความรู้ และสมรรถนะการสอนตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งสมรรถนะการ สอนทั้ง 3 ด้านได้แก่ 1. ด้านการเตรียมการสอน(ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้) 2. ด้านการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน (ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้) 3. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน (ข้อ 5 การวัดและประเมินผลการศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรศึกษาเฉพาะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีการศึกษา 2549 - 2550
2. เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชา EDUC 105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development) จำนวน 5 หน่วยกิต โดยทดลองใช้จำนวน 12 ครั้ง ๆ 4 ชั่วโมงในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4 ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
3. ตัวแปรที่ศึกษา
  - ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
  - ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู และสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบ หมายถึง การดำเนินการศึกษาและพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการบูรณาการองค์ความรู้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แล้วนำเสนอเป็นรูปแบบขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยหลักปรัชญา ทฤษฎี แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยจัดให้มีองค์ประกอบของการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การประเมินผลไว้อย่างเป็นระบบแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นนำไปใช้ได้

การจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่อาศัยขั้นตอนจากการสังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอน PPCA ของการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. Problem identification คือ การกำหนดปัญหา/สิ่งที่ต้องเรียน โดยจะต้องมีการค้นหาความรู้ (knowledge identification)
2. Plan คือ การวางแผนและตั้งเป้าหมายการเรียน โดยการสร้างและการแสวงหาความรู้ และจัดความรู้ให้เป็นระบบ (knowledge creation acquisition and organization)
3. Co-Create คือ การดำเนินการและสร้างความรู้ โดยการประมวลและกลั่นกรอง/การเข้าถึงความรู้และการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge codification, refinement, access and sharing) ด้วยกระบวนการกลุ่มและการร่วมมือ

4. Apply คือ การนำเสนอและนำความรู้ไปใช้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ (learning)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ หมายถึง แบบแผนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการบูรณาการองค์ความรู้แนวคิดและกระบวนการของการจัดการความรู้กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมี 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหา/สิ่งที่ต้องเรียน (problem), การวางแผนการเรียน (plan), การสร้างความรู้ (co-create) และการนำความรู้ไปใช้ (apply)

นักศึกษาครู หมายถึง นักศึกษาภาคปกติชั้นปีที่ 3-4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 40 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2549 - 2550

สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาครูในการดำเนินการกระบวนการด้านการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

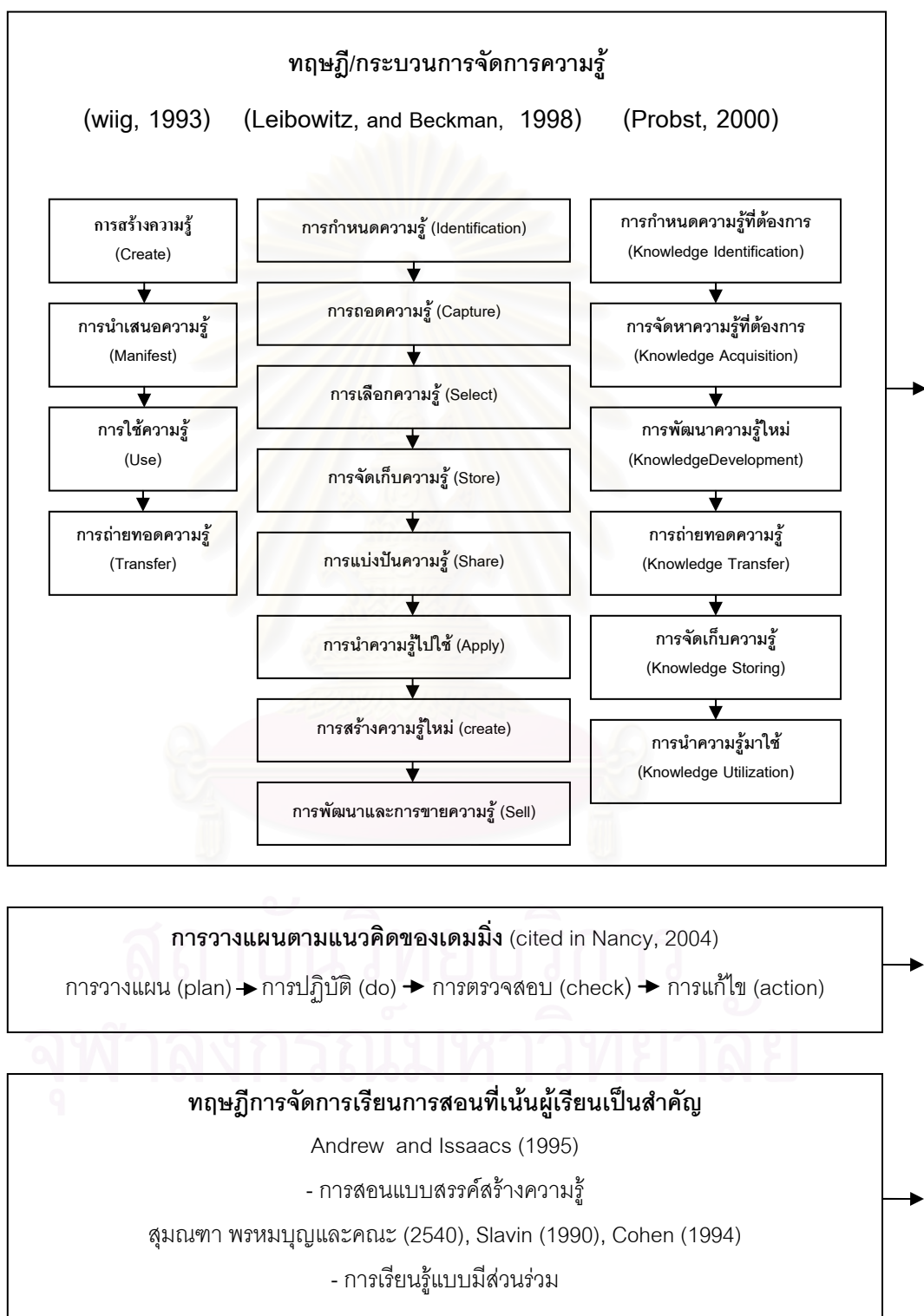
การเตรียมการสอน หมายถึง กระบวนการเตรียมการก่อนการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย การเขียนแผนการสอน การเตรียมกระบวนการจัดการเรียนการสอน การเตรียมวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกิจกรรมที่เน้นการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

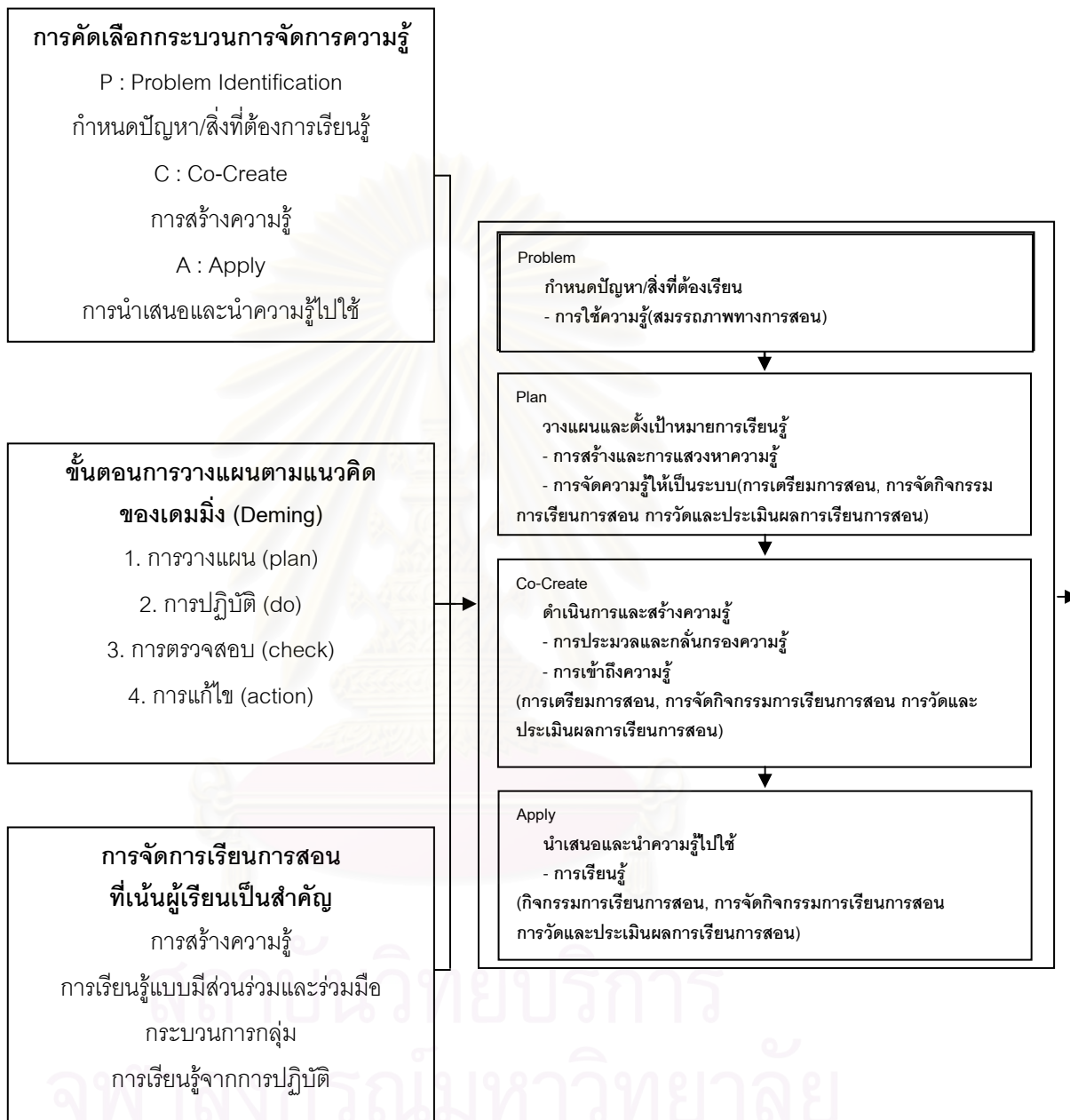
การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย แฟ้มสะสมผลงาน เครื่องมือประกอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น แบบสังเกต แบบประเมินผลต่าง ๆ เป็นต้น

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

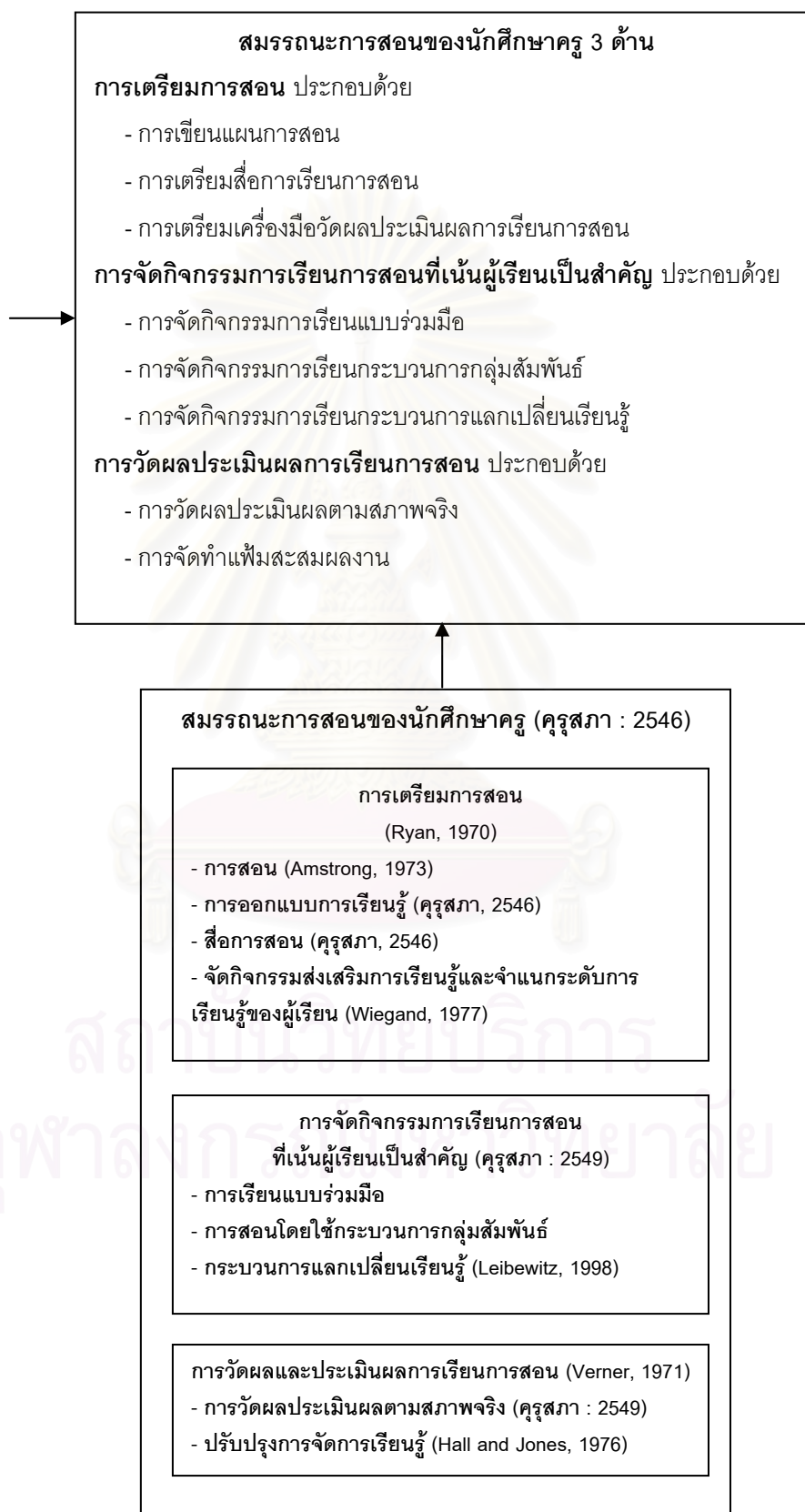
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาคครู

แผนภูมิที่ 1 (ต่อ)

แผนภูมิที่ 1 (ต่อ)

คำอธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การจัดการความรู้

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงโดยอาศัยการทำงานร่วมกันของคนหลาย ๆ คน ที่มีประสบการณ์ไม่เหมือนกัน แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาแลกเปลี่ยน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ไว้มากมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความหมายของการจัดการความรู้ คือ การผสมผสานเทคนิค กระบวนการเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้มีระบบการจัดเก็บและนำไปใช้อย่างมีระบบ ทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานในด้านการประหยัดเวลา และการพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยแนวคิดที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ มีดังนี้

1. การขยายความรู้ (extension) ซึ่งมีทั้งความรู้ส่วนบุคคลและการเก็บรวบรวมความรู้จากแหล่งความรู้ภายนอก ที่เป็นทฤษฎี รายละเอียดเจาะลึก และทักษะการปฏิบัติการ โดยการเปลี่ยนผ่านของความรู้จากความรู้ภายในตัวตนสู่ความรู้จากภายนอก (Nonaka and Hedlund, 1991)

2. การจัดสรรความรู้ (appropriation) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและการรวบรวมส่วนต่าง ๆ ของความรู้ทั้งทฤษฎี รายละเอียดเจาะลึกและการปฏิบัติเพื่อจะได้จัดสรรความรู้แก่บุคคลต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมแห่งความรู้และการทำงานได้เหมาะสมกับตำแหน่งโดยใช้ความรู้จากภายนอกเป็นตัวชี้วัดการทำงาน (Nonaka and Hedlund, 1991)

3. การร่วมกิจกรรมของสังคม (socialization) เป็นกระบวนการทางสังคมที่ต้องมีการดำเนินการกิจกรรมทางสังคม การเกิดเหตุการณ์แห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้จากชุมชน/สังคมนวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม (Lewicki, 1986)

4. การเรียนรู้แฝง (implicit learning) เป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึกเป็นการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ แล้วถอดรหัสการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการจัดเก็บความรู้ นำไปสู่การฝึกปฏิบัติแล้วเกิดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้อันเป็นสมรรถนะการเรียนที่ปรากฏอยู่ในตัวบุคคลนั้น (Reber, 1969)

จากแนวคิดของกระบวนการจัดการความรู้ มีหลายรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาและพิจารณาถึงบริบทของการจัดการเรียนการสอนจึงได้นำเสนอกระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดของท่านต่าง ๆ ดังนี้

วิก (Wiig, 1993) ได้แบ่งองค์ประกอบ เป็น 3 กลุ่มเรียกว่า เสาหลักของการจัดการเรียนรู้ (pillar of knowledge management) โดยแต่ละเสาจะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้วงจรความรู้ครบถ้วน ซึ่งประกอบด้วย การสร้าง(create) การนำเสนอ(manifest) การใช้(use) และการถ่ายทอด (transfer)

ไลโบวิทซ์ (Leibowitz, 1998)ได้นำเสนอวงจรความรู้ไว้ดังนี้

- การกำหนดความถนัดเฉพาะ กลยุทธ์ การค้นหาแหล่งความรู้ และแหล่งความรู้ (identification)
- การถอดความรู้ (capture)
- การเลือกความรู้ ที่เป็นจริงและตรงกับความต้องการรวมทั้งการพิจารณาความรู้ที่ขัดแย้งกัน (select)
- การจัดเก็บความรู้ (store)
- การแบ่งปันความรู้ไปยังผู้ใช้ โดยดูจากความสนใจ และชนิดของงานที่ทำ (share)
- การนำความรู้มาใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา ช่วยในการทำงานหรือการฝึกอบรม (apply)
- การสร้างความรู้ใหม่ ๆ โดยการวิจัย ทดลองและการคิดอย่างสร้างสรรค์ (create)
- การพัฒนาและทำการตลาด ผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ ๆ ที่เป็นผลมาจากการใช้ความรู้ (sell)

โพรบสต์ และคณะ (Probst et.al,2000) ได้แบ่งกระบวนการจัดการความรู้เป็นการกำหนดความรู้ที่ต้องการ(knowledge identification) การจัดหาความรู้ที่ต้องการ(knowledge acquisition) การพัฒนาความรู้ใหม่ (knowledge development) การถ่ายทอดความรู้ (knowledge transfer) การจัดเก็บความรู้ (knowledge storing) การนำความรู้มาใช้(knowledge utilization)

ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา/สิ่งที่ต้องเรียน
2. การวางแผนการเรียนรู้
3. การดำเนินการและการสร้างความรู้
4. การนำเสนอและนำความรู้ไปใช้

2. วงจรเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย

1. Plan คือ การวางแผน ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 4 ของวงจร PDCA ขั้นตอนการวางแผนเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่ว่าการดำเนินการในขั้นตอนที่เหลือจะเป็นอย่างไร ขอให้การวางแผนถูกต้องก็พอ เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยแผน ดังนั้น ถ้าแผนไม่ดี งานอื่นก็ไม่ดีด้วย ซึ่งถ้าแผนเดิมมีการวางแผนดี การแก้ไขก็มีน้อยและกิจกรรมต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. Do คือ การลงมือปฏิบัติ หลังจากการวางแผนแล้ว เข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานขั้นตอนต่าง ๆ ที่เสนอไว้ ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จริง

3. Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และเมื่อทำการตรวจสอบผลการดำเนินงานแล้ว ควรมีการประเมินในสองอย่าง คือ 1. มีการดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้องหรือไม่ 2. เนื้อหาของแผนมีสาระเพียงพอหรือไม่ ถ้าวัตถุประสงค์ของงานไม่บรรลุผล นั้นหมายความว่าสภาพเงื่อนไขไม่เป็นไปตามข้อ 1 หรือ ข้อ 2 หรือทั้ง 2 ข้อ เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพิจารณาว่าอยู่ในกรณีใด เพราะการแก้ไขที่ต้องการในแต่ละข้อจะมีความแตกต่างกัน

4. Act คือ ปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือการแก้ไข ซึ่งในการปฏิบัติการแก้ไขมีความจำเป็นจะต้องแยกแยะให้ชัดเจน ถ้าการปฏิบัติการไม่บรรลุวัตถุประสงค์เกิดจากการวางแผนที่ไม่ดี

3. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรมวิชาการ(2543) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้

1. การปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจว่า นักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พร้อมเอื้ออำนวยความสะดวกจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิด ลงมือปฏิบัติจริง

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุด คือ ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม หลังเรียนหรือหลังฝึกกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน

3. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณมีรูปแบบการคิดของตนเอง ค้นพบตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตได้

4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มวิชาและทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์

6. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติวิชา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้วิธีวัดและประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงและถือว่าการวัดและประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แอนดรูว์ และไอแซคส์ (Andrew and Issaacs, 1995) ได้นิยามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทฤษฎี Cognitive Psychology ซึ่งเรียกว่าการสอนแบบสตรัคสร้างความรู้ (constructivist) เพื่อการสอนและการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นทั้งกระบวนการส่วนบุคคลและกระบวนการทางสังคม
2. ผู้เรียนตัดสินใจเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้อะไรโดยการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เฉพาะตน
3. ผู้เรียนสร้างความรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมของตนเอง และการแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น
4. ยุทธวิธีการเรียนรู้ประกอบด้วย การค้นคว้าจากห้องสมุด การเรียนรู้ด้วยโจทย์ปัญหา และกรณีตัวอย่าง การทำกรบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมาย และโครงงาน การทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปราย และการปฏิบัติจริง
5. การสอนในชั้นเรียนที่เป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้นเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่
6. ห้องเรียนไม่จำเป็นต้องมีแบบแผน กิจกรรมมีแบบเฉพาะบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและไม่จำเป็นต้องมีการเช็คชื่อเข้าชั้นเรียน
7. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในวิชานั้น ๆ และเปลี่ยนข้อมูลใหม่ที่ได้รับให้เป็นความเข้าใจส่วนบุคคลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

อีแกนและกิบป์ (Egan and Gibb, 1997) เสนอแนะว่า การเรียนรู้จะต้องมุ่งไปดูว่า ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้อะไรและการเรียนการสอนจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงต้องระบุถึงตัวแปรที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้มีประสิทธิภาพและมีความหมายสำหรับผู้เรียนไว้ดังนี้

1. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะต้องมีความชัดเจนและสามารถเข้าใจได้
2. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะต้องตอบสนององวิถีทางที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้และติดต่อกสื่อสารได้
3. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรจะยอมรับความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียน
4. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องให้เคารพในธรรมชาติสังคมแห่งการเรียนรู้
5. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะต้องเป็นที่ดึงดูดใจ
6. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรจะเน้นที่ความต้องการของผู้เรียนเพื่อการย้อนกลับที่มีความหมายและคุ้มค่า

วัฒนาพร ระบุว่าทุกข้อ(2542) เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ 3 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีระดับ บทบาทของครูและผู้เรียนแตกต่างกันไป ดังนี้

รูปแบบที่ 1 Student – Centered Class การจัดการเรียนรู้แบบนี้ครูมีหน้าที่เตรียมเนื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อทั้งหมด ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูคอยดูแลกำกับให้คำปรึกษากิจกรรมในรูปแบบนี้ส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่

รูปแบบที่ 2 Learner –Based Teaching การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ครูจะคอยกระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเรื่องที่จะเรียนเอง หรือจัดทำสื่อการเรียนรู้เอง โดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญของผู้เรียนเป็นฐาน

รูปแบบที่ 3 Learner Independence หรือ Self – Directed Learning การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ผู้เรียนจะเป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าจากสื่อที่จัดไว้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วเลือกทำงานหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการ ความสนใจและศักยภาพของตน โดยอาจศึกษาตามลำพังหรือจับคู่ศึกษากับเพื่อน

4. สมรรถนะการสอน

มีงานวิจัยระบุว่าสมรรถนะที่บุคคลและองค์กรที่คาดหวัง คือ การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจคุณค่า ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสามารถในการปรับตัวตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต การเป็นพลเมืองที่มีค่า ความมีสุนทรีย์ภาพ (Jones, 1996 อ้างถึงใน Prachyapruit, 2004)

เวอร์เนอร์และคณะ(Verner et.al.,1992) ระบุว่าครูควรมีสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอนดังนี้

มีกลวิธีการสอนเหมาะสม

จัดกลุ่มการเรียนรู้ได้หลากหลาย

จัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย

มีสื่อการสอนพร้อม

สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ระบุจุดหมายการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

จัดระบบสื่อและบริการสื่อได้สะดวกรวดเร็ว

วางแผนกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาได้

มีเทคนิคหาข้อมูลจากนักศึกษาได้

ใช้คำถามได้เหมาะสม

เสริมกำลังใจได้ดี

สร้างสามัญสำนึกแก่นักเรียนได้

สร้างความคิดรวบยอดทางวัฒนธรรมได้หลายด้าน

กำหนดแผนการสอนได้

เรียงลำดับกิจกรรมได้ดีเหมาะสมตามหลักจิตวิทยา

นอกจากนั้นสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้กำหนดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างภาคและตลอดภาค
2. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
3. สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล

ผู้เรียนจากการประเมินผล

สมรรถนะการวัดผลและประเมินผลการศึกษาตามสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)

1. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
2. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

พัฒนาพร ระเบียบทฤษฏี (2542) เสนอการปฏิบัติตัวของผู้สอนเพื่อการประเมินผลการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผล และวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริงจากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

ซึ่งสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้กำหนดสมรรถนะการวัดผลและประเมินผล การศึกษาไว้ดังนี้

1. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
2. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู ที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการจัดการศึกษาสาขาการศึกษา ซึ่ง สามารถประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปปรับใช้กับรายวิชา อื่น ๆ ตามความเหมาะสม
2. นักศึกษาครูได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อ การเป็นครูมืออาชีพ
3. ได้แนวทางในการนำไปใช้พัฒนาสมรรถนะด้านอื่นของนักศึกษาครู ครู บุคลากร ทางการศึกษา
4. เป็นแนวทางสำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการนำรูปแบบการจัดการ เรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ไปใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอื่น ๆ ของผู้เรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การจัดการความรู้
2. สมรรถนะการสอน
  - การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - การเรียนแบบร่วมมือ
  - กระบวนการกลุ่ม
3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการความรู้

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยอาศัยการทำงานร่วมกันของคนหลาย ๆ คนที่มีประสบการณ์ไม่เหมือนกัน แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกัน อาจเห็นส่วนที่เหมือนกัน ซึ่งจะเป็นการยืนยันว่าเข้าใจตรงกันเมื่อเอามาแลกเปลี่ยนกันมาก ๆ จะทำให้ยกระดับความรู้ ความเข้าใจขึ้นไปอีก จะเห็นว่าการจัดการความรู้จะเน้นที่การเรียนรู้จากการปฏิบัติแล้วก็เน้นตัวความรู้ที่เป็นความรู้ในคน หรือที่เรียกว่า tacit knowledge ทั้งนี้ความรู้จากเอกสาร ตำรา หรือที่เรียกว่า explicit knowledge นั้นก็สำคัญเช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่ามักจะละเลยความรู้ที่อยู่ในคน(วิจารณ์ พานิช, 2549 : 63) เพราะฉะนั้นกระบวนการจัดการความรู้จึงเป็นวิธีการที่นำความรู้ที่อยู่ในตัวคนและความรู้ที่อยู่ตามเอกสาร ตำราต่าง ๆ มาผสมผสาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ มีการจัดเก็บและนำไปใช้อย่างเป็นระบบ

ความหมายของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้มีความหมายตามแนวหลักการ วิธีการ และกระบวนการนำไปใช้ตาม ประสบการณ์และบริบทของลักษณะของการใช้งานในแต่ละองค์กร จึงนำเสนอความหมายไว้พอสังเขป ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2549) ได้นำเสนอนิยามของการจัดการความรู้ดังนี้

- การจัดการความรู้มีความหมายรวมถึง การรวบรวม การจัดระบบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ เทคโนโลยีด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้ แต่เทคโนโลยีด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์จัดการโดยตัวของมันเองไม่ใช่การจัดการความรู้

- การจัดการความรู้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้(knowledge sharing) ถ้าไม่มีการแบ่งปันความรู้ ความพยายามในการจัดการความรู้จะไม่ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัต และวิธีปฏิบัติ มีผลต่อการแบ่งปันความรู้ ประเด็นด้านวัฒนธรรมและสังคม มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการความรู้

- การจัดการความรู้ต้องการผู้ทรงความรู้ความสามารถในการตีความและประยุกต์ใช้ความรู้ ในการสร้างนวัตกรรมและเป็นผู้นำทางในองค์กร รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่งสำหรับช่วยแนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ดังนั้นกิจกรรมเกี่ยวกับคน ได้แก่ การดึงดูดคนเก่งและดี การพัฒนาคน การติดตามความก้าวหน้าของคน และการดึงคนมีความรู้ความสามารถไว้ในองค์กร ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้

- การจัดการความรู้เป็นเรื่องของการเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การจัดการความรู้เกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยสร้างความมีชีวิตชีวาและความสำเร็จให้แก่องค์กร การประเมิน “ต้นทุนทางปัญญา” (intellectual capital) และผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้เป็นดัชนีบอกว่าการจัดการความรู้อย่างได้ผลหรือไม่

- การจัดการความรู้ เป็นการจัดการทุนทางปัญญา(intellectual capital) ในกิจกรรม 5 กลุ่มคือ การให้ความหมาย(define) การสร้าง(create) การเสาะหายึดกุม(capture) การแลกเปลี่ยน(share) และการใช้ (use)

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2549) ให้ความหมายของการจัดการความรู้(knowledge management) ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้รู้จักหาความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ การจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง(continuous learning) อยู่ตลอดเวลา เพราะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะทำให้มีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้ว่าจะไรควรทำอะไรไม่ควรทำในช่วงเวลาไหน รับรู้ถึงข้อดีข้อเสียจากการ

เลือกปฏิบัติในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้จะสะท้อนถึงคุณค่าในตัวเอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547 : 63) อธิบายว่า การจัดการความรู้ คือ ความรู้ที่เกิดจากการประมวล สังเคราะห์ และจำแนกแยกแยะสารสนเทศ เพื่อนำไปสู่การตีความและทำความเข้าใจกับสารสนเทศเหล่านั้น จนกลายเป็นความรู้แล้ว ซึ่งความรู้นี้ครอบคลุมทั้งส่วนของความรู้โดยนัย(tacit knowledge) ที่ซ่อนอยู่ในความคิดของพนักงาน และที่ฝังตัวอยู่ในองค์กรกับความรู้แจ้งชัด(explicit knowledge) ที่ปรากฏในเอกสารบันทึก หรือรายงานต่าง ๆ ขององค์กร การจัดการความรู้ทั้งสองประเภทนี้ ให้เป็นระบบระเบียบเพื่อให้คนที่ต้องการเข้าถึงได้ง่าย และดึงออกมาใช้งานได้โดยสะดวก การจัดการความรู้จะเกิดขึ้นในระดับทีมงาน หรือระดับกลุ่มในองค์กรที่ต้องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกแต่ละคน เพราะการจัดการความรู้จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างทีม

วันทนา เมืองจันทร์(2549) กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมความรู้ที่เน้นการปฏิบัติ(tacit knowledge) ซึ่งมาจากประสบการณ์การทำงาน มาจากทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคลในองค์กร ซึ่งปฏิบัติงานในเรื่องเดียวกัน แล้วมีการจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติเมื่อรวบรวมแล้วก็มีการนำความรู้ที่ได้มาใช้วิธีการที่เรียกว่า สังเคราะห์และจำแนก(synthesis) หรือจัดระบบใหม่เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบนำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ โดยวิธีการเผยแพร่ด้วยสื่อทั้ง 2 ประเภทคือ สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการต่อยอดสร้างประโยชน์และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการที่องค์การยกระดับความรู้ให้คุณค่าแก่ทรัพยากรความรู้ และจัดการทรัพยากรความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ โดยที่ความรู้นั้นจะต้องถูกต้อง และสอดคล้องกับบุคคลและเวลา มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ได้แก่ การผลิตความรู้ การสร้างความรู้ การเผยแพร่ความรู้ มีการแข่งขันแลกเปลี่ยนความรู้ ยกระดับความรู้ ใช้ความรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา การวางแผนกลยุทธ์และการตัดสินใจ รวมไปถึงมีการจัดการเกี่ยวกับฐานความรู้ของทรัพยากรบุคคลในองค์กร(บุญส่ง หาญพานิช, 2546)

สรุปได้ว่าการจัดการความรู้ หมายถึง การผสมผสานเทคนิค กระบวนการเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อสร้างองค์ความรู้ ให้มีระบบการจัดเก็บและนำไปใช้อย่างมีระบบ ทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานในด้านการประหยัดเวลา และการพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

แนวคิดในการจัดการความรู้

การจัดการความรู้เกิดจากแนวคิดในการบริหารองค์กรธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาและจัดระบบความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในองค์กรให้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งอาศัยแนวคิดในการพัฒนากระบวนการดังนี้

1. การขยายความรู้ (extension) ซึ่งมีทั้งความรู้ส่วนบุคคลและการเก็บรวบรวมความรู้จากแหล่งความรู้ภายนอก ที่เป็นทฤษฎี รายละเอียดเจาะลึก และทักษะการปฏิบัติการ โดยการเปลี่ยนผ่านของความรู้จากความรู้ภายในตัวตนสู่ความรู้จากภายนอก (Nonaka and Hedlund, 1991)

2. การจัดสรรความรู้ (appropriation) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและการรวบรวมส่วนต่าง ๆ ของความรู้ทั้งทฤษฎี รายละเอียดเจาะลึกและการปฏิบัติเพื่อจะได้จัดสรรความรู้แก่บุคคลต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมแห่งความรู้และการทำงานได้เหมาะสมกับตำแหน่งโดยใช้ความรู้จากภายนอกเป็นตัวชี้วัดการทำงาน (Nonaka and Hedlund, 1991)

3. การเรียนรู้ทางสังคม/สังคมประกิต (socialization) เป็นกระบวนการทางสังคม ที่ต้องมีการดำเนินการกิจกรรมทางสังคม การเกิดเหตุการณ์แห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้จากชุมชน/สังคมรวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม (Lewicki, 1986)

4. การเรียนรู้แฝง (implicit learning) เป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึกเป็นการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ แล้วถอดรหัสการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการจัดเก็บความรู้ นำไปสู่การฝึกปฏิบัติแล้วเกิดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้อันเป็นสมรรถนะการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในตัวบุคคลนั้น (Reber, 1969)

ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการความรู้

ปัจจุบันเป็นยุคสังคมเศรษฐกิจความรู้ที่ความรู้ในตัวมนุษย์ ความรู้ทางเทคโนโลยีและความรู้ทางด้านวิชาการต่าง ๆ เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ใหม่และเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนของการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจ้างงานในระยะยาว (ทรงศักดิ์ สายเชื้อ, 2543) การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจความรู้จะทำให้สัดส่วนความรู้ที่อยู่ภายในกับภายนอกตัวบุคคลเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีความจำเป็นและมีความต้องการที่จะพัฒนาและแปลงความรู้ในตัวบุคคล (tacit knowledge) ให้มีสภาพเป็นความรู้ภายนอกตัวบุคคล (explicit knowledge) ที่มีความชัดเจน ประชาชนเข้าถึงความรู้ได้มากขึ้น และเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจได้เสนอว่า ความรู้เป็นตัวจักร

สำคัญต่อผลิตภาพและความเจริญทางเศรษฐกิจ นำไปสู่จุดเน้นใหม่ในบทบาทของสารสนเทศ เทคโนโลยีและการเรียนรู้ระบบเศรษฐกิจ จึงเป็นการต่อยอดเข้าถึงบทบาทสำคัญของความรู้และเทคโนโลยี

วันทนา เมืองจันทร์ (2549) ได้สรุปประโยชน์ของการจัดการความรู้ ดังนี้

1. ช่วยลดขั้นตอนในการทำงานได้ ตัวอย่าง เช่น เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้น ผู้ปฏิบัติงานก็จะสามารถหาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาได้รวดเร็ว โดยค้นคว้าจากผลการจัดการความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ทางสื่อ (internet) เพื่อศึกษาค้นหาว่า แนวทางการแก้ปัญหาที่เคยทำสำเร็จมาแล้ว ซึ่งได้มีการรวบรวมเก็บได้บนฐานเครือข่ายคอมพิวเตอร์นั้น มีแนวทางวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร วิธีนี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติที่มีปัญหาสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ในเรื่องที่ตนประสบปัญหาได้โดยตรง จึงเป็นการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทำให้ประหยัดเวลาและประหยัดงบประมาณในการทำงาน เพราะสามารถแสวงหาความรู้ได้โดยสะดวก รวดเร็ว ทำให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้

2. การจัดการความรู้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานไม่ต้องทำงานด้วยการลองผิดลองถูกเพราะก่อนทำงานถ้ามีการเรียนรู้ความผิดพลาดของคนอื่นจากบทเรียนในอดีตได้ก่อน เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ก็จะทำให้ช่วยประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานได้มากกว่าและไม่ต้องเสียเวลาลองผิดลองถูกอีก

3. การจัดการความรู้ที่ได้มาโดยวิธีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในงานที่ปฏิบัติในเรื่องเดียวกัน ก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถขจัดปัญหาที่ตนกำลังเผชิญอยู่ได้ เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ในเรื่องเดียวกัน ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. องค์กรที่มีระบบการจัดการความรู้ที่ดี จะทำให้ผู้ที่แสวงหาความรู้มีช่องทางการเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว เช่น ระบบ internet ทำให้สามารถค้นหาความรู้ได้ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาตลอดชีวิตที่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และต่อองค์กร

5. การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ (innovation) โดยการเรียนรู้ต่อยอดจากความรู้ที่ฝังในตัวตน (tacit knowledge) ของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อน

6. หน่วยงานไม่ต้องเสียเวลาทำวิจัยและพัฒนาในความรู้บางเรื่อง เพราะสามารถใช้ความรู้ที่ได้มาจากการสะสมไว้แล้วจากบุคคล (tacit knowledge) หรือจากส่วนต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อนำมาต่อยอดความรู้ได้เลย

7. ทำให้เกิดแหล่งความรู้ในองค์กรที่สามารถเรียกใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นได้รับรู้และได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

8. งานบางเรื่องที่ผู้ปฏิบัติไม่ต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตนเอง เพราะบางที่เกิดผลเสียมากกว่า เพราะต้องลองผิดลองถูก แต่ถ้าเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนที่เกี่ยวข้องและประสบความสำเร็จในการทำงาน/บริหารงานมาก่อนก็จะช่วยย่นระยะเวลาในการทำงานได้มากกว่า

9. “การจัดการความรู้” จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อวัฒนธรรมการทำงานของคนในองค์กรปรับเปลี่ยนจากเดิมมาสู่การมีวินัยในตนเอง มีการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ ตลอดชีวิต ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีพลังในการคิดสร้างสรรค์ มีความขยัน อดทน มีจิตสำนึกของการเป็น “ผู้ให้” และมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ดังนั้น การจัดการความรู้ จะสำเร็จได้ บุคลากรทุกคนในองค์กรก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานใหม่ให้สอดคล้องกับ “การจัดการความรู้”

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการความรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับระบบสังคมเศรษฐกิจความรู้ เพราะจะช่วยให้ปัญหาช่องว่างระหว่างความรู้ลดลง ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร เพิ่มพลังในการกระจายความรู้ มีการพัฒนาฐานความรู้ที่ทันสมัยมั่นคง นำไปสู่การปฏิบัติงานที่ดีขึ้นและดีที่สุดของบุคคลในสถาบัน

หลักการของการจัดการความรู้

อีคุจิโร่ โนนาเกะ(1995)ศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยอิโตสบาชิผู้มีบทบาทสำคัญต่อแนวคิดการจัดการความรู้ของญี่ปุ่น ได้อธิบายหลักการสำคัญของการสร้างความรู้ในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ว่าเป็น การสังเคราะห์หรือหลอมรวมความรู้ที่ฝังลึกยกระดับขึ้นไปเป็นความรู้ที่สูงขึ้น ลึกซึ้งขึ้นเป็นองค์รวมยิ่งขึ้น โดยผ่านกระบวนการ 4 ส่วนที่เรียกว่า “เซกิ”(SECI) ได้แก่

1. การเรียนรู้ทางสังคม/สังคมประกิต (socialization) หมายถึง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อคิดเห็น ความเชื่อ วิธีการฯลฯ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึกที่อยู่ในตัวบุคคลระหว่างบุคคลผู้สนใจแบบตัวต่อตัว

2. การสกัดความรู้ออกจากตัวคน (externalization) หมายถึง การเปลี่ยนความรู้ฝังลึกที่อยู่ในตัวบุคคลไปเป็นความรู้ที่ชัดเจนที่ผู้อื่นสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งอาจทำได้โดยการสนทนากลุ่ม จับกลุ่มคุยกันเพื่อหาความคิดใหม่ ๆ เป็นการแลกเปลี่ยนแบบเป็นกลุ่ม

3. การควมรวมหรือผนวกความรู้ หมายถึง (combination) การนำความรู้ที่ชัดเจนอันมากมายหลากหลายมารวบรวมบันทึก จัดกลุ่ม แบ่งหมวดหมู่ได้เป็นความรู้ที่ชัดเจนที่ยกระดับเพิ่มมากขึ้น ความรู้ในขั้นนี้จะอยู่ในรูปแบบที่เผยแพร่ได้กว้างขวาง

4. การฝังหรือผนึกความรู้ (internationalization) หมายถึง การนำความรู้ที่ชัดเจนไปปฏิบัติ ประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการ วิธีการใหม่หรือปรับปรุงของเก่าให้เกิดคุณค่า มูลค่า และในกระบวนการนี้เองก็จะเกิดการเรียนรู้เป็นความรู้ที่ฝังลึกที่ยกระดับขึ้นไปอีกในตัวบุคคล

ทั้งนี้ วงจร “เซกิ” จะหมุนอยู่ตลอดเวลาเหมือนเกลียวสว่าน มีผลให้เกิดการสร้างและยกระดับความรู้เพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งแสดงดังโมเดลการเปลี่ยนรูปความรู้ของโนนากะและทาเคอุชิ

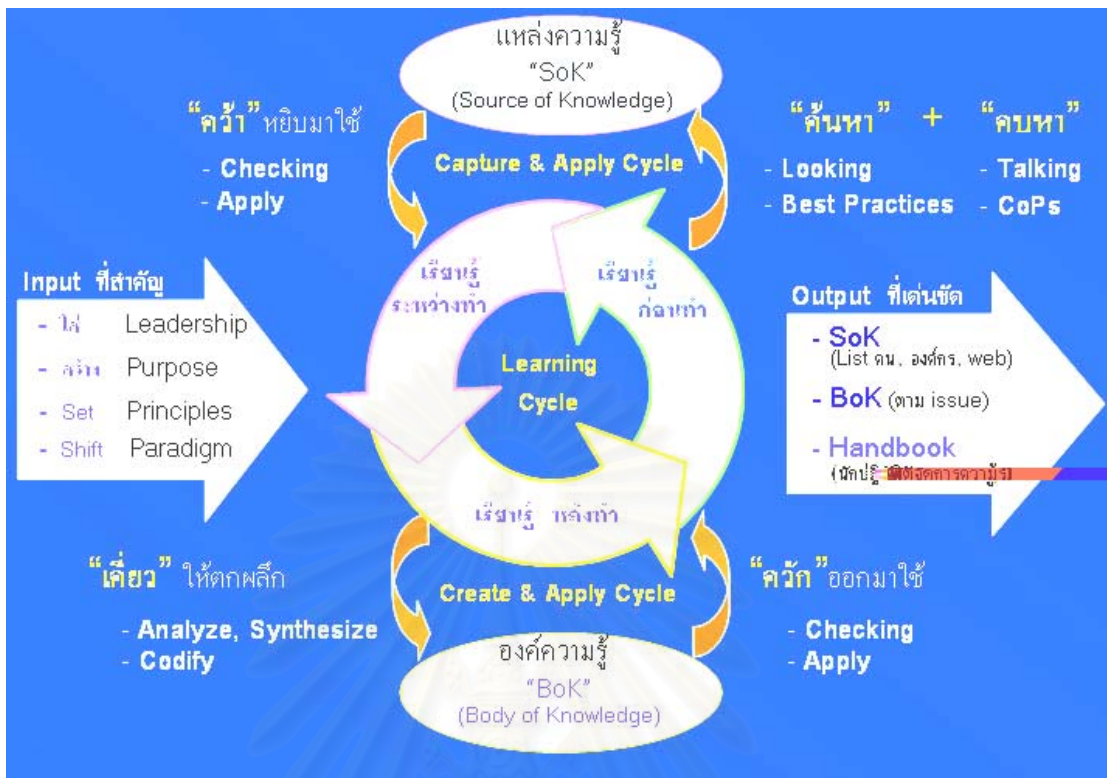
การเปลี่ยนผ่านความรู้ภายในต้องการความรู้ภายนอกตัวตน

ความรู้ภายในตัวตน	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน	การสกัดความรู้ออกจากตัวตน
ความรู้ภายนอกตัวตน	การรวบรวมความรู้	การผนึกความรู้

แผนภูมิที่ 2 โมเดลการเปลี่ยนรูปแบบความรู้ของโนนากะและทาเคอุชิ (1995 : 30)

รูปแบบการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง (learning by doing) เป็นการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน เช่น ก่อนเริ่มงานจะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในสิ่งที่กำลังจะทำ จะเป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเองหรืออาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน (peer assist) มีการศึกษาวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ได้ผลพร้อมทั้งค้นหาเหตุผลด้วยว่าเป็นเพราะอะไร และจะสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นมาใช้กับงานที่กำลังทำนี้ได้อย่างไร ในระหว่างที่ทำงานอยู่ก็เช่นกัน จะต้องมีการทบทวน (review) การทำงานอยู่ตลอดเวลาเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการทบทวนกิจกรรมย่อยในทุก ๆ ขั้นตอน หรือใช้เครื่องมือที่เรียกว่า After Action Review (AAR) คือหมั่นตรวจสอบอยู่เสมอว่าจุดมุ่งหมายของงานที่ทำอยู่นี้คืออะไร กำลังเดินไปถูกทางหรือไม่เพราะเหตุใด มีปัญหาอะไรหรือไม่ จะต้องทำอะไรให้แตกต่างไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร และนอกจากนั้นเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานหรือเมื่อจบโครงการ จะต้องมีการทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ทำมาแล้ว โดยเครื่องมือที่เรียกว่า Retrospect ว่ามีอะไรบ้างที่ทำได้ดี มีอะไรบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือรับไว้เป็นบทเรียน (lesson learned) ซึ่งการเรียนรู้ทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นวงจรอยู่ตรงส่วนกลางของรูปแบบการจัดการรูว้มนั่นเอง

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการจัดการความรู้ของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม(2549 : 19)

อย่างไรก็ตาม การที่มีเพียงแค่วงจรการเรียนรู้นั้นคงยังไม่สามารถเรียกได้เต็มปากว่าเป็นการจัดการความรู้จนกว่าจะมีการจัดการทำให้เกิดวงจรอีกสองวงขึ้นดังต่อไปนี้

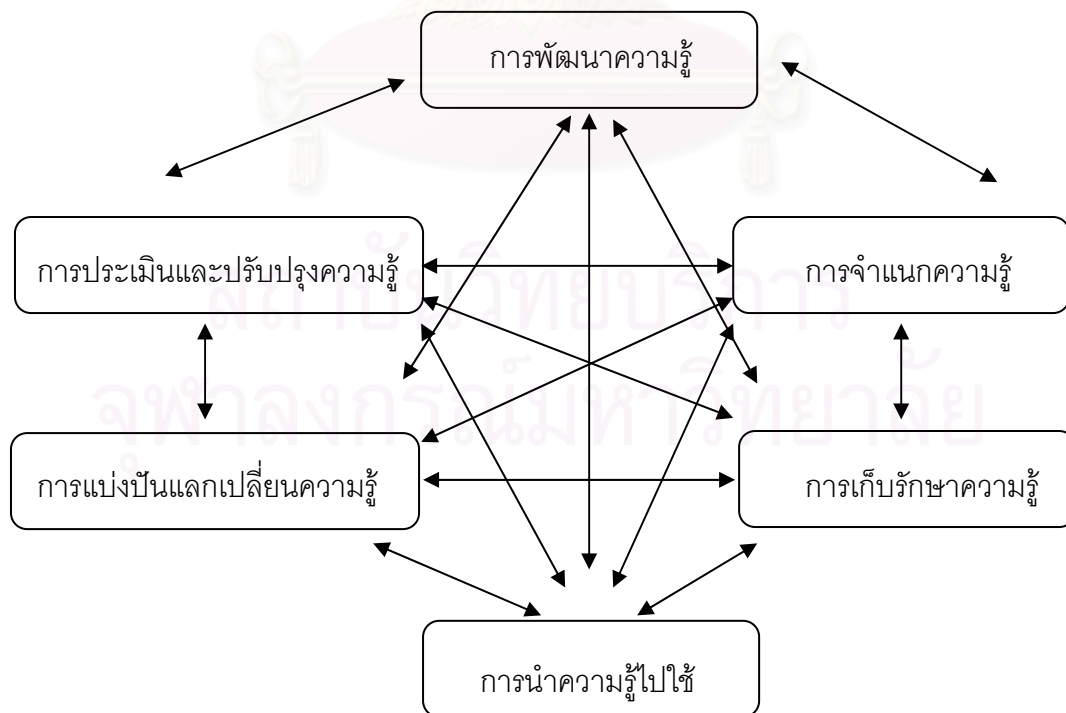
วงจรที่สองเป็นวงจรที่อยู่ด้านบนของวงจรกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นในการค้นหา แหล่งความรู้ต่าง ๆ (source of knowledge : SoK) ที่อยู่ข้างนอก ซึ่งอาจจะเป็นตัวบุคคลผู้ชำนาญการ วิธีปฏิบัติชั้นเยี่ยม(best practice) ข้อมูลที่ได้จาก website หรือความรู้ที่ได้จากการคบหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อหน้า(face to face) หรือผ่าน virtual community โดยที่จะต้องสามารถคว้า เอาความรู้ที่ต้องการมาใช้โดยไม่ลืมนขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องและการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมด้วย วงจรนี้จึงเป็นวงจรของการ หา-คว้า-นำมาปรับใช้ สำหรับวงจรวงที่สามที่อยู่ส่วนล่างสุดของรูป เป็นการมองความรู้ส่วนที่มีอยู่เดิมเรียกได้ว่าเป็น knowledge assets หรือเป็นองค์ความรู้(body of knowledge : BoK) ที่มีอยู่ ซึ่งพร้อมที่จะควัก ออกมาใช้โดยผ่านการตรวจสอบและปรับใช้ให้เหมาะสมเช่นเดียวกับความรู้ที่มาจากแหล่งภายนอก และนอกจากนั้นเมื่อวงจรกิจกรรมเรียนรู้หมุนไปได้ ในที่สุดแล้วจะต้องมีขั้นตอนการเคี้ยว สิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ตกผลึกเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เพิ่มพูนขึ้นมาอีกด้วย

กระบวนการจัดการความรู้ที่สมบูรณ์จึงต้องประกอบด้วยวงจรทั้งสามดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยที่วงจรทั้งสามนี้จะต้องมีความเป็นพลวัต(dynamics) คือมีการเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา ผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการจัดการความรู้ตามรูปแบบนี้ นอกจากจะเป็น Outcome เชิง performance ตามที่ต้องการแล้ว ผลพลอยได้หรือ By-product อื่น ๆ ที่สามารถเห็นได้เป็นรูปธรรมก็ได้แก่ แหล่งความรู้(SoK) และเครือข่ายที่แพร่ขยายกว้างขวางยิ่งขึ้น ปริมาณองค์ความรู้(BoK) ที่เพิ่มพูนขึ้นซึ่งทั้งสองส่วนนี้ถือว่าเป็น Output ที่ค่อนข้างจะเห็นได้ชัดและสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ สำหรับส่วนที่เป็นกระบวนการ(process) หรือ Know-how ของนักปฏิบัติจัดการความรู้ที่ทำให้วงจรทั้งสามหมุนไปได้อย่างต่อเนื่องก็จะถูกถ่ายทอดไว้ จัดทำเป็นคู่มือนักปฏิบัติจัดการความรู้ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของการเล่าเรื่องจัดทำเป็นกรณีศึกษาหรือเป็นการอธิบายกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการเอื้ออำนวยในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้เผยแพร่เป็นประโยชน์ในวงกว้างต่อไป

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

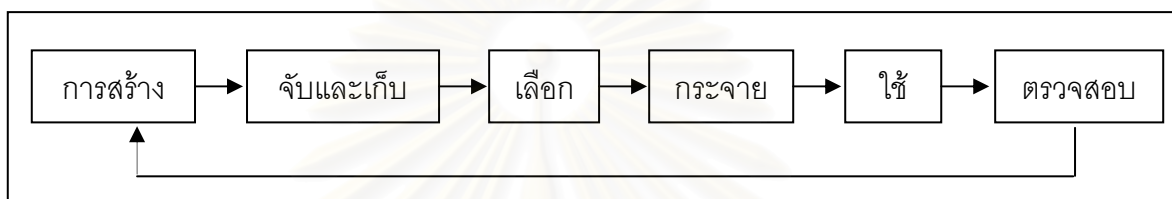
แนวคิดของการจัดการความรู้ เพื่อให้องค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๆ เชื่อมโยงสัมพันธ์กันดังภาพที่บุญส่ง หาญพานิช (2546 : 45) ได้สังเคราะห์จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

แผนภูมิที่ 4 กระบวนการจัดการความรู้ (บุญส่ง หาญพานิช, 2546 : 45)

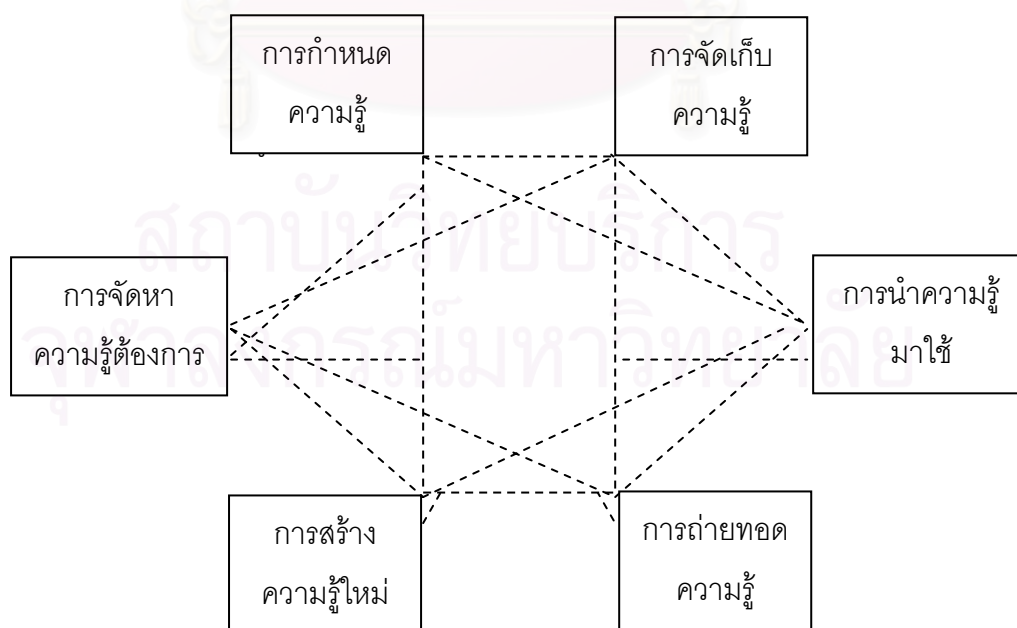

กระบวนการในการจัดการความรู้นั้นมีการจำแนกที่แตกต่างกัน ดังที่ เดอมาเรสต์ (Demarest) ได้แบ่งกระบวนการจัดการความรู้เป็น การสร้างความรู้ (knowledge construction) การเก็บรวบรวมความรู้(knowledge embodiment) การกระจายความรู้ไปใช้(knowledge dissemination) และการนำความรู้ไปใช้(use) ในขณะที่ เทอร์บาน (Turban) และคณะนำเสนอกระบวนการจัดการความรู้เป็นลำดับวงกลม ประกอบด้วยการสร้าง(create) การจับและเก็บ (capture and store) การเลือกหรือกรอบ(refine) การกระจาย(distribute) การใช้ (use) และการติดตาม/ตรวจสอบ(monitor) แสดงดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 5 กระบวนการจัดการความรู้ในโมเดลของเทอร์บานและคณะ (Turban, et.al.1998 : 8)

ส่วน โพรบสต์และคณะ (Probst et.al. 2000) ได้แบ่งกระบวนการจัดการความรู้เป็นการกำหนดความรู้ที่ต้องการ(knowledge identification) การจัดหาความรู้ที่ต้องการ(knowledge acquisition) การสร้างพัฒนาความรู้ใหม่ (knowledge development) การถ่ายทอดความรู้ (knowledge transfer) การจัดเก็บความรู้ (knowledge storing) การนำความรู้มาใช้(knowledge utilization) แสดงดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 6 กระบวนการจัดการความรู้ในโมเดลของโพรบสต์และคณะ (Probst et.al, 2000 : 25)

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (2549) ได้เสนอแนวทางรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์การจัดการความรู้ ไว้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งได้แก่

1.1 การสร้างความรู้ขึ้นใช้เองจากการทำงาน เพื่อหาช่องทางใหม่ ๆ หรือหานวัตกรรมในการทำงาน ทำให้การทำงานหรือการประกอบกิจกรรมได้ผลดีขึ้น หรือก้าวสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ กระบวนการสร้างความรู้ขึ้นใช้เองน่าจะมีทั้งทำโดยตั้งใจหรือตั้งใจ กับที่ทำโดยไม่ตั้งใจ แต่เกิดผลเป็นการสร้างความรู้ และกระบวนการสร้างความรู้นี้น่าจะประกอบด้วยกิจกรรมย่อยมากมาย ทำอย่างต่อเนื่องยาวนาน ควรหาทางระลึกลับย้อนกลับไปและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว นำมาวิเคราะห์ ทบทวน สังเคราะห์ขึ้นเป็นแนวทางสำหรับจัดกระบวนการของประชาคมต่อไป หรือสำหรับ แลกเปลี่ยนให้ประชาคมอื่นได้นำไปเป็นแนวทางและปรับใช้

1.2 การค้นคว้าหาความรู้จากภายนอก สำหรับนำมาใช้ประโยชน์ ดำเนินการอย่างไรบ้าง ในสถานการณ์ใดที่ทำให้มีการค้นคว้าหาความรู้จากภายนอกอย่างเข้มข้นมากกว่าปกติ แหล่งความรู้ที่ใช้มีที่ใดบ้าง แหล่งใดที่จัดได้ว่าเป็นแหล่งที่ดี คืออย่างไร วิธีการค้นคว้าทำอย่างไร บุคคลหรือสมาชิกองค์กร/เครือข่ายที่มีความสามารถพิเศษในการค้นคว้าหาความรู้จากภายนอกมีลักษณะอย่างไร มีการเปรียบเทียบ คัดเลือกหรือผสมผสานระหว่างความรู้ที่ค้นคว้ามาจากภายนอก กับความรู้ที่สร้างขึ้นเองจากการทำงานอย่างไรบ้าง เป็นต้น

1.3 การตรวจสอบ คัดเลือกความรู้ คัดเอาความรู้ที่ไม่แน่นอนทิ้งไป เอาความรู้ที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้งานในบริบทของกลุ่มหรือองค์กรทิ้งไปทำอย่างไร มีความรู้มากน้อยแค่ไหนที่ ถูกคัดออกโดยกระบวนการนี้ ยกตัวอย่าง จะยิ่งดีถ้าทำตารางระบุรายชื่อความรู้ดังกล่าว ระบุว่า ตัดทิ้งเพราะเหตุใด ผ่านกระบวนการตรวจสอบอย่างไรจึงเชื่อว่าเป็นความรู้ที่ไม่น่าเชื่อถือหรือไม่เหมาะสม คนที่มีลักษณะแบบใดที่มีความสามารถด้านนี้เป็นพิเศษ ถ้าจะพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่ม/องค์กรในด้านการตรวจสอบ/คัดเลือกความรู้ ควรจะมีวิธีดำเนินการอย่างไร เป็นต้น

1.4 การกำหนดความรู้ที่จำเป็นสำหรับใช้งาน มีการกำหนดหรือไม่ ถ้ามีการกำหนด โปรดระบุว่ามีความรู้ด้านใดบ้าง กระบวนการกำหนดทำอย่างไร ใช้เกณฑ์อะไร มีการปรับปรุงข้อกำหนดหรือไม่ ถ้ามีทำบ่อยแค่ไหน บุคคลที่เป็นแกนนำในด้านนี้คือใครบ้าง ทำไมจึงเป็นคนที่ ทำภารกิจนี้ได้ดี เป็นต้น

1.5 การจัดหมวดหมู่ความรู้ และจัดเก็บ ให้อยู่ในลักษณะให้ค้นหาได้ง่ายและอยู่ในลักษณะที่ใช้งานได้ง่ายมีการทำบ้างหรือไม่ ทำอย่างไร ใครเป็นผู้ทำ มีการปรับปรุงบ่อยแค่ไหน กลไกให้เกิดการปรับปรุงคืออะไร โปรดนำเสนอความรู้ดังกล่าวในรูปแบบของซีดี-รอม

1.6 กระบวนการถ่ายทอด/แลกเปลี่ยนความรู้ ภายในองค์กร/เครือข่าย ดำเนินการอย่างไร เน้นความรู้แบบไหน (tacit, embedded, explicit) มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่างแบบอย่างแตกต่างกันอย่างไร ใช้ ICT ช่วยอำนวยความสะดวกในการถ่ายทอด/แลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างไร มีการถ่ายทอด/แลกเปลี่ยนความรู้กับนอกองค์กร/เครือข่ายบ้างหรือไม่ เนื้อความรู้แบบใดที่มีการถ่ายทอด/แลกเปลี่ยนกับภายนอก เนื้อหาความรู้อะไรบ้างที่มีการถ่ายทอด/แลกเปลี่ยนกันอย่างกว้างขวางภายในองค์กร อะไรบ้างที่ไม่ค่อยมีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนทั้ง ๆ ที่เป็นความรู้ที่สำคัญ เพราะอะไร เป็นต้น อะไรบ้างที่ต้องปกปิด ไม่ให้รั่วออกไปภายนอกองค์กร / เครือข่าย

1.7 การยกระดับความรู้ โดยการตีความ จัดแบบแผน (pattern) หรือหมวดหมู่ ภายใต้บริบทของงานหรือกิจกรรม ทั้งที่เป็นความรู้ฝังลึก ความรู้แฝง และความรู้ที่เปิดเผย รวมทั้งการยกระดับผ่านวงจรเปลี่ยนความรู้ฝังลึกไปเป็นความรู้ที่เปิดเผย และเปลี่ยนไปเป็นความรู้ฝังลึกในระดับที่สูงขึ้น มีกิจกรรมหรือกระบวนการอะไรบ้างที่เกิดการยกระดับความรู้ดังกล่าว ใครคือแกนนำที่ผลักดันหรือดำเนินการกระบวนการดังกล่าว มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการยกระดับความรู้ เมื่อมีการยกระดับความรู้แล้ว เกิดผลอะไรบ้างต่อองค์กร/เครือข่าย และต่อสมาชิกขององค์กร/เครือข่าย เป็นต้น

1.8 การดำเนินการหรือสร้างเงื่อนไขเพื่อลดทอนการปกปิดหรือเก็บงำความรู้ มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง ดำเนินการแล้วได้ผลอย่างไร ใครคือบุคคลหรือแกนนำสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว มีข้อเสนอแนะสำหรับให้องค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ นำไปปรับใช้อย่างไรบ้าง เป็นต้น

1.9 การใช้ ICT สนับสนุนกระบวนการ มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง ตามประสบการณ์ที่ผ่านมา ICT แบบใดที่ใช้สะดวก/ไม่สะดวกอย่างไร ICT แบบใดที่ส่งผลอย่างมีพลังสูง/ต่ำอย่างไร cost-benefit และ cost-effectiveness ของ ICT แต่ละแบบเป็นอย่างไร ความคงทนของ ICT แต่ละแบบเป็นอย่างไรบ้าง มีคน/กลุ่มคนที่กลัวไม่กล้าใช้หรือไม่คล่องแคล่วในการใช้ ICT แบบใดบ้าง องค์กร/เครือข่ายได้แก้ปัญหา “กลัวเทคโนโลยีใหม่” นี้อย่างไร เป็นต้น

1.10 กระบวนการสร้าง ใช้จินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ องค์กร/เครือข่ายมีกระบวนการดังกล่าวอย่างไรบ้าง อธิบายหลักการและวิธีการให้ชัดเจน กระบวนการดังกล่าวก่อผลดี/ผลเสีย ต่องาน/กิจกรรม และต่อสมาชิกขององค์กร/เครือข่าย อย่างไรบ้าง มีคำแนะนำต่อองค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ ในเรื่องหลักการ/วิธีการ สร้าง ใช้จินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม เป็นต้น

1.11 วัฒนธรรมองค์กร (corporate culture) องค์กร/เครือข่าย ได้สร้างบรรยากาศหรือวัฒนธรรมประเพณีอะไรบ้างที่เชื่อว่าช่วยส่งเสริมการจัดการความรู้ การดำเนินการดังกล่าวทำ

อย่างไร ใครเป็นบุคคล/แกนนำสำคัญ ผลของการดำเนินการแต่ละอย่างเป็นอย่างไรบ้าง มีคำแนะนำต่อองค์กร/เครือข่ายอื่น ในหลักการและวิธีปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร

1.12 การใช้ความรู้ มีการประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการต่าง ๆ อย่างไรบ้าง ผลของการประยุกต์ใช้ความรู้เป็นอย่างไรบ้าง ทั้งที่ผลงาน การเรียนรู้ภายในองค์กร/เครือข่าย การยกระดับความรู้ และผลต่อคน สมาชิกขององค์กร/เครือข่าย โปรดระบุผลวัดของการใช้ความรู้ มีประสบการณ์ของการใช้ความรู้แล้วเกิดผลด้านลบบ้างหรือไม่ ถ้ามี เป็นเพราะเหตุใด มีข้อเสนอแนะต่อองค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ ด้านกระบวนการใช้ความรู้อย่างไรบ้าง

1.13 ชุมชนความรู้ มีการรวมกลุ่มกันเป็น “ชุมชนแห่งความรู้” อย่างไรบ้าง การริเริ่มมาจากไหน มีความต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร ปฏิสัมพันธ์และกิจกรรมภายในชุมชนแห่งความรู้เป็นอย่างไร กิจกรรมชุมชนแห่งความรู้ก่อผลด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง มีข้อเสนอแนะต่อองค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ ในเรื่อง “ชุมชนแห่งความรู้” อย่างไรบ้าง

1.14 กระบวนการตรวจสอบ (วัด) สินทรัพย์ทางปัญญา (intellectual asset) และทุนปัญญา (intellectual capital) มีการทำบ้างหรือไม่ ทำบ่อยแค่ไหน บอกวิธีทำ สาเหตุที่ทำ ใครบ้างเป็นแกนนำ ผลการตรวจสอบ (วัด) เป็นอย่างไรบ้าง มีผลวัดเป็นอย่างไร การดำเนินการดังกล่าวเกิดผลอย่างไร

2. คนที่มีบทบาทในการจัดการความรู้ รวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็นและวิเคราะห์ สังเคราะห์ขึ้นเป็นความรู้ & วิธีปฏิบัติในการจัดการความรู้ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 ผู้แสดงบทบาทนำหรือเอาจริงเอาจัง ในกระบวนการแต่ละกระบวนการตาม ข้อ 1.1-1.14 เป็นคนกลุ่มไหน เป็นคนที่มีลักษณะจำเพาะอย่างไรบ้าง โปรดสัมภาษณ์ความคิดของคนกลุ่มนี้ นำมารายงาน

2.2 ผู้แสดงบทบาท “ไม่เชื่อ ขอดทดสอบก่อน” แต่เมื่อมีหลักฐานว่าการจัดการความรู้ น่าจะมีประโยชน์ต่องานขององค์กร/เครือข่าย ก็เข้าร่วมอย่างแข็งขัน ผู้แสดงบทบาทเช่นนี้เป็นคนกลุ่มไหน มีลักษณะจำเพาะอย่างไร โปรดสัมภาษณ์ผลวัดความคิดเกี่ยวกับงานและการจัดการความรู้ของคนเหล่านี้ นำมารายงาน

2.3 ผู้แสดงบทบาท “ฝ่ายค้าน” หรือผู้ต่อต้าน กระบวนการจัดการความรู้เป็นคนกลุ่มไหน มีลักษณะจำเพาะอย่างไร มีเหตุผลในการไม่เห็นด้วยอย่างไร มีผลวัดของพฤติกรรมอย่างไร โปรดสัมภาษณ์ความคิดของคนกลุ่มนี้ นำมารายงาน และสังเคราะห์ว่าผู้แสดงบทบาทเช่นนี้ก่อผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการจัดการความรู้และการปฏิบัติภารกิจขององค์กรอย่างไร

2.4 การจัดการเกี่ยวกับคน (personal management) ขององค์กร/เครือข่าย เป็นอย่างไรบ้าง มีผลต่อการจัดการความรู้และความสำเร็จขององค์กร/เครือข่ายอย่างไร มีคำแนะนำแก่องค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

2.5 ระบบการป้อนข้อเสนอแนะความดีความชอบ ขององค์กร/เครือข่าย เป็นอย่างไรบ้าง มีผลต่อการจัดการความรู้และความสำเร็จของงานอย่างไร มีคำแนะนำหลักการและวิธีปฏิบัติแก่องค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ อย่างไรบ้าง

2.6 ระบบสร้างเสริมแรงบันดาลใจ/แรงจูงใจ เป็นอย่างไรบ้าง มีผลต่อการจัดการความรู้และความสำเร็จของงานอย่างไร

2.7 การจัดองค์กร/จัดทีมงาน เป็นอย่างไร

2.8 ระบบพัฒนาคน (พัฒนาบุคลากร) เป็นอย่างไรบ้าง กิจกรรมด้านการพัฒนาคนแบบใดที่ช่วยส่งเสริมการจัดการความรู้ เรียงจากมากไปหาน้อย แบบใดที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการความรู้ รูปแบบ/วิธีการพัฒนาคนดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีวิวัฒนาการไปอย่างไร เหตุใด การพัฒนาคน มีทั้งแบบที่จัดทำเองภายในหน่วยงาน/เครือข่าย และที่ส่งคนออกไปรับการอบรมหรือเข้าประชุมภายนอกหน่วยงาน

2.9 การเปิดโอกาสให้คนในองค์กร/เครือข่ายได้มีโอกาสทำงานเป็นทีมเฉพาะกิจ (task force) ข้ามสายงานตามปกติ มีบ่อยแค่ไหน และก่อผลดีหรือผลลบด้านผลงานและด้านการจัดการความรู้อย่างไรบ้าง

2.10 มีการรวบรวมข้อมูล ความรู้และทักษะพิเศษของสมาชิกในองค์กร/เครือข่าย ทำเป็นบัญชีให้เปิดดูหรือค้นหาได้ง่ายหรือไม่ มีการใช้ข้อมูลดังกล่าวแค่ไหน ทักษะพิเศษใดบ้างที่ต้องการใช้บ่อย และเมื่อมีการใช้แล้วเกิดผลอย่างไรบ้าง

3. เนื้อหาความรู้ ที่นำมาดำเนินการจัดการ ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 เนื้อหาความรู้ที่นำมาจัดการ เนื้อหาความรู้ด้านใดบ้าง ที่มีความต้องการและมีการนำมาจัดการภายในองค์กร/เครือข่าย โปรดทำเป็นตาราง จัดหมวดหมู่ความรู้ และระบุว่านำมาจัดการอย่างไรบ้าง

3.2 เนื้อหาเด่น ความรู้ด้านใดหรือกลุ่มใด ที่เมื่อนำมาจัดการแล้ว ก่อผลดีต่องานหรือต่อการพัฒนาคน อย่างมากมาย เพราะเหตุใด

3.3 เนื้อหาด้อย ความรู้ด้านใดหรือกลุ่มใด ที่เมื่อนำมาจัดการแล้ว ก่อผลดีไม่มาก ไม่คุ้มค่าหรือไม่ค่อยคุ้มค่าการดำเนินการจัดการความรู้ เพราะเหตุใด

3.4 เนื้อหาที่ขาดแคลน ความรู้ด้านใดหรือกลุ่มใดที่ขาดแคลน ค้นหาได้ยากและสร้างขึ้นใช้เองก็ทำได้ยาก มีประสบการณ์ความสำเร็จในการจัดการความรู้กลุ่มนี้หรือไม่ โปรดบรรยาย

3.5 ความเปลี่ยนแปลงของความต้องการ ความต้องการเนื้อหาความรู้ขององค์กร/เครือข่าย มีการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อผลดีหรือผลเสียต่อกิจการและต่อการจัดการความรู้ขององค์กร/เครือข่ายอย่างไรบ้าง ทำให้ต้องมีการปรับตัวขององค์กร/เครือข่ายอย่างไรบ้าง

3.6 เนื้อหาที่สร้างขึ้นเอง เนื้อหาความรู้ด้านใดที่สร้างขึ้นใช้เองภายในองค์กร/เครือข่ายได้สะดวกหรือง่ายที่สุด เพราะเหตุใด เนื้อหาด้านใดที่สร้างขึ้นใช้เองภายในองค์กร/เครือข่ายได้ยากที่สุด เพราะเหตุใด

3.7 เนื้อหาท่วมท้น เนื้อหาด้านใดที่มีอยู่มาก หามาได้ง่ายและมากมาย ก่อความสับสนไม่แน่ใจในความแม่นยำถูกต้อง ในกรณีเช่นนี้ได้ดำเนินการจัดการความรู้อย่างไร เกิดผลอย่างไรบ้าง

4. เครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการความรู้

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการค้นหาความรู้จากภายนอก ที่องค์กร/เครือข่ายใช้ มีอะไรบ้าง เครื่องมือชนิดใดที่ใช้ง่าย และช่วยการค้นหาเป็นอย่างดี เครื่องมือใดที่เคยใช้เป็นประจำแต่เปลี่ยนเป็นเครื่องมืออื่นแล้วเครื่องมือใดที่ใช้เป็นประจำในปัจจุบัน เหตุผลที่ใช้ เครื่องมือเหล่านั้น ผู้ใช้เป็นคนเฉพาะบางคนหรือเป็นคนส่วนใหญ่ขององค์กร/เครือข่าย

4.2 เครื่องมือที่ใช้จัดเก็บ/จัดหมวดหมู่/ให้บริการความรู้/ข้อมูล/ข้อเสนอแนะ ในองค์กร/เครือข่าย มีอะไรบ้างตามประสบการณ์ เครื่องมือแต่ละชนิดมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรบ้าง มีการใช้มากน้อยเพียงใด

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลภายในองค์กร/เครือข่าย มีอะไรบ้างตามประสบการณ์เครื่องมือแต่ละชนิดมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรบ้าง มีการใช้มากน้อยเพียงใด

4.4 เครื่องมือที่ช่วยให้คนในองค์กร/เครือข่ายที่อยู่ห่างไกลกัน ได้ติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างสะดวก มีอะไรบ้าง ตามประสบการณ์เครื่องมือแต่ละชนิดมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรบ้าง มีการใช้มากน้อยเพียงใด

มีนักวิชาการหลายท่านที่คลุกคลีกับกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กรและองค์ความรู้ใหม่ซึ่งนำไปสู่การพัฒนากระบวนการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในที่จะนำเสนอพอสังเขปจากนักวิชาการดังนี้

วิก (Wiig, 1993) ได้แบ่งองค์ประกอบ เป็น 3 กลุ่มเรียกว่า เสาหลักของการจัดการเรียนรู้ (pillar of knowledge management) โดยแต่ละเสาจะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้วงจรความรู้ครบถ้วน ซึ่งประกอบด้วย การสร้าง(create) การนำเสนอ(manifest) การใช้(use) และการถ่ายทอด(transfer)

ไลโบวิทซ์ (Leibowitz, 1998) ได้นำเสนอวงจรความรู้ไว้ดังนี้

- การกำหนดความถนัดเฉพาะ กลยุทธ์ การค้นหาแหล่งความรู้ และแหล่งความรู้ (identification)
- การถอดความรู้ (capture)
- การเลือกความรู้ ที่เป็นจริงและตรงกับความต้องการรวมทั้งการพิจารณาความรู้ที่ขัดแย้งกัน (select)
- การจัดเก็บความรู้ (store)
- การแบ่งปันความรู้ไปยังผู้ใช้ โดยดูจากความสนใจ และชนิดของงานที่ทำ (share)
- การนำความรู้มาใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา ช่วยในการทำงานหรือการฝึกอบรม (apply)
- การสร้างความรู้ใหม่ ๆ โดยการวิจัย ทดลองและการคิดอย่างสร้างสรรค์ (create)
- การพัฒนาและทำการตลาด ผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ ๆ ที่เป็นผลมาจากการใช้ความรู้ (sell)

คาร์ลา โอเดลล์ (Carla O'Dell, 1998) ได้นำเสนอกรอบความคิดที่ใช้ในการจัดการความรู้ในองค์กร ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 3 อย่างคือ การกำหนดสิ่งสำคัญที่องค์กรต้องทำให้สำเร็จ ปัจจัยที่ทำให้สามารถจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการเปลี่ยนแปลง (4 ขั้นตอน) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. การกำหนดสิ่งที่สำคัญที่องค์กรต้องทำให้สำเร็จ ขั้นตอนนี้สำคัญที่สุดเพราะจะเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับ การทำให้ลูกค้าประทับใจ การลดระยะเวลาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ความเป็นเลิศในการปฏิบัติการ

2. ปัจจัยที่ทำให้องค์กรสามารถจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรต้องสร้างปัจจัยหลัก 4 ด้านที่จะช่วยให้การจัดการความรู้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ได้แก่

2.1 วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงในการเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างบรรยากาศที่ทำให้บุคลากรกล้าคิด กล้าทำ เปิดเผยต่อกัน มีการทำงานเป็นทีม

และทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประเมินผลและพัฒนาบุคลากร

2.2 เทคโนโลยีที่ช่วยทำให้การจัดการความรู้ทำได้รวดเร็วขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.3 โครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ เช่น การกำหนดบุคคลหรือทีมรับผิดชอบในการจัดการความรู้ในองค์กร และการกำหนดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ชัดเจน เป็นต้น

2.4 การวัดผลการจัดการความรู้ถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะจะเป็นหลักฐานที่บอกระดับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการความรู้ในองค์กร

ซึ่งองค์กรต้องมั่นใจว่ามีปัจจัยข้างต้นครบถ้วนและที่สำคัญต้องบริหารจัดการปัจจัยดังกล่าวให้สอดคล้องประสานกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้กระบวนการจัดการความรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

3. กระบวนการเปลี่ยนแปลง เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ และมั่นใจว่ามีปัจจัยทั้ง 4 อย่างตามแผนภาพแล้ว องค์กรจะต้องใช้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ การวางแผน การออกแบบ การปฏิบัติ และการขยายผล

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ(2547) ได้สรุปขั้นตอนหลัก ๆ ของกระบวนการความรู้ ดังนี้

1. การค้นหาความรู้(knowledge identification)
2. การสร้างและแสวงหาความรู้(knowledge creation and acquisition)
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ(knowledge organization)
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้(knowledge codification and refinement)
5. การเข้าถึงความรู้(knowledge access)
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้(knowledge sharing)
7. การเรียนรู้(learning)

จากแนวคิดของการจัดการองค์ความรู้ทำให้ทราบว่าองค์กรที่จะจัดการความรู้ได้สำเร็จ ต้องดำเนินการหลายขั้นตอน ซึ่งจากการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ทำให้พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาทักษะวิชาชีพครูจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ขั้นตอนผู้เชี่ยวชาญหลายคนตามที่ปณิตา พันภัย(2544) สรุปขั้นตอนหลัก ๆ ที่สำคัญได้ดังนี้

1. การกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (knowledge identification)
2. การแสวงหาความรู้ (knowledge acquisition)
3. การสร้างความรู้ (knowledge creation)
4. การจัดเก็บและสืบค้นความรู้ (knowledge storage & retrieval)
5. การถ่ายโอนความรู้และใช้ประโยชน์ (knowledge transfer & utilization)

1. การกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้

คือ การกำหนด/นิยามสิ่งที่องค์กรต้องการให้พนักงานเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลตามความต้องการ วิสัยทัศน์ นโยบาย ภารกิจ ค่านิยม และเป้าหมายต่าง ๆ ขององค์กร เช่น การนิยมขีดความสามารถหลักกำหนดและจัดตั้งคณะทำงาน กำหนดขีดความสามารถ เขียนคำพรรณนา งาน กระบวนการหลัก ส่วนแบ่งการตลาด ศักยภาพของหุ้นส่วน คู่ค้า ผู้จัดส่งวัตถุดิบ หรือผู้จัดจำหน่าย เป็นต้น

ไม่มีองค์กรใดเลยที่มีการระบุสิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนนั้น ซึ่งจะส่งผลให้เสียเวลาในการทำงานมากขึ้น เนื่องจากพนักงานไม่ทราบจุดมุ่งหมาย ความจำเป็น ชนิดและประเภทของงาน ที่จำเป็นต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุไปตามวิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ และเป้าหมายต่าง ๆ ขององค์กร

2. การแสวงหาความรู้

คือการนำเอาข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ที่มีอยู่ภายในและภายนอกองค์กร มากลั่นกรองและนำมาสร้างคุณค่า เช่น การสอนงาน การฝึกอบรม การสัมมนา การประชุม การแสดงผลงาน ระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติ การดำเนินการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กร

ทุกองค์กรมีการแสวงหาความรู้ที่ใกล้เคียงกัน แต่จะแตกต่างกันบ้างในส่วนของระดับความเป็นทางการ กล่าวคือ องค์กรสนับสนุนให้พนักงานแสวงหาและรวบรวมความรู้จากการปฏิบัติงานที่ทำอยู่เป็นประจำ และนำมาแลกเปลี่ยนกัน ในการรวมตัวและประสานรูปแบบ ต่าง ๆ ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นทีม จะทำให้พนักงานมีโอกาสได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน เพราะการพูดคุย ปรึกษาหารือ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของแต่ละบุคคลก่อให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้พนักงานบางส่วนยังสามารถแสวงหาความรู้ได้จากแหล่งความรู้ที่องค์กรจัดไว้ในรูปแบบของ ฐานข้อมูล การบันทึกกระบวนการและวิธีการปฏิบัติงานตลอดจนคู่มือและเอกสารต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นแหล่งความรู้ที่มีประโยชน์ ซึ่งพนักงานสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของตนเองได้

3. การสร้างความรู้

คือการสร้างสรรค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล โดยผ่านการผลักดัน การหยั่งรู้และความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ ๆ เช่น การคิดค้นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับองค์กรได้

ทุกองค์กรมีวิธีการสร้างความรู้ใหม่เหมือน ๆ กัน คือเน้นการสร้างความรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นทีม และส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ โดยมอบหมายให้เป็นความรับผิดชอบหนึ่งในการปฏิบัติงาน เพราะเชื่อว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความรู้ การทดลอง หรือความสำเร็จหรือความล้มเหลว การสร้างความรู้ในทุกองค์กรจึงเกิดจากการที่บุคคลให้ความรู้ที่ตนมีอยู่กับผู้อื่น การผนวกความรู้ของแต่ละบุคคลเข้ากับความรู้ขององค์กร การรวบรวม หรือสังเคราะห์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์หรือความรู้ที่มีอยู่แล้วให้เป็นระบบ และการสร้างสรรค์ที่พนักงานค้นพบด้วยตนเอง ทั้งหมดนี้ไม่ว่าจะสร้างด้วยวิธีการใด ผลที่ทุกองค์กรจะได้รับ ก็คือนวัตกรรมในรูปแบบของความคิด และความรู้ซึ่งเกิดจากการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ของบุคคล

4. การจัดเก็บความรู้และสืบค้นความรู้

คือการจัดเก็บความรู้ไว้เพื่อให้พนักงานเข้ามาสืบค้นได้ตามความต้องการ โดยต้องคำนึงถึงวิธีการเก็บรักษา ซึ่งแต่ละองค์กรจะต้องเก็บรักษา ข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ไว้เป็นอย่างดีที่สุด ในการจัดเก็บนั้นสามารถบันทึกเป็นฐานข้อมูล (database) หรือบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนได้ รวมทั้งในการจัดโครงสร้างความรู้ องค์กรจำเป็นต้องพิจารณาความหลากหลายของกลุ่มคนที่แตกต่างกันในการสืบค้นข้อมูล ดังนั้นระบบการเก็บข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ที่มีประสิทธิภาพขององค์กรจึงควรจัดหมวดหมู่ตามองค์ประกอบ

การสืบค้นความรู้ (retrieval) เป็นลักษณะของการเข้าถึงสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน องค์กรจึงควรทำให้พนักงานทราบถึงช่องทาง หรือวิธีการสำหรับการค้นหาคำถามต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การทำสมุดจัดเก็บรายชื่อ และทักษะของผู้เชี่ยวชาญ การทำสมุดหน้าเหลือง (Yellow Pages) ขององค์กร หรือในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น เครือข่ายการทำงานตามระดับชั้น การประชุม การฝึกอบรม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่จะนำไปสู่การถ่ายโอนความรู้ในองค์กร

อย่างไรก็ตามไม่ว่าแต่ละองค์กรจะมีวิธีการจัดเก็บและสืบค้นความรู้อย่างไร วิธีการดังกล่าวนำมาซึ่งความชัดเจนและความเป็นรูปธรรมของความคิด เพราะความคิดจะถูกนำมาจัดเก็บในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นโยบาย วิธีการ กระบวนการ ซึ่งก่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติในที่สุด

5. การถ่ายโอนและการนำความรู้ไปใช้

คือการกระจาย และถ่ายทอดองค์ความรู้ไปอย่างเหมาะสม และทั่วทั้งองค์กรโดยอาศัย กลไกอิเล็กทรอนิกส์

การถ่ายโอนและการนำความรู้ไปใช้ของทุกองค์กรไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะทุก องค์กรนี้ได้จัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ระหว่างพนักงาน ด้วยกันและการถ่ายโอนทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ ที่กรณีศึกษานำมาใช้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนให้พนักงานมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นการทำงาน ร่วมกันในลักษณะเครือข่ายหรือทีมงาน การประชุม และการพบปะสังสรรค์ การจัดนิทรรศการ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและการแสดงผลงาน การฝึกอบรม การสอนงาน ระบบพี่เลี้ยง การ สับเปลี่ยน หมุนเวียนพนักงาน หรือการสื่อสารด้วยการเขียน เช่น การบันทึกในฐานข้อมูล การ บันทึกเป็นคู่มือหรือเอกสารต่าง ๆ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ความรู้เคลื่อนที่จากบุคคลหนึ่ง ไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง รวมทั้งทำให้เกิดการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

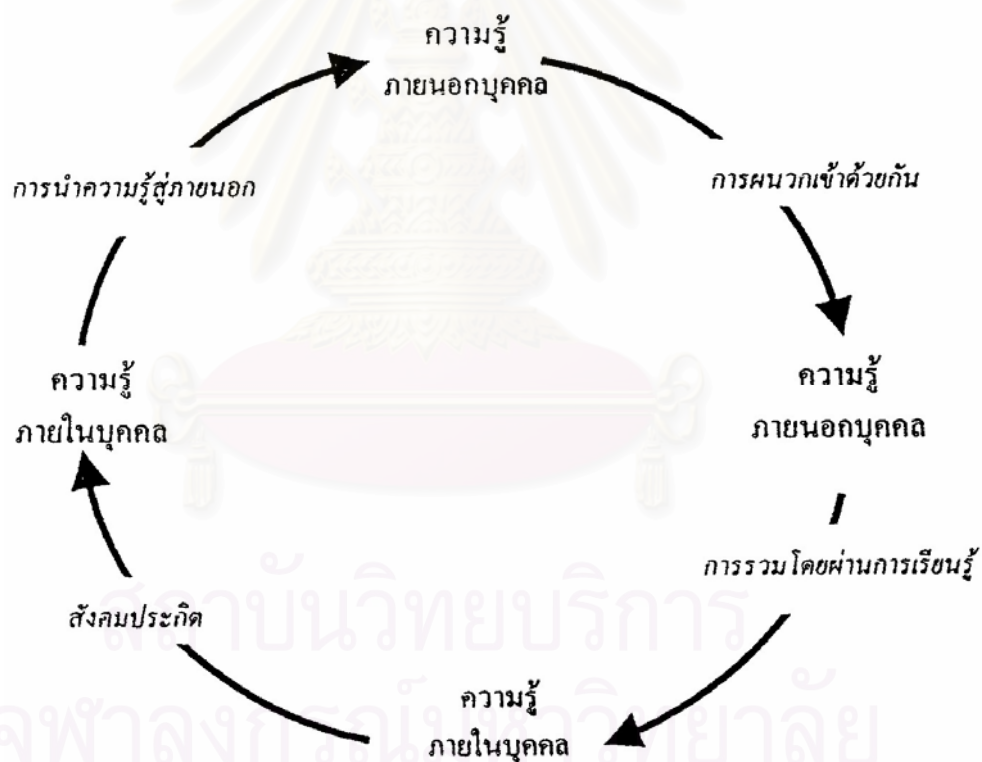
การถ่ายโอนและการนำความรู้ไปใช้โดยวิธีการที่หลากหลายของทุกองค์กรต่างมี เป้าหมายเดียวกันคือ เพื่อทำให้ความรู้แพร่กระจายและไหลเวียนไปอย่างทั่วถึงไม่ว่าจะเป็น ระหว่างบุคคลหรือจากความรู้ไปสู่การปฏิบัติ เพราะความรู้เป็นอาวุธที่สำคัญในยุคปัจจุบันซึ่งจะ นำมาซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขันและความอยู่รอดขององค์กร

จากแนวคิด หลักการและกระบวนการของการจัดการความรู้ทำให้เห็นภาพของการ พัฒนาการองค์กรในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความรู้จากบริบทที่อยู่ใกล้ตัวไม่ว่าจะเป็น การนำความรู้จากภายในตัวตนของแต่ละคนไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือศึกษาหาความรู้จากแหล่ง การเรียนรู้ที่เป็นเอกสาร ตำรา งานวิจัย หรือแม้แต่แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสภาพแวดล้อม เพราะฉะนั้น แนวทางการพัฒนาองค์กรการเรียนรู้ต่าง ๆ จำเป็นต้องศึกษาหลักการของการจัดการความรู้แล้ว นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของงานชนิดต่าง ๆ ซึ่งแนวโน้มในอนาคตนั้น การจัดการ ความรู้จะเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรในภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีในเชิงการพัฒนาความรู้ความสามารถและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพ สูงสุดของงานในองค์กร

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ภายในบุคคลกับความรู้ที่อยู่ภายนอกบุคคล ตามแนวคิดและ สมมติฐานของ โนนากะและทาคิวชิ (Nonaka and Takeuchi, 1995) จำแนกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ ได้เสนอแนวทางปรับเปลี่ยนและสร้างความรู้จะเกิดขึ้นได้ 4 รูปแบบ คือ

- สังคมประกิต (socialization) : การแบ่งปันและสร้าง tacit knowledge จาก tacit knowledge ของผู้ที่สื่อสารระหว่างกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรง
- การนำความรู้สู่ภายนอก (externalization) : การสร้างและแบ่งปันความรู้จากสิ่งที่มี และเผยแพร่ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการแปลงจาก tacit knowledge เป็น explicit knowledge
- การผนวกความรู้ (combination) : เป็นการแปลง explicit knowledge จาก explicit knowledge โดยรวบรวมความรู้ประเภท explicit ที่เรียนรู้ มาสร้างเป็นความรู้ประเภท explicit ใหม่
- การรวมโดยการผ่านการเรียนรู้ (internalization) : เป็นการแปลง explicit knowledge มาเป็น tacit knowledge มักจะเกิดจากการนำความรู้ที่เรียนรู้มาไปปฏิบัติ

แผนภูมิที่ 7 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ (Nonaka and Takeuchi, 1995 : 37)

จากแผนภูมิ แสดงให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ภายนอกบุคคลกับความรู้ภายในบุคคล เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการการรวมความรู้เข้าด้วยกัน คือ การใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดระบบระเบียบของความรู้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ภายนอกบุคคลกับความรู้ภายใน

บุคคลเกิดขึ้นโดยกระบวนการการรวมความรู้ภายในตน คือ เรียนรู้ผ่านทางเทคโนโลยี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ภายในบุคคลกับความรู้ภายในบุคคลโดยกระบวนการสังคมประภิต คือ เรียนรู้ผ่านทางบุคคล และปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ภายในบุคคลกับความรู้ภายนอกบุคคล เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการการนำความรู้ไปสู่ภายนอก คือ ด้วยการนำความรู้ที่ผ่านการสังเคราะห์แล้วภายในตนเผยแพร่ไปสู่ภายนอกโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วย

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing)

การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Tacit นั้นจะต้องทำด้วยการพบปะกันตัวต่อตัวหรือเป็นกลุ่ม จากการศึกษาพบว่าองค์กรส่วนใหญ่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการทำในการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างทั่วถึงเท่าไรนัก สาเหตุเนื่องมาจากอุปสรรคหลัก ๆ ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนความรู้ (Nonaka and Takeuchi, 1995 : 38)

ชนิดของอุปสรรค	อุปสรรค
1. ตัวบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - มีทัศนคติที่ว่าความรู้คืออำนาจ - ไม่ทราบว่ามีสิ่งใดที่ตนเองรู้มีประโยชน์กับคนอื่นหรือไม่ - ไม่ทราบว่าคนอื่นไม่รู้สิ่งใดที่ตนเองรู้ - ไม่เห็นประโยชน์ ไม่มีแรงจูงใจของการแลกเปลี่ยนความรู้ - ไม่มีเวลาและความมุ่งมั่นเพียงพอในการเรียนรู้จากผู้อื่น - ไม่มีความสัมพันธ์หรือความคุ้นเคยเพียงพอกับบุคคลที่ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วย (ยังไม่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน)
2. ส่วนรวม/โครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ยังไม่มีกระบวนการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ - ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุน - ระบบสารสนเทศไม่เอื้อ - ยังไม่มีระบบการยกย่องชมเชยหรือให้รางวัลแก่ผู้ที่แลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น
3. ค่านิยม/วัฒนธรรมองค์กร	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มี “ภาษากลาง” (common language) ที่เข้าใจ และใช้ร่วมกันได้ - มีการแข่งขันระหว่างหน่วยงานสูง - บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เปิดเผย - ผู้บริหารไม่ยอมรับความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการลองสิ่งแปลก ๆ ใหม่

การแบ่งปันความรู้ประเภทที่มีอยู่ในตนเอง (tacit) นั้นทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความต้องการและ วัฒนธรรมองค์กร ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีผสมผสานเพื่อให้บุคลากรได้เลือกใช้วิธีการตามความถนัด และสะดวก วิธีการหลัก ๆ มีดังต่อไปนี้

1. ทีมข้ามสายงาน (cross – functional team)
2. วัฏจักรของคุณภาพและนวัตกรรม (innovation & quality circles หรือ IQCs)
3. ชุมชนแห่งการปฏิบัติ (community of practice หรือ CoP)
4. ระบบพี่เลี้ยง (mentoring system)
5. การสลับเปลี่ยนงาน (job rotation) และการยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน (secondment)
6. เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge forum)

เครื่องมือในการจัดการความรู้ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ประเภทที่มีอยู่นอกตัวตน (explicit) ได้แก่

- การจัดเก็บความรู้และวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศขององค์กรไว้ในรูปของเอกสาร

เป็นการจัดเก็บความรู้หรือข้อมูลขององค์กรไว้ในรูปแบบง่าย ๆ เพื่อความสะดวกในการค้นหาและนำไปใช้ เช่น งานวิจัย ผลการสำรวจ ผลงานประจำปี และข้อมูลทางการตลาด นอกจากนี้แล้วองค์กรควรมีการจัดทำฐานความรู้ของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ ซึ่งการรวบรวมวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศอาจได้จากการทำ Benchmarking ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากผู้ที่ทำได้ดีที่สุดในภายในและภายนอกองค์กร

- การใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (story telling)

การใช้เทคนิคการเล่าเรื่องนี้เป็นวิธีการเผยแพร่สิ่งที่เราได้เรียนรู้มาให้แก่ผู้สนใจโดยต้องสร้างความสมดุลระหว่างความน่าสนใจในการบรรยายเรื่องและเนื้อหาที่ต้องการสื่อ ทั้งนี้บริษัทชั้นนำอย่าง Hewlett – Packard ก็เป็นหนึ่งในบริษัทที่ประสบความสำเร็จในการทำให้พนักงานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วโดยการใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง เช่น ประเด็นเกี่ยวกับนวัตกรรมของบริษัททั้งในเรื่องที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวต่างๆ ได้ถูกนำมาผูกเป็นเรื่องราวและเผยแพร่ในองค์กร ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นและกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ที่มีระหว่างกันได้

- สมุดหน้าเหลือง (Yellow Pages)

แนวคิดนี้จะเหมือนกับสมุดโทรศัพท์หน้าเหลืองที่เราคุ้นเคยกัน แต่แทนที่เนื้อหาในสมุดจะบันทึกรายละเอียดของคนหรือสถานประกอบการต่างๆ สมุดหน้าเหลืองสำหรับการจัดการ

ความรู้นี้จะเป็นการบันทึกแหล่งที่มาของความรู้ ประเภทของความรู้ และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านขององค์กร รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญ ๆ เช่น ผลงานที่ผ่านมาและเรื่องที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เป็นต้น สมุดหน้าเหลืองในลักษณะนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างคนที่ต้องการใช้ข้อมูลกับแหล่งข้อมูลที่มี คือ ทำให้บุคลากรในองค์กรในองค์กรรู้ว่าข้อมูลอยู่ที่ใดและจะสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้น ๆ ได้อย่างไร สำหรับการบันทึกข้อมูลต่าง ในสมุดหน้าเหลืองนั้นสามารถทำได้ทั้งรูปในรูปแบบเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ทั้งนี้สมุดหน้าเหลืองไม่จำเป็นต้องผูกติดกับเฉพาะข้อมูลในองค์กรเท่านั้นแต่ยังสามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลภายนอกผ่านระบบเว็บไซต์ต่างๆ ได้ด้วย

- ฐานความรู้ (knowledge bases)

เป็นการเก็บข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่องค์กรมีไว้ในระบบฐานข้อมูลและให้ผู้ต้องการใช้ค้นหาข้อมูลความรู้ผ่านระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต หรือระบบอื่นๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและถูกต้อง ทั้งนี้ในการทำ knowledge bases ควรคำนึงถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

แม้องค์กรจะพยายามจัดทำเอกสารและฐานข้อมูลหรือสร้างช่องทางต่างๆ ให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้อย่างสะดวก วิธีการดังกล่าวมักจะใช้ได้ผลดีกับความรู้ประเภทที่มีอยู่นอกตัวตน (explicit) เท่านั้น แต่จะเห็นว่ายังมีความรู้อีกประเภทหนึ่งคือความรู้ประเภทในตัวตน (tacit) ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอดโดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก เครื่องมือในการจัดการความรู้ที่จะช่วยให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ประเภทในตัวตน (tacit) ได้แก่

- การจัดตั้งทีมข้ามสายงาน (cross – functional team)

เป็นการจัดตั้งทีมเพื่อมาทำงานร่วมกันในเรื่องในเรื่องหนึ่งที่กำหนดขึ้นภายใต้ความเชื่อที่ว่าการทำงานในแต่ละเรื่องต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากหลาย ๆ ด้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำงานร่วมกันจึงจะประสบความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้ระหว่างทีมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น ทั้งนี้ในการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หัวหน้าทีมควรสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อช่วยให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างกัน ทำให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งไปที่วัตถุประสงค์เดียวกัน สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกัน และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ระหว่างที่มีการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันนั้นควรมีการจดบันทึกหรือรวบรวมความรู้ที่เกิดขึ้นไว้ด้วย

- วัฏจักรของคุณภาพและนวัตกรรม (innovation & quality circles หรือ IQCs)

(IQCs) เป็นกลุ่มที่พัฒนามาจากกลุ่ม Quality Circles ซึ่งสมาชิกของกลุ่มจะมาจากต่างหน่วยงานหรือต่างระดับในองค์กรหรืออาจจะมาจากต่างองค์กรก็ได้ เช่น มาจากบริษัทของลูกค้าหรือผู้ส่งมอบ เป็นต้น กลุ่ม IQCs จะมารวมตัวกันเพื่อค้นหาวิธีการเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานต่างๆ การทำกลุ่ม IQCs นี้จะเป็นการระดมสมองเพื่อกำหนดแนวคิดต่าง ๆ ที่หลากหลายในการพัฒนาองค์กรตามหัวข้อเรื่องที่ตั้งไว้และค้นหาทางเลือกที่ดีที่สุดช่วยแก้ปัญหาในการทำงานของหน่วยงานหรือองค์กร ทั้งนี้ในการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้กันต้องมีการบันทึกข้อมูลหรือความรู้ที่เกิดขึ้นรวมทั้งปัญหาและความสำเร็จที่เกิดขึ้นได้ด้วยเมื่อเปรียบเทียบ IQCs กับทีมข้ามสายงานแล้วจะมีความแตกต่างในเรื่องของสมาชิกกลุ่มที่สามารถมาร่วมได้จากทั้งภายในและภายนอกองค์กร ในขณะที่สมาชิกของทีมข้ามสายงานจะมีเฉพาะคนในองค์กรเท่านั้น และเนื้อเรื่องของการทำทีมข้ามสายงานจะเป็นเรื่องที่เฉพาะเจาะจงมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งสองวิธีต่างก็เป็นเทคนิคในการทำให้คนมาพบปะและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันเพื่อช่วยพัฒนาและปรับปรุงองค์กร

- ชุมชนการปฏิบัติ (communities of practice : CoP)

เป็นอีกหนึ่งเทคนิคที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย โดย CoP เป็นกลุ่มที่มีรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น ส่วนใหญ่การรวมตัวกันในลักษณะนี้มักจะมาจากคนที่อยู่ในกลุ่มงานเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน ซึ่งความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ระหว่างกันจะเป็นสิ่งที่สำคัญโดย CoP จะมีความแตกต่างจากการจัดตั้งทีมงาน เนื่องจากเป็นการร่วมกันอย่างสมัครใจ เป็นการเชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกันโดยกิจกรรมทางสังคม ไม่ได้มีการมอบหมายงานเฉพาะส่วนหรือเป็นโครงการ แต่จะเลือกทำในหัวข้อเรื่องที่ร่วมกันเท่านั้น

การทำ CoP จะมีระยะเวลาในการเริ่มต้นและสิ้นสุด โดยหากสมาชิกในกลุ่มหมดความสนใจหรือบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันแล้ว กลุ่ม CoP ก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเช่น เปลี่ยนหัวข้อของกลุ่มหรือมีการจัดตั้งกลุ่ม CoP ใหม่ ๆ ขึ้นมาทั้งนี้ระหว่างที่อยู่ร่วมกันควรมีการบันทึกสิ่งที่เรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ CoP จะเกิดขึ้นโดยการรวมตัวของสมาชิกที่สนใจร่วมกันและจัดการกันเองแต่ก็ต้องมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนเพื่อให้การยั่งยืนในระดับหนึ่ง เช่น

- ควรมีการยกย่องชมเชยและให้การยอมรับกลุ่ม CoP จากผู้บริหารขององค์กร
- ช่วยสนับสนุนให้การสื่อสารระหว่างสมาชิก CoP เป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว

เช่น การลงทุนในเรื่องสื่อสารสนเทศ สถานที่ที่ใช้ประชุม เป็นต้น

- พยายามชักจูงหรือทำให้สมาชิกเห็นประโยชน์ในการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน

- ให้แรงจูงใจหรือรางวัลสำหรับสมาชิกที่ให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นตัวอย่างแก่คนอื่น ๆ ต่อไป

- ส่งเสริมให้ CoP มีการเติบโตและขยายตัว

- ระบบพี่เลี้ยง (mentoring system)

ระบบพี่เลี้ยงเป็นวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ในตัวตน (tacit knowledge) แบบตัวต่อตัวจากผู้มีความรู้ และประสบการณ์มากกว่าไปยังบุคคลากรรุ่นใหม่ หรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์น้อยกว่า เป็นวิธีหนึ่งในการสอนงานและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ผู้ที่เป็นพี่เลี้ยงมักจะมีตำแหน่งและอาวุโสกว่า ซึ่งอาจอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน หรือต่างหน่วยงานก็ได้ หากอยู่ในหน่วยงานเดียวกันก็ไม่ควรเป็นผู้บังคับบัญชาและลูกน้องกันโดยทั่วไประบบพี่เลี้ยงนี้จะใช้เวลาค่อนข้างนาน เพราะทั้ง 2 ฝ่าย จะต้องสร้างความคุ้นเคย ความสัมพันธ์ และความเข้าใจกัน ผู้ที่เป็นพี่เลี้ยงนั้นนอกจากจะให้ปรึกษาในด้านการงาน แล้วยังเป็นທີ່ปรึกษาในเวลามีปัญหาหรือสับสน ที่สำคัญพี่เลี้ยงจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องพฤติกรรม จริยธรรม และการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

- การสับเปลี่ยนงาน (job rotation) และการยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน (secondment)

การสับเปลี่ยนงานเป็นการย้ายบุคลากรไปทำงานในหน่วยงานต่างๆ ซึ่งอาจอยู่ในสายงานเดียว หรือข้ามสายงานเป็นระยะ ๆ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ของทั้ง 2 ฝ่าย (ผู้ถูกย้ายและผู้ที่อยู่ในหน่วยงานต่างๆ) ทำให้ผู้ถูกย้ายเกิดการพัฒนาทักษะที่หลากหลายมากขึ้น สำหรับการยืมตัวบุคลากรมาทำงานชั่วคราวนั้นเป็นการย้ายบุคลากรระดับบริหาร หรือบุคลากรที่มีความสามารถสูงไปช่วยทำงานในหน่วยงานข้ามสายงานหรือหน่วยงาน เพื่อให้ผู้ยืมตัว ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ของตนเองให้หน่วยงาน เป็นการกระจายความรู้ที่ได้ผลในระยะสั้น ในขณะที่เดียวกันผู้ถูกยืมตัวก็ได้เรียนรู้จากบุคลากรในหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนางานของตนเองหรือสร้างความรู้ใหม่ๆ ได้

- เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge forum)

การจัดการประชุม หรือกิจกรรมอย่างเป็นทางการจะลักษณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสพบปะพูดคุยกัน ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งสามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การสัมมนาและประชุมทาง

วิชาการที่จัดอย่างสม่ำเสมอ การใช้เวลาก่อนและหลังการประชุมต่าง ๆ เพื่อพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้วิธีการที่ได้กล่าวมาแล้ว การจัดสถานที่ทำงานและสร้างบรรยากาศในการทำงานก็มีส่วนช่วยเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการวิธีการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้เกิดการกระจายความรู้ และการเรียนรู้อย่างทั่วถึงทั้งองค์กร

การจัดการความรู้คือการเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะถึงแม้องค์กรจะมีวิธีการกำหนด รวบรวมคัดเลือก ถ่ายทอด และแบ่งปันความรู้ที่ดีเพียงใดก็ตาม หากบุคลากรไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็นการสูญเปล่าของเวลาและทรัพยากรที่ใช้

เพราะฉะนั้นการเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมากมายซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อยๆ ความรู้เหล่านั้นก็จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ อีกเป็นวงจรที่ไม่มีที่สิ้นสุด ที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้”

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ และกระบวนการจัดการความรู้แล้วนั้น ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์กระบวนการของการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ตามขั้นตอน PPCA ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ KML ตามขั้นตอน PPCA	หลักการและกระบวนการจัดการความรู้
P : Problem Identification กำหนดปัญหา/สิ่งที่ต้องการเรียนรู้	การกำหนดความรู้ที่ต้องการ (knowledge identification) เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และต้องทำให้สำเร็จโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ การลดระยะเวลาในการพัฒนาความเป็นเลิศของสิ่งที่ต้องการ สู่การปฏิบัติ
P : Plan การวางแผนและการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้	กระบวนการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ ดังนี้ กระบวนการเตรียมการและวางแผนดำเนินการ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข
C : Co-Create การสร้างความรู้	การสร้างและการแสวงหาความรู้ (knowledge creation and acquisition) คือ การสร้างสรรค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล โดยผ่านการผลักดัน การหยั่งรู้และความเข้าใจในเรื่องใด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบ KML ตามขั้นตอน PPCA	หลักการและกระบวนการจัดการความรู้
	เรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ ๆ เช่น การคิดค้นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับองค์กรได้
A : Apply การนำเสนอและนำความรู้ไปใช้	การนำความรู้ไปใช้ (knowledge utilization) คือ การใช้ความรู้ มีการประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผลของการประยุกต์ใช้ความรู้เป็นอย่างไรบ้าง ทั้งที่ผลงาน การเรียนรู้ ภายในองค์กร/เครือข่าย การยกระดับความรู้ และผลต่อคน สมาชิกขององค์กร/เครือข่าย โปรดระบุพลวัตของการใช้ความรู้ มีประสบการณ์ของการใช้ความรู้แล้วเกิดผลด้านลบบ้างหรือไม่ ถ้ามี เป็นเพราะเหตุใด มีข้อเสนอแนะต่อองค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ ด้านกระบวนการใช้ความรู้อย่างไรบ้าง

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลและกลุ่มบุคคลในองค์กรสามารถเรียนรู้และสร้างความรู้เพื่อเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่องและอย่างมีสมรรถนะ โดยอาศัยการทำงานร่วมมือกัน เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และความรู้ร่วมกันตลอดจนร่วมกันพัฒนาความคิดและสรรสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและอย่างมีวิจรรณญาณ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการขององค์กรไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Senge , 1990 ; Marquardt , 1996)

หลักการพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรการเรียนรู้

เซงเก้ (Senge , 1990) ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นปรมาจารย์ของการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้เสนอหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาองค์กรสู่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1) การคิดที่เป็นระบบ (system thinking) คือ สร้างกรอบความคิดซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้และกระบวนการคิด ศึกษาเหตุผลและการค้นหาคำตอบอย่างมีพิจารณาญาณ

2) ความสามารถของบุคคล (personal mastery) คือ ความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ สร้างวิสัยทัศน์แห่งตน ตระหนักรู้ว่าตนเองอยู่ห่างจาก เป้าหมายของตนมากน้อยเพียงไรเพื่อเป็นแรงผลักดันให้ไปถึงเป้าหมายนั้น ใฝ่ใจที่จะพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศ

3) กรอบความคิดภายใน (mental models) คือ การรับรู้สิ่งต่าง ๆ หรือ ประสบการณ์ทั้งปวงที่เป็นรากฐานฝังลึกในตัวบุคคล มีรูปแบบวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง เนื่องมาจากการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และวิสัยทัศน์ ไม่ยึดติดกับความเชื่อเก่าที่ล้าสมัย เพียรพัฒนารูปแบบความคิดความเชื่อใหม่ให้สอดคล้องกับการแปรเปลี่ยนไปของโลกความคิด ความเชื่อใหม่ให้สอดคล้องกับการแปรเปลี่ยนไปของโลก

4) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (building shared vision) คือ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้แนวคิดและโลกทัศน์ของบุคคลในองค์การ เพื่อนำไปสู่การเป็นวิสัยทัศน์หลัก ร่วมกันขององค์การ โดยทุกคนในองค์การควรมีส่วนร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์นี้ ช่วยกันสร้างภาพ อนาคตของหน่วยงานที่ทุกคนจะทุ่มเท ผนึกแรงกายแรงใจ ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

5) การเรียนรู้ที่ทีม (team learning) คือ การเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันเป็นทีมบุคคล ในองค์การอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ของบุคคลในทีมซึ่งทำให้บุคคล มีความรู้เพิ่มพูนขึ้น พัฒนาภูมิปัญญาและศักยภาพของทีมงานโดยรวม มีการนำเอาความรู้ ประสบการณ์ และ ความชำนาญของแต่ละบุคคลมาผสมผสานเสริมกัน เพื่อให้งานที่ทำร่วมกัน บรรลุผลสูงสุดตามเป้าหมาย

คุณลักษณะที่สำคัญขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่พึงมี มีดังต่อไปนี้ (Maequardt , 1996 ; สถาพร ปิ่นเจริญ, 2541)

- การตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดเวลา
- การบูรณาการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงานอย่างมีกลยุทธ์
- การยกย่องให้รางวัลในความสำเร็จ และ มองความล้มเหลวเป็นการเรียนรู้
- การมีระบบการสื่อสารที่ดี ทำให้เข้าถึงความรู้ สะดวก คล่องตัวและยืดหยุ่น
- การจัดฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
- การปรารถนาในคุณภาพและการปรับปรุงแก้ไข
- การบริหารโดยใช้หลักประชาธิปไตย
- การส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์

แฮนเซน (Hensen , 1999) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของการบริหารความรู้ว่า เกิดขึ้นได้ 2 หนทางหลัก คือ

1) การเข้ารหัส (codification approach) คือ ความรู้จะถูกแปลงให้อยู่ในรูปแบบต่างๆและเก็บไว้ในคลังความรู้ รูปแบบของการสื่อสารจะเป็นลักษณะที่คนติดต่อกับตัวความรู้ซึ่งอยู่ในรูปเอกสารทั่วไปหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เกิดพฤติกรรมกรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางฐานความรู้ ดังนั้นการพัฒนาระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

2) การเข้าหาบุคคล (personalization approach) รูปแบบของการสื่อสารจะเป็นลักษณะที่เป็น บุคคลกับบุคคล เทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ การสนทนาอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ซอฟต์แวร์ช่วยในการทำงานร่วมกัน ดังนั้น ระบบอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนา

เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการการแบ่งปันแลกเปลี่ยนรู้นั้น ดาเวนพอร์ตและพรูแซก (Davenport and Prusak , 1998) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้มี 4 ประการ คือ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน (altruism) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (reciprocity) การมีชื่อเสียงกิตติศัพท์ (repute) และวางใจไว้วางใจ (trust) การไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด (Ribierre , 2001) เพราะหากปราศจากการไว้วางใจแล้วการแบ่งแลกเปลี่ยนความรู้จะไม่ประสบผลสำเร็จ

การสื่อสารความรู้

ความหมายและความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้จากบุคคลไปสู่บุคคลหนึ่ง ความก้าวหน้าของสังคมมนุษย์เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถที่ถ่ายทอดความนึกคิดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาศัยศิลปะของการสื่อสาร การสื่อสารไม่เพียงแต่จะทำให้มนุษย์ได้ประโยชน์จากความรู้ที่สะสมมาจากอดีต แต่ยังช่วยให้เกิดความต่อเนื่องของความเจริญก้าวหน้าอันแก่มนุษย์ในอนาคต การสื่อสารจึงเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมความรู้ของวิชาการต่าง ๆ ในแต่ละยุคให้เข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ การมีระบบการสื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดบรรยากาศความเข้าใจระหว่างกัน ช่วยจูงใจให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งทางด้านดี เพราะทุกคนรู้ว่าจะได้รับผลตอบแทนอะไร ในทำนองกลับกันจะเกิดผลเสียอะไรหากไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ สรุปได้ว่า การสื่อสารความรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลติดต่อรับรู้และส่งความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น โดยที่

บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีปฏิกริยาตอบรับ ดังนั้นความสำคัญของการสื่อสารในองค์การสามารถพิจารณาได้ 3 ลักษณะคือ (เสนาะ ตีเขารวี, 2541)

1) การสื่อสารทำให้เกิดความหมาย การที่บุคคลมีความเข้าใจความหมายของการสื่อสารก็เพราะคนใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารให้เหมาะกับข้อมูลและเหตุการณ์ที่ต้องการ กระบวนการในการสื่อสารจะเลือกใช้คำ สัญลักษณ์ หรือ วิธีการใดได้ถูกต้องเหมาะสมก็เพราะบุคคลนั้นเข้าใจความหมายของการสื่อสารที่เลือกใช้นั้น ซึ่งทำให้บุคคลอื่นที่ติดต่อเข้าใจความหมายอย่างเดียวกัน

2) การสื่อสารทำให้เกิดความคิดกันได้ บุคคลย่อมจะเรียนรู้จากประสบการณ์ว่ารูปแบบการสื่อสารอย่างหนึ่งเกิดจากความคิดอย่างหนึ่งที่แตกต่างกัน การเลือกใช้คำ วิธีการ และกิริยาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารจะสะท้อนให้เห็นถึง แนวคิด และพฤติกรรมของบุคคล

3) การสื่อสารทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ ระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนเกิดจากการสื่อสาร 2 รูปแบบ รูปแบบแรก คือ การพูดหรือการเขียน รูปแบบที่ 2 คือ การใช้ภาษาท่าทาง การแลกเปลี่ยนข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ ที่กระทำในทั้ง 3 รูปแบบเหล่านี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน

องค์ประกอบของการสื่อสาร

องค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวคิดของ เบอร์โวล (Berio, 1960) จำแนกออกได้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร (encoder) ผู้รับสาร (decoder) ช่องทางการสื่อสาร (channel) และสาร (message)

1) ผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ในการสื่อสารนั้น ผู้ส่งสารและผู้รับสาร อาจเป็นได้ทั้งบุคคลและหน่วยงาน ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการสื่อสาร คือ บุคลิก อุปนิสัย และสมรรถนะของผู้ส่งและผู้รับสาร เช่น หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน องค์การ สถาบัน หรือคณะทำงาน ความน่าเชื่อถือในการส่งสารจากผู้ส่งสาร เบอร์โวล (Berio, 1960) เสนอไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก สร้างความอบอุ่นใจ คุณลักษณะที่ต้องมี เช่น ใจดี เข้ากับคนอื่นง่าย มีความเป็นมิตร ไม่ขัดคอใคร สุขภาพ ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อ ร่าเริง มีศีลธรรม อุดม สงบเยือกเย็น ประการที่สอง คือ มีความสามารถจาก การได้รับการฝึกฝน การมีอำนาจตามหน้าที่ และ การมีเชาว์ปัญญา ประการสุดท้าย คือ การมีพลวัตแห่งตน เช่น ความแคล่วคล่อง กระตือรือร้น เป็นฝ่ายรุก

การสื่อสารเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับตนเอง (intrapersonal communication) และ ระดับระหว่างบุคคล (intrapersonal communication) และระดับระหว่างบุคคล (interpersonal communication) (เสนาะ ตีเขารวี, 2541) การสื่อสารกับตนเอง คือ การพูดและคิดกับตัวเอง ในแต่ละวันบุคคลจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการสื่อสารรอบตัวเอง กิจกรรมเหล่านั้นจะเข้าไปอยู่ใน

จิตใจและนำเอาไปคิดเมื่อบุคคลนั้นอยู่คนเดียวตามลำพัง การสื่อสารกับตนเองจะเกิดขึ้นก่อนการสื่อสารระหว่างบุคคล เกิดขึ้นเพื่อเป็นการตอบสนองของความต้องการ อยากได้เห็น ได้รับความรู้ หรือได้สัมผัสกับสิ่งที่ตัวเองคาดหวังไว้ ส่วนการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ ลดความกลัวลง ให้มีความสอดคล้องกัน และสร้างความไว้วางใจกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลทำให้เข้าใจตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองมากขึ้น การที่บุคคลสื่อความกับบุคคลอื่นซึ่งสอดคล้องกับความรู้สึกของตนเอง จะช่วยให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพและสร้างความไว้วางใจให้กับบุคคลอื่นที่ติดต่อด้วย จะช่วยทำให้การสื่อสารเกิดขึ้นอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา เพราะรู้สึกอิสระที่จะแสดงออก มีความพอใจที่จะติดต่่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ที่ดี

2) ช่องทางการสื่อสารความรู้

ช่องทางของการสื่อสารจะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนและใช้ความรู้ร่วมกัน (Krogh, 1998) เพราะบุคลากรในองค์การจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ซึ่งกันและกันได้หลายหนทาง เช่น จดหมายทั่วไป (mail) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) การอภิปราย (discussion) โทรศัพท์ (telephone) การประชุมผ่านทางคอมพิวเตอร์ (computer conference) และ พบหน้า (face-to-face) ช่องทางแบบพบหน้า เป็นช่องทางที่ประกอบด้วยสัญญาณหลายแบบ เช่น ท่าทาง สีหน้า น้ำเสียง ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับการสื่อสารความรู้ประเภทที่ฝังอยู่ในบุคคล เช่น ประสบการณ์ ความคิด ค่านิยม (Polanyi, 1996) ส่วนความรู้ที่อยู่ในภายนอกตัวบุคคลซึ่งส่วนมากจะบันทึกเก็บไว้ในสื่อต่าง ๆ มักนิยมใช้คอมพิวเตอร์เป็นช่องทางสื่อสาร เนื่องจากง่ายและสะดวก (Hansen, Nohria and Tierney, 1999) จากการจัดอันดับช่องทางการสื่อสาร โดยพิจารณาจากสมรรถภาพการนำส่งสาร 4 อันดับแรก พบว่า อันดับแรกคือการพบปะเห็นหน้ากัน อันดับที่สองคือ การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อันดับที่สามคือ การใช้สื่อในรูปแบบของ บันทึก จดหมาย รายงาน และอินอัปที่สี่ คือ การใช้สื่อในรูปแบบของ หนังสือเวียน ใบปลิว ประกาศ

3) สาร (Message)

สาร คือ ความคิด ค่านิยม ประสบการณ์ หรือ ความรู้ ที่ผู้ส่งสาร ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของรหัส เช่น เสียง คำพูด ข้อความ ตัวหนังสือ ภาพ สัญลักษณ์ ท่าทาง และประสาทสัมผัส การสื่อสารเกิดขึ้นจากการที่ผู้ส่งสารส่งรหัสที่ผู้รับสารรับรู้ เข้าใจ และได้ตอบโต้ กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น ส่วนหนึ่งมาจากสารที่มีคุณภาพ และ คุณภาพของสารขึ้นอยู่กับรหัสสาร เนื้อหาสาร และ การจัดระบบระเบียบสาร (Berio, 1960) หน่วยย่อยที่สุดของสารคือ คำ ซึ่งบุคคลต้องเรียนรู้ความหมายของคำ การสื่อสารจะประสบผลหากผู้ส่งสารและผู้รับสารรับรู้ความหมายของคำ

ได้ตรงกัน ดังนั้น ในการสื่อสารความรู้ที่จะมีประสิทธิผล คือ การพยายามแปลงความรู้ให้เป็นรหัส ที่ให้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม เพราะโดยธรรมชาติและมนุษย์รับรู้และ เข้าใจความรู้ที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม

อุปสรรคทางการสื่อสาร

อุปสรรคทางการสื่อสารที่ทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิผล เกิดจากสิ่งรบกวน ซึ่งแยกออก ได้ดังนี้ (เสนาะ ตีเยาว์, 2543)

1) ปัญหาที่เกิดจากความหมายของคำที่ใช้ (semantic problem) คือ คำคำเดียวมีความหมายหลายอย่าง ทำให้ผู้ฟังต้องตีความหมายเอาเองซึ่งอาจจะไม่ตรงกับ ความหมายของผู้ส่งก็ได้

2) การใช้ช่องทางที่ไม่เหมาะสม (improper channel) คือ เลือกสื่อและวิธีการไม่เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสื่อสาร ไม่เหมาะสมกับเวลา ไม่เหมาะสมกับสถานที่ และไม่สอดคล้องกับ สมรรถนะในการรับรู้ของผู้ส่งและผู้รับ

3) การไม่มีข้อมูลสะท้อนกลับ (absence of feedback) คือ การที่ไม่มีข้อมูลสะท้อนกลับ ก็จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบว่าการสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่

4) การขัดขวางทางกายภาพ (physical distraction) คือ เกิดจากขณะทำงาน เช่น เสียงดังของโทรศัพท์ เอกสารที่เร่งด่วน การเขียนลายมือที่อ่านไม่รู้เรื่อง แยกที่ไม่ได้นัดหมายมาหาขณะทำงาน มีงานหลายอย่างที่ต้องทำในระยะเวลาเร่งด่วน

5) ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (culture difference) คือ แม้ในสังคมเดียวกัน อาจมี ลักษณะของวัฒนธรรมย่อยที่แตกต่างกัน อาจก่อให้เกิดการขัดแย้งกัน

6) ผลกระทบจากสถานภาพ (status effect) คือ ข้อมูลอาจถูกบิดเบือนในแต่ละระดับชั้น ของสายบังคับบัญชา ความแตกต่างของอำนาจบังคับบัญชาระหว่างผู้เสนอข้อมูลกับผู้รับข้อมูล จะทำให้ความผิดพลาดสูงขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากความไม่เข้าใจกัน

2. สมรรถนะการสอน

สมรรถนะของการพัฒนามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาตามหลักทฤษฎี ของ com-competency based curriculum นั้นต้องอาศัยหลักของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตาม กรอบของผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนซึ่งต้องใช้เครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่ สอดคล้องกับโครงสร้างการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยการเรียนรู้นั้นต้องอาศัยแนวทางการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยกระบวนการบูรณาการสาระวิชาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของ นักศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการสาขาวิชาเอกกับการเรียนรู้ในสาระอื่น พลศึกษากับสุขศึกษา

สังคมศึกษากับการงานอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบุคคลและองค์กรที่คาดหวังถึงสมรรถนะของนักศึกษาในภาพรวมหลายด้าน คือ การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การพิจารณาตัดสินใจคุณค่า ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพัฒนาตามความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต การเป็นพลเมืองที่มีค่า การมีสุนทรียภาพ(Jones, 1996 อ้างถึงใน Prachyapruit, 2004) ณ ที่นี้จะนำเสนอเฉพาะทักษะและสมรรถนะการสอนได้มีนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนนำเสนอไว้หลายท่านดังรายละเอียดที่จะกล่าวไว้ดังนี้

ไรอัน(Ryan,1970) ระบุลักษณะครูที่ดีไว้ 9 ประการดังนี้

1. มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี
2. มีความตื่นตัวอยู่เสมอ
3. มีความร่าเริงแจ่มใส
4. มีความยุติธรรมไม่สนใจนักเรียนคนใดคนหนึ่ง
5. สนใจและเข้าใจนักเรียน
6. ส่งเสริม ให้กำลังใจ ยกย่องสมเป็นนักเรียนที่ทำงานดี
7. มีความเป็นมิตรและสุภาพ
8. ยอมรับความคิดเห็นและความจำเป็นของนักเรียนแต่ละคน
9. สนับสนุนให้นักเรียนทำงาน รู้จักประเมินผลงานด้วยตนเอง

เวอร์เนอร์และคณะ(Verner et.al.,1992) ระบุว่าครูควรมีสมรรถภาพ 4 ด้าน คือ

1. ด้านปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย
  - ให้คำแนะนำที่ชัดเจนแก่นักศึกษาได้
  - จัดการและสื่อความหมายได้ดี
  - ตอบสนองความต้องการอย่างมีเหตุผล
  - หาข้อมูลจากนักเรียนได้หลายวิธี
  - การทำงานเป็นคณะได้ดี
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย
  - มีกลวิธีการสอนเหมาะสม
  - จัดกลุ่มการเรียนได้หลากหลาย
  - จัดการเรียนได้หลากหลาย
  - มีสื่อการสอนพร้อม
  - สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
  - ระบุจุดหมายการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

จัดระบบสื่อและบริการสื่อได้สะดวกรวดเร็ว
 วางแผนกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาได้
 มีเทคนิคหาข้อมูลจากนักศึกษาได้
 ใช้คำถามได้เหมาะสม
 เสริมกำลังใจได้ดี
 สร้างสามัญสำนึกแก่นักเรียนได้
 สร้างความคิดรวบยอดทางวัฒนธรรมได้หลายด้าน
 กำหนดแผนการสอนได้
 เรียงลำดับกิจกรรมได้ดีเหมาะสมตามหลักจิตวิทยา

3. ด้านการประเมินผล ประกอบด้วย

วินิจฉัยเพื่อการแนะแนวได้
 สร้างเครื่องมือแบบวัดต่าง ๆ ได้
 จัดวิธีประเมินและแปรผลได้

4. ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ประกอบด้วย

สามารถปรับปรุงพฤติกรรมของตนได้
 สามารถเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพ
 มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

อาร์มสตรอง(Armstrong, 1973) ระบุว่าครูควรมีความสามารถ ดังนี้

1. สามารถกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. เข้าใจถึงการเรียนรู้และนำมาใช้ในการสอน
3. สามารถจัดกิจกรรมและวิธีการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับความต้องการของ

นักศึกษาและสังคม

4. มีเทคนิคการสอนที่ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว
5. มีเทคนิคและวิธีการวัดผลที่ดีและนำผลมาปรับปรุงการสอนได้
6. สามารถประเมินผลการสอนของตนได้
7. ให้การปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง

ฮอลล์และโจนส์(Hall and Jones, 1976) ระบุสมรรถภาพครูไว้ว่ามีอย่างน้อย 5 ประการ

คือ

1. สมรรถภาพด้านความรู้ ทั้งด้านเนื้อหา วิธีสอน จิตวิทยา
2. สมรรถภาพด้านเจตคติเกี่ยวกับค่านิยม เจตคติต่อผู้อื่นและสิ่งต่าง ๆ

ไปในทางที่ดี

3. สมรรถภาพด้านการปฏิบัติ คือสามารถแสดงออกอันเป็นผลจากข้อหนึ่งได้ดี
4. สมรรถภาพที่ส่งผลต่อการเรียนรู้จึงสามารถแสดงออกอันเป็นผลมาจากข้อหนึ่ง

ข้อสองและข้อสาม

5. สมรรถภาพในการค้นคว้า เพื่อเพิ่มสมรรถภาพแก่ตัวครูเอง

วีแกนด์(Wiegand,1977) เสนอทักษะสมรรถภาพครูไว้ 7 ประการคือ

1. ความมีมนุษยสัมพันธ์
2. การวัดผลประเมินผลทั่วไป
3. การจัดลำดับการสอน
4. การใช้คำถาม
5. การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. การเสริมกำลังใจและจูงใจ
7. การประเมินผลลำดับขั้นของนักเรียน

สำหรับวงการศึกษในประเทศไทยได้กำหนดสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้ของวิชาชีพครู (สำนักเลขาธิการคุรุสภา, 2549) ไว้ดังนี้

มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้
4. จิตวิทยาสำหรับครู
5. การวัดและประเมินผลการศึกษา
6. การบริหารจัดการในห้องเรียน
7. การวิจัยทางการศึกษา
8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
9. ความเป็นครู

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู

สาระความรู้

1. ภาษาไทยสำหรับครู

2. ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สำหรับครู
3. เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

สมรรถนะ

1. สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง
3. สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาหลักสูตร

สาระความรู้

1. ปรัชญา แนวคิดทฤษฎีการศึกษา
2. ประวัติความเป็นมาและระบบการจัดการศึกษาไทย
3. วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาไทย
4. ทฤษฎีหลักสูตร
5. การพัฒนาหลักสูตร
6. มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้นของหลักสูตร
7. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
8. ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร

สมรรถนะ

1. สามารถวิเคราะห์หลักสูตร
2. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย
3. สามารถประเมินหลักสูตรได้ ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
4. สามารถจัดทำหลักสูตร

3. การจัดการเรียนรู้

สาระความรู้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน
2. รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
3. การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
5. การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม
6. เทคนิค และวิทยาการจัดการเรียนรู้

7. การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้
8. การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
9. การประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ

1. สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาค
2. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
3. สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจาก

การประเมินผล

4. จิตวิทยาสำหรับครู

สาระความรู้

1. จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์
2. จิตวิทยาการศึกษา
3. จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา

สมรรถนะ

1. เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
2. สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน
3. สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

5. การวัดและประเมินผลการศึกษา

สาระความรู้

1. หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
2. การสร้างและ การใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา
3. การประเมินตามสภาพจริง
4. การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน
5. การประเมินภาคปฏิบัติ
6. การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม

สมรรถนะ

1. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
2. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

6. การบริหารจัดการในห้องเรียน

สาระความรู้

1. ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ
2. ภาวะผู้นำทางการศึกษา
3. การคิดอย่างเป็นระบบ
4. การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร
5. มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร
6. การติดต่อสื่อสารในองค์กร
7. การบริหารจัดการชั้นเรียน
8. การประกันคุณภาพการศึกษา
9. การทำงานเป็นทีม
10. การจัดทำโครงการทางวิชาการ
11. การจัดโครงการฝึกอบรม
12. การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนา
13. การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ
14. การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

สมรรถนะ

1. มีภาวะผู้นำ
2. สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน
3. สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ
4. สามารถในการประสานประโยชน์
5. สามารถนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

7. การวิจัยทางการศึกษา

สาระความรู้

1. ทฤษฎีการวิจัย
2. รูปแบบการวิจัย
3. การออกแบบการวิจัย
4. กระบวนการวิจัย
5. สถิติเพื่อการวิจัย
6. การวิจัยในชั้นเรียน
7. การฝึกปฏิบัติการวิจัย

8. การนำเสนอผลงานวิจัย
9. การค้นคว้า ศักยภาพงานวิจัยในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
10. การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา
11. การเสนอโครงการเพื่อทำวิจัย

สมรรถนะ

1. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

สาระความรู้

1. แนวคิด ทฤษฎี เทคโนโลยี และนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
2. เทคโนโลยีและสารสนเทศ
3. การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ
4. แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้
5. การออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้ การประเมินและการปรับปรุงนวัตกรรม

สมรรถนะ

1. สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
2. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
3. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

9. ความเป็นครู

สาระความรู้

1. ความสำคัญของวิชาชีพครู บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู
2. พัฒนาการของวิชาชีพครู
3. คุณลักษณะของครูที่ดี
4. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
5. การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู
6. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และการเป็นผู้นำทางวิชาการ
7. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
8. จรรยาบรรณของวิชาชีพครู
9. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

สมรรถนะ

1. รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน

2. อุดทนและรับผิดชอบ
3. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ
4. มีวิสัยทัศน์
5. ศรัทธาในวิชาชีพครู
6. ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

จากสาระด้านสมรรถนะของครูตามความคิดเห็นของนักวิชาการแต่ละท่าน ผู้วิจัยได้ประมวลสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการสอน คือ

- การเตรียมการสอน ประกอบด้วย การจัดทำแผนการสอน การออกแบบการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

- การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การเรียนแบบร่วมมือ การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- การวัดผลประเมินผล ประกอบด้วย การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูของคุณครูสภาพในมาตรฐานที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

นอกจากนี้คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพครู (National Board for Professional Teaching Standards) ของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางในการประเมินครูไว้เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน(คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 107-109) ดังนี้

1. มีความรอบรู้ในเรื่องที่สอนและวิธีสอนเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี
  - ครูมีความรู้ที่วิชาที่สอนสร้างขึ้นมาได้อย่างไร มีการจัดระบบและเกี่ยวกับวิชาอื่นๆ อย่างไร
  - ครูสามารถถ่ายทอดวิชาการเข้าถึงความรู้ให้แก่นักเรียนได้ในหลาย ๆ วิธี
2. ความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอน และติดตามการเรียนรู้ของนักเรียน
  - ครูใช้วิธีสอนหลายวิธีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสอน
  - ครูชักนำให้มีการเรียนรู้แบบสุ่ม
  - ครูให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของนักเรียน

- ครูประเมินผลความก้าวหน้าการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- ครูยึดวัตถุประสงค์ของการเรียนเป็นหลักในการสอน

ซึ่งผลกระทบที่พึงประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553 (กัญญาพัฒน์ นนทะนคร, 2539 : 112-113) ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

1.1 จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถยืดหยุ่นได้ จะมีการเปิดหลักสูตรเรียนครูหลังจากจบปริญญาตรีแล้ว จะมีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูเป็น 5 ปี จะมีการพัฒนาหลักสูตรสอบเทียบจากประสบการณ์ เพื่อได้รับวุฒิจากการศึกษาที่สูงขึ้นได้ จำนวนปีของหลักสูตรผสมผสานระหว่างระบบการศึกษากับชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

1.2 หลักสูตรจะมีการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระใหม่เพื่อใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการสร้างครูเป็นผู้นำทางความคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนและการพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องสม่ำเสมอ และจะเน้นการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งขณะเรียนและเป็นครูแล้วอย่างต่อเนื่อง

1.3 จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่สร้างคุณค่าวิชาชีพครู ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เน้นกระบวนการเรียนการสอนโดยครูปฏิบัติเป็นตัวอย่างพร้อมการชี้แนะด้วยความหวังดี และจะมีการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสถาบัน ให้มีคุณภาพได้ใกล้เคียงกัน

1.4 การพัฒนาหลักสูตรจะเน้นกระบวนการเรียนการสอนด้านการฝึกฝนจิตให้เกิดสมาธิ (ซึ่งเป็นฐานของปัญญา) แล้วนำมาใช้พัฒนาคนให้เกิดปัญญา และจะมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นกระบวนการฝึกพัฒนาจิตใจให้ดี และมีความสุขเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนำไปสู่สังคมที่สงบสุข

1.5 หลักสูตรจะมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสถานการณ์โลก จะทำให้เกิดการแสวงหาข้อมูล สื่อการเรียนการสอน ด้วยวิธีต่าง ๆ ได้ตรงตามหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น และเน้นทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ใช้ในการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

2.1 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จะมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น เน้นด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียน และเน้นด้านจิตศาสตร์การรู้จักตนเอง

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นแบบบูรณาการ จะทำให้ครูมีความสามารถและรอบรู้ จะเน้นครูผู้สอนเป็นตัวอย่างของการเป็นครูดี สอนดี และจะมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น

2.3 ท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน จะให้ความสำคัญกับชุมชน มีวิทยากรชาวบ้านมาให้ความรู้กับผู้เรียนในสถาบันการศึกษา จะเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่ชุมชน โดยเรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียน และจะจัดให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

2.4 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นจิตสำนึกในการใฝ่รู้ จะเน้นการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา เน้นด้านการเรียนรู้อย่างมีเหตุผล และจะเน้นการสร้างภูมิปัญญาใหม่ ๆ จากสิ่งที่มีในชุมชนและท้องถิ่น

2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นด้านการปฏิบัติจริง เน้นด้านทักษะการคิดเองปฏิบัติเอง เน้นการสร้างครูให้มีความรับผิดชอบ และเน้นการฝึกประสบการณ์ในเขตพื้นที่ ที่จะเป็นครูจริง

3. ด้านการวัดและประเมินผล

3.1 จะมีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และจะใช้เพื่อปรับปรุงด้านการเรียนการสอน เช่น แบบการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาพร้อมกับการบูรณาการที่หลากหลาย แบบวัดและประเมินผลด้านนามธรรม เช่น ความคิด คุณธรรม จะมีดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน โดยคนไม่ใช่เพียงข้อทดสอบ และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลจากการร่วมกิจกรรมการเข้าค่าย ในระหว่างสถาบันผลิตครู โดยวัดเป็นระดับ เป็นรายบุคคล เน้นด้านหน้าที่ บทบาททางสังคม การวัดและการประเมินผลจะสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาการวัดและประเมินผล โดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อวัดและประเมินผลโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง (simulation)

3.2 การวัดและประเมินผลจะทำให้เกิดระบบการรายงานผลของผู้เรียนอย่างถูกต้อง จะเน้นด้านการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ในเชิงเนื้อหา

3.3 จะมีการพัฒนาการวัดจากกระบวนการผลิต กระบวนให้การศึกษา กระบวนการฝึกอบรม โดยสังเกตพฤติกรรม สมรรถภาพของผู้เรียนทั้งหมด (ตั้งแต่จนจบ กระบวนการ) โดยอาจารย์ที่นิเทศการสอน และเป็นผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3.4 สังคมจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามที่เกณฑ์กำหนด และมีการวัดและประเมินผลโดยการจัดทดสอบเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพครู

นอกจากนี้ยังมีแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตครูของสถาบันฝึกหัดครูของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่วิชาชีพครูและคุณภาพของครูตกต่ำลงในหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศแม่บทที่สำคัญของวงการการศึกษา ปัจจุบันด้วย (ปีที่ปี เมธาคุณวุฒิ, 2530 : 65) โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากที่สหภาพโซเวียตสามารถส่งดาวเทียมดวงแรก คือ สปุตนิก (Sputnik) ขึ้นไปโคจรในอวกาศได้เป็นครั้งแรกนั้น ได้มีการโจมตีระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาน้อยกว่าไว้ประสิทธิภาพ และเรียกร้องให้มีการปรับปรุงทั้งหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนรวมถึงคุณภาพของครูและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ด้วย ความเคลื่อนไหวและการเรียกร้องดังกล่าว ก่อให้เกิดการก่อตัวทางความคิดใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงกระบวนการผลิตครูด้วย

รูปแบบการพัฒนาการฝึกหัดครู หรือครูศึกษา (teacher education) ได้มากจากแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้นว่า กลุ่มก้าวหน้า (progressive movement) ซึ่งมี จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นหัวหน้ากลุ่ม กลุ่มนักวิชาการ (academic movement) และกลุ่มมนุษยนิยม (humanistic movement) การจัดโปรแกรมครุศึกษาและสหรัฐอเมริกาได้พัฒนารูปแบบมาจากแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว และปัจจุบันรูปแบบ (model) ที่สำคัญมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ (ปีที่ปี เมธาคุณวุฒิ, 2530 : 65-92)

1. โปรแกรมครุศึกษาที่เน้นบุคคล (personalized teacher education program) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยศูนย์พัฒนาและวิจัยทางครุศึกษา (research and development center) ของมหาวิทยาลัยเท็กซัส รูปแบบนี้เน้นการให้ความสำคัญทางด้านเจตคติของการฝึกหัดครู ความเป็นเอกลักษณ์ของนักศึกษาแต่ละคน รวมถึงการศึกษาที่เป็นจริงความสามารถนำไปใช้ได้ ดังนั้นโปรแกรมครุศึกษาตามแบบนี้จึงเป็นกระบวนการที่มีระบบที่จะประเมิน โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และคำปรึกษาหารือแก่นักศึกษาครูแต่ละคน กระบวนการของระบบจึงเริ่มต้นขึ้นที่ 1 ด้วยการเรียนรู้ตัวเอง ขั้นต่อไปจึงเป็นการพัฒนาตนในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความสามารถในด้านวิชาชีพตามโปรแกรมนี้ ก่อนออกฝึกสอน นักศึกษาจะต้องเขียนข้อมูลเกี่ยวกับตนเองเป็น Self – report หลังจากนั้น นักแนะแนวที่มีการฝึกฝนมาอย่างดีจะเป็นผู้อ่าน

รายงานนี้ และพูดคุยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่นักศึกษา ครูระบุไว้ในรายงานหรือแม้แต่ปัญหาที่นักแนะแนวคิดว่าจะเป็นปัญหาสำหรับนักศึกษา หลังจากนั้นนักศึกษา นักแนะแนวและอาจารย์ผู้สอนก็จะทำงานร่วมกัน โดยที่ทำหน้าที่ประเมินผล และให้ข้อติชมแก่นักศึกษา ในขณะที่นักศึกษาออกฝึกสอน และพบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประสบการณ์วิชาชีพ เช่น การศึกษาผลการสังเกตการสอน การช่วยสอน การออกแบบจุดภาค ฯลฯ

โดยสรุป โปรแกรมครุศึกษาที่เน้นบุคคล จะกำหนดขอบเขตของความสามารถที่ให้นักศึกษาได้เกิดการพัฒนาใน 3 ประการ คือ ความสามารถในส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (intrapersonal competence) ความสามารถในส่วนตัวที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (interpersonal competence) และความสามารถในส่วนตัวที่เกี่ยวกับวิชาชีพ (career related competence)

2. โปรแกรมครุศึกษาที่เน้นสมรรถภาพ หรือสมรรถฐาน (Competency Based Teacher Education = CBTE)

โปรแกรม CBTE หรือบางแห่งใช้ PBTE (Performance Based Teacher Education) หมายถึง โปรแกรมการเตรียมครูที่กำหนดสมรรถภาพไว้ว่า ผู้ที่ผ่านการเตรียมเป็นครูจะต้องมีสมรรถภาพด้านใดบ้าง หรือเป็นโปรแกรมที่กำหนดว่า พฤติกรรมการสอนของครูควรจะเป็นอย่างไร แล้วกำหนดให้มีการฝึกและประเมินผลไปสู่สมรรถภาพที่กำหนด ซึ่ง ฮอลล์ และโจนส์ (Hall and Jones, 1976 : 64) กล่าวว่าสมรรถภาพของครูที่กำหนดขึ้นนั้นควรครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ

1. สมรรถภาพทางด้านความรู้ ความคิด (cognitive competencies) เป็นความเข้าใจที่มีอยู่ พร้อมทั้งจะแสดงออกได้ โดยไม่ต้องมีการปฏิบัติ เช่น ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการของเด็ก หลักการสอน ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรหรือการวิเคราะห์หลักสูตร ฯลฯ
2. สมรรถภาพทางด้านเจตคติ (affective competencies) เป็นสมรรถภาพที่เกี่ยวข้องกับ ค่านิยม เจตคติ ความสนใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้ง ฯลฯ ซึ่งยากที่จะกำหนดออกมาให้ชัดเจน แต่ก็อาจกำหนดออกมาในลักษณะที่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ เช่น ความคาดหวังของครูที่มีต่อการสอนหรือนักเรียน ความสามารถที่จะระบุค่านิยมหรือความสนใจของตนเอง
3. สมรรถภาพด้านการปฏิบัติ (performance competencies) เป็นสมรรถภาพที่ครูแสดงออกมา และสามารถวัดและประเมินได้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งสมรรถภาพ

ด้านนี้จะรวมถึงทักษะเฉพาะต่าง ๆ ของครูแต่ละแขนงวิชาด้วย เช่น ครูพลศึกษา ครูแนะแนว หรือครูโสตทัศนศึกษา ฯลฯ เป็นต้น

4. สมรรถภาพด้านผลสืบเนื่อง หรือด้านผลผลิต (consequence or product competencies) คือ สมรรถภาพหรือพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ คือ การเรียนรู้ ขึ้นในตัวผู้เรียน

สำหรับการประเมินผลสมรรถภาพจะประเมินตามลำดับแต่ละด้าน และประเมินรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นการสรุปรวมในขั้นสุดท้าย

โปรแกรมครุศึกษาใน 2 รูปแบบที่เสนอนี้ถือเป็นต้นแบบของโปรแกรมครุศึกษาหรือการฝึกหัดครูที่ประเทศต่าง ๆ นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในประเทศของตน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) โดยศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้กำหนดตัวบ่งชี้การสอนของผู้สอนไว้ดังนี้

1. ผู้สอนเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าใจ จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. ผู้สอนเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. ผู้สอนจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทำ และปรับปรุงตนเอง
6. ผู้สอนส่งเสริมให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม และปรับปรุงข้อดีของผู้เรียน
7. ผู้สอนใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นคว้าความรู้
8. ผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน
9. ผู้สอนฝึกฝนกิจกรรมรายทและวินัยของตนเอง
10. ผู้สอนสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

วัฒนา ระวังทุกข์ (2542) เสนอการปฏิบัติตัวของผู้สอนเพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. ด้านการเตรียมการ

- การเตรียมแหล่งข้อมูล ในรูปแบบของสื่อการเรียน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียน

สามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ

- การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้

สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรม ผู้สอนทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการที่กำหนดบทบาทการเรียนรู้และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้เขาทำกิจกรรมตามความต้องการ ความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

- การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์
- การเตรียมการวัดและประเมินผล

2. ด้านการดำเนินการ

- 2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (help and advisor)
- 2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (support and encourager)
- 2.3 การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม (active participant)
- 2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (monitor)
- 2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร

3. ด้านการประเมินผล ตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผล และวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริงจากการปฏิบัติ (performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (portfolio)

กล่าวโดยสรุป การสอนที่มีคุณภาพของผู้สอนและตอบสนองวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้นั้น การสอนของผู้สอนต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน คุณสมบัติของผู้สอนมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอน โดยผู้สอนต้องมีคุณสมบัติของผู้ที่ใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่ทัศนคติที่ดีต่อการสอน มีศรัทธาต่อการสอน มีความรู้ในศาสตร์ของตนเองเป็นอย่างดี มีทักษะในการค้นคว้าข้อมูลและแสวงหาองค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ ชยันและอดทน คุณสมบัติของผู้สอนจะเป็นปัจจัยนำเข้าสู่กระบวนการสอนซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความหลากหลาย การสอนที่มีคุณภาพจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการผลิตบัณฑิต คุณภาพการสอนจะเชื่อมโยงกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต กล่าวคือคุณภาพการสอนจะส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ในด้านการแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและมีทักษะการจัดการมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทฤษฎีการเรียนรู้จะเป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญของการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีทฤษฎีการเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitivism)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนตามความต้องการและความสนใจของตนเองจะเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับตัวของพวกเขาเองมากกว่าการเรียนรู้ที่ครูหรือผู้อื่นบอกให้นักจิตวิทยา กลุ่มนี้สนใจ เกี่ยวกับการคิดและการรับรู้ของคน พวกเขาเห็นว่าคนทุกคนมีธรรมชาติภายในที่ใฝ่รู้ ใคร่รู้ ใคร่เรียน เพื่อก่อให้เกิดสภาพที่สมดุล นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้คือ Jerome S. Bruner ซึ่งให้ความสนใจกับการจัดการเรียนการสอนแบบ Discovery โดยนำลักษณะธรรมชาติของคนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ถ้าครูช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นโครงสร้างของสิ่งที่เรียนจะช่วยให้จำสิ่งที่เรียนได้ดี สามารถทำความเข้าใจกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อีกมากมาย และเป็นการเตรียมตัวสำหรับการทำความเข้าใจกับสิ่งที่ซับซ้อน ผู้สอนควรมีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบและแก้ปัญหา โดยการหยิบยกปัญหาให้นักเรียนค้นหาคำตอบซึ่งอาจเป็นการค้นคว้าตามลำพัง หรือการอภิปรายกลุ่ม การใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหา นั้น ผู้เรียนไม่เพียงแต่จะได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่จะเป็นการช่วยให้พวกเขาเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เขากลายเป็นแก้ปัญหาต่อไปในอนาคต

ทฤษฎีมนุษยนิยม(Humanism)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มีอิสระที่จะนำตนเองและพึ่งตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม มีอิสระในการเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน ในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ควรให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในด้านความรู้ อารมณ์ ความรู้สึก และทักษะไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งหมายความว่า ครูควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล มีความชื่นชมและเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน และให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้(Constructivism)

ทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ มีความเชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นไปได้อย่างเรื่อย ๆ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในของบุคคล และการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากภายในของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ของสิ่งที่พบเห็นกับความรู้

เดิมที่มีอยู่ พยายามจะนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ตนเห็นมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา ซึ่งประกอบด้วยความหมายหรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ประกอบด้วย

1. ความรู้เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นโดยตัวผู้เรียน
2. การเรียนรู้ใหม่สร้างบนฐานการเรียนรู้ที่ผ่านมา
3. ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง
4. การได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม(สุมณฑา พรหมบุญและคณะ, 2540) ประกอบด้วยสาระที่ว่าด้วยเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้และการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยกระบวนการกลุ่ม
3. การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้
4. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีผู้ให้คำจำกัดความที่หลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บางครั้งก็ใช้คำว่าจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งสาระสำคัญของคำต่าง ๆ ตามแต่ผู้ที่จะนิยามนั้นมีแนวคิดค่อนข้างเหมือนกัน ณ ที่นี้จะนำเสนอคำนิยามของแต่ละท่านดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์(2542) ได้นิยามความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้(2543) สรุปสาระสำคัญการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อีกทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กรมวิชาการได้ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ โดยแยกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความหมายเชิงปฏิบัติการด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจด้วยวิธีการ กระบวนการและใช้หลักการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้สึกชื่นชมยินดีในผลการปฏิบัติของตน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคม และส่วนรวม 2) ความหมายเชิงปฏิบัติการด้านครูผู้สอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดหรือครูผู้สอนดำเนินการให้สอดคล้องกับผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางด้านปัญญา วิธีการเรียนรู้ โดยบูรณาการคุณธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ วางแผนการจัดกิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญา อารมณ์ และทักษะการปฏิบัติ ส่งเสริม สนับสนุนการนำความรู้ไปใช้ในแหล่งความรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และ 3) ความหมายเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สนับสนุนการเรียนรู้มีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หรือวิธีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในสถานศึกษา ให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน และสนับสนุนด้านทรัพยากร การลงทุนเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งดูแล ตรวจสอบกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรมวิชาการ(2543) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีดังนี้

1. การปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจว่า นักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พร้อมเอื้ออำนวยความสะดวกจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิด ลงมือปฏิบัติจริง
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุด คือผู้เรียนได้พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม หลังเรียนหรือหลังฝึกกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน

3. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณมีรูปแบบการคิดของตนเอง ค้นพบตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตได้
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มวิชาและทุกชั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์
6. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติวิชา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้วิธีวัดและประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงและถือว่าการวัดและประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แอนดรูว์ และไอแซคส์ (Andrew and Issacs, 1995) ได้นิยามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทฤษฎี Cognitive Psychology ซึ่งเรียกว่าการสอนแบบสตรัคสร้างความรู้ (constructivist) เพื่อการสอนและการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นทั้งกระบวนการส่วนบุคคลและกระบวนการทางสังคม
2. ผู้เรียนตัดสินใจเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้อะไรโดยการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เฉพาะตน
3. ผู้เรียนสร้างความรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมของตนเอง และการแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น
4. ยุทธวิธีการเรียนรู้ประกอบด้วย การค้นคว้าจากห้องสมุด การเรียนรู้ด้วยโจทย์ปัญหา และกรณีตัวอย่าง การทำที่บ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมาย และโครงงาน การทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปราย และการปฏิบัติจริง
5. การสอนในชั้นเรียนที่เป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้นเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่
6. ห้องเรียนไม่จำเป็นต้องมีแบบแผน กิจกรรมมีแบบเฉพาะบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและไม่จำเป็นต้องมีการเช็คชื่อเข้าชั้นเรียน
7. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในวิชานั้น ๆ และเปลี่ยนข้อมูลใหม่ที่ได้รับให้เป็นความเข้าใจส่วนบุคคลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

อีแกนและกิบป์ (Egan and Gibb, 1997) เสนอแนะว่า การเรียนรู้จะต้องมุ่งไปดูว่า ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้อะไรและการเรียนการสอนจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงต้องระบุถึงตัวแปรที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้มีประสิทธิภาพและมีความหมายสำหรับผู้เรียนไว้ดังนี้

1. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะต้องมีความชัดเจนและสามารถเข้าใจได้
2. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะต้องตอบสนองวิถีทางที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารได้
3. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรจะยอมรับความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียน
4. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องให้เคารพในธรรมชาติสังคมแห่งการเรียนรู้
5. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะต้องเป็นที่ดึงดูดใจ
6. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรจะเน้นที่ความต้องการของผู้เรียนเพื่อการย้อนกลับที่มีความหมายและคุ้มค่า

วัฒนาพร ระวังทุกข์(2542) เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ 3 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีระดับ บทบาทของครูและผู้เรียนมากน้อยต่างกันไป ดังนี้

รูปแบบที่ 1 Student – Centered Class การจัดการเรียนรู้แบบนี้ครูมีหน้าที่เตรียมเนื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อทั้งหมด ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูคอยดูแลกำกับให้คำปรึกษากิจกรรมในรูปแบบนี้ส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่

รูปแบบที่ 2 Learner –Based Teaching การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ครูจะคอยกระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเรื่องที่จะเรียนเอง หรือจัดทำสื่อการเรียนรู้เอง โดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญของผู้เรียนเป็นฐาน

รูปแบบที่ 3 Learner Independence หรือ Self – Directed Learning การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ผู้เรียนจะเป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าจากสื่อที่จัดไว้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วเลือกทำงานหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการ ความสนใจและศักยภาพของตน โดยอาจศึกษาตามลำพังหรือจับคู่ศึกษากับเพื่อน

นอกจากนั้นคณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้(2543) ได้กำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัย และมีความรับผิดชอบในการทำงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 9 ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนใฝ่ความรู้้อย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ตัวบ่งชี้ ซึ่งได้จัดเรียงตามขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล ได้แก่

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ครูให้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง

ตัวบ่งชี้ที่ 9 ครูฝึกฝนกิจกรรมรายสัปดาห์ และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 10 ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน และตัวบ่งชี้ของครูที่จำแนกไว้นี้แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนมีลักษณะที่ต่อเนื่องผสมกลมกลืนกันเกินกว่าที่จะแยกตามช่วงเวลาของการเรียนการสอนได้ ตัวบ่งชี้หลายตัวอาจเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางยังได้ถูกกำหนดไว้เป็นมาตรฐานหนึ่งในมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม

มาตรฐานที่ 18 ว่าด้วยเรื่อง จัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งทางด้านดนตรี ศิลปะและการกีฬา

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

หลักและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนเป็นรายบุคคลนั้น ให้ยึดหลักสำคัญ 4 ประการ สำหรับใช้ในการวางแผนการสอนแต่ละแผนการเรียนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง คือ

1. **ต้องใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัด** เครื่องมือที่ใช้วัดต้องครอบคลุมแผนหรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น การใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดคุณลักษณะ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจผลงาน แบบประเมินทักษะกระบวนการ แบบประเมินการฝึกทักษะ การพูด การเขียน การอ่าน การฟัง และแบบทดสอบ

2. **ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลการวัด** ข้อมูลการวัดผลนี้ ต้องเก็บรวบรวมจากผู้วัดผลและประเมินผลหลายแหล่ง เช่น จากผู้สอน จากเพื่อนในชั้นเรียน จากเพื่อนร่วมกลุ่ม

ทำงาน จากผู้ปกครอง จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์และจากการสะท้อนผลของตัวผู้เรียนเอง

3. **ต้องวัดผลให้ครบทุกด้าน** ตามหลักการเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญหาและการเรียนรู้อย่างสมดุลและมีความสุข ดังที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข คือ

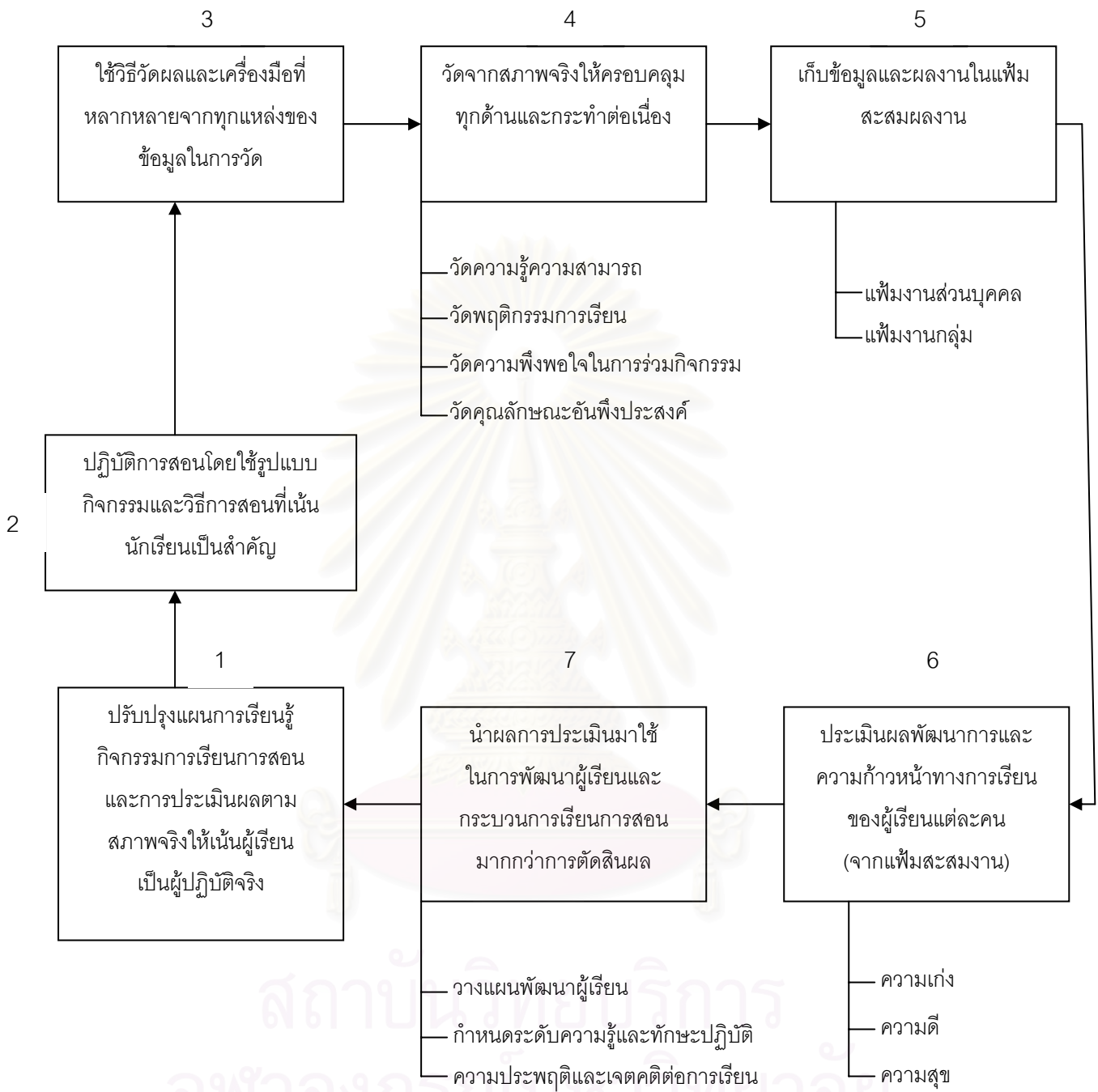
- **วัดความสามารถของผู้เรียน** ในด้านความรู้ ความคิด ทักษะต่าง ๆ กระบวนการทำงานและระดับคุณภาพของผลงาน ควรวัดความรู้ที่เป็นองค์ความรู้และความคิดระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนแต่ละคน เช่น การใช้แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ผลงานต่าง ๆ เป็นต้น

- **วัดความดีหรือความประพฤติของผู้เรียน** ในด้านลักษณะนิสัย ด้านสังคม เช่น ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ มารยาทในกลุ่มหรือในชั้นเรียน ลักษณะนิสัยส่วนตัว เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความอดทน ความมีวินัย ความประหยัด และด้านเจตคติ ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติต่อการเรียนการปฏิบัติกิจกรรม การทำงานร่วมกัน และลักษณะนิสัยที่ผู้เรียนแสดงออกอย่างต่อเนืองถาวร โดยครู ตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้ปกครอง ร่วมกันประเมินจากแบบสัมภาษณ์ การสอบถาม แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

- **วัดความสุขของผู้เรียน** ในด้านพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เช่น ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความร่าเริงแจ่มใสความกระตือรือร้นในการทำงานตามที่มอบหมาย เป็นต้น โดยใช้แบบสำรวจรายการการสำรวจความมั่นใจ การสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม การสัมภาษณ์ ฯลฯ

- **ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ** โดยให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินครั้งสุดท้าย (summative evaluation) ซึ่งอาจใช้ทั้งแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล แฟ้มสะสมผลงานรายกลุ่ม แฟ้มพัฒนางาน และรายงานความก้าวหน้าทางการเรียน เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 8 วงจรการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2546 : 223)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นยุทธวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดนักเรียนอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยทั่วไปจะจัดกลุ่มละ 4 คนแบบแต่ละความสามารถให้ทำงาน เรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันในการผสมผสานความรู้ที่มีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่และค้นพบความหมายของสิ่งที่ศึกษาด้วยกลุ่มของเขาเอง โดยการทำกิจกรรมในการสืบค้นสอบสวนแนวความคิดและแก้ปัญหา ซึ่งต้องมีการอธิบาย อภิปรายกันในกลุ่ม

การเรียนรู้แบบร่วมมือมีพื้นฐานมาจากปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (progressivism) ที่เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทิศทางการพัฒนาตนเอง จึงทำให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่ง ดิวอี้ (Dewey, 1922) ได้นำเสนอปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการขึ้นและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดจากทฤษฎีสนามของ เลวิน (Lewin, 1938) ที่เน้นว่าการพึ่งพซึ่งกันและกันเป็นตัวกำหนดวิธีการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้มีนักศึกษานำไปพัฒนาเป็นรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

หลักการของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้กันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือ ความสำเร็จของกลุ่ม

สลาวิน (Slavin, 1990) ได้อธิบายไว้ว่าวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือก็คือ วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่ม วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือทุกวิธีการ (เทคนิค) นั้นมีแนวความคิดร่วมกันคือ นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อเรียนรู้ และนักเรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มในให้เรียนรู้ได้เท่ากับกับการเรียนรู้ของตนเอง

หลักการของการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ประกอบด้วย

1. การได้รับรางวัลเป็นกลุ่ม (team reward) กลุ่มอาจจะได้รับรางวัลหรือ

ใบประกาศนียบัตร (certificates) ถ้านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของแต่ละคน (individual accountability) เป็นการเน้นให้สมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อน ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการช่วยกันอธิบายให้แก่คนอื่นในกลุ่ม

3. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการประสบความสำเร็จ (equal opportunities for success) หมายความว่า นักเรียนสามารถช่วยกลุ่มได้โดยการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นการเน้นให้เห็นว่าไม่ว่าผู้เรียนจะเก่ง อ่อน หรือปานกลาง ผู้เรียนทุกคนก็มีโอกาสเท่า ๆ กันในการที่จะทำได้ดีที่สุด

ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือได้มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้

สลาวิน (Slavin, 1987) ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มโดยทั่วไปมี 4 คน และมีความสามารถแตกต่างกัน ประกอบด้วย นักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และเรียนอ่อน 1 คน นักเรียนแต่ละคนจะต้องช่วยเหลือเพื่อนที่อยู่ภายในกลุ่มเดียวกัน

อาทซท์ และ นิวแมน (Artzt and Newman, 1990 : 448 – 449) ได้กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือ ว่าเป็นแนวทางที่เกี่ยวกับการที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องระลึกเสมอว่า เขาเป็นส่วนสำคัญของกลุ่ม ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของทุกคนในกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สมาชิกทุกคนต้องพูดอธิบายแนวคิดกัน และช่วยเหลือกันให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ครูไม่ใช่เป็นแหล่งความรู้ที่คอยป้อนแก่นักเรียน แต่จะมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ จัดหาและชี้แนะแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ของนักเรียน ตัวนักเรียนเองจะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1991) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3 – 5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันทางด้านเพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน ฯลฯ ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบการทำงาน of สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกัน

การเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบหนึ่ง ที่กำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันทำงาน

ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละประมาณ 4 คน แบบคละความสามารถ เป็นนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และเรียนอ่อน 1 คน โดยมีสมาชิกทุกคนมีเป้าหมายในการเรียนร่วมกัน คือ เกิดการเรียนรู้หรือประสบความสำเร็จร่วมกัน เมื่อกลุ่มได้รับปัญหา ทุกคนในกลุ่มจะอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงเหตุผลโต้ตอบกันหรือสนับสนุนความคิดเห็นกัน และให้เป็นหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มที่จะช่วยสมาชิกให้เข้าใจในงาน ให้ทุกคนสามารถอธิบายสิ่งที่ทำและให้เหตุผลได้อย่างชัดเจน มีการมอบหมายหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น ประธานกลุ่ม ผู้จัดบันทึก ผู้คอยดูแลให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในงานทุกขั้นตอนของสมาชิกกลุ่ม โดยการนำผลงานของแต่ละคนอธิบาย อภิปรายและลงสรุปร่วมกัน เพื่อให้มั่นใจว่าสมาชิกกลุ่มทุกคนเกิดการเรียนรู้ สามารถที่จะตอบคำถาม หรืออธิบายงานของกลุ่มได้ทุกขั้นตอน ไม่เฉพาะในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนอยู่ในสภาพพร้อมที่จะนำเสนอผลงานเมื่อถูกสุ่มให้นำเสนอความสำเร็จของกลุ่มส่วนหนึ่งจะประเมินจากค่าเฉลี่ยของคะแนนหรือผลงานของทุกคนในกลุ่ม ฉะนั้น สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด และเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม ให้เกิดการเรียนรู้เช่นเดียวกัน เพราะคะแนนของแต่ละคนส่งผลต่อค่าเฉลี่ยของกลุ่ม อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเกิดการร่วมมือ รับผิดชอบและช่วยเหลือกัน มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ประเภทของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือมีกระบวนการมากมาย ซึ่งแต่ละประเภทสามารถนำไปใช้ได้หลากหลายตามวัตถุประสงค์ การเรียนแบบร่วมมือแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (Johnson, Johnson and Holubec, 1998b)

1. การเรียนแบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ (formal cooperative learning group)

ครูจะมีบทบาทดังต่อไปนี้

  - กำหนดวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงในการเรียนแต่ละบทเรียนว่าต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง เช่น ความรู้หรือทักษะทางสังคม กำหนดบทบาทของกลุ่ม วิธีการจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม กำหนดบทบาทของนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนและจัดเตรียมความพร้อมด้านอื่น ๆ ในห้องเรียน

- อธิบายงานและให้ผู้เรียนมีการฟังพากัน ครูอธิบายงานที่มอบหมายให้ชัดเจน โดยเน้นการคิดและกลวิธี และต้องให้มีการฟังพากัน มีความรับผิดชอบส่วนบุคคลบอกเกณฑ์ความสำเร็จที่ตั้งไว้และอธิบายทักษะทางสังคมที่ต้องใช้

- มีการดูแลและเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือหรือเพื่อให้ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันและใช้ทักษะทางสังคมมากขึ้น ครูควรใช้การสังเกตอย่างมีระบบและรวบรวมข้อมูลในแต่ละกลุ่ม ในขณะที่นักเรียนกำลังทำงาน ครูอาจเข้าไปให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้งานมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยนักเรียนในการประมวลผลการทำงานของกลุ่มว่าสามารถทำอะไรได้ดีบ้าง ครูต้องประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างระมัดระวังโดยประเมินจากการแสดงออก สมาชิกภายในกลุ่มจะเกิดการเรียนรู้จากการอภิปรายที่มีประสิทธิภาพมีการทำงานร่วมกัน และมีการแก้ไขเพื่อปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น

2. กลุ่มเรียนแบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (informal cooperative learning groups)

นักเรียนจะทำงานและเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน บางครั้งกลุ่มอาจทำงานร่วมกันเพียงไม่กี่นาทีในแต่ละคาบ (Johnson, Johnson, and Holubec, 1998a ; Johnson, Johnson, and Smith, 1998) ในระหว่างการจดคำบรรยายการสาธิต การเรียนแบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการสามารถนำไปใช้เพื่อ 1) ให้นักเรียนสนใจสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ 2) ปรับสภาวะอารมณ์นักเรียนให้พร้อมในการเรียน 3) เตรียมประสบการณ์ที่นักเรียนจะต้องนำไปใช้ในชั่วโมงเรียน 4) เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเกิดความคิดในสิ่งที่เราสอน และ 5) มีการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียน

ในระหว่างที่ครูกำลังสอนจะมีการใช้สื่ออุปกรณ์เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อ มีการอธิบาย สรุป และผสมผสานสิ่งที่เรียนรู้เป็นโครงสร้างความรู้ กลุ่มประเภทนี้จะใช้เวลาประมาณ 3 – 5 นาที ในการให้เรียนอภิปรายก่อน – หลังการบรรยาย และใช้เวลาประมาณ 2 – 3 นาที ในการอภิปรายกับเพื่อนในสิ่งที่ได้จากการฟังคำบรรยาย

3. กลุ่มพื้นฐานในการเรียนแบบร่วมมือ (cooperative base groups)

กลุ่มร่วมมือประเภทนี้จะอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลานาน สมาชิกภายในกลุ่มจะมีความหลากหลาย มีสมาชิก 3 – 4 คน ที่อยู่ประจำกลุ่ม (Johnson, Johnson, and Holubec, 1998a ; Johnson, Johnson, and Smith, 1998) กลุ่มพื้นฐานหลักนี้จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้กำลังใจสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อให้มีผลการเรียนดีขึ้น เช่น กระตุ้นสมาชิกคนอื่น ๆ ให้สนใจในการเรียน ทำงานที่ได้รับมอบหมาย เกิดการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาการการคิดและทักษะ

ทางสังคมขึ้นด้วยกลุ่มพื้นฐานหลักนี้อาจมีการพบปะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ทุกวันในระดับประถมศึกษาหรือสองครั้งต่อสัปดาห์ในระดับมัธยมศึกษาหรือเมื่อมีการเรียน นักเรียนในกลุ่มพื้นฐานแบบร่วมมือนี้จะอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลาอันอาจเป็นปีหรือหลายปี โดยดูแลและรักษาสัมพันธภาพที่จะส่งผลต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ให้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียน

การใช้กลุ่มร่วมมือพื้นฐานประเภทนี้จะช่วยเพิ่มความสนใจ การทำงานและประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มคุณภาพและปริมาณในการเรียนรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีกลุ่มประเภทนี้ขึ้นเพื่อช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น โรงเรียน/ห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีความซับซ้อนมาก อีกทั้งนักเรียนก็ต้องเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ยากมากมายกลุ่มพื้นฐานนี้ยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นโดยอาจใช้กลุ่มประเภทนี้ช่วยครูในการโฮมรูมในกรณีที่นักเรียนมาขอรับคำปรึกษาจำนวนมาก

บทบาทของนักเรียนในการเรียนแบบร่วมกัน

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1990) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนในการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. นักเรียนจะต้องไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของตนเองได้ดี
2. ในการทำกิจกรรมการเรียนแต่ละกิจกรรม สมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งจะทำหน้าที่ประสานงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกคนที่เหลือทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมทีม สมาชิกแต่ละคนจะต้องได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนในกลุ่มต้องเข้าใจเรื่องที่กำลังเรียนและสามารถตอบคำถามได้เหมือนกันหมดทุกคน จะไม่มีสมาชิกคนใดของกลุ่มถูกทอดทิ้งผู้ประสานงานกลุ่มต้องกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม
3. นักเรียนควรให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกทุกคน สมาชิกในกลุ่มอาจวิจารณ์ความคิดเห็นของเพื่อนได้แต่จะไม่วิจารณ์ตัวบุคคล และควรเป็นไปเพื่อความชัดเจนในความคิดเห็น
4. นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม นักเรียนจะร่วมกันทำกิจกรรม การกำหนดเป้าหมายของกลุ่มและแลกเปลี่ยนความรู้และอุปกรณ์ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และการดูแลให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ และการช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

บทบาทของครูผู้สอนในการเรียนแบบร่วมมือ

โคเฮน (Cohen, 1994) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. บทบาททางตรง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องของบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การฝึกทักษะทางสังคมเพื่อให้งานกลุ่มมีประสิทธิภาพ ติดตามพฤติกรรมการของนักเรียนในแต่ละกลุ่มว่าอยู่ในบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ตลอดจนให้ความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่นักเรียนไม่ได้อภิปราย ซึ่งเป็นเรื่องหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการสอนแต่ละครั้ง รวมทั้งเก็บผลงานของนักเรียนมาศึกษาปัญหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขในชั่วโมงต่อไป

2. บทบาททางอ้อม คือ ครูคอยติดตามสังเกตการทำงานของแต่ละกลุ่ม คอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนมีปัญหา และพยายามให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงาน หากมีปัญหาคำแนะนำไม่ยอมรับสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่ม ครูต้องพยายามช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับให้ได้ ครูต้องคอยให้กำลังใจและให้คำชมเชยแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนสามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จ

ในการเรียนแบบร่วมมือนักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมการเรียนเพราะจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและของเพื่อน ครูมีบทบาทในการวางแผนเตรียมการและเป็นผู้สนับสนุน ให้กำลังใจในการทำกิจกรรมของนักเรียน

รูปแบบเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ

สลาวิน (Slavin, 1990) ได้อธิบายไว้ว่าวิธีการเรียนแบบร่วมมือก็คือ วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่ม วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือทุกวิธีการ (เทคนิค) นั้นมีแนวความคิดร่วมกันคือ นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อเรียนรู้ และนักเรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้เรียนรู้ได้เท่า ๆ กับการเรียนรู้ของตนเอง จากลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มและกิจกรรมในการเรียนแบบร่วมมือ ได้มีการนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือโดยเรียกเป็นเทคนิคต่าง ๆ ดังตารางที่ 2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 สรุปเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เทคนิค	ขนาด	สรุปกิจกรรมการเรียนรู้การสอน/ข้อเสนอแนะ
1. การแบ่งกลุ่ม สัมฤทธิ์ (Student Teams-Achievement Division : STAD) สลาวิน (Slavin, 1978)	4 - 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูนำเสนอเนื้อหาบทเรียน 2. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบปัญหาที่ครูเป็นผู้ตั้งขึ้น 3. ครูทดสอบสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ 4. ครูนำคะแนนของนักเรียนทุกคนในกลุ่มมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม และให้คะแนนพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การแบ่งกลุ่มเพื่อ การแข่งขัน (Teams – Games Tournament : TGT) เดวีร์และสลาวิน (Devries & Slavin, 1978)	4 - 5	<p>- เหมาะที่จะนำไปใช้กับรายวิชาที่ต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูนำเสนอเนื้อหาบทเรียน 2. นักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบปัญหาที่ครูเป็นผู้ตั้งขึ้น 3. นักเรียนในแต่ละกลุ่มเตรียมสมาชิกทุกคนในกลุ่มให้พร้อมสำหรับการแข่งขันเกมส์ตอบคำถามโดยนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมาแข่งขันกัน 4. คะแนนที่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มทำได้จะถูกนำมารวมเป็นคะแนนกลุ่ม 5. ครูจะออกจตุลสารประกาศกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุดและคนที่ได้คะแนนสูงสุด <p>- เหมาะที่จะนำไปใช้กับรายวิชาที่ต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p>
3. การแบ่งกลุ่ม ผู้ช่วยส่วนบุคคล (Team Assistance Individualization : TAI)	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูนำนักเรียนที่มีความสามารถระดับเดียวกันของแต่ละกลุ่มมาสอน โดยกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เช่น เด็กเก่งครู

ตารางที่ 3 (ต่อ)

เทคนิค	ขนาด	สรุปกิจกรรมการเรียนการสอน/ข้อเสนอแนะ
<p>สลาวิน ลีฟวี และแมดเดน (Slavin, Leavey, and Madden, 1986)</p>		<p>สอนเนื้อหาที่ยาก เด็กอ่อนครูสอนเนื้อหาที่ง่าย</p> <p>2. เด็กกลับไปยังกลุ่มของตนสอนเพื่อนในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมาย</p> <p>3. ครูทดสอบสมาชิกทุกคนในกลุ่มเป็นรายบุคคล</p> <p>4. ครูให้รางวัลและเพิ่มคะแนนพิเศษ (โบนัส) ให้กับกลุ่มที่ทำคะแนนได้มากกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนด</p> <p>- เหมาะที่จะนำไปใช้กับวิชาคณิตศาสตร์ กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่ต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p>
<p>4. กลุ่มร่วมมือ บูรณาการการอ่าน การเขียน(Cooperative Integrated Reading and Composition : CIRC) เมดเดน สลาวิน และสตีเวน (Madden, Slavin, and Stevens, 1986)</p>	4	<p>1. ครูสอนเด็กกลุ่มเก่ง / กลุ่มอ่อนทีละกลุ่ม ขณะที่ครูสอนกลุ่มหนึ่ง กลุ่มที่เหลือจับคู่ทำงานได้แก่ อ่าน สรุป หรือ เรียนรู้คำศัพท์ตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>2. ให้เด็กกลุ่มเก่งจับคู่กับเด็กกลุ่มอ่อนทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>3. นักเรียนจะถูกทดสอบเมื่อนักเรียนทั้ง 2 คนประเมินกันแล้วว่าพร้อมที่จะสอบ</p> <p>4. ครูให้รางวัลเด็กที่ทำคะแนนได้สูงกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนดไว้</p> <p>- เหมาะที่จะนำไปใช้กับวิชาการอ่านและการเขียน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป</p>
<p>5. จิ๊กซอว์ (Jigsaw) อารอนสันและคณะ (Aronson et. al., 1978)</p>	6	<p>1. นักเรียนแต่ละคนภายในกลุ่มแบ่งศึกษาหัวข้อที่แตกต่างกัน</p> <p>2. นักเรียนแต่ละกลุ่มที่ศึกษาในหัวข้อเดียวกันมาศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ</p> <p>3. นักเรียนกลับมายังกลุ่มของตนเพื่ออธิบายให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มฟังถึงสิ่งที่ตนได้ไปเรียนร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมาย สมาชิกที่เหลือในกลุ่มต้องฟังเพื่อนเพื่อเรียนรู้ในหัวข้อนั้น ๆ</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

เทคนิค	ขนาด	สรุปกิจกรรมการเรียนการสอน/ข้อเสนอแนะ
		4. นักเรียนถูกประเมินเป็นรายบุคคลและคะแนนที่ได้ของแต่ละคนรวมเป็นคะแนนกลุ่ม
6. จิกซอว์ (Jigsaw II) สลาวิน (Slavin, 1987)	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูให้นักเรียนทุกคนอ่านบทเรียนเดียวกันทั้งหมดก่อนแล้วแบ่งหัวข้อให้นักเรียนแต่ละคน นักเรียนที่ศึกษาหัวข้อเดียวกันมาศึกษาร่วมกัน เรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 2. นักเรียนกลับไปยังกลุ่มของตนเพื่ออธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟังในหัวข้อที่ตนเองไปศึกษา 3. นักเรียนถูกทดสอบในความรู้เนื้อหาทั้งหมดเป็นรายบุคคล
7. กลุ่มสืบสวน สอบสวน (Group Investigation) ชาแรนและชาแรน (Sharan & Sharan, 1990)	2 – 6	<ol style="list-style-type: none"> 4. คะแนนของนักเรียนแต่ละคนจะเป็นคะแนนของกลุ่มและคะแนนพัฒนาการของตนเอง 1. ครูเสนอหัวข้อเนื้อหาที่นักเรียนต้องเรียน 2. นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้า 3. สมาชิกภายในกลุ่มแบ่งงานกันทำ 4. นำเสนอผลงาน 5. ครูให้คะแนนหรือรางวัลเป็นกลุ่ม
8. กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1987, 1989, 1990)	4 - 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูมอบหมายงานให้แต่ละกลุ่ม 2. นักเรียนทำงานร่วมกัน 3. นำเสนอผลงานกลุ่ม 4. ครูให้คะแนนเป็นกลุ่ม

(*Bruce, F.M., and Ruse, R.A. 1995 Integrated Teaching Methods. อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2543 : 15)

กระบวนการกลุ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสำหรับการเรียนการสอน

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นของการร่วมมือทางการศึกษา และกระบวนการกลุ่มทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ เป็นยุทธวิธีที่มีการนำมาใช้ในการศึกษาอย่างแพร่หลาย ในปี ค.ศ. 1920 สถาบันการศึกษาหลายแห่งมีการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามระดับความสามารถที่วัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื่องจากนักการศึกษาในสมัยนั้นเชื่อว่า การแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียนมากกว่าการให้เรียนแบบคละกัน จากการวิจัยที่ทำขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่มีการใช้ยุทธวิธีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1960 มีการสรุปผลการวิจัยว่าการแบ่งผู้เรียนออกตามระดับความสามารถไม่เกิดประสิทธิผลที่ดีทางการศึกษา (Kellihier, 1931 ; Mann, 1960 ; Strauss, 1957 ; McPartland, 1968 Cited in Freiberg & Driscoll, 1992 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2543) นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนพบว่า ผู้สอนตั้งความคาดหวังสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความสามารถต่ำ ต่ำกว่าความคาดหวังสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความสามารถสูง ซึ่งก่อให้เกิดอคติขึ้น (Persell, 1977 cited in Freiberg & Driscoll, 1992 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2543) ดังนั้นในปัจจุบันการแบ่งกลุ่มผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนโดยการ ใช้กระบวนการกลุ่มที่เหมาะสม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ซึ่งทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่เรียน เพิ่มทักษะการแสวงหาความรู้ มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและมีความพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอน ไพร์เบอร์ก และดริสคอล (Freiberg & Driscoll, 1992 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2543) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสำหรับการเรียนการสอนดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสำหรับการเรียนการสอนของไพร์เบอร์กและดริสคอล (Freiberg & Driscoll's Grouping for Teaching and Learning Method, 1992)

ไพร์เบอร์กและดริสคอลกล่าวว่าในการใช้ยุทธวิธีการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มผู้สอนจะต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละกี่คน
2. จะใช้วิธีใดในการแบ่งกลุ่มผู้เรียน
3. จะใช้กลุ่มที่มีลักษณะใด

ไฟรีบอร์ด และตรีศคอลลได้เสนอแนวทางการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวดังต่อไปนี้

การตัดสินใจในการแบ่งกลุ่ม ผู้สอนต้องเริ่มต้นที่จุดประสงค์ของการสอน โดยที่ผู้สอนต้องรู้ว่าตนต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไรหรือทำอะไร ต้องการผลลัพธ์อะไรจากการเรียนการสอน ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผู้สอนมีคำตอบในเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงจะสามารถดำเนินการในการตัดสินใจในขั้นต่อไปคือการกำหนดของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มมีผลต่อผลลัพธ์ของการทำงานกลุ่ม หลักการต่อไปนี้นี้เป็นหลักการกว้าง ๆ ในการตัดสินใจกำหนดขนาดกลุ่ม

1. ยิ่งกลุ่มมีขนาดใหญ่มากเท่าใดยิ่งมีขอบเขตกว้าง และมีความหลากหลายของประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และความสนใจของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมของกลุ่มได้

2. อุปกรณ์การสอนและเอกสารหรือตำราที่ต้องใช้ประกอบการเรียนการสอนที่มีอยู่ อาจจะเป็นสิ่งกำหนดขนาดกลุ่ม

3. เวลาที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนอาจจะเป็นสิ่งกำหนดขนาดของกลุ่มโดยทั่วไปเมื่อมีเวลาจำกัด กลุ่มที่มีขนาดเล็กมักจะเกิดประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มใหญ่

4. ขนาดของงานหรือกิจกรรมที่ต้องทำ และองค์ประกอบของการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ อาจจะเป็นสิ่งกำหนดขนาดของกลุ่ม

5. กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ (มากกว่า 6 คนขึ้นไป) สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องมีทักษะการร่วมมือและทักษะการมีส่วนร่วม เพื่อทุกคนจะได้เข้าร่วมในการทำงานหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้น

6. ในกลุ่มที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มว่า สมาชิกกลุ่มบางคนอาจจะไม่มีส่วนร่วมในการทำงาน กิจกรรม หรือการแบ่งปันความรู้ความสามารถ

ขนาดของกลุ่มทำให้เกิดลักษณะพิเศษของกลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มขนาด 2 คน กลุ่มขนาดนี้ทำให้สมาชิกกลุ่มมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และมีการร่วมมืออย่างเต็มที่ การกำหนดกลุ่มขนาด 2 คน เป็นการเริ่มต้นที่ดีสำหรับผู้ที่ยังไม่ประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม เพราะการทำงานเป็นคู่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการเข้าร่วมในกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น เพราะในกลุ่มใหญ่ขึ้นจะมีความซับซ้อนมากขึ้น

กลุ่มขนาด 3 คน การแบ่งกลุ่มขนาดนี้ทำให้สามารถมีการตัดสินใจโดยการให้เสียงส่วนใหญ่ (2 คน) ได้ สมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำงานหรือทำกิจกรรมดี เพราะไม่มีใครอยากเป็นส่วนเกินของกลุ่ม บทบาทของสมาชิกกลุ่มขนาด 3 คน ได้แก่ ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้สังเกตการณ์ ซึ่งสมาชิกกลุ่มทุกคนจะมีประสบการณ์ในบทบาททั้ง 3 บทบาทสลับกันไป กลุ่ม

ขนาดนี้เหมาะสมสำหรับการจัดระเบียบข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย และการกำหนดคำอธิบายในเรื่องต่าง ๆ

กลุ่มขนาด 4 คน กลุ่มขนาด 4 คนเป็นกลุ่มที่เล็กพอที่สมาชิกกลุ่มแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนอย่างเปิดเผย โดยไม่มีความประหม่า กลุ่มขนาด 4 คน ได้มาจากการรวมกลุ่มขนาด 2 คน จำนวน 2 กลุ่มเข้าด้วยกัน กลุ่มขนาดนี้จำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสารและทักษะการร่วมมือ กลุ่มขนาดนี้เป็นกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

กลุ่มขนาด 5 คน กลุ่มขนาดนี้เป็นกลุ่มขนาดเล็กที่สุดที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา เพราะมีความหลากหลายในด้านความคิดเห็น และมุมมองอย่างพอเพียง กลุ่มขนาด 5 คนนี้ยังเป็นกลุ่มที่สามารถใช้กระบวนการกลุ่มที่ต่อเนื่องจากกลุ่ม 4 คน ซึ่งสมาชิกกลุ่มทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่

กลุ่มขนาด 6 คน กลุ่มขนาดนี้มักจะใช้เมื่อต้องการการแบ่งปันข้อมูล หรือการเตรียมการรายงานหรือการนำเสนอในหัวข้อหัวข้อหนึ่ง กลุ่มขนาดนี้จะต้องมีผู้นำกลุ่ม และมีการตัดสินใจโดยใช้ความเห็นของคนส่วนใหญ่ในกลุ่ม เพื่อทุกคนในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน

กลุ่มขนาด 7 คน กลุ่มขนาดนี้เหมาะสมสำหรับการโครงการใหญ่ของชั้นเรียนที่มีผู้เรียนจำนวน 30 – 35 คน โดยผู้เรียนจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 4 – 5 คน เพื่อทำงานร่วมกัน หากแบ่งกลุ่มขนาด 7 คนขึ้นไป ควรจะคำนึงถึงเรื่องเวลาที่ใช้ เพราะยิ่งกลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นเท่าใด ยิ่งต้องการใช้เวลาในการทำงานมากขึ้นเท่านั้น

วิธีการในการแบ่งกลุ่มผู้เรียน การแบ่งกลุ่มผู้เรียนขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนรู้จักผู้เรียนมากน้อยเพียงใดก่อนการแบ่งกลุ่ม ผู้สอนควรพิจารณาผลลัพธ์ที่ต้องการได้รับจากกลุ่ม แล้วเลือกผู้เรียนให้เหมาะสม เช่น หากต้องการให้กลุ่มจัดละครสั้น ควรจะจัดให้แต่ละกลุ่มมีผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในกลุ่ม หรือหากต้องการให้กลุ่มทำงานเกี่ยวกับโครงการเรียน ควรจะจัดให้มีผู้เรียนที่มีผลการเรียนดีอยู่ในกลุ่ม อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์หลักของการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มคือการให้ผู้เรียนทุกคนมีประสบการณ์จากลักษณะที่หลากหลายของสมาชิกกลุ่มต่อไปนี้เป็นยุทธวิธีในการแบ่งกลุ่มผู้เรียน

1. การแบ่งกลุ่มแบบสุ่ม (random assignment) การแบ่งกลุ่มแบบนี้เป็นการแบ่งกลุ่มแบบง่ายที่สุด เป็นแบบที่เหมาะสมเมื่อผู้สอนพิจารณาแล้วว่าการแบ่งกลุ่ม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลลัพธ์ของกลุ่ม การแบ่งกลุ่มสุ่มแบ่งสามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้

- ให้ผู้เรียนนับเลขเรียงตามลำดับโดยมีจำนวนเท่ากับกลุ่มที่ต้องการแบ่ง เช่น หากต้องการแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ให้ผู้เรียนนับ 1 – 4 แล้วเริ่มต้นใหม่ เมื่อผู้เรียนทุกคนนับครบแล้ว ให้ผู้ที่นับ 1 ทั้งหมด เข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และทำเช่นเดียวกันกับผู้ที่นับ 2 - 4
- เขียนชื่อกลุ่ม หรือเลขประจำกลุ่มลงในกลุ่มลงในกล่องแล้วให้ผู้เรียนจับฉลากขึ้นมา หากตรงกับชื่อ หรือเลขใด ก็ให้อยู่ในกลุ่มนั้น
- แบ่งกลุ่มตามแถวที่ผู้เรียนนั่งประจำ
- แจกกระดาษที่มีสัญลักษณ์ของกลุ่มแก่ผู้เรียนแต่ละคน แล้วให้แต่ละคนหาเพื่อนที่ได้รับสัญลักษณ์เหมือนกัน เพื่อเข้ากลุ่มเดียวกัน
- สร้างตัวต่อซึ่งอาจจะเกี่ยวกับชื่อเพลง ชื่อหนังสือ หรือสถานที่ต่าง ๆ แล้วให้ผู้เรียนแต่ละคนจับชิ้นส่วนต่าง ๆ และพยายามหาชิ้นส่วนอื่น ๆ ให้ครบ

2. การแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถ (assignment by ability) ผู้สอนอาจจะหาข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสามารถของผู้เรียนได้จากผลการเรียนที่ผ่านมา ซึ่งแผนกทะเบียนจะมีข้อมูลส่วนนี้อยู่ หรืออาจจะแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถโดยที่ผู้สอนคุ้นเคยกับผู้เรียนอยู่แล้ว การแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถจะทำได้โดยการแบ่งผู้เรียนที่มีระดับความสามารถเท่าเทียมกันเข้าด้วยกัน (ability grouping) หรือการแบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถ สูง กลาง ต่ำ อยู่ในกลุ่มเดียวกัน (stratified grouping)

3. การแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ทางด้านสังคม (assignment by social criteria) การแบ่งกลุ่มโดยวิธีนี้จะต้องเริ่มจากการประเมินทักษะทางสังคม ความต้องการ และความสัมพันธ์ของผู้เรียน ซึ่งได้จากการสังเกตและการสอบถาม หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มโดยพิจารณาว่าต้องการให้กลุ่มมีลักษณะอย่างไร ผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนเลือกสมาชิกกลุ่มของตนเองโดยมีข้อกำหนดบางประการเช่น ให้เลือกจากผู้ที่เคย 2 คน ผู้ที่ไม่คุ้นเคย 2 คน เป็นต้น

4. การแบ่งกลุ่มตามความสนใจ (assignment by interest) การแบ่งกลุ่มโดยวิธีนี้ ผู้สอนจะต้องสำรวจความสนใจของผู้เรียน กลุ่มที่ผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นกลุ่มที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการแสวงหาความรู้ การแบ่งปันความรู้ ความคิดเห็น และมีความกระตือรือร้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับลึก ผู้เรียนมักชอบเลือกหัวข้อที่ตนสนใจเพื่อการศึกษาอย่างลึกซึ้ง และมีความพึงพอใจในผลการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มแบบต่าง ๆ

การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเป็นยุทธวิธีที่ใช้ได้ผลในการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตามระดับความสามารถในชั้นเรียน (within – class ability grouping) กลุ่มลักษณะนี้เกิดจากการที่ผู้สอนแบ่งผู้เรียนในชั้นเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ตามระดับความสามารถของผู้เรียน แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายไม่เหมือนกันโดยใช้เอกสารประกอบการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้า หรือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการและระดับความสามารถของสมาชิกกลุ่ม กลุ่มลักษณะนี้เหมาะสำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ เช่น การอ่าน โดยที่ผู้เรียนมีพื้นฐานทักษะดังกล่าวต่างกัน เช่น มีทักษะในระดับพื้นฐานหรือ ระดับกลาง เป็นต้น กลุ่มในลักษณะนี้ใช้ได้ผลกับชั้นเรียนที่แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยเพียง 2 – 3 กลุ่ม หากแบ่งกลุ่มย่อยมากกว่านี้ จะทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และยังเป็นปัญหากับผู้สอนในการเตรียมเอกสารหรือกิจกรรมที่มีความหลากหลายมากเกินไป นอกจากนี้การใช้กลุ่มในลักษณะนี้ควรจะใช้กับรายวิชาบางรายวิชาที่เหมาะสม หรือใช้ชั่วคราวโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ไม่ควรใช้กับทุกรายวิชาและไม่ควรใช้ตลอดภาคการศึกษา

2. การจัดกลุ่มใหม่สำหรับรายวิชาที่เลือก (regrouping for selected subjects) การจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป มักจะจัดให้ผู้เรียนอยู่ในชั้นเรียนที่มีการคละกัน ในระหว่างผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ในบางครั้งบางคราวผู้สอนอาจจะแบ่งกลุ่มผู้เรียนใหม่ สำหรับรายวิชาบางรายวิชาที่ต้องการเน้นทักษะเฉพาะอย่าง การจัดกลุ่มลักษณะนี้ใช้มากในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รายวิชาที่มักจะใช้การแบ่งกลุ่มลักษณะนี้ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์

3. กลุ่มกวดวิชา (tutoring groups) กลุ่มลักษณะนี้เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการในหมู่ผู้เรียนทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้นจึงควรฉวยโอกาสใช้ประโยชน์จากกลุ่มนี้ โดยการจัดระเบียบเสียใหม่ และทำให้กลุ่มที่ไม่เป็นทางการนั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน กลุ่มลักษณะนี้อาจจะใช้กลุ่มผู้เรียนที่มีอายุต่างกัน กล่าวคือผู้กวดวิชาที่มีอายุมากกว่าผู้รับการกวดวิชา (cross – age tutoring) ได้แก่การใช้อาสาสมัครซึ่งเป็นผู้เรียนในชั้นที่สูงกว่าเป็นผู้กวดวิชา หรือใช้กลุ่มผู้เรียนที่เป็นเพื่อนร่วมชั้น (peer tutoring) ได้แก่การใช้ผู้เรียนในชั้นเดียวกันที่มีระดับความสามารถสูงเป็นผู้กวดวิชาก็ได้ กลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล การกวดวิชาต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าเป็นอย่างดีและใช้วิธีการที่เหมาะสม การใช้กลุ่มกวดวิชาให้เกิดผล ผู้รับการกวดวิชาและผู้กวดวิชาต้องมีความนับถือซึ่งกันและกัน มีการจัดระเบียบรูปแบบการกวดวิชาเป็นอย่างดีและมีการวางแผนล่วงหน้า หากผู้เรียน

เป็นเพศเดียวกันจะเกิดผลมากกว่าเพศที่แตกต่างกัน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องไม่มีการประเมินผลโดยผู้กวดวิชา ผู้สอนควรมีบทบาทในการใช้คำปรึกษา และจัดการฝึกอบรมแก่ผู้ที่เป็นผู้กวดวิชา กำหนดเวลาในการกวดวิชา ติดตามความก้าวหน้า และเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้กวดวิชาและผู้รับการกวดวิชา

นอกจากนั้นกระบวนการกลุ่มยังมีความหมายอีกนัยหนึ่งคือการทำงานเป็นทีม (team) ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดของกระบวนการทำงานเป็นทีมดังนี้

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมแก่ผู้เรียน จากการสำรวจความพึงพอใจเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยให้ทำงานกลุ่ม ผู้เรียนจะพึงพอใจอย่างมาก เพื่อผู้สอนจัดให้มีการจัดให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมแก่ทุกคนในชั้นเรียน ก่อนที่จะมอบหมายให้ไปเรียนรู้และทำงานร่วมกัน

2. ระยะเวลาในการทำงานร่วมกัน ผลจากงานวิจัยหลายเองสนับสนุนว่าการเรียนรู้เป็นทีมจะเกิดได้ดี และมีประสิทธิภาพในกลุ่มที่มีระยะเวลาในการร่วมทีมกันระยะ

3. ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยให้สมาชิกในทีมมีความผูกพัน เข้าใจกันเรียนรู้ความแตกต่างของกันและกัน สามารถแบ่งงานกันทำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4. การติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้รู้ข้อเด่น ข้อด้อยของสมาชิก ซึ่งช่วยให้ปรับปรุงการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันได้ด้วยดี

5. การกำหนดระยะเวลา พฤติกรรมในการทำงานของบุคคล จะทำงานอย่างเต็มที่ขึ้นอยู่กับการกำหนดระยะเวลาการทำงาน

6. ความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนรู้เป็นทีมและผลงานของทีม กล่าวคือ การแก้ปัญหาในทีมสามารถทำได้ดี การเรียนรู้ในทีมและผลงานของทีมจะประสบความสำเร็จสูงเช่นเดียวกัน

7. การเรียนรู้เป็นทีมจะช่วยสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นและช่วยส่งเสริมให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา

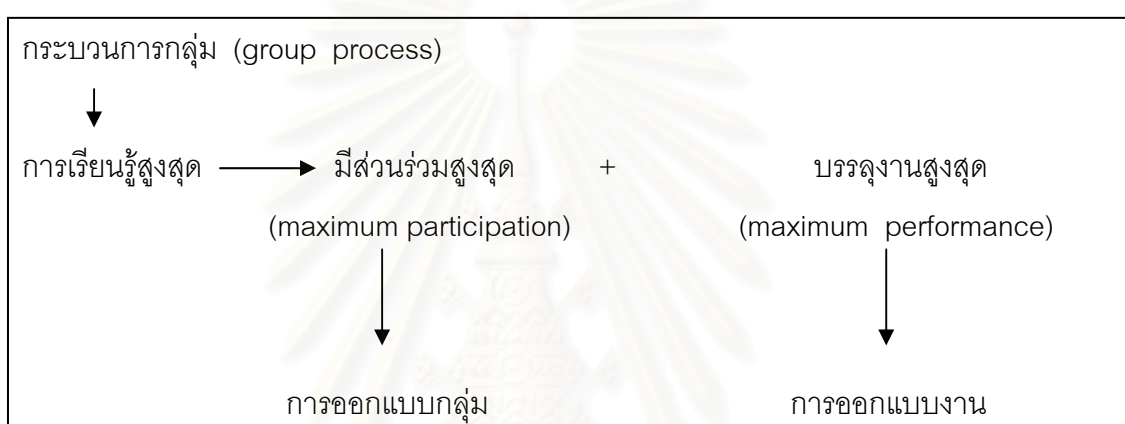
8. ความรู้ในการบริหารจัดการภายในทีม มีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ภายในทีม ดังนั้น ควรมีการให้ความรู้แก่สมาชิกในทีม ให้มีความรู้เกี่ยวกับทีมให้ดีพอเพียง จะเข้าใจซึ่งกันและกัน สามารถเรียนรู้และทำงานร่วมกันได้

จากแนวคิดการทำงานเป็นทีมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปว่า การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น และส่งเสริมความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น (Slavin, 1991) และการเรียนรู้เป็นทีม และทำงานเป็นทีมให้ประสบความสำเร็จ สมาชิกในทีมต้องมีทักษะสื่อสาร และทักษะของการให้ความร่วมมือ นอกจากนี้การ

เรียนรู้เกิดขึ้นจากการทำงานเป็นทีม จะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มมีขนาดเล็กช่วยให้สมาชิกได้ขยายความรู้สู่เพื่อนในทีม มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้อย่างทั่วถึง

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process)

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process) เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อประกอบกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential learning) กระบวนการกลุ่มจะช่วยทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและบรรลุงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

แผนภูมิที่ 9 กระบวนการกลุ่ม (group process)

(กรมสุขภาพจิต, 2543 ข : 17)

การมีส่วนร่วมสูงสุด (maximum participation) ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับการออกแบบกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมในทุกกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบ ฉะนั้นผู้สอนจึงต้องพิจารณาตามจำนวนผู้เรียน

การบรรลุงานสูงสุด (maximum performance) ถึงแม้ผู้สอนจะออกแบบกลุ่มให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแล้วก็ตาม แต่สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มผู้เรียนบรรลุงานสูงสุดได้คือ การออกแบบงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนจะต้องจัดทำเป็นใบงานที่กำหนดให้กลุ่มผู้เรียนทำกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอน

การออกแบบกลุ่มเพื่อการมีส่วนร่วมสูงสุด

ผู้สอนต้องพิจารณาออกแบบกลุ่มให้เหมาะสมกับผู้เรียนและกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้ โดยออกแบบเป็นกลุ่มพื้นฐานและกลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐาน ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2543 ข : 17 – 18)

กลุ่มพื้นฐาน

กลุ่มพื้นฐานมีประเภทของกลุ่มที่แตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละประเภทยัง มีความหมายข้อ
บ่งชี้และข้อจำกัด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 การออกแบบกลุ่มพื้นฐาน

ประเภทกลุ่ม	ความหมาย	ข้อบ่งชี้	ข้อจำกัด
กลุ่ม 2 คน (pair group)	ให้ผู้เรียนจับคู่กัน ทำกิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย	ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/นำเสนอประสบการณ์หรือฝึกปฏิบัติ โดยทำพร้อม ๆ กัน ใช้เวลาไม่มาก	ขาดความหลากหลายทาง ความคิดและประสบการณ์ เพราะเป็นการแลกเปลี่ยน เพียง 2 คน
กลุ่ม 3 คน (triad group)	ให้ผู้เรียนจับกลุ่ม 3 คน แต่ละคนมี บทบาทที่ชัดเจน อาจหมุนเวียน บทบาทกันได้	ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตาม บทบาทและสามารถเรียนรู้ได้ครบทุก บทบาท	ขาดความหลากหลายและ ความกระฉับกระเฉงไปบ้างอาจ ใช้เวลามากในการสลับ บทบาท
กลุ่มย่อยระดม สมอง (buzz group)	เป็นการรวมกลุ่ม 3 – 4 คน ใช้วิธี รวมง่าย ๆ เช่น นั่งใกล้ ๆ กันก็หัน หน้าเข้าหากัน เพื่อแสดงความ ความคิดเห็นร่วมกัน	ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มทำกิจกรรม ร่วมกันในระยะสั้น ๆ โดยไม่ต้องการ ข้อสรุปหรือข้อสรุปที่ไม่ลึกซึ้งมากนัก	ขาดความลึกซึ้งเพราะไม่มี การอภิปรายกันมากหรือ ลึกซึ้ง
กลุ่มเล็ก (small group)	เป็นการจัดกลุ่ม 5 – 6 คน ทำ กิจกรรมที่ได้รับ มอบหมายจน ลุล่วง	ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายอย่างลึกซึ้งจนได้ข้อสรุป	ใช้เวลามากถ้ามีการกำหนด บทบาททุกคนจะมีส่วนร่วม ตามบทบาทที่กำหนดแต่ถ้า ไม่มีบางคนอาจมีส่วนร่วม น้อย

นอกจากการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มพื้นฐานประเภทต่าง ๆ แล้ว ผู้เรียนสามารถประยุกต์การออกแบบกลุ่มในลักษณะอื่นเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ได้ เรียกการออกแบบกลุ่มนี้ว่า กลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐาน (กรมสุขภาพจิต, 2543 ข : 19)

กลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐาน

กลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐานมีลักษณะของกลุ่ม 3 ประเภท ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การออกแบบกลุ่มที่ประยุกต์จากกลุ่มพื้นฐาน

ประเภทกลุ่ม	ความหมาย	ข้อบ่งชี้	ข้อจำกัด
กลุ่มไขว้ (cross - over group)	เป็นการจัดกลุ่ม 2 ขั้นตอนโดยแยกให้ ผู้เรียนทำกิจกรรมเฉพาะ บางกลุ่ม จนมีความ เฉพาะบางกลุ่ม จนมี ความเชี่ยวชาญ จากนั้น จึงให้ผู้เรียนจากแต่ละ กลุ่มรวมกันเป็นกลุ่ม ใหญ่เพื่อบูรณาการ	เพื่อให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของ ตนเองในการสร้างความรู้ ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมและได้ เนื้อหามาก	ใช้เวลามาก อาจมีความรู้ ที่ตกหล่น
กลุ่มแบ่งย่อย (subgroup)	เป็นการจัดกลุ่ม 2 ขั้นตอน จาก 8 – 12 คน แต่ละกลุ่มถูก แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 3 – 4 เพื่อให้ทำงานกลุ่มละ อย่าง (ที่ไม่เหมือนกัน) จากนั้นจึงให้กลุ่มย่อยมา รวมกันเพื่อบูรณาการ	ไม่มีวิทยากรประจำกลุ่มย่อย หลังแบ่งกันทำงานแล้วจะมา สรุปความเห็นในกลุ่มใหญ่	ในการทำงานกลุ่มใหญ่ ต้องใช้วิทยากรประจำกลุ่ม ช่วยดำเนินการเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์
กลุ่มปิรามิด (pramid group)	รวบรวมความคิดเห็นเริ่ม จากกลุ่ม 2 – 4 คน ทวี ขึ้นไปเป็นชั้น ๆ จนครบ ทั้งชั้น	สร้างความตระหนักและเข้าใจ ในความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของแต่ละ กลุ่ม หรือฝ่าย	ขาดข้อสรุปหรือความลึกซึ้ง

(กรมสุขภาพจิต, 2543 ข : 19)

การที่ผู้สอนออกแบบกลุ่มที่หลากหลายให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงสอนจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้มีส่วนร่วมตามลักษณะกลุ่มแต่ละประเภท การทำกิจกรรมกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้มาก มีการเคลื่อนไหวในการเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการเรียนรู้ และสนใจอย่างต่อเนื่อง

จากขั้นตอนการสอนแบบเน้นกรณีตัวอย่างที่พัฒนาขึ้นดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์แบบตอบโต้ และข้อความรู้ แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางการสอนให้แก่นักศึกษาครู นอกจากนี้ การที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ร่วมอภิปรายและระดมสมอง รายงาน ทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ จะทำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในข้อความรู้ แนวคิด หลักการและทฤษฎีทางการสอน และความสามารถในตนเองมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีความพึงพอใจในผลงานของตนเองและกลุ่ม ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยเอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิธีสอนทั่วไป และการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู อีกทางหนึ่งด้วย

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนและการจัดการความรู้ของนักศึกษาครู จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนและหลักการต่างๆ ในการพัฒนารูปแบบการสอน เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการสอนในครั้งนี้ต่อไป

3.1 ความหมายของรูปแบบการสอน

ในด้านความหมายของรูปแบบการสอนนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแง่มุม ดังนี้

เซเลอร์ และคณะ (Saylor and others, 1981 : 271) กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching mode) หมายถึง แบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่งที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1992 : 1 – 4) กล่าวว่า รูปแบบการสอน คือ แผน (plan) หรือ แบบ (pattern) ที่เราสามารถใช้ในการสอนโดยตรงในห้องเรียน หรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทป บันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรรายวิชา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอน ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน รูปแบบการสอนคือ การบรรยายสิ่งแวดล้อมทางการเรียน รูปแบบการสอน ก็คือ รูปแบบของการเรียน ที่

ช่วยผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศ ความคิด ทักษะ คุณค่า แนวทางของการคิด และแนวทางในการแสดงออกของผู้เรียน

ทีटना แชมมณี (อ้างสำเนา 3 : 1 – 2) กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ ดังนั้นคุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนจึงต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. มีปรัชญา หรือทฤษฎี หรือหลักการ หรือแนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ
2. มีการบรรยาย หรืออธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ ทดลองถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น
4. มีการอธิบายกระบวนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบนั้น ๆ

จากนิยามความหมายของรูปแบบการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปรวมลักษณะร่วมเป็นนิยามของรูปแบบของการสอน ได้ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยหลักปรัชญา ทฤษฎี แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยจัดให้มีองค์ประกอบของการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การประเมินผลไว้อย่างเป็นระบบแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นนำไปใช้ได้

3.2 ลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอน

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการสอน ควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน รูปแบบการสอนจะต้องมีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน ซึ่งอาจมาจากแนวคิดทางการศึกษา เช่น ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสอบ ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ เช่น มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคมควบคู่กันไป ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ หรือแนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์ต่าง ๆ เป็นต้น รูปแบบการสอนหนึ่ง ๆ อาจจะมีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานเพียงอย่างเดียว ดังเช่น รูปแบบการสอนส่วนใหญ่ของ จอยซ์ และเวล หรือมีแนวคิดมากกว่าหนึ่งได้ดังที่ สเติร์น (Stern, 1984 : 47) เสนอไว้ว่า แนวคิดของรูปแบบการสอนควรเป็นสหวิทยาการ

(multidisciplinary) แนวคิดหรือหลักการพื้นฐานนี้จะเป็นหลักหรือแนวทางในการเลือก กำหนด และจัดระเบียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้อง ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน

2. มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ลักษณะนี้จัดเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้ออกแบบหรือผู้พัฒนารูปแบบการสอนจะต้องตระหนักถึง ในการกำหนดตัวขององค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้เป็นไปอย่างเป็นเหตุเป็นผล และสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอนจะขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และความละเอียดรอบคอบของผู้พัฒนาที่จะต้องคิด วิเคราะห์ จนสามารถมองเห็นความสำคัญและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้อย่างแจ่มชัด จนสามารถกำหนดองค์ประกอบของการสอนโดยทั่วไป องค์ประกอบของการสอนเฉพาะสาขาวิชา และจะต้องพิจารณากำหนดองค์ประกอบให้เหมาะสม คือมีความสัมพันธ์และส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ สเติร์น (Stern, 1984 : 47) กล่าวว่า รูปแบบการสอนควรมีลักษณะของการให้ความสำคัญขององค์ประกอบทั้งหมดร่วมกัน (multi factor view) กล่าวคือ ในรูปแบบการสอน องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะมีความสำคัญทัดเทียมกัน องค์ประกอบทั้งหมดจะต้องมีบทบาทร่วมกันจึงจะทำให้รูปแบบการสอนนั้น ๆ มีประสิทธิภาพตามต้องการได้ ซึ่งตัวอย่างของการกำหนดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (อัตสำเนา, ม.ป.ป : 2) ยกตัวอย่างไว้ดังนี้ รูปแบบการสอนกระบวนการกลุ่มมาจากแนวคิดการให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงกำหนดองค์ประกอบ กระบวนการให้มีการทำกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และองค์ประกอบวิธีสอนจะกำหนดให้ใช้การสอนแบบอุปนัย (inductive) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สรุปหลักการจากตัวอย่างหรือกิจกรรมที่ได้ทำด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องเป็นไปตามแนวคิดหลักของรูปแบบการสอน

3. มีการพัฒนาหรือออกแบบอย่างเป็นระบบ รูปแบบการสอนเป็นผลของการพัฒนาหรือออกแบบจัดองค์ประกอบอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และองค์ประกอบการสอนที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็น จัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน นำแผนการจัดองค์ประกอบไปทดลองใช้สอนในห้องเรียนจริง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และยืนยันผลที่เกิดขึ้นว่า สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้จริง จึงจะยอมรับได้ว่าการจัดองค์ประกอบนี้เป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

4. มีผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นจะส่งผลต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ดังที่ จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1992) กล่าวว่า รูปแบบการสอนแต่ละแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนต่างกันออกไปตามแนวคิดและหลักการของ

รูปแบบการสอนนั้น เช่น รูปแบบการสอนการฝึกการสืบสอบ (inquiry training) มีเป้าหมายเพื่อที่จะพัฒนากระบวนการคิดค้นด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ หรือเป็นการมุ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีกระบวนการสืบสอบ เป็นต้น

3.3 การจัดกลุ่มของรูปแบบการสอน

การจัดกลุ่มของรูปแบบการสอน มีแตกต่างกันออกไป ตามแนวคิดของผู้จัด ดังนี้

3.3.1 แนวคิดของ เซย์เลอร์ และคณะ (Saylor et al., 1981) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการสอน ตามประเภทของหลักสูตร 5 แบบ โดยพิจารณาความเกี่ยวข้องสอดคล้องของรูปแบบการสอนกับหลักสูตรแต่ละประเภท รูปแบบการสอนตามแนวคิดนี้ จัดแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

3.3.1.1 รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตร ที่เน้นเนื้อหาวิชา (subject matter/discipline) เช่น การบรรยาย การอภิปราย การถามคำถาม เป็นต้น

3.3.1.2 รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตร ที่เน้นสมรรถภาพ (specific competencies/technology) เช่น การทำแบบฝึกหัด การทบทวน และบทเรียนโปรแกรม เป็นต้น

3.3.1.3 รูปแบบการสอนที่กับหลักสูตร ที่เน้นความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (interests and needs/ activities) เช่น การเรียนแบบเอกเทศ หรือการเรียนด้วยตนเอง เป็นต้นเหมาะสมกับหลักสูตร ที่เน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (social functions/ activities) เช่น การร่วมกิจกรรมกับชุมชน

3.3.1.4 รูปแบบการสอนที่เหมาะสม

3.3.2 แนวคิดของจอยซ์และเวล (Joyce and Weil, 1992) ได้จัดกลุ่มรูปแบบการสอน ตามจุดเน้นหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน รูปแบบการสอนตามแนวคิดนี้ จัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

3.3.2.1 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาตน (the personal family) เน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคล กระบวนการพัฒนาผู้เรียนแต่ละบุคคล กระบวนการสร้างและพัฒนาเอกลักษณ์ อารมณ์ของตนเอง มุ่งสอนให้รู้จักการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เสริมสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และรับผิดชอบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนแบบไม่สั่งการ (nondirective teaching) การสอนเพื่อเพิ่มมโนทัศน์ในตนเอง (engancing self – concept) เป็นต้น

3.3.2.2 รูปแบบการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (the social family) เน้นความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยใช้การประนีประนอมในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

ตามหลักการประชาธิปไตย การทำงานร่วมกันโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้แก่ การสอนแบบค้นคว้าทำงานเป็นกลุ่ม (group investigation) การแสดงบทบาทสมมติ (role play) การศึกษาสังคมด้วยกระบวนการสืบสอบ (jurisprudential inquiry) เป็นต้น

3.3.2.3 รูปแบบการสอนที่เน้นการจัดกระบวนการสารสนเทศ หรือ กระบวนการคิด (the information – processing family) มุ่งส่งเสริมความสามารถในการรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล การเข้าใจปัญหาต่าง ๆ และการคิดหาวิธีแก้ปัญหา ตลอดจนการสร้างความคิดรวบยอด และใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดวิธีการแก้ปัญหา นั้น โดยมุ่งเน้นความสำคัญไปที่สมรรถภาพการคิดของผู้เรียน และวิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนา กระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้แก่ การสอนการคิดเชิงอนุมาน (inductive training) การสอนการจำ (memorization) การสอนการให้โครงสร้างทางความคิด (advance organizers) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (synectics) การพัฒนาทางปัญญา (the developing intellect) และการฝึกกระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ (scientific inquiry) เป็นต้น

3.3.2.4 รูปแบบการสอนที่เน้นด้านพฤติกรรม (the behavioral system family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้รับแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมเน้นการปรับพฤติกรรม การตอบสนองหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียน รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้แก่ การสอนเพื่อให้ควบคุมตนเอง (learning self – control) การเรียนแบบรอบรู้ (mastery learning) การฝึกฝนตนเอง (training and self – control) การเรียนรู้แบบมีเงื่อนไข (the condition of learning) การสอนตรง (direct instruction) สถานการณ์จำลอง (simulation) การเรียนรู้สังคม (social learning) เป็นต้น

3.4 การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดของจอยซ์ และเวล

จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1992) ซึ่งเป็นผู้เขียนหนังสือ Models of Teaching ที่ได้รับการยอมรับอย่างมากในวงการศึกษาค้นคว้าได้สรุปสาระสำคัญของการพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการสอน ไว้ดังนี้

3.4.1 หลักการพัฒนารูปแบบการสอน ประกอบด้วย

3.4.1.1 รูปแบบการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น

3.4.1.2 เมื่อพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว ก็นำไปใช้อย่างแพร่หลาย จะต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และ

นำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ การเสนอรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบของจอยซ์และเวล ได้มีการนำไปทดลองใช้ในห้องเรียน รวมทั้งมีงานวิจัยรองรับมากมายจนเป็นหลักประกันได้ว่าสามารถใช้ได้สะดวกและได้ผลดี

3.4.1.3 การพัฒนารูปแบบการสอน อาจออกแบบให้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง หรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

3.4.1.4 การพัฒนารูปแบบการสอน จะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม แต่ก็อาจทำให้ได้ผลสำเร็จลดน้อยลงไป

นอกจาก จอยซ์และเวล จะเสนอทัศนะด้านการสอนแล้ว ยังให้ข้อสังเกตและแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียน โดยเสนอรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับสารสนเทศความคิด ทักษะ ค่านิยม และวิถีทางในการคิด นอกจากนั้น รูปแบบการสอนที่เลือกมานำเสนอส่วนใหญ่ ยังได้สอนวิธีเรียน (how to learn) ให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จในระยะยาว และที่สำคัญที่สุด คือ เป็นการเพิ่มพูนความสามารถที่จะเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ง่ายและได้ผลดีในอนาคต กล่าวคือ การสอนควรส่งผลกระทบต่อผู้เรียนให้เขาได้สามารถศึกษาด้วยตนเองได้ อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการสอนของจอยซ์และเวลนี้ เน้นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน และพัฒนากลวิธีการเรียนรู้ (learning strategies) ของผู้เรียนการนำเสนอรูปแบบการสอน

3.4.2 การนำเสนอรูปแบบการสอน

จอยซ์และเวล ได้แบ่งการนำเสนอรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบ (orientation to the model) อันประกอบไปด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎีและข้อสันนิษฐานที่รองรับรูปแบบ หลักการและมโนทัศน์สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการสอน (the models of teaching) เป็นการอธิบายถึงตัวรูปแบบ ซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียด และเน้นให้เห็นถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. ขั้นตอนของรูปแบบ (syntax หรือ phases) เป็นการให้รายละเอียดว่ารูปแบบการสอนนั้นมีกี่ขั้นตอน โดยเรียงลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ แต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการสอนไม่เท่ากัน

2. ระบบของปฏิสัมพันธ์ (social system) เป็นการอธิบายบทบาทของผู้สอน ผู้เรียน และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในแต่ละรูปแบบบทบาทของผู้สอนจะแตกต่างกันออกไป เช่น เป็นผู้นำกิจกรรม ผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำแนะนำ เป็นแหล่งข้อมูล เป็นต้น ผู้สอน อาจเป็นศูนย์กลางในบางรูปแบบ หรืออาจมีบทบาทเท่า ๆ กัน ก็ได้

3. หลักการของปฏิกิริยาตอบสนอง (principles of reaction) เป็นการบอกถึงวิธีการแสดงออกของครูต่อผู้เรียน การตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ เช่น การปรับพฤติกรรม โดยการให้รางวัล การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีอิสระ ไม่มีการประเมินว่าผิดหรือถูก เพื่อให้เกิดการพัฒนาการคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

4. ระบบที่สนับสนุน (support system) เป็นการบอกถึงเงื่อนไข สิ่งที่เป็นข้อกำหนดใช้รูปแบบการสอนนั้นให้มีสัมฤทธิ์ผล เช่น รูปแบบการสอนแบบฝึกกระบวนการสืบสอบ ต้องการชุดของสื่อการสอน ครูที่เข้าใจกระบวนการทางพุทธิปัญญาและยุทธวิธีของการสืบสอบ และแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนปัญหา

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการสอนไปใช้ (application) จะเป็นการแนะนำและข้อสังเกตในการใช้รูปแบบการสอนนั้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใดจึงจะเหมาะสมรูปแบบเหมาะกับเด็กระดับใด เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำอื่น ๆ เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (instructional and nurturant effects) รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลโดยตรงเกิดจากการสอนของครู หรือเกิดจากกิจกรรมที่จัดขึ้นตามขั้นตอนของรูปแบบการสอนนั้น ๆ ส่วนผลทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้น เป็นสิ่งที่ทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้น เป็นสิ่งที่คาดคะเนไว้ว่าจะเกิดแฝงมากับการสอนตามรูปแบบนั้น ซึ่งผู้สอนจะสามารถใช้เป็นสิ่งพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ด้วย

นอกจากการให้รายละเอียดอย่างเป็นระบบทั้ง 4 ส่วน ดังกล่าวแล้ว ก่อนที่จะอธิบายถึงที่มาหรือภูมิหลังด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบในส่วนที่ 1 ทุก ๆ รูปแบบจะมีการเสนอภาพหรือเหตุการณ์ (scenario) ในห้องเรียนไว้ด้วย โดยใช้การเล่าเรื่อง มีครูและนักเรียนเป็นผู้แสดง เป็นการจำลองเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมาไว้เพื่อเป็นบทนำและช่วยให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของการใช้รูปแบบนั้นยิ่งขึ้น รูปแบบการสอนที่นำเสนอนี้ จอยซ์ และเวล ได้ยืนยันถึงความมีสิทธิภาพของรูปแบบเมื่อมีการนำไปใช้ในห้องเรียน ผลปรากฏว่าสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามต้องการได้ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการสอนเหล่านี้หลังจากได้นำไป

ทดลองใช้ จะมีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสอนให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบการสอนที่ จอยซ์ และเวล นำเสนอนี้เป็นตัวอย่างหนึ่ง ของการพัฒนา รูปแบบการสอนที่เป็นระบบ อย่างมีหลักการ เป็นขั้นตอน และสมเหตุสมผล ที่ครูผู้สอนจะสามารถใช้รูปแบบการสอนจนเกิดความชำนาญ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักการของจอยซ์และเวล มาใช้ในการนำเสนอรูปแบบการสอนที่พัฒนาในครั้งนี้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

กานต์สุดา มาชะศิริรานนท์ (2546) ได้ศึกษาวิจัยการนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชนประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้นำ/ผู้บริหารองค์กร 2) วิสัยทัศน์การจัดการความรู้ 3) พันธกิจการจัดการความรู้ 4) นโยบายการจัดการความรู้ 5) เป้าหมายการจัดการความรู้ 6) เทคโนโลยี 7) บุคลากรที่ใช้ความรู้ 8) ทีมผู้ชำนาญการ ซึ่งระบบการจัดการความรู้มี 5 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้
2. การแสวงหาความรู้
3. การสร้างความรู้
4. การจัดเก็บและสืบความรู้
5. การถ่ายโอนและการนำความรู้ไปใช้

บุญส่ง หาญพานิช (2546) ได้ศึกษาการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยเน้นการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และการบริการความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา มีความต้องการในระดับมากขณะที่สภาพเป็นจริงในปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยในทุกด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การบริการความรู้ การสื่อสารความรู้ การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรมการไว้วางใจ วัฒนธรรมพลังร่วม นออลด์ดีเวอร์เดออร์ สิ่งทำทนายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความรู้

ลักษณะงานที่ผู้บริหารต้องการในระดับมากให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการความรู้ไปใช้ ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือการพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตร เทคโนโลยี ห้องสมุด การวิจัย การประเมินความดีความชอบ การอนุรักษ์รักษาบุคลากร การสร้างนักวิชาการ การกำหนดภาระงานของบุคลากรและ

การบริการความรู้ นอกจากนั้นผู้บริหารมีความประสงค์ในระดับมาก โดยให้มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ข้ามหน่วยงานทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

แมคโดแนลด์ (Macdonald, 1999) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาอาจารย์ในด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยการสัมภาษณ์อาจารย์อาจารย์วิทยาลัยการพยาบาลเป็นรายบุคคล และกลุ่มในการดำเนินการนั้น หลังจากที่มีการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีว่าด้วยการดูแลและเผยแพร่นวัตกรรมของโรเจอร์ มาจัดอาจารย์ออกเป็น 5 กลุ่ม แล้วทำการอภิปรายแต่ละกลุ่ม นำเอาผลการสัมภาษณ์และผลการทำอภิปรายกลุ่มไปวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำ การฝึกอบรม การสนับสนุนทางเทคนิค การระดมทุนและการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มีผลกระทบต่อ การพัฒนาและการเผยแพร่เทคโนโลยีการศึกษาในการศึกษาในวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่าการปรับปรุงการเข้าถึงคอมพิวเตอร์ การอบรมอย่างต่อเนื่องและระบบการให้รางวัลเป็นวิถีทางนำไปสู่ความก้าวหน้าของการพัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีการศึกษา

แพนและสคาร์เบอร์ก (Pan and Scarbrough, 1999) ได้ทำการสำรวจการจัดการความรู้ในทางปฏิบัติซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาเชิงประจักษ์ของกระบวนการแบ่งปันความรู้จากหน่วยงานนานาชาติคือ Buckman Laboratories เป็นการศึกษาในมุมมองของสังคม – เทคนิค ซึ่งเป็นวิธีการมององค์กรที่เน้นความสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เป็นภาพรวมทั้งหมดของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ที่เป็นร่องรอยปฏิสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติการจัดการความรู้กับบริบทของหน่วยงาน ภายใต้พื้นฐานของการวิจัย มุมมองของทฤษฎี socio – technical ที่เกี่ยวข้องกับจัดการความรู้ภายในหน่วยงาน ผลจากการศึกษาสรุปว่า การบริหารจัดการและภาวะผู้นำมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการจัดตั้งบริบทหลากหลายระดับ สำหรับการปฏิบัติการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดเชิงคุณภาพเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนหลังใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้จัดการความรู้และผู้ให้ข้อมูล การสังเกตในบริษัทด้วยตนเองของผู้วิจัยมากกว่า 6 สัปดาห์ และการเข้าถึงข้อมูลทุติยภูมิในบริษัท การวิเคราะห์ถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงได้ย้อนหลังไปมากกว่า 10 ปี นักวิจัยได้สัมภาษณ์ผู้จัดการระดับสูงอย่างเป็นทางการจำนวน 12 คน และพนักงานอื่น ๆ อีก 38 คน นอกจากนั้นยังใช้วิธีการสังเกตจากการประชุม ห้องเรียนการฝึกอบรม และการทำงานของแต่ละบุคคล ซึ่งข้อมูลจากการสังเกตได้ถูกใช้เพื่อการตรวจสอบความจริงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นอกจากนั้นยังเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตของบริษัทซึ่งมีการสนทนาออนไลน์การจัดการความรู้ทั่วโลกมากกว่า 50 ระบบที่ถูกใช้พนักงานจากยุโรป เอเชีย และลาตินอเมริกา เพื่อจะให้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับ

วัฒนธรรมทางสังคมและเทคนิคที่แตกต่างกันทั่วโลก ผู้วิจัยได้สังเกตผู้จัดการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมจำนวน 8 คน สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ 5 คน และสัมภาษณ์ทางอีเมลมากกว่า 200 คน เพื่อตรวจสอบข้อมูล

รายละเอียดทางเทคนิคของระบบการแบ่งปันความรู้ถูกจัดเตรียมโดยข้อมูลที่เป็นเอกสารสำคัญ (archival data) ข้อมูลจากเอกสารได้ถูกตรวจสอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการควบคุมความเที่ยงได้ การตีความเหตุการณ์เชิงประจักษ์ทำโดยการสนทนารายกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มวิจัย กับนักวิจัยและผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการความรู้คนอื่น ๆ นอกเหนือบริษัทที่ทำการศึกษานี้

ขั้นตอนต่อไปคือ การนำความรู้ที่จัดเก็บได้มาสร้างเป็นโมเดลแสดงรายละเอียดขององค์กร สร้างโมเดลความรู้ กำหนดช่องทางการสื่อสาร (ผ่าน internet) และออกแบบโครงการใหม่ ๆ ด้านการจัดการความรู้ต่อไป

นอกจากนั้น แซลลิสและโจนส์ (Sallis and Jones, 2000) ได้พัฒนารายการตรวจสอบการจัดการความรู้สำหรับการศึกษา โดยให้เป็นรายการตรวจสอบไว้ 10 ประการดังนี้

1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ (vision and mission)
2. กลยุทธ์ (strategy)
3. วัฒนธรรมองค์กร (organizational culture)
4. ทูทางปัญญา (intellectual capital)
5. องค์กรการเรียนรู้ (learning organization)
6. ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ (leadership and management)
7. ทีมงานและชุมชนการเรียนรู้ (teamwork and learning communities)
8. การแบ่งปันความรู้ (sharing knowledge)
9. การสร้างความรู้ (knowledge creation)
10. การล้ำสมัยทางดิจิทัล (digital sophistication)

กรูเบอร์ (Gruber, 2000) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การว่ามีผลกระทบต่อการใช้ความรู้ร่วมกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างลุ่มลึก 52 คำถาม แก่เจ้าหน้าที่ผู้บริหารระดับกลางและผู้บริหารระดับสูงจำนวน 29 คน ของหน่วยงานการวิจัยและพัฒนาของบริษัทเทคโนโลยีระดับสูง (high-technology company) ผลของการวิจัยพบว่า ปัจจัยต่อไปนี้มีอิทธิพลสนับสนุนต่อการใดความรู้ร่วมกันขององค์การคือ วัฒนธรรมที่มีการเปิดเผยและไว้วางใจกัน ช่องทางการสื่อสาร การให้การสนับสนุนจากผู้บริหารสูงสุด และการมีระบบการให้รางวัล ผู้วิจัยได้ให้เสนอแนะว่าระบบการให้รางวัลซึ่งเป็นปัจจัยกุญแจสำคัญของวัฒนธรรมที่จะ

ส่งเสริมให้เกิดการใช้ความรู้อย่างมือกันในองค์กร จะต้องมีการออกแบบให้มีความโปร่งใส เปิดเผยโดยผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอแนะว่า องค์กรควรมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจ และให้การสนับสนุนด้านวัฒนธรรมซึ่งส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และใช้ความรู้ ร่วมกัน มากกว่าการเน้นที่เทคโนโลยี

ชอย (Choi, 2000) ได้ทำการศึกษาโดยจำแนกปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำการบริหารจัดการความรู้ไปใช้อย่างบรรลุไว้ 11 ประการ คือ การฝึกทักษะบุคลากร (employee training) การมีส่วนร่วมของบุคลากร (employee empowerment) การทำงานเป็นทีม (teamwork) การให้อำนาจแก่บุคลากร (employee empowerment) ผู้บริหารระดับสูงและพันธกิจ (top – management leadership and commitment) ข้อจำกัดขององค์กร (organizational constraints) โครงสร้างพื้นฐานระบบสารสนเทศ (information systems infrastructure) การวัดการดำเนินการ (performance measurement)

เอพสไตน์ (Epstein, 2000) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร เพื่อทราบว่า บุคคลใช้อุปกรณ์สื่อสารเพื่อที่จะสื่อสารกันได้อย่างไร โดยผู้วิจัยได้นิยามความรู้ภายในและภายนอกบุคคล (tacit and explicit knowledge) ในเทอมของรูปแบบ และในเทอมของวิธีการสื่อสาร ผลของการวิจัยพบว่าอุปกรณ์การสื่อสารมีความสำคัญต่อการแพร่กระจายความรู้ที่ซับซ้อนมากกว่าความรู้ธรรมดาทั่วไป ในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ที่ซ่อนเร้นในตัวบุคคลนั้น การใช้วิธีการติดต่อสื่อสารแบบพบปะสนทนาโดยตรงจะให้ผลดีกว่าใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e – mail) ความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดจะมีบทบาทสำคัญมากต่อการแพร่กระจายความรู้ การเป็นเพื่อนจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือความรู้ที่ซ่อนเร้นในบุคคลได้มากกว่าการขาดความสัมพันธ์ของความเป็นเพื่อน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ความคล้ายคลึงกันทางสังคมของบุคคล ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่ามีผลต่อการเผยแพร่และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล ส่วนผู้ที่บุคลิกภาพเปิดเผยสื่อสารความรู้ที่ซับซ้อนและความรู้ธรรมดาทั่วไป ได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีบุคลิกภาพเปิดเผย

มหาวิทยาลัยจอร์เจีย (The University of Georgia, 2004) ได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับความสำเร็จในการจัดการความรู้ ในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศได้เตรียมเครื่องมือที่ทำให้บริษัทค้นพบวิธีการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับประสิทธิผลของทีมงานและความไว้วางใจภายในองค์กรมากกว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ถูกวัดเป็น 2 ลักษณะ คือ การติดต่อประสานกันภายในองค์กร กับข้อขัดแย้งภายในองค์กร โดยผลของการศึกษาชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยการ

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทั้งสองอย่างมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการความรู้ อย่างมีนัยสำคัญ

สถาบันการศึกษาแห่งชาติสิงคโปร์ (National Institute of Education, Singapore, 2004) ได้ศึกษาวิจัย เครือข่ายความรู้สำหรับการพัฒนาครูมืออาชีพและการกระจายงานวิจัย/การปฏิบัติสู่วิชาชีพครู

ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบริบทของงานวิจัยที่นำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนในสิงคโปร์ ความรู้เป็นจุดประสงค์หลักที่เกิดขึ้นจากทั้งกระบวนการและผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของศูนย์วิจัยเพื่อการปฏิบัติสำหรับวิชาชีพครู (CRPP – Center for Research in Practice & Pedagogy) ความสำคัญเกิดที่ระบบการจัดการความรู้ จากข้อได้เปรียบของเทคโนโลยีทำให้สามารถสร้างการได้มาซึ่งการวิจัยและการแบ่งปันข้อค้นพบของงานวิจัยกลับไปยังศูนย์

ศูนย์นวัตกรรมของบริษัทฟิลิปส์ (Philips Innovation Campus, 2005) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของการจัดการความรู้ : กรณีศึกษาในสาขาการผลิตซอฟต์แวร์ในอินเดีย โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของการจัดการความรู้เพื่อนวัตกรรม/กิจกรรมขององค์กร ซึ่งกระบวนการฝึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นั้นได้ค้นพบรูปแบบที่แน่นอนตามวัตถุประสงค์ การแลกเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติการที่ดี (best practices) และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในองค์กร เหล่านี้เป็นนวัตกรรมสำหรับการผลิตซอฟต์แวร์ในอินเดีย

มหาวิทยาลัยแมกเดบูร์ก (Magdeburg University, 2006) ได้ศึกษาวิจัยวิธีการเพื่อการบูรณาการการจัดการความรู้สู่กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งกระบวนการพัฒนาผลผลิตถูกเลือกเป็นกรณีศึกษาเพราะลักษณะของการเพิ่มขึ้นของความรู้และสมรรถนะหลักของกิจการ รูปแบบกระบวนการพัฒนาผลผลิตถูกเริ่มต้นจากการจัดการความรู้โดยการนิยาม การฝึกปฏิบัติการจำแนกแยกแยะ ดังนั้นรูปแบบกระบวนการพัฒนาผลผลิตจึงสามารถช่วยให้คนสร้างความรู้ การโยนสู่การทำงานในชีวิตประจำวัน ซึ่งความรู้ถูกจำแนกออกได้ 5 หัวเรื่องคือ ผลผลิต, กระบวนการ, วิธีดำเนินการ, เครื่องมือและอาณาเขต โดยกระบวนการจัดการความรู้มีความพิเศษสำหรับกระบวนการของธุรกิจที่จะติดตามกระบวนการย่อยของกระบวนการพัฒนาผลผลิตในเชิงธุรกิจ การบูรณาการระหว่างกระบวนการจัดการความรู้และกระบวนการพัฒนาผลผลิตไม่เพียงแต่แนะแนวทางเพื่อกิจกรรมของการจัดการความรู้ แต่ยังทำให้มีประสิทธิภาพสำหรับรูปแบบกระบวนการพัฒนาผลผลิต ในท้ายที่สุดระบบของการจัดการความรู้จึงถูกกล่าวถึงเกี่ยวกับสร้างผู้ช่วยสร้างฐานความรู้ด้านคอมพิวเตอร์เพื่อการพัฒนาผลผลิต

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2532) ได้วิจัยสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อทราบสภาพการปฏิบัติงานของครู โดยการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นครูในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ เทศบาลกรุงเทพมหานคร ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,941 คน พบว่า

1. ลักษณะงานของครูมี 3 ประเภท คือ งานสอน งานสนับสนุนการสอนและงานอื่น ๆ งานสอนที่ครูปฏิบัติมาก คือ การปฏิบัติการสอน ปฏิบัติ 17.45 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และงานอื่น ๆ ที่ครูปฏิบัติมากคือ งานสหกรณ์โรงเรียน ปฏิบัติ 6.09 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2. วิธีการทำงานของครู ได้แก่ การตรงต่อเวลาทั้งเข้าสอนและเลิกสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน การเสนอแนวทางการจำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแก่เด็ก การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสมเหตุ การบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม การนำสู่บทเรียน การใช้เทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ การปฏิบัติทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด

3. ความพอใจในผลงาน ผลงานที่ครูมีความภูมิใจเป็นด้านการสอน การอบรมเด็กให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี เทคนิควิธีสอนที่ใช้เป็นของจริง การสาธิต การใช้แบบเรียนสำเร็จรูป การใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ผลงานที่สร้างชื่อเป็นการปฏิบัติงานของครูจนได้เป็นครูดีเด่น การผลิตสื่อ ตำรา ผลงานศิลปะ การเป็นวิทยากร

4. ความต้องการของครู เป็นความต้องการในการพัฒนางานและพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด

กรมวิชาการ (2535) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูยังยึดบทบาทเดิม ไม่ยอมรับวิธีการสอนแบบใหม่และไม่สนใจที่จะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาประกอบการสอนของตน มุ่งสอนเฉพาะเนื้อหาเทคนิควิธีสอน/กิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ใช้มากที่สุด คือการบรรยาย การตั้งปัญหาและคำถาม การศึกษาค้นคว้ารายงาน ครูไม่มีทักษะทางด้านการวัดและประเมินผลการเรียนเพียงพอ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติและไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลให้ครอบคลุมเนื้อหาและมีคุณภาพได้ตรงตามที่ต้องการ

ทัศนาศาสตร์ (2536 อ้างใน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2537 : 67 – 71) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เฉพาะกรณีในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูส่วนใหญ่ ยังไม่เป็นไปตามที่

หลักสูตรกำหนด กล่าวคือ ไม่เตรียมการสอน ไม่มีการนำเข้าสู่บทเรียน ไม่เน้นกระบวนการเรียนรู้ การสอนที่สอดแทรกคุณธรรม ปฏิกิริยา ค่านิยมและเจตคติต่าง ๆ มีน้อย ยึดครูเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก มีการสรุปบทเรียนเป็นส่วนน้อย มีการใช้สื่อที่เป็นแบบฝึกหัดมาก ไม่มีการประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างภาคเรียน หรือการประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ไม่ได้ประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียน ส่วนการประเมินผลปลายภาคเรียนมีการประเมินผลหลังจากที่ครูสอนจบทุกกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนแล้ว

มาณี ไชยธีรานุชวัฒน์ศิริ (2537) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมุ่งมั่นต่อวิชาชีพอของอาจารย์มหิดล พบว่า วัฒนธรรมที่อยู่ในวิชาชีพอของอาจารย์คือ การศึกษาค้นคว้าสร้างองค์ความรู้ใหม่ การถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง ดังนั้นอาจารย์จึงต้องสอนและผลิตผลงานทางวิชาการ การวิจัยยังพบว่า ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมุ่งมั่นต่อการสอน และความมุ่งมั่นต่อการผลิตผลงานเป็นหนทางไปสู่การสรรสร้างวัฒนธรรมทางวิชาการของอาจารย์ในอุดมศึกษาได้

สุวิทย์ มุกดาภิรมย์ (2538) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการนิเทศภายในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและดำเนินการสอนตามแผนการสอนครบทุกขั้นตอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างความสนใจได้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน ครูมีการพูดจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน แต่มีการสอนตามแนวกระบวนการต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย

จอห์นสันและคณะ (Johnson et al, 1990 cited in Bredehoft, 1991) รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือว่า การเรียนแบบร่วมมือทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่าการเรียนด้วยวิธีเดิม เพราะนักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้ได้มุมมองหลายมุมในเนื้อหาเดียวกัน นักเรียนเรียนรู้ในการเอื้ออาทรต่อผู้อื่น รู้จักการแบ่งปันช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน นักเรียนมีความมั่นใจและมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น การเรียนแบบร่วมมือช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (critical thinking) มากกว่าการเรียนแบบเดิมและยังช่วยเพิ่มแรงกระตุ้น แรงจูงใจ และทัศนคติในทางบวกต่อวิชาที่เรียนอีกด้วย

สลาบิน (Slavin, 1990b, 1991b) และจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson 1981, 1987 cited in Raffini, 1993) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือและ

สรุปว่าหากการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถทำให้เกิดเป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบ สามารถไว้วางใจได้ การเรียนรู้แบบร่วมมือจะทำให้ นักศึกษามีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงอย่างสม่ำเสมอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุ

ประชากรประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครุ ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 40 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2549

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุ

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครุ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 40 แห่ง โดยการเลือกแบบจัดชั้นภูมิ(stratified sampling) ตามภูมิภาคต่างๆ ประกอบด้วย ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร แล้วจึงสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) จากชั้นภูมิที่กำหนด ภาคละ 1 มหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 7 มหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากประชากรของนักศึกษาครุของมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 960 คน และอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 130 คน ดังตารางที่ 4

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	อาจารย์นิเทศก์		นักศึกษาครู	
	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
1. กำแพงเพชร	25	21	120	107
2. พระนคร	26	17	108	96
3. พระนครศรีอยุธยา	22	18	100	77
4. ลำปาง	27	20	237	197
5. สกลนคร	25	18	217	165
6. สงขลา	26	20	140	134
7. สุรินทร์	23	16	176	150
รวม	174	130	1,098	960

**ประชากรสำหรับทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการ
ความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู**

ประชากร คือ นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 120 คน

**กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการ
ความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู**

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นนักศึกษาโปรแกรมวิชา
ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กลุ่มละ
30 คน ที่มีพื้นฐานการเรียนรู้วิชาชีพครูและผ่านการปฏิบัติการในสถานศึกษาเหมือนกัน เพื่อ
เปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในรายวิชาการพัฒนาความ
เป็นครูวิชาชีพ (teacher professional pevelopment) จำนวน 5 หน่วยกิต

ประชากรสำหรับประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ประชากร คือ อาจารย์นิเทศก์ประจำหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏกำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 70 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง(purposive sampling) เป็นอาจารย์นิเทศก์ประจำหน่วยฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เฉพาะในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะการสอนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ครอบคลุม 3 ประเด็นหลักดังนี้

1. การเตรียมการสอน

- แผนการสอน
- การออกแบบการเรียนรู้
- สื่อการสอน
- การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- การเรียนแบบร่วมมือ(co-operative learning)
- การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้(knowledge sharing)

3. การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

- การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment)
- การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

2. แบบประเมินสมรรถนะการสอนแบบมาตราประมาณค่า (rating scale)

ครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การเตรียมการสอน 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

แบบประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง มีสมรรถนะการสอนระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีสมรรถนะการสอนระดับมาก
3	หมายถึง มีสมรรถนะการสอนระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีสมรรถนะการสอนระดับน้อย
1	หมายถึง มีสมรรถนะการสอนระดับน้อยที่สุด

3. แบบทดสอบสมรรถนะการสอนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ จำแนกออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การเตรียมการสอน 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ตารางที่ 7 เครื่องมือประกอบการวิจัย

เครื่องมือ	วัตถุประสงค์
1. แบบสอบถามสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู (ผู้วิจัยสร้าง) จำนวน 2 ฉบับ คือ 1) ฉบับนักศึกษา 2) ฉบับอาจารย์นิเทศ	1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู
2. แบบทดสอบจำนวน 60 ข้อ (ผู้วิจัยสร้าง)	2. เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เรื่องสมรรถนะการสอน
3. แบบประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู (ผู้วิจัยสร้าง) จำนวน 2 ฉบับ คือ 1) ฉบับนักศึกษา (ประเมินตนเอง) 2) ฉบับอาจารย์นิเทศก์	3. เพื่อประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1.แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูสำหรับการศึกษสมรรถนะการสอน ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนทั้งในและต่างประเทศ แล้ววิเคราะห์เป็นสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(content validity) และความเหมาะสมของภาษาในแต่ละข้อคำถามเพื่อพิจารณาตามแบบสอบถามตามดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิโดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีความสามารถและทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกี้ยวซี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ ชำนาญกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- 1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย พูลสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูกับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และทดลองใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูกับคณาจารย์คณะครุศาสตร์ ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 4 แห่ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Cocfficient of Alpha) โดยมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .9617

2. แบบประเมินสมรรถนะการสอน สำหรับการประเมินการสอนของนักศึกษาครูผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(content validity) และความเหมาะสมของภาษาในแต่ละข้อคำถาม เพื่อพิจารณาตามแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีความสามารถและทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 2.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ ชำนาญกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- 2.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย พูลสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินการสอนสำหรับการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบนักศึกษาครูกับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และทดลองใช้แบบประเมินการสอนของนักศึกษาครูกับคณาจารย์คณะครุศาสตร์ ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 4 แห่ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Cocfficient of Alpha) โดยมีค่าความเที่ยงของแบบประเมินการสอนเท่ากับ .9617

3. แบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษารายละเอียดตามกรอบคำอธิบายรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ ซึ่งเป็นเอกสารประกอบการสอน 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การออกแบบและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ 2) การใช้ การผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การประเมินผลการเรียนรู้ และ

6) การจัดทำแผนการเรียนรู้และทดลองสอน ซึ่งครอบคลุมประเด็นหลักทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเตรียมการสอนและวางแผนการสอน 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อจัดทำแบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมของภาษาในแต่ละข้อคำถาม เพื่อพิจารณาตามแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีความสามารถและทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วย

- 3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- 3.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย วงษ์นายะ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- 3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก อีระภูธร มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 3.4 ดร.บุญส่ง หาญพานิช มหาวิทยาลัยสยาม
- 3.5 ดร.ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ สำหรับการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบทดสอบสมรรถนะการสอนกับนักศึกษาครูประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เพื่อหาความยากง่าย(P)ของแบบทดสอบแต่ละข้อซึ่งมีค่าระหว่าง .24 - .80 โดยค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบมีค่าระหว่าง .20 - .56

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

- 1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับสมรรถนะการสอน
- 1.2 ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 2.1 ค้นคว้า ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนารูปแบบ

การจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

2.2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

2.3 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

2.4 แก้ไขปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้ในสภาพการเรียนจริง มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ

3.2 ประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

3.3 ประเมินความรู้ด้านสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการสอน โดยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากผลงานวิจัย ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาของการฝึกหัดครู สมรรถนะการสอน แล้วนำมาวิเคราะห์ และสรุปสาระสำคัญเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของการฝึกหัดครู ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการศึกษา สมรรถนะการสอน และแบบทดสอบด้านความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการสอนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนทั้งสิ้น 60 ข้อ โดยแบบทดสอบนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการสอนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

1.2 ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยใช้ แบบสอบถามสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู จำนวน 2 ฉบับ จากนักศึกษาครูจากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศทั้ง 40 แห่ง จำนวน 960 คน และอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 130 คน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 การค้นคว้า ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการสอน มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนารูปแบบการสอน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

2. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ประกอบด้วยรายละเอียดที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการจัดการความรู้ แนวคิดและหลักการในการจัดการความรู้ รูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการสอน ทักษะการสอนการศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ นำมาศึกษาวิเคราะห์ และสรุปสาระสำคัญของข้อมูล ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลประกอบด้วย แนวคิดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาการเรียนแบบร่วมมือ กระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสื่อสารความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2.2 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ดำเนินการดังนี้

1. สร้างกรอบแนวคิดด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการความรู้ สรุปรายละเอียดของข้อมูลและสาระสำคัญที่ได้ศึกษาว่ามีประเด็นได้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบ

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั้งทฤษฎีและแนวคิดมาสังเคราะห์ประเด็นหลัก เพื่อบูรณาการระหว่างการจัดการความรู้และการจัดการเรียนการสอน

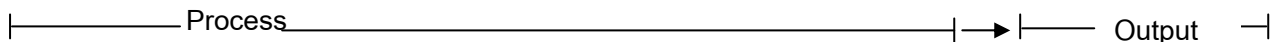
3. สังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้จากแนวคิดทฤษฎี เพื่อกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบจัดการความรู้

4. บูรณาการแนวการจัดการเรียนการสอนเข้ากับขั้นตอนการจัดการความรู้ด้วยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบรูปแบบการสอนและจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 เรื่อง

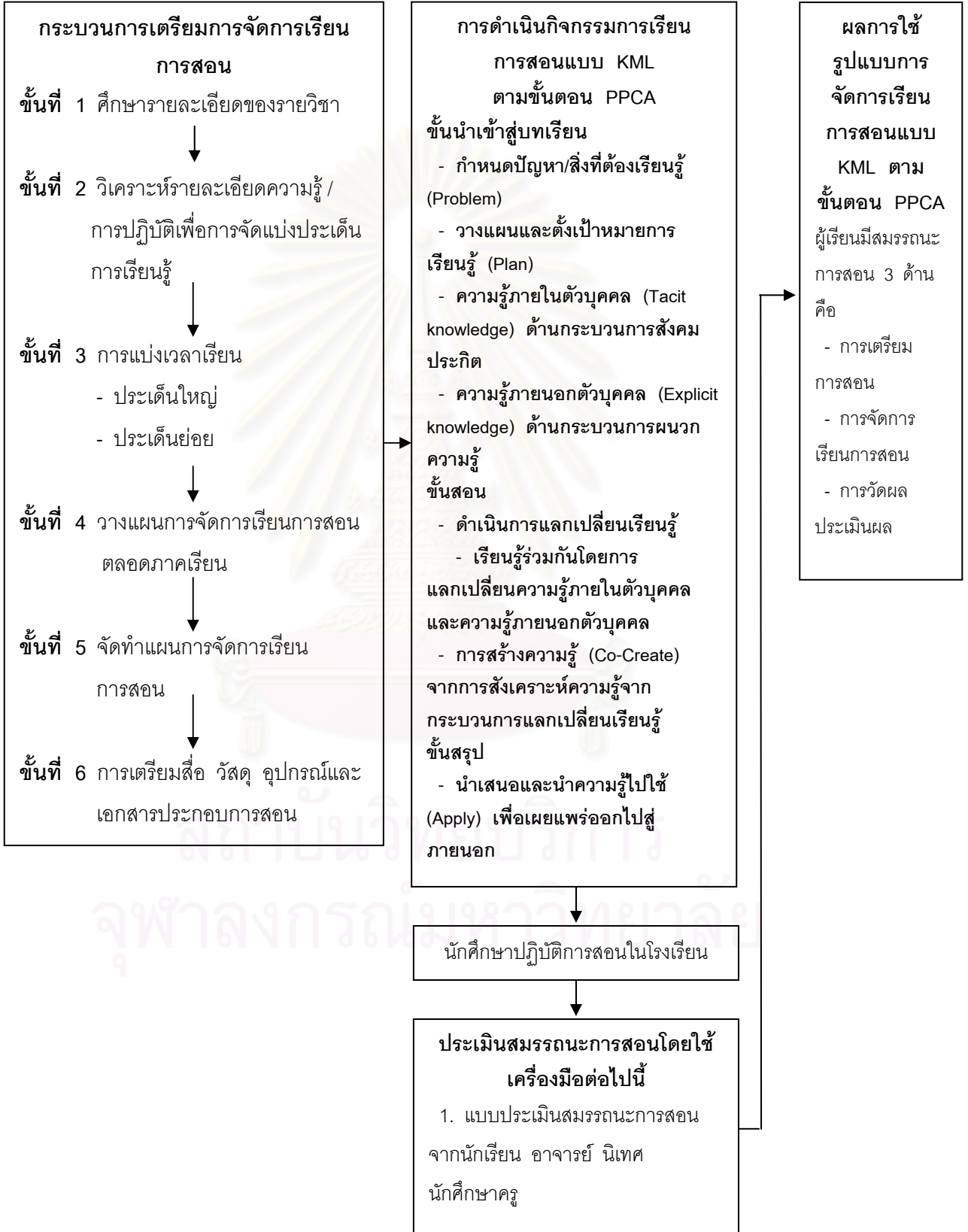
5. ได้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 10 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ (KML)

การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ (Plan) การสร้างความรู้ (Co-Create)
การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

2.3 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

โดยการนำรูปแบบการสอน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน และการจัดการความรู้จำนวน 5 คน ประเมิน พิจารณาและตรวจสอบโครงสร้าง เนื้อหา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยผู้ทรงคุณวุฒิผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีความสามารถ และทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในด้านการพัฒนารูปแบบการสอน มีความสามารถด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย วงษ์นายะ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ชีระภูธร มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ดร.บุญส่ง หาญพานิช มหาวิทยาลัยสยาม
5. ดร.ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.4 การแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปใช้กับนักศึกษาครูในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอน

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้ในสภาพการเรียนจริง มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การดำเนินการทดลองใช้และศึกษามผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยจัดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของสมรรถนะการสอนในภาพรวมของนักศึกษาครู

3.2 ประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาระยะเวลา 4 ครั้ง เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยมีวิธีการวัดสมรรถนะการสอนจากการประเมินการสอนของนักศึกษาครู โดยอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาของสถานศึกษา นักศึกษาครูประเมินตนเอง

3.3 ทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูโดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 60 ข้อ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งตามประเภทข้อมูลที่เก็บออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลจากแบบประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 40 แห่ง ที่เป็นตัวแทนของประชากรจำนวน 7 มหาวิทยาลัย โดยเก็บข้อมูลจากประชากรของนักศึกษาครูจากมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการส่งแบบสอบถามทั้งไป - กลับทางไปรษณีย์

2. ข้อมูลจากแบบประเมินสมรรถนะการสอนและแบบทดสอบด้านความรู้ของนักศึกษาครู ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลการวิจัยจากนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ด้วยตนเอง

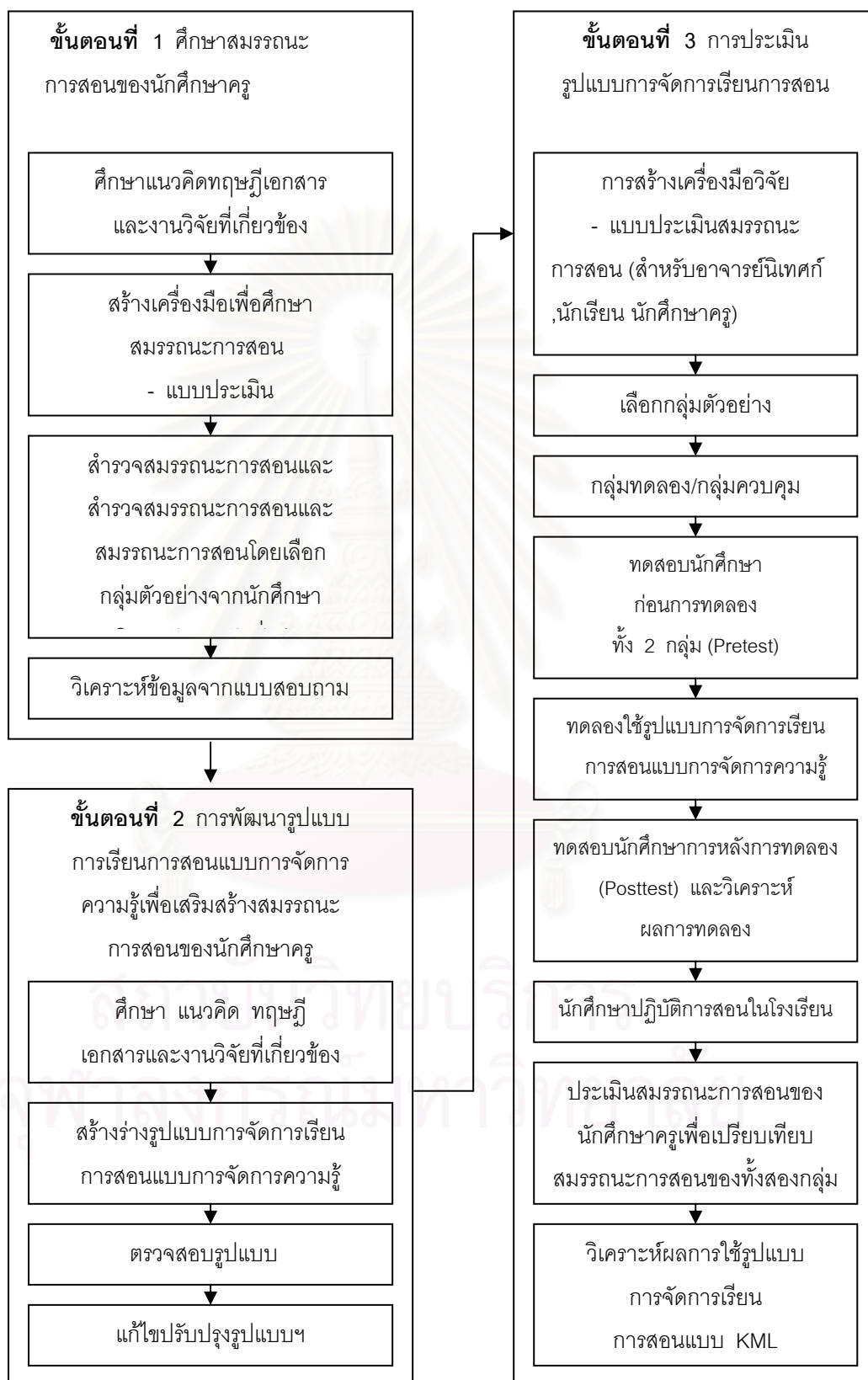
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบให้คะแนน วิเคราะห์ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบข้อมูลภาพรวมของทั้งสองกลุ่ม และสรุปข้อมูลสภาพสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินสมรรถนะการสอน ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า (rating scale) โดยการตรวจสอบให้คะแนน วิเคราะห์ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบข้อมูลภาพรวมของทั้งสองกลุ่มในสภาพก่อนการทดลองใช้รูปแบบและหลังการทดลองใช้รูปแบบ และสรุปข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยการตรวจสอบให้คะแนน วิเคราะห์ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ของนักศึกษาครูทั้งสองกลุ่มในสภาพก่อนและหลังเรียน

แผนภูมิที่ 11 ลำดับขั้นตอนในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับสภาพของสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับสภาพของสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับสภาพของสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

จากการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ จำนวน 130 คน เกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย จำแนกตามประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อมูลของอาจารย์นิเทศก์ การเตรียมการสอนและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังตารางที่ 8-18

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลของอาจารย์นิเทศก์

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	1. ชาย	49	37.70
	2. หญิง	81	62.30
	รวม	130	100.00
2. มหาวิทยาลัย	1. กำแพงเพชร	21	16.20
	2. ลำปาง	20	15.40
	3. พระนคร	17	13.10
	4. พระนครศรีอยุธยา	18	13.80
	5. สงขลา	20	15.40
	6. สุรินทร์	16	12.30
	7. สกลนคร	18	13.80
	รวม	130	100.00
3. วุฒิ	1.ปริญญาตรี	1	0.80
	2.ปริญญาโท	106	81.50
	3.ปริญญาเอก	23	17.70
	รวม	130	100
4. ตำแหน่ง	1. อาจารย์	73	56.20
	2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	47	36.20
	3. รองศาสตราจารย์	10	7.60
	รวม	130	100
5. ประสบการณ์ ในการสอน	1. น้อยกว่า 5 ปี	26	20.00
	2. 5 – 10 ปี	29	22.30
	3. 11-15 ปี	14	10.80
	4. มากกว่า 15 ปี	61	46.90
	รวม	130	100
6. ประสบการณ์ในการ นิเทศการสอน	1. น้อยกว่า 5 ปี	24	18.50
	2. 5 – 10 ปี	31	23.80
	3. 11-15 ปี	20	15.40
	4. มากกว่า 15 ปี	55	42.30
	รวม	130	100

N = 130

จากตารางที่ 8 พบว่า อาจารย์นิเทศก์ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 130 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 62.30 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 37.70 ปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรมากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.20 รองลงมามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวนมหาวิทยาลัยละ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40 ตามลำดับ มีวุฒิการศึกษาเป็นระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 81.50 มีตำแหน่งทางวิชาการส่วนใหญ่เป็นอาจารย์มากที่สุดจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนมหาวิทยาลัยมากกว่า 15 ปีมากที่สุด จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 มีประสบการณ์ในการนิเทศการสอน มากกว่า 15 ปีมากที่สุด จำนวน 55 คน คิดเป็น ร้อยละ 42.30

ตารางที่ 9 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะการสอนด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาครู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. การเตรียมการสอนและการวางแผน	3.34	0.56	ปานกลาง
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.38	0.53	ปานกลาง
3. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	3.24	0.56	ปานกลาง
รวม	3.41	0.55	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 9 พบว่า สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.38$) การเตรียมการสอนและการวางแผน ($\bar{X} = 3.34$) และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.24$) มีระดับปานกลาง

ตารางที่ 10 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. วัตถุประสงค์การสอน	3.35	0.55	ปานกลาง
2. การออกแบบการเรียนรู้	3.34	0.65	ปานกลาง
รวม	3.34	0.56	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 10 พบว่า สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาสมรรถนะการเรียนการสอนเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะในการจัดเตรียมวัตถุประสงค์การสอน ($\bar{X} = 3.35$) การออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.34$) มีระดับปานกลาง

ตารางที่ 11 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจน	3.43	0.68	ปานกลาง
2. นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน	3.45	0.75	ปานกลาง
3. นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน	3.28	0.66	ปานกลาง
4. นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การวัดผลประเมินผลได้อย่างชัดเจน	3.30	0.69	ปานกลาง
5. นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้งได้ถูกต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ	3.28	0.69	ปานกลาง
รวม	3.35	0.55	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 11 พบว่า สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้าน วัตถุประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมา คือ นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.43$) และนักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การวัดผล ประเมินผลได้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.30$) ตามลำดับ ซึ่งมีระดับปานกลาง ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลางเช่นกัน คือ นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจนและนักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้ง ได้ถูกต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ ($\bar{X} = 3.28$)

ตารางที่ 12 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. นักศึกษาครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.38	0.76	ปานกลาง
2. นักศึกษาครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.34	0.76	ปานกลาง
3. นักศึกษาครูสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.36	0.77	ปานกลาง
4. นักศึกษาครูสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.19	0.77	ปานกลาง
5. นักศึกษาครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้	3.42	0.87	ปานกลาง
รวม	3.34	0.65	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 12 พบว่า สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ในภาพรวมมีระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษาครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมา คือ นักศึกษาครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ($\bar{X} = 3.38$) และนักศึกษาคูสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ($\bar{X} = 3.36$) ตามลำดับ ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลางเช่นกัน คือ นักศึกษาครูสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ($\bar{X} = 3.19$)

ตารางที่ 13 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาคู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. การสื่อสาร	3.46	0.61	ปานกลาง
2. การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย	3.18	0.61	ปานกลาง
3. การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.40	0.55	ปานกลาง
4. การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน	3.74	0.70	มาก
รวม	3.38	0.53	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 13 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมมีระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน มีระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา มีระดับปานกลาง คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.46$) และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลางเช่นกัน คือ ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย ($\bar{X} = 3.18$)

ตารางที่ 14 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการสื่อสาร

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. นักศึกษาครูสามารถชี้แจงและแนะนำกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้ชัดเจน	3.43	0.69	ปานกลาง
2. นักศึกษาครูสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน	3.51	0.72	มาก
3. นักศึกษาครูสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและภูมิหลังของผู้เรียนได้	3.45	0.82	ปานกลาง
รวม	3.46	0.61	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 14 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับ พบว่า นักศึกษาครูสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมา คือ นักศึกษาครูสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและภูมิหลังของผู้เรียนได้มีระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลางเช่นกัน คือ นักศึกษาครูสามารถชี้แจงและแนะนำกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.43$)

ตารางที่ 15 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. นักศึกษาครูสามารถตั้งคำถามในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการฝึกการใช้เหตุผลได้	3.10	0.76	ปานกลาง
2. นักศึกษาครูสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถามของผู้เรียนได้	3.26	0.72	ปานกลาง

ตารางที่ 15 (ต่อ)

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
3. นักศึกษาคูสามารถตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองได้	3.18	0.70	ปานกลาง
4. นักศึกษาคูสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย	3.08	0.74	ปานกลาง
5. นักศึกษาคูสามารถจูงใจให้ผู้เรียนอภิปรายในชั้นเรียน	3.18	0.77	ปานกลาง
6. นักศึกษาคูสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ	3.25	0.70	ปานกลาง
7. นักศึกษาคูมีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนได้คิดอย่างหลากหลาย	3.15	0.81	ปานกลาง
8. นักศึกษาคูสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น	3.23	0.87	ปานกลาง
รวม	3.18	0.61	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 15 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่าทั้ง 3 ลำดับมีระดับปานกลาง ได้แก่ นักศึกษาคูสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถามของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 3.26$) รองลงมา นักศึกษาคูสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.25$) และนักศึกษาคูสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.23$) ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลางเช่นกัน คือ นักศึกษาคูสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 3.08$)

ตารางที่ 16 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. นักศึกษาครูสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ให้ เหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนได้	3.24	0.69	ปานกลาง
2. นักศึกษาครูสามารถสนทนา ชักถามแล้วโยงเข้าสู่ บทเรียนได้	3.48	0.86	ปานกลาง
3. นักศึกษาครูสามารถเล่าข่าว เหตุการณ์ นิทานได้	3.65	0.79	มาก
4. นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจาก ประสบการณ์เดิมได้	3.42	0.71	ปานกลาง
5. นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมและการมอบหมาย งานเหมาะสมกับผู้เรียนได้	3.59	0.69	มาก
6. นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ วิเคราะห์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน	3.37	0.82	ปานกลาง
7. นักศึกษาครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะ กระบวนการได้	3.26	0.75	ปานกลาง
8. นักศึกษาครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้ จากการทำ (Learning by Doing) ได้	3.52	0.81	มาก
9. นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.22	0.81	ปานกลาง
10. นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ของผู้เรียนได้	3.25	0.86	ปานกลาง
11. นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมกับ ผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของบทเรียน	3.47	0.74	ปานกลาง
12. นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนได้มีการช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรม	3.66	0.71	มาก

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
13. นักศึกษาคูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ได้	3.47	0.82	ปานกลาง
14. นักศึกษาคูสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม	3.40	0.73	ปานกลาง
15. นักศึกษาคูสามารถแนะนำผู้เรียนให้วางแผนการทำงานทั้งของตนเองและของกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงานได้	3.28	0.69	ปานกลาง
16. นักศึกษาคูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้	3.34	0.77	ปานกลาง
17. นักศึกษาคูสามารถจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ได้	3.35	0.75	ปานกลาง
18. นักศึกษาคูสามารถใช้สื่อการสอนที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม	3.40	0.77	ปานกลาง
19. นักศึกษาคูสามารถใช้สื่อการสอนได้คุ้มค่าเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนสอน	3.41	0.75	ปานกลาง
20. นักศึกษาคูสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.22	0.78	ปานกลาง
21. นักศึกษาคูสามารถจัดเกมสื้อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	3.36	0.77	ปานกลาง
22. นักศึกษาคูสามารถนำเสนอบทเรียนที่ชัดเจนตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การนำเข้าสู่การเรียนรู้ การสอนเนื้อหาและการสรุป	3.39	0.80	ปานกลาง
23. นักศึกษาคูสามารถฝึกทักษะโดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้	3.27	0.76	ปานกลาง
24. นักศึกษาคูสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการทำออนไลน์ความรู้จากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอนและขั้นสรุปได้อย่างราบรื่น	3.15	0.72	ปานกลาง

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
25. นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำแบบฝึกหัด ทดลอง ทำรายงาน จัดนิทรรศการ ประกวดแข่งขันทำโครงการ เป็นต้น	3.42	0.79	ปานกลาง
26. นักศึกษาครูสามารถสังเกตและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้อย่างสม่ำเสมอ	3.46	0.71	ปานกลาง
27. นักศึกษาครูสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ	3.74	0.76	มาก
28. นักศึกษาครูสามารถใช้กิจกรรม/เทคนิคเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง	3.40	0.73	ปานกลาง
29. นักศึกษาครูสามารถฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างหลากหลายวิธี	3.32	0.73	ปานกลาง
30. นักศึกษาครูสามารถพัฒนากิจกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน	3.56	0.83	มาก
31. นักศึกษาครูสามารถนำแนวทางการสอนที่ได้เห็นจากต้นแบบมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้	3.40	0.76	ปานกลาง
รวม	3.40	0.55	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 16 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่าทั้ง 3 ลำดับมีระดับมาก นักศึกษาครูสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนได้มีการช่วยเหลือร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{X} = 3.66$) นักศึกษาครูสามารถเล่าข่าว เหตุการณ์ นิทานได้ ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลาง คือ นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการทำออนไลน์ความรู้จากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอนและขั้นสรุปได้อย่างราบรื่น ($\bar{X} = 3.15$)

ตารางที่ 17 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการสร้างความสัมพันธ์และ เอาใจใส่ผู้เรียน

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. นักศึกษาครูสามารถดูแลเอาใจใส่และเคารพสิทธิ ส่วนบุคคลของผู้เรียน	3.66	0.74	มาก
2. นักศึกษาครูสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ	3.82	0.75	มาก
รวม	3.74	0.70	มาก

N = 130

จากตารางที่ 17 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้าน การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับแรกมีระดับมาก คือ นักศึกษาครูสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับ ผู้เรียนเป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ ($\bar{X} = 3.82$)

ตารางที่ 18 แสดงความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับระดับสมรรถนะ ในการวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอนของนักศึกษาครู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. นักศึกษาครูสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล ได้อย่างหลากหลาย	3.07	0.72	ปานกลาง
2. นักศึกษาครูสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานและ รู้จักประเมินผลงานด้วยตนเองได้	3.14	0.66	ปานกลาง
3. นักศึกษาครูสามารถประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสม งานได้	3.43	0.80	ปานกลาง
4. นักศึกษาครูสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ครบ 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ	3.22	0.73	ปานกลาง
5. นักศึกษาครูสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง	3.25	0.78	ปานกลาง

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
6. นักศึกษาครูสามารถประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง	3.35	0.75	ปานกลาง
7. นักศึกษาครูสามารถกำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียนในการสอนแต่ละครั้งได้ตามสภาพที่เป็นจริง	3.16	0.81	ปานกลาง
8. นักศึกษาครูสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง	3.47	0.78	ปานกลาง
9. นักศึกษาครูสามารถประเมินการสอนของตนเองเพื่อนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาการสอนของตนเองได้	3.27	0.66	ปานกลาง
10. นักศึกษาครูสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง	3.35	0.72	ปานกลาง
11. นักศึกษาครูสามารถประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง	3.17	0.69	ปานกลาง
12. นักศึกษาครูสามารถประเมินผลรวมและให้ข้อมูลย้อนกลับในระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนได้	3.24	0.70	ปานกลาง
13. นักศึกษาครูสามารถวัดผลและประเมินผลแล้วนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในอนาคต	3.08	0.75	ปานกลาง
รวม	3.24	0.56	ปานกลาง

N = 130

จากตารางที่ 18 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ นักศึกษาครูสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.47$) รองลงมา นักศึกษาครูสามารถประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้ ($\bar{X} = 3.43$) และนักศึกษาครูสามารถประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง และนักศึกษาครูสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของ

ผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.35$) ส่วนลำดับสุดท้ายซึ่งมีระดับปานกลาง คือ นักศึกษาคณะ
สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 3.07$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาคณะเกี่ยวกับสภาพของสมรรถนะ
การสอน

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาคณะ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ
จำนวน 960 คน เกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาคณะ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย จำแนก
ตามประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อมูลของนักศึกษาคณะ การจัดการเรียนการสอนและการวางแผน การ
จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังตารางที่
19 - 29

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลของนักศึกษาคณะ

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	1. ชาย	187	20.20
	2. หญิง	739	79.80
	รวม	960	100
2. วิชาเอก	1. ภาษาอังกฤษ	148	16.00
	2. การศึกษาปฐมวัย	202	21.80
	3. คณิตศาสตร์	162	17.50
	4. วิทยาศาสตร์ทั่วไป	159	17.20
	5. ภาษาไทย	89	9.60
	6. สังคมศึกษา	121	13.10
	7. ดนตรีศึกษา	12	1.30
	8. การศึกษาพิเศษ	33	3.60
รวม	960	100	
3. มหาวิทยาลัย	1. กำแพงเพชร	107	11.60
	2. ลำปาง	197	21.30
	3. พระนคร	96	10.4

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. พระนครศรีอยุธยา	77	8.30
5. สงขลา	134	14.50
6. สุรินทร์	150	16.20
7. สกลนคร	165	17.80
รวม	960	100
4. ผลการเรียนเฉลี่ย		
1. ต่ำกว่า 2.00	1	0.10
2. 2.00 – 2.50	140	15.10
3. 2.51 – 3.00	301	32.50
4. 3.01 – 3.50	356	38.40
5. 3.51 – 4.00	128	13.80
รวม	960	100

N = 960

จากตารางที่ 19 พบว่า จำนวนนักศึกษาครุผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 960 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 739 คน คิดเป็นร้อยละ 79.80 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 ส่วนใหญ่ศึกษาวิชาเอกการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 รองลงมา วิชาเอกคณิตศาสตร์ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 คน ตามลำดับโดยศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มากที่สุด จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 รองลงมา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จำนวน 165 คิดเป็นร้อยละ 17.80 และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 16.20 ตามลำดับ และผลการเรียนเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ระหว่าง 3.01 – 3.50 คิดเป็นร้อยละ 38.40 รองลงมา 2.51 – 3.00 คิดเป็นร้อยละ 32.50 และ 2.00 – 2.50 คิดเป็นร้อยละ 15.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะด้านต่าง ๆ การสอนของนักศึกษาครู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. เตรียมการสอนและการวางแผน	3.27	0.55	ปานกลาง
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.43	0.55	ปานกลาง
3. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	3.34	0.58	ปานกลาง
4. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะการสอน	3.48	0.65	ปานกลาง
รวม	3.38	0.58	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 20 พบว่า สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับ พบว่าด้านความต้องการพัฒนาสมรรถนะการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.43$) ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลางได้แก่ ด้านเตรียมการสอนและการวางแผน ($\bar{X} = 3.27$)

ตารางที่ 21 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. วัตถุประสงค์การสอน	3.20	0.56	ปานกลาง
2. การออกแบบการเรียนรู้	3.35	0.63	ปานกลาง
รวม	3.27	0.55	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 21 พบว่า สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) เมื่อพิจารณาสมรรถนะการเตรียมการสอนเป็นรายด้านลำดับแรก คือ สมรรถนะในด้านการออกแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$)

ตารางที่ 22 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านวัตถุประสงค์

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจน	3.17	0.67	ปานกลาง
2. ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน	3.20	0.68	ปานกลาง
3. ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน	3.25	0.72	ปานกลาง
4. ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การวัดผลประเมินผลได้อย่างชัดเจน	3.19	0.73	ปานกลาง
5. ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้งได้ถูกต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ	3.17	0.73	ปานกลาง
รวม	3.20	0.56	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 22 พบว่า สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านวัตถุประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษาสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) รองลงมาคือนักศึกษาสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.20$) และนักศึกษาสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การวัดผลประเมินผลได้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.19$) ตามลำดับ ส่วนลำดับสุดท้ายมีระดับปานกลางเช่นกัน คือ นักศึกษาสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจนและนักศึกษาสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้งได้ถูกต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ ($\bar{X} = 3.17$)

ตารางที่ 23 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ข้าพเจ้าสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.39	0.78	ปานกลาง
2. ข้าพเจ้าสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.37	0.78	ปานกลาง
3. ข้าพเจ้าสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.39	0.81	ปานกลาง
4. ข้าพเจ้าสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	3.22	0.76	ปานกลาง
5. ข้าพเจ้าสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้	3.36	0.79	ปานกลาง
รวม	3.35	0.63	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 23 พบว่า สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้และนักศึกษาสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ มีระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมา คือ นักศึกษาสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ($\bar{X} = 3.37$) และนักศึกษาสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายที่มีระดับปานกลางเช่นกัน คือ นักศึกษาสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ($\bar{X} = 3.22$)

ตารางที่ 24 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. การสื่อสาร	3.44	0.67	ปานกลาง
2. การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย	3.29	0.58	ปานกลาง
3. การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.35	0.54	ปานกลาง
4. การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน	3.62	0.79	มาก
รวม	3.43	0.55	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 24 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมา คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.44$) และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.35$) ตามลำดับ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$)

ตารางที่ 25 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการสื่อสาร

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ข้าพเจ้าสามารถชี้แจงและแนะนำกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้ชัดเจน	3.27	0.76	ปานกลาง
2. ข้าพเจ้าสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน	3.61	0.86	มาก
3. ข้าพเจ้าสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและวุฒิหลังของผู้เรียนได้	3.45	0.79	ปานกลาง
รวม	3.44	0.67	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 25 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับ พบว่า นักศึกษาสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) รองลงมา คือ นักศึกษาสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและภูมิหลังของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 3.45$)

ตารางที่ 26 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ข้าพเจ้าสามารถตั้งคำถามในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการฝึกการใช้เหตุผลได้	3.23	0.72	ปานกลาง
2. ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถามของผู้เรียนได้	3.32	0.72	ปานกลาง
3. ข้าพเจ้าสามารถตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองได้	3.28	0.72	ปานกลาง
4. ข้าพเจ้าสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย	3.26	0.77	ปานกลาง
5. ข้าพเจ้าสามารถจูงใจให้ผู้เรียนอภิปรายในชั้นเรียน	3.28	0.75	ปานกลาง
6. ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ	3.35	0.76	ปานกลาง
7. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนได้คิดอย่างหลากหลาย	3.28	0.77	ปานกลาง
8. ข้าพเจ้าสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น	3.33	0.77	ปานกลาง
รวม	3.29	0.58	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 26 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษาสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) รองลงมา นักศึกษาสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.33$) นักศึกษาสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถามของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 3.32$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ นักศึกษาสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 3.26$)

ตารางที่ 27 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ข้าพเจ้าสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนได้	3.24	0.74	ปานกลาง
2. ข้าพเจ้าสามารถสนทนา ชักถามแล้วโยนเข้าสู่บทเรียนได้	3.44	0.77	ปานกลาง
3. ข้าพเจ้าสามารถเล่าข่าว เหตุการณ์ นิทานได้	3.51	0.82	มาก
4. ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์เดิมได้	3.41	0.77	ปานกลาง
5. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมและการมอบหมายงานเหมาะสมกับผู้เรียนได้	3.39	0.74	ปานกลาง
6. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน	3.30	0.76	ปานกลาง
7. ข้าพเจ้าสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการได้	3.27	0.75	ปานกลาง
8. ข้าพเจ้าสามารถจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ได้	3.33	0.79	ปานกลาง
9. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.30	0.70	ปานกลาง

ตารางที่ 27 (ต่อ)

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
10. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนได้	3.42	0.75	ปานกลาง
11. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมกับผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของบทเรียน	3.31	0.73	ปานกลาง
12. ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนได้มีการช่วยเหลือร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม	3.42	0.76	ปานกลาง
13. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธได้	3.38	0.75	ปานกลาง
14. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม	3.36	0.78	ปานกลาง
15. ข้าพเจ้าสามารถแนะนำผู้เรียนให้วางแผนการทำงานทั้งของตนเองและของกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงานได้	3.31	0.75	ปานกลาง
16. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้	3.39	0.75	ปานกลาง
17. ข้าพเจ้าสามารถจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ได้	3.36	0.75	ปานกลาง
18. ข้าพเจ้าสามารถใช้สื่อการสอนที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม	3.34	0.76	ปานกลาง
19. ข้าพเจ้าสามารถใช้สื่อการสอนได้คุ้มค่าเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนสอน	3.31	0.76	ปานกลาง
20. ข้าพเจ้าสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.34	0.79	ปานกลาง
21. ข้าพเจ้าสามารถจัดเกมส์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	3.34	0.79	ปานกลาง

ตารางที่ 27 (ต่อ)

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
22. ข้าพเจ้าสามารถนำเสนอบทเรียนที่ชัดเจนตาม ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การนำเข้าสู่การเรียนรู้ การสอน เนื้อหาและการสรุป	3.29	0.76	ปานกลาง
23. ข้าพเจ้าสามารถฝึกทักษะโดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อ กระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้	3.29	0.74	ปานกลาง
24. ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ ความรู้จากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอนและขั้นสรุปได้ อย่างราบรื่น	3.15	0.70	ปานกลาง
25. ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำแบบฝึกหัด ทดลอง ทำ รายงาน จัดนิทรรศการ ประกวดแข่งขันทำโครงการ เป็นต้น	3.33	0.74	ปานกลาง
26. ข้าพเจ้าสามารถสังเกตและให้คำแนะนำการ ปฏิบัติงานของผู้เรียนได้อย่างสม่ำเสมอ	3.33	0.76	ปานกลาง
27. ข้าพเจ้าสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อ ผู้เรียนประสบความสำเร็จ	3.55	0.85	มาก
28. ข้าพเจ้าสามารถใช้กิจกรรม/เทคนิคเพื่อกระตุ้นให้ ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง	3.39	0.75	ปานกลาง
29. ข้าพเจ้าสามารถฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้อย่างหลากหลายวิธี	3.30	0.73	ปานกลาง
30. ข้าพเจ้าสามารถพัฒนากิจกรรมการสอนที่ทำให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน	3.39	0.77	ปานกลาง
31. ข้าพเจ้าสามารถนำเสนอแนวทางการสอนที่ได้เห็นจาก ต้นแบบมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้	3.32	0.75	ปานกลาง
รวม	3.35	0.54	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 27 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษาสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมา นักศึกษาสามารถเล่าข่าวเหตุการณ์ นิทานได้ ($\bar{X} = 3.51$) นักศึกษาสามารถสนทนา ชักถามแล้วโยงเข้าสู่บทเรียนได้ ($\bar{X} = 3.44$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ นักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการถ่ายโอนความรู้จากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอนและขั้นสรุปได้อย่างราบรื่น ($\bar{X} = 3.15$)

ตารางที่ 28 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู ด้านการสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ข้าพเจ้าสามารถดูแลเอาใจใส่และเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้เรียน	3.58	0.84	มาก
2. ข้าพเจ้าสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ	3.66	0.85	มาก
รวม	3.63	0.79	มาก

N = 960

จากตารางที่ 28 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับแรก คือ นักศึกษาสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ ($\bar{X} = 3.66$)

ตารางที่ 29 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ ในการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนของนักศึกษาครู

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ข้าพเจ้าสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้อย่างหลากหลาย	3.20	0.71	ปานกลาง

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
2. ข้าพเจ้าสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานและรู้จักประเมินผลงานด้วยตนเองได้	3.29	0.73	ปานกลาง
3. ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้	3.44	0.78	ปานกลาง
4. ข้าพเจ้าสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบ 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ	3.32	0.74	ปานกลาง
5. ข้าพเจ้าสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง	3.33	0.78	ปานกลาง
6. ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง	3.34	0.74	ปานกลาง
7. ข้าพเจ้าสามารถกำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียนในการสอนแต่ละครั้งได้ตามสภาพที่เป็นจริง	3.35	0.77	ปานกลาง
8. ข้าพเจ้าสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง	3.51	0.82	มาก
9. ข้าพเจ้าสามารถประเมินการสอนของตนเองเพื่อนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาการสอนของตนเองได้	3.36	0.75	ปานกลาง
10. ข้าพเจ้าสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง	3.36	0.76	ปานกลาง
11. ข้าพเจ้าสามารถประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง	3.31	0.73	ปานกลาง
12. ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลรวมและให้ข้อมูลย้อนกลับในระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนได้	3.30	0.76	ปานกลาง
13. ข้าพเจ้าสามารถวัดผลและประเมินผลแล้วนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในอนาคต	3.35	0.76	ปานกลาง
รวม	3.34	0.58	ปานกลาง

N = 960

จากตารางที่ 29 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษาสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมานักศึกษาสามารถประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้ ($\bar{X} = 3.44$) นักศึกษาสามารถประเมินการสอนของตนเองเพื่อนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาการสอนของตนเองได้และข้าพเจ้าสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.36$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย คือ นักศึกษาสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 3.20$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

จากการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูทั่วประเทศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับระดับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการสอนและวางแผนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน จึงนำเสนอผลการศึกษาเปรียบเทียบดังตารางที่ 30 - 33

ตารางที่ 30 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะการสอนด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาครู

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D	ระดับสมรรถนะ	t
1. เตรียมการสอนและการวางแผน	อาจารย์นิเทศก์	3.34	0.56	ปานกลาง	.002*
	นักศึกษาครู	3.27	0.55	ปานกลาง	
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	อาจารย์นิเทศก์	3.38	0.53	ปานกลาง	.019*
	นักศึกษาครู	3.43	0.55	ปานกลาง	
3. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	อาจารย์นิเทศก์	3.24	0.56	ปานกลาง	.000*
	นักศึกษาครู	3.34	0.58	ปานกลาง	

P < .05

จากตารางที่ 30 พบว่า สมรรถนะการสอนด้านการเตรียมการสอนและวางแผน การสอนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ระหว่างอาจารย์นิเทศและนักศึกษาครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการเตรียมการสอนและวางแผนการสอนของนักศึกษาคู

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D	ระดับสมรรถนะ	t
1. วัดดูประสงค์การสอน	อาจารย์นิเทศก์	3.35	0.55	ปานกลาง	.004*
	นักศึกษาครู	3.20	0.56	ปานกลาง	
2. การออกแบบการเรียนรูู้	อาจารย์นิเทศก์	3.34	0.65	ปานกลาง	.970
	นักศึกษาครู	3.35	0.63	ปานกลาง	

$P < .05$

จากตารางที่ 31 พบว่า สมรรถนะในการเตรียมการสอนและวางแผนการสอน ระหว่าง อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครู ด้านวัดดูประสงค์การสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 ส่วนด้านการออกแบบการเรียนรูู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนักศึกษาคู

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D	ระดับสมรรถนะ	t
1. การสื่อสาร	อาจารย์นิเทศก์	3.46	0.61	ปานกลาง	.639
	นักศึกษาครู	3.44	0.67	ปานกลาง	
2. การใช้เทคนิคการตั้งคำถาม และการอภิปราย	อาจารย์นิเทศก์	3.18	0.61	ปานกลาง	.033*
	นักศึกษาครู	3.29	0.58	ปานกลาง	
3. การส่งเสริมการเรียนรูู้ของผู้เรียน	อาจารย์นิเทศก์	3.40	0.55	ปานกลาง	.297
	นักศึกษาครู	3.35	0.54	ปานกลาง	
4. การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน	อาจารย์นิเทศก์	3.74	0.70	มาก	.089
	นักศึกษาครู	3.62	0.79	มาก	

$P < .05$

จากตารางที่ 32 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนักศึกษาครู ระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครู ด้านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านการสื่อสาร การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนของนักศึกษาครู

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D	ระดับสมรรถนะ	t
การวัดและประเมินผล	อาจารย์นิเทศก์	3.24	0.56	ปานกลาง	.000*
การเรียนการสอน	นักศึกษาครู	3.34	0.58	ปานกลาง	

$P < .05$

จากตารางที่ 33 พบว่า สมรรถนะในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนของนักศึกษาครู ระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

จากผลการศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์และนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี หลักการ รวมทั้งผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ตามขั้นตอน PPCA โดยมีการนำเสนอผลการพัฒนาแบบ KML กระบวนการจัดการความรู้กับกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งเสนอผลการพัฒนาแบบของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเสนอดังตารางที่ 34 -

ตารางที่ 34 แสดงแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นที่มาของหลักการและวิธีการของรูปแบบการจัดการเรียน
การสอนแบบการจัดการความรู้

หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญของ ทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษามรรณะ การสอนของนักศึกษาครู
<p>รูปแบบ KML</p> <p>-จัดการเรียนการสอนที่ เน้นการพัฒนาสมรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู ด้านการเตรียมและการ วางแผนการสอน โดย การกำหนดเนื้อหาการ เรียนที่สอดคล้องกับ รายวิชา คือ การ ออกแบบและการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ -จัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งเรียนรู้เนื้อหา ด้านการจัดเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญมีการ เรียนรู้ ด้วยกระบวนการ กลุ่ม ซึ่งสร้างสถานการณ์ ได้ ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์ และเรียนรู้ร่วมกันภายใน กลุ่มและภายใน ห้องเรียน</p> <p>-มีการจัดกิจกรรมให้ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ด้วยการจัดทำแฟ้มสะสม งานของรายวิชาและ</p>	<p>1. สมรรถนะการสอน ของนักศึกษาครู (สำนักงานเลขาธิการ คุรุสภา, 2549)</p>	<p>มาตรฐานความรู้ของ วิชาชีพครูของสำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา (2549)</p> <p>ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ ที่มีสมรรถนะ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถนำประมวล รายวิชามาจัดทำแผนการ เรียนรู้รายภาคและตลอด ภาค 2. สามารถออกแบบการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ของผู้เรียน 3. สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่อ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมการ เรียนรู้ของผู้เรียน 4. สามารถจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียนและจำแนกระดับ การเรียนรู้ของผู้เรียนจาก การประเมินผล <p>ข้อ 5 การวัดและ ประเมินผลการศึกษา ที่มีสมรรถนะ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถวัดและ ประเมินผลได้ตามสภาพ ความเป็นจริง 	<p>-การเตรียมการสอนและวาง แผนการสอน นักศึกษาครู มีระดับ ความสามารถปานกลาง</p> <p>-การจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ นักศึกษาครู มีระดับความสามารถปานกลาง</p> <p>- ความสามารถในการจัดทำสื่อ การเรียนการสอนมีระดับปาน กลาง</p> <p>- ความสามารถในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญมีระดับปานกลาง</p> <p>-การวัดผลประเมินผลการเรียน การสอน นักศึกษาครู มีระดับ ความสามารถปานกลาง</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญ ของทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษาศมรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู
<p>ใบงานที่ผู้สอนกำหนด อีกทั้งศึกษาความรู้จาก เนื้อหาด้วยการวัดผล ประเมินผล</p> <p>-การเสริมสร้างสมรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู โดยอาศัยรูปแบบการ สอนที่สร้างขึ้น จึง กำหนดให้นักศึกษาครู ปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษา 4 ครั้ง หลังจากเรียนรู้ใน รายวิชาตามรูปแบบการ สอนแบบ KML</p>		<p>2. สามารถนำผลการ ประเมินไปใช้ในการ ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตร</p>	<p>-ผลการศึกษามาพร้อมของ สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีระดับปานกลาง</p>
<p>ขั้นตอน PPCA</p> <p>-กำหนดปัญหา / สิ่งที่ต้อง เรียนรู้ (P : Problem) จากแนวทางดำเนินการ ที่จะเสริมสร้างสมรรถนะ การสอนตามคำอธิบาย รายวิชา</p> <p>-วางแผนและตั้งเป้าหมาย การเรียนรู้ (P : Plan) เป็น การวางแผนการเรียนรู้ ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อแสวงหาวิธีการเรียนรู้ และแก้ปัญหาให้ สอดคล้องกับเวลาและ กิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด</p>	<p>2. ทฤษฎีการจัดการ ความรู้ (Probst, 2000 : Leibowitz, 1998 : Wiig, K, 1993)</p>	<p>การจัดการความรู้เป็น กระบวนการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิด ประสบการณ์ตรงโดย อาศัยการทำงานร่วมกัน ของคนหลาย ๆ คน ที่มี ประสบการณ์แตกต่างกัน แล้วนำความรู้มา แลกเปลี่ยนกันเพื่อสร้าง ความรู้ให้มีระบบการ จัดเก็บและนำไปใช้อย่างมี ระบบ ทำให้เกิด ประสิทธิภาพการทำงานใน ด้านการประหยัดเวลาและ</p>	<p>- ความสามารถในการพัฒนา สมรรถนะการสอนด้านการ แลกเปลี่ยนความรู้มีระดับ ปานกลาง</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญ ของทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษามรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู
<p>ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสร้างและการ แสวงหาความรู้ - การจัดความรู้ให้เป็น ระบบ - การสร้างความรู้ (C : Co-Create) ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้ - การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) - การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Assets) - การสังเคราะห์ความรู้ให้เป็นแก่นความรู้ (Core Competence) ของกลุ่มและของตนเอง - การนำเสนอและนำความรู้ไปใช้ (A : Apply) เป็นการแสดงความรู้เพื่อการพัฒนาและขยายความรู้ที่ได้ให้เป็นรูปธรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การจัดทำแผนที่มโนทัศน์ การจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติจริง 		<p>พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ</p>	

ตารางที่ 34 (ต่อ)

หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญ ของทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษามรรณนะ การสอนของนักศึกษาครู
<p>การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>-เน้นการเรียนรู้และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้วิธีวัดและประเมินด้วยวิธีการหลากหลายตามสภาพจริง ด้วยการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน</p>	<p>3. ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ, 2543 : Andrew and Issaacs, 1995)</p>	<p>แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>1. การปรับความคิดของคุณให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจว่านักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พร้อมเอื้ออำนวยความสะดวก บรรยายภาคให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิด ลงมือปฏิบัติจริง</p> <p>2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุด คือ ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม หลังเรียนหรือหลังฝึกกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน</p> <p>3. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณมี</p>	<p>-การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีระดับปานกลาง</p> <p>- มีความสามารถในการวัดผลการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และทักษะในระดับปานกลาง</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญ ของทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษามรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู
		รูปแบบการคิดของตนเอง ค้นพบตนเอง สามารถ เชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตได้	
		4. การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ยึดหลักความ แตกต่างระหว่างบุคคล	- มีความสามารถในการวิเคราะห์ ความสนใจความถนัดและ ความสามารถของผู้เรียนในระดับ ปานกลาง
		5. การจัดประสบการณ์ โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการ จัดประสบการณ์ทุกกลุ่ม วิชาและทุกขั้นตอนในการ จัดการเรียนรู้ถือว่าครูทุก คนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ ประพฤติตนยึดหลัก	- นักศึกษาคูรมีความสามารถใน การนำเสนอบทเรียนตามขั้นตอน ต่าง ๆ คือ การนำเข้าสู่การเรียน การสอน การสอนเนื้อหา และการ สรุป อยู่ในระดับปานกลาง
		คุณธรรม และพัฒนาให้มี ค่านิยมอันพึงประสงค์	
		6. การออกแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ใช้ กระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลายสอดคล้องกับ ธรรมชาติวิชา และวิธีการ เรียนรู้ของผู้เรียน ใช้ชีวิต และประเมินด้วยวิธีการที่ หลากหลายตามสภาพจริง และถือว่าการวัด	- นักศึกษาคูรมีความสามารถใน การออกแบบการเรียนรู้ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 34 (ต่อ)

หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญ ของทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษามรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู
การร่วมมือและ การมีส่วนร่วม -เน้นการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ -เน้นการเรียนรู้โดยการกระตุ้นให้นักศึกษาแต่ละคนมีความรับผิดชอบในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย -เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ในระหว่างนักศึกษาด้วยกันและระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน	4. ทฤษฎีการร่วมมือและการมีส่วนร่วม (Deutsch, 1973 ; Astin, 1985)	และประเมินเป็นส่วนหนึ่งและใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ การร่วมมือกระตุ้นให้เกิดพลังในการทำงานที่มีผู้รับผิดชอบหลากหลาย มีการแบ่งภาระความรับผิดชอบกันในระดับสมาชิกกลุ่มทำให้ได้เนื้องานมากขึ้น และได้งานที่มีคุณภาพสูงขึ้น การทำงานกลุ่มเอื้อให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง คือนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ด้านวิชาการและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี	- ความสามารถในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือระดับมาก
รูปแบบการสอน มุ่งเน้นการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา และระหว่างนักศึกษากับผู้สอน -เน้นการมีส่วนร่วมใน	5. รูปแบบการเรียนการสอน (Dunkin&Barnes, 1986 ; Joyce&Weil, 1996)	หลายประการ องค์ประกอบของรูปแบบดังนี้ -ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน - หลักการ - วัตถุประสงค์ - เนื้อหา	- นักศึกษามีความสามารถระดับปานกลางในการฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและการประยุกต์แนวการสอนที่ได้เห็นจากต้นแบบมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน

ตารางที่ 34 (ต่อ)

หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญ ของทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษาศมรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู
<p>การเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนการร่วมมือใน ระหว่างนักศึกษา -ใช้วิธีการเรียนการสอนที่ หลากหลาย ได้แก่ การ อภิปราย การเรียนรู้แบบ หุ้นส่วน การสอนโดย เพื่อนร่วมชั้นการนำเสนอ</p>		<p>- กระบวนการจัดการเรียน การสอน ประกอบด้วย ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นวัดผลประเมินผล</p>	
<p>รูปแบบ KML ตาม ขั้นตอน PPCA -กำหนดปัญหา / สิ่งที่ต้อง เรียนรู้ (P : Problem) จาก แนวทางการดำเนินการ ที่จะเสริมสร้างสมรรถนะ การสอนตามคำอธิบาย รายวิชา -วางแผนและตั้งเป้าหมาย การเรียนรู้ (P : Plan) เป็น การวางแผนการเรียนรู้ ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อแสวงหาวิธีการเรียนรู้ และแก้ปัญหาให้ สอดคล้องกับเวลาและ กิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด ดังนี้ - การสร้างและการ แสวงหาความรู้ - การจัดความรู้ให้เป็น ระบบ -การสร้างความรู้ (C : Co-</p>	<p>6. การจัดการเรียน การสอนแบบการ จัดการความรู้</p>	<p>การจัดการเรียนการสอน แบบการจัดการความรู้เป็น เครื่องมือในการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนักศึกษา นักศึกษากับ นักศึกษา ด้วยกระบวนการ กลุ่ม มีกระบวนการกำหนด ปัญหาการเรียนรู้ การ วางแผนเพื่อศึกษาความรู้ และแก้ปัญหาจากการ เรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ ใหม่ นำความรู้ที่ได้ไปสู่การ ปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ ในความรู้ใหม่ ด้วย กระบวนการแลกเปลี่ยน ความรู้จากความรู้ที่มีอยู่ใน ตัวหรือจากแหล่งเรียนรู้ ภายนอกตนเอง จนเกิด ความรู้เชิงประจักษ์ต่อการ</p>	<p>- นักศึกษามีความสามารถ ระดับปานกลางในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่ สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการ เรียนการสอนแบบการจัดการ ความรู้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การเรียนการสอนแบบร่วมมือและ การแลกเปลี่ยนความรู้</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

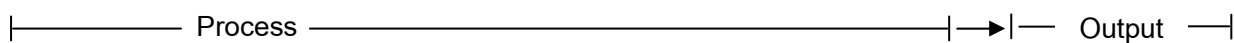
หลักการ / ขั้นตอน ของรูปแบบ การจัดการเรียน การสอนที่สร้างขึ้น	ทฤษฎี / แนวคิด	มโนทัศน์สำคัญ ของทฤษฎี / แนวคิด	ผลการศึกษามรรณนะ การสอนของนักศึกษาครู
Create) ด้วยกระบวนการ จัดการความรู้ ดังนี้ - การแบ่งปันและการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) - การประมวลและ กลั่นกรองความรู้ (Knowledge Assets) - การสังเคราะห์ความรู้ให้ เป็นแก่นความรู้ (Core Competence) ของกลุ่ม และของตนเอง -การนำเสนอและนำ ความรู้ไปใช้ (A : Apply) เป็นการแสดงความรู้เพื่อ การพัฒนา และขยายความรู้ที่ได้ให้เป็น รูปธรรม ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เช่น การจัดทำ แผนที่มโนทัศน์ การจัด นิทรรศการ การจัดป้าย นิเทศ รวมทั้งการลงมือ ปฏิบัติจริง		นำไปใช้ในการเสริมสร้าง สมรรถนะการสอน	

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและกระบวนการจัดการความรู้แล้วนั้น ผู้วิจัยจึงได้
สังเคราะห์กระบวนการของการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการ
จัดการความรู้ ตามขั้นตอน PPCA ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 12 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ (KML)

การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ (Plan) การสร้างความรู้ (Co-Create) การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

จากกระบวนการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและกระบวนการจัดการความรู้แล้วนั้น ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์กระบวนการของการจัดการความรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ตามขั้นตอน PPCA ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 กระบวนการจัดการความรู้กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ KML

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ KML ตามขั้นตอน PPCA	กระบวนการจัดการความรู้	กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ
P : Problem กำหนดปัญหา/สิ่งที่ต้องการเรียนรู้	การกำหนดความรู้ที่ต้องการ (knowledge identification) เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และต้องทำให้สำเร็จโดยการ กำหนดวัตถุประสงค์ การลดระยะเวลาในการพัฒนาความเป็นเลิศของสิ่งที่ต้องการ ฟูการปฏิบัติ	<p>กิจกรรมการกำหนดปัญหา</p> <p>1. ผู้สอนนำเสนอประเด็นปัญหา “ทำอะไรจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน”</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนอภิปรายประเด็นแล้วสรุปเป็นแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกัน - ผู้สอนสรุปประเด็นที่จะเรียนรู้คือการออกแบบการเรียนรู้ <p>2. ผู้สอนนำเสนอประเด็นสื่อ ความสำคัญและการผลิตสื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนอภิปรายประเด็นย่อยร่วมกัน ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - สื่อ - ความสำคัญของสื่อ - การผลิตสื่อ - สรุปประเด็นที่ต้องเรียนรู้ร่วมกัน <p>3. ผู้สอนจัดสถานการณ์ 2 แบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับ</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นสำคัญ 2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อ

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการ จัดการเรียนการสอน แบบ KML ตามขั้นตอน PPCA	กระบวนการจัดการความรู้	กระบวนการ จัดการเรียน การสอนตามรูปแบบ
		<p>เลือกกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับระบบการศึกษาในปัจจุบัน</p> <p>3. ผู้สอนและผู้เรียนอธิบายประเด็นปัญหาการเรียนรู้ในครั้งที่แล้ว ผู้เรียนวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สรุปประเด็นการเรียนรู้ “กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้” <p>4. ผู้สอนอธิบายความหมาย / ความสำคัญของการวัดผล ประเมินผลต่อการจัดการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สอนจำแนกประเภทของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ - ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ต้องเรียนรู้ร่วมกัน <p>ในด้านการวัดผลประเมินผล</p>
<p>P : Plan</p> <p>การวางแผนและ</p> <p>การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้</p>	<p>ขั้นตอนการวางแผนตามแนวคิด</p> <p>ของเดมมิ่ง (Deming)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผน (plan) 2. การปฏิบัติ (do) 3. การตรวจสอบ (check) 4. การแก้ไข (action) 	<p>กิจกรรมการวางแผน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม อภิปรายประเด็นปัญหา <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้แล้ว จัดทำ Mapping <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนเตรียมการนำเสนอ 2. แบ่งกลุ่มวางแผนการจัดทำสื่อชนิดต่าง ๆ <ul style="list-style-type: none"> - แต่ละกลุ่มเตรียมการจัดทำสื่อการเรียนรู้ 3. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็น 5 กลุ่ม <ul style="list-style-type: none"> - แต่ละกลุ่มดำเนินการเพื่อวางแผนสาระการเรียนรู้ใน 3 หัวข้อ ได้แก่

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ KML ตามขั้นตอน PPCA	กระบวนการจัดการความรู้	กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ
<p>C : Co-Create</p> <p>การสร้างความรู้</p>	<p>การสร้างและการแสวงหาความรู้ (knowledge creation and acquisition) คือ การสร้างสรรค์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสอนแบบร่วมมือ 2. กระบวนการกลุ่ม 3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. ผู้สอนนำแบบฟอร์มให้ผู้เรียนได้บันทึกผลการวางแผนการเรียนรู้ <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนนำรูปแบบของ Mapping เพื่อเตรียมการดำเนินการเรียนรู้ 5. แบ่งกลุ่มเพื่อดำเนินการสืบค้นหาแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สอนแนะนำแหล่งเรียนรู้ทางเครือข่าย Website - ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ในแหล่งที่หลากหลาย - ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนร่วมโดยใช้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกหัวเรื่องในการสืบค้นความรู้ 6. แบ่งกลุ่ม / สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนอธิบายและศึกษาและวางแผนสมาชิกในกลุ่มเพื่อนเรียนรู้การจัดทำแผนเพื่ออธิบายให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจ <p>กิจกรรมการสร้างความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกภายในชั้นเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อสรุปร่วมกัน - สรุปเป็นประเด็นการออกแบบการ

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ KML ตามขั้นตอน PPCA	กระบวนการจัดการความรู้	กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ
	<p>ความรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล โดยผ่านการผลักดัน การหยั่งรู้และความเข้าใจในเรื่องใด เรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ ๆ เช่น การคิดค้นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับองค์กรได้</p>	<p>เรียนรู้จากทุกกลุ่มเป็น 1 Mapping เพื่อเป็นความรู้ของกลุ่มใหญ่ทั้งหมด</p> <ul style="list-style-type: none"> - แต่ละกลุ่มสาคิตและดำเนินการของแต่ละกลุ่ม - แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - กลุ่มดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ สมาชิกภายในกลุ่มร่วมสร้างความรู้ตามหัวข้อที่ได้มอบหมาย - ผู้นำเสนอของแต่ละกลุ่มนำความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้ความรู้ที่เป็นเอกภาพภายในชั้นเรียนเดียวกัน - บันทึกผลการสร้างความรู้ตามแบบฟอร์มของการจัดเก็บความรู้ - แต่ละกลุ่มแบ่งสมาชิกสืบค้นจาก internet / ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีความรู้ในประเด็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ - สมาชิกกลุ่มจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอการได้มาซึ่งความรู้ - สรุปประเด็นของความรู้ที่ได้รับ - ผู้เรียนทำ Mapping อธิบายประเด็น - ผู้สอนอธิบายและนำเสนออีกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน
A : Apply	การนำความรู้ไปใช้ (knowledge)	<p>กิจกรรมการนำไปใช้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนนำประเด็นการเรียนรู้ สรุปเป็นขั้นตอนการเรียนรู้

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการ จัดการเรียนการสอน แบบ KML ตามขั้นตอน PPCA	กระบวนการจัดการความรู้	กระบวนการ จัดการเรียน การสอนตามรูปแบบ
การนำเสนอและ นำความรู้ไปใช้	utilization) คือ การใช้ความรู้ มีการ ประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการต่าง ๆ อย่างไรบ้าง ผลของการประยุกต์ใช้ ความรู้เป็นอย่างไรบ้าง ทั้งที่ผลงาน การเรียนรู้ภายในองค์กร/เครือข่าย การยกระดับความรู้ และผลต่อคน สมาชิกขององค์กร/เครือข่าย โปรตรูปผลวัตของการใช้ความรู้ มีประสบการณ์ของการใช้ความรู้ แล้วเกิดผลด้านลบบ้างหรือไม่ ถ้ามี เป็นเพราะเหตุใด มีข้อเสนอแนะต่อ องค์กร/เครือข่ายอื่น ๆ ด้าน กระบวนการใช้ความรู้อย่างไรบ้าง	- แต่ละกลุ่มจัดการออกแบบการนำ ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์รวมทั้ง การจัดการนำเสนอความรู้ต่อสมาชิก ในห้อง ซึ่งอาจมีการขายความรู้ที่ ได้รับต่อกลุ่มในห้องเรียน หมายเหตุ การมอบหมายงานให้แก่ ละกลุ่มเก็บรวบรวมผลงานให้เป็น ระบบเพื่อต่อการสืบค้น - ผู้สอนนำเสนอกระบวนการ พัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน - ผู้สอนจัดประกวดการนำเสนอ ความรู้ โดยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มใน ชั้นประเมินผลตามแบบประเมิน - ผู้ชนะได้รับรางวัล

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้าง
สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครุศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือการประเมินรูปแบบของ
ผู้เชี่ยวชาญซึ่งรูปแบบการประเมินนั้นผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการประเมินตามหลักการของการ
พัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือประกอบการจัดรูปแบบ และเครื่องมือ
ประกอบการประเมินสมรรถนะการสอน โดยจะนำเสนอรายละเอียดดังตารางที่ 36

ตารางที่ 36 รายละเอียดการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

รายการประเมินรูปแบบ	รายละเอียดการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
1. องค์ประกอบของรูปแบบ	<p>มีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ Joyce&Weil (1996) กำหนดโดยองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน 3. หลักการ 4. วัตถุประสงค์ 5. เนื้อหา 6. กระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอนเตรียมการ - ขั้นตอนดำเนินการ - ขั้นตอนวัดผลประเมินผล
2. ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน	<p>การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ KML ตามขั้นตอน PPCA มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบตามมาตรฐานสากล ซึ่งประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน 2. หลักการ 3. วัตถุประสงค์ 4. เนื้อหา 5. กระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอนเตรียมการ - ขั้นตอนดำเนินการ - ขั้นตอนวัดผลประเมินผล
3. เครื่องมือวัดผลประเมินผล	<p>มีเครื่องมือวัดผลประเมินผลครอบคลุมทุกด้านของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ตามขั้นตอน PPCA ซึ่งความครอบคลุมของเครื่องมือประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เครื่องมือประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนการสอน เอกสารประกอบการสอน

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รายการประเมินรูปแบบ	รายละเอียดการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
	<p>2. เครื่องมือวัดสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู (2 ฉบับ คือ ฉบับนักศึกษาครู, ฉบับอาจารย์นิเทศก์)</p>
4. แผนการจัดการเรียนการสอน	<p>มีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนการสอนครอบคลุม ได้แก่ เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>นอกจากนั้นแผนการจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกัน ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และการวัดผลประเมินผล โดยกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นต้องปรากฏขั้นตอน PPCA ตามรูปแบบการสอนแบบ KML</p>
5. เอกสารประกอบการสอน	<p>มีความครอบคลุมเป็นปรนัยของเนื้อหาในการนำไปประกอบการสอน มีการอ้างอิงชัดเจน มีแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเนื้อหาของรายวิชา โดยเอกสารประกอบการสอนมีจำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การออกแบบและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ 2. การใช้ การผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ 3. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 5. การประเมินผลการเรียนรู้ 6. การจัดทำแผนการเรียนรู้และการทดลองสอน
6. แบบทดสอบ	<p>มีความเป็นปรนัย ถูกต้องตามเนื้อหาและถูกต้องตามหลักการออกแบบการสอบในการวัดสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยเนื้อหาในแบบทดสอบประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน 2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รายการประเมินรูปแบบ	รายละเอียดการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
	<p>3. การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งเนื้อหาของการทดสอบนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารประกอบการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้นักศึกษาครูได้คิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้</p>
7. แบบประเมินการสอน	<p>มีรายการประเมินการสอนของนักศึกษาครู สอดคล้องกับแบบสอบถามที่สร้างขึ้นในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยกำหนดการประเมินการสอน 3 ด้าน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน 2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน <p>โดยตรวจสอบความเป็นปรนัยของแบบประเมินตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ</p>

ตารางที่ 37 แสดงการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ตามขั้นตอน PPCA

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม	4.8	.44	มากที่สุด
2. ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม	4.4	.54	มาก
3. เครื่องมือวัดผลประเมินผลครอบคลุม	4.8	.44	มากที่สุด
4. แผนการจัดการเรียนการสอนแบบ KML			
4.1 รูปแบบมีความเหมาะสม	4.8	.44	มากที่สุด
4.2 กิจกรรมมีความเหมาะสม	5	0	มากที่สุด
4.3 ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม	5	0	มากที่สุด
5. เอกสารประกอบการสอน			
5.1 การออกแบบและการจัดประสบการณ์เรียนรู้	4.4	.54	มากที่สุด
5.2 การใช้การผลิตสื่อและการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้อ	4.8	.44	มากที่สุด
5.3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.4	.54	มาก
5.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.4	.54	มาก
5.5 การประเมินผลการเรียนรู้	4.8	.44	มากที่สุด
5.6 การจัดทำแผนการเรียนรู้และการทดลองสอน	5	0	มากที่สุด
6. แบบทดสอบ	5	0	มากที่สุด
7. แบบประเมินการสอน			
7.1 ฉบับนักศึกษาครู	5	0	มากที่สุด
7.2 ฉบับอาจารย์ในเทศก์	5	0	มากที่สุด
7.3 ฉบับนักเรียน	4.4	.54	มาก
ผลการประเมินรวม	4.75	.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 37 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูในภาพรวมมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมิน พบว่า ทุกประเด็นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน 12 ประเด็น และระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น

ตารางที่ 38 แสดงข้อเสนอแนะและการปรับปรุงเพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
แบบการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ	การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
<p>ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้</p> <p>ควรสรุปประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของการจัดการความรู้และเพิ่มเติมรายละเอียดของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>หลักการ</p> <p>ควรมีหลักการของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p>	<p>ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้</p> <p>สรุปสาระสำคัญของการจัดการความรู้ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานและเพิ่มเติมสาระสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการเรียนรู้แบบร่วมมือ</p> <p>หลักการ</p> <p>ปรับการใช้คำในหลักการทั้ง 3 ข้อ และผนวกการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในข้อ 2 ส่วนข้อ 3 ปรับเปลี่ยนจากหลักการวัดผลประเมินผลการสอนเป็น “ วัดผลประเมินผลสมรรถนะการสอน ”</p>
<p>แบบแผนการสอน</p> <p>ควรเพิ่มเติมรายละเอียดของขั้นตอนการสอนและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ</p>	<p>แบบแผนการสอน</p> <p>อธิบายแบบแผนการสอนเพิ่มเติมคือ เรียนรู้ด้วยกระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีปฏิสัมพันธ์ในระบบกลุ่ม โดยมีรูปแบบการสอนแบบ KML ตามขั้นตอน PPCA ทั้งรายวิชาตลอดภาคเรียนและการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้</p>
<p>เอกสารประกอบการสอน</p> <p>ตามเอกสารประกอบการสอนเรื่องการออกแบบและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเพิ่มเติมรายละเอียดของทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน</p>	<p>เอกสารประกอบการสอน</p> <p>มีการเพิ่มเติมสาระเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในเอกสารประกอบการสอนเรื่องการออกแบบและจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อนำไปประกอบการเรียนรู้ของนักศึกษาครู</p>
<p>แบบทดสอบด้านความรู้</p> <p>ควรมีการจัดเรียงเนื้อหาของข้อสอบตามประเด็นของหัวข้อหลักตามผลลัพธ์ของรูปแบบ คือ การเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดผลประเมินผล</p> <p>ควรมีเนื้อหาของการจัดการความรู้บ้าง</p>	<p>แบบทดสอบด้านความรู้</p> <p>มีการจัดเรียงข้อสอบใหม่ตามลักษณะของเนื้อหาตามประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอรวมทั้งเพิ่มเนื้อหาข้อสอบเรื่องการจัดการความรู้ด้วย</p>

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

จากกระบวนการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ดังรายละเอียดการประเมินที่เริ่มต้นจากผลการสำรวจสมรรถนะการสอนของ นักศึกษาครู ทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโยงสู่หลักการและขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ตามขั้นตอน PPCA นั้น ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดการประเมินรูปแบบเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินผลและนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น จนได้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ซึ่งผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุดและมีจุดเด่น คือ มีการจัดการความรู้ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้เรียนมีการสร้างความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม รวมทั้งมีการนำความรู้ไปใช้ด้วยการปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับอย่าง หลากหลาย และประเมินผลได้เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงนำเสนอรายละเอียดที่ได้พัฒนาขึ้น ดังนี้

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูนั้น มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

1.การจัดการความรู้ (Probst, 2000 : Leibowitz, 1998 : Wiig, K, 1993)การจัดการความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงโดยอาศัยการทำงานร่วมกันของคนหลาย ๆ คน ที่มีประสบการณ์แตกต่างกันแล้วนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อสร้างความรู้ให้มีระบบการจัดเก็บและนำไปใช้อย่างมีระบบ ทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานในด้านการประหยัดเวลาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ

2.การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(กรมวิชาการ, 2543 : Andrew and Issaacs, 1995)

2.1 การปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจว่านักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พร้อมเอื้ออำนวยความสะดวกจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิด ลงมือปฏิบัติจริง

2.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุด คือผู้เรียนได้พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์และสังคม หลังเรียนหรือหลังฝึกกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน

2.3 การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณมีรูปแบบการคิดของตนเอง ค้นพบตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตได้

2.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.5 การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มวิชาและทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์

2.6 การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติวิชา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้ชีวิตวัดและประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงและถือว่าการวัดและประเมินเป็นส่วนหนึ่งและใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

3. การร่วมมือและการมีส่วนร่วม (Deutsch, 1973 ; Astin, 1985)การร่วมมือกระตุ้นให้เกิดพลังในการทำงานที่มีผู้รับผิดชอบหลากหลาย มีการแบ่งภาระความรับผิดชอบกันในระหว่างสมาชิกกลุ่มทำให้ได้เนื้องานมากขึ้น และได้งานที่มีคุณภาพสูงขึ้น การทำงานกลุ่มเอื้อให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ด้านวิชาการและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีหลายประการ

4.มาตรฐานความรู้ของวิชาชีพครูตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนดสมรรถนะการสอนของครู (2549) ผู้วิจัยนำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ดังนี้

ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ มีสมรรถนะ ดังนี้

1. สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาค
2. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
3. สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล

ข้อ 5 การวัดและประเมินผลการศึกษา มีสมรรถนะ ดังนี้

1. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง

2. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

หลักการ

หลักการสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย

1. เน้นการวางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบจัดการความรู้สำหรับนักศึกษาครูตลอดภาคเรียนและการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้ง
2. เน้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบจัดการความรู้ด้วยกระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา และระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมกับกลุ่มในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความรู้ การขยายความรู้และการนำเสนอความรู้ ด้วยกระบวนการจัดการความรู้แบบ KML ตามขั้นตอน PPCA
3. เน้นการวัดและประเมินผลสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ด้านการเตรียมและวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนานักศึกษาครูตามแนวการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การวางแผนและการเตรียมการสอน ประกอบด้วย
  - การเตรียมแหล่งข้อมูล ในรูปแบบของสื่อการเรียน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ
  - การเตรียมกิจกรรมการเรียน โดยวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรม ผู้สอนทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการที่กำหนดบทบาทการเรียนรู้อุ้และยอมรับผิดชอบแก่ผู้เรียน ให้เขาทำกิจกรรมตามความต้องการ ความสามารถและความสนใจของแต่ละคน
  - การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์
  - การเตรียมการวัดและประเมินผล

2.การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- มีกลวิธีการสอนเหมาะสม
- จัดกลุ่มการเรียนรู้ได้หลากหลาย
- จัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย
- มีสื่อการสอนพร้อม
- สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ระบุจุดหมายการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม
- จัดระบบสื่อและบริการสื่อได้สะดวกรวดเร็ว
- วางแผนกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาได้
- มีเทคนิคหาข้อมูลจากนักศึกษาได้
- ใช้คำถามได้เหมาะสม
- เสริมกำลังใจได้ดี
- สร้างสามัญสำนึกแก่นักเรียนได้
- สร้างความคิดรวบยอดทางวัฒนธรรมได้หลายด้าน
- กำหนดแผนการสอนได้
- เรียงลำดับกิจกรรมได้ดีเหมาะสมตามหลักจิตวิทยา

3.การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย

สาระความรู้

1. หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
2. การสร้างและการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา
3. การประเมินตามสภาพจริง
4. การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน
5. การประเมินภาคปฏิบัติ
6. การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม

สมรรถนะ

1. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
2. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

เนื้อหา

เนื้อหาสาระการเรียนรู้ของรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู จำแนกหน่วยการเรียนรู้ได้ 6 หน่วย คือ

1. การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
2. การใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมในการเรียนรู้
3. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. การประเมินผลการเรียนรู้
6. การจัดทำแผนการเรียนรู้และทดลองสอน

กระบวนการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ มีกระบวนการดังนี้

1.ขั้นเตรียมการ

ในขั้นนี้ผู้สอนดำเนินการเตรียมการที่ครอบคลุมปัจจัยนำเข้าของระบบการเรียนการสอน ดังนี้

1.จุดประสงค์ของการเรียนการสอน

- 1) ผู้สอนศึกษาและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของรายวิชา
- 2) กำหนดจุดประสงค์รายวิชา โดยการจัดลำดับความสำคัญของจุดประสงค์รายวิชาให้มีความสอดคล้องกับสมรรถนะของนักศึกษาที่ต้องการพัฒนา
- 3) จัดทำเกณฑ์การประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาและจุดประสงค์ในการพัฒนานักศึกษา
- 4) ศึกษาและวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

2.ผู้สอน

- 1) จัดทำเค้าโครงรายวิชาที่สมบูรณ์
- 2) จัดทำแผนการสอนให้มีเนื้อหาสาระครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ จัดวิธีการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยจัดทำแผนการสอนให้ครบตามจำนวนคาบที่กำหนดไว้
- 3) จัดเตรียมอุปกรณ์การสอน ตลอดจนเอกสารประกอบการสอนที่สอดคล้องกับแผนการสอนที่ได้จัดทำขึ้น

3. ผู้เรียน ผู้สอนเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนดำเนินการเรียนการสอนโดย

- 1) ให้ความรู้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์และวิธีการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
- 2) แนะนำแนวทางการปฏิบัติตัวของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
- 3) แนะนำการใช้อุปกรณ์การสอน เอกสารการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
- 4) ชี้แจงความคาดหวังที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู
- 5) ชี้แจงแนวทางการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

4. สภาพแวดล้อม

- 1) สืบหาหนังสือและเอกสารในห้องสมุด จัดหาหนังสือ เอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอ และครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการให้นักศึกษาค้นคว้า
- 2) จัดเตรียมห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน
- 3) จัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น ห้องสำหรับศึกษาค้นคว้า ห้องอินเทอร์เน็ต รวมทั้งสถานศึกษาที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริงและการฝึกปฏิบัติการสอน รวมทั้งการขอความร่วมมือจากคณาจารย์ บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการสอนเพื่อสื่อค้น และแลกเปลี่ยนจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก
- 4) จัดเตรียมหาสถานที่ ซึ่งนักศึกษาสามารถนัดพบเพื่อปรึกษาหารือหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มนอกเวลาเรียน

2. ขั้นตอนการ

ในขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการดำเนินการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนด โดยใช้วิธีการจัดการความรู้แบบ KML ตามขั้นตอน PPCA ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม โดยอาศัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยกระบวนการกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนแบบ KML ตามขั้นตอน PPCA ทั้งรายวิชา

1.1 กำหนดปัญหา(Problem) ในการเรียนรู้ทั้งรายวิชา คือประเด็นการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

1.2วางแผน(Plan) การจัดการเรียนการสอนทั้งรายวิชาทั้งหมด 16 ครั้ง โดยการ
จัดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำเอกสาร
ประกอบการเรียนการสอนจำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ และแนวทางการวัดผลประเมินผลรายวิชา
ประกอบด้วย การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินตามสภาพจริงจากประเมินผลงาน และ
การประเมินการสอน

1.3การสร้างความรู้(Co-Create) ตลอดภาคเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอน
แบบการจัดการความรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย จำนวน 12 ครั้ง

1.4การนำความรู้ไปใช้ (Apply) ด้วยการเรียนรู้เพื่อวัดสมรรถนะการสอนของ
นักศึกษาครูจากการปฏิบัติการสอนจริงในสถานศึกษาจำนวน 4 ครั้ง

2.การดำเนินการจัดการเรียนการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีลักษณะการดำเนินการ
ดังนี้

หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1)ผู้สอนบรรยายเนื้อหาวิชา เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษา โดยการ
สรุปใจความสำคัญที่เป็นประเด็นหลักของสาระการเรียนรู้ โดยพยายามใช้เวลาในการบรรยายแต่
ละครั้งน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

2)จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักศึกษามีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือเปิดโอกาสให้นักศึกษา
ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม
และการร่วมมือในการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

3)เปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้จากสภาพจริง โดยการเรียนการสอนในบางคาบอาจจะ
ไม่ได้จัดขึ้นในชั้นเรียน แต่จัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองตามรูปแบบ
การจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

4)เปิดโอกาสให้นักศึกษานำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้แก่เพื่อนร่วมชั้นโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
อย่างหลากหลาย

5)จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้
แสดงผลการเรียนรู้โดยการแสดงออกที่เป็นรูปธรรม

6)จัดสภาพห้องเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมกลุ่มและการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนที่
สร้างขึ้น รวมทั้งจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการนำเสนอผลงานของนักศึกษา

7)ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และเป็นที่ปรึกษาในเวลาที่นักศึกษา
ต้องการความช่วยเหลือ หรือเข้าใจสาระสำคัญไม่ถูกต้อง

หลักการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักของรูปแบบการจัดการความรู้ ตามขั้นตอนPPCA ต้องดำเนินการตามขั้นตอนแต่สามารถเลือกกิจกรรมย่อยในขั้นตอน Co-Create ตามหลักการจัดการความรู้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการจัดการความรู้ตามขั้นตอน PPCAเป็นดังนี้

P : Problem ผู้สอนนำเสนอประเด็นการเรียนรู้ตามคำอธิบายรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มและเตรียมศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก

P : Plan ผู้เรียนร่วมกันวางแผนและตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มเพื่อแสวงหาวิธีการเรียนรู้และแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา กิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด คือ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

C : Co-Create เป็นการสร้างความรู้ของผู้เรียนด้วยตนเองและกลุ่ม โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ของการจัดการความรู้ได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรม โดยประเด็นตามหลักการจัดการความรู้มีดังนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน(Tacit Knowledge) และความรู้ภายนอกตัวผู้เรียน(Explicit Knowledge) ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling)
- การประมวลและกลั่นกรองความรู้(Knowledge Assets)
- การสังเคราะห์ความรู้ให้เป็นแก่นความรู้ (Core Competence) ของกลุ่มและของตนเอง

A : Apply ผู้เรียนนำเสนอและ/หรือนำความรู้ไปใช้ เพื่อเป็นการแสดงความรู้ของตนเองหรือกลุ่มจากการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการจัดการความรู้ที่ผ่านมาทั้ง 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนนี้อาจมีการขยายความรู้ที่ได้ให้แก่สมาชิกที่ร่วมกิจกรรมทั้งห้องเรียนในแต่ละครั้ง เช่น การจัดทำแผนที่มโนทัศน์ การจัดนิทรรศการ การจัดทำป้ายนิเทศ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติจริง

3.ชั้นวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ทำขึ้นเป็นระยะ ๆ ตลอดภาคเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ต้องทำด้วยความยุติธรรม กล่าวคือนักศึกษาที่มีความสนใจ ตั้งใจเรียน เข้าเรียนและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ควรจะได้รับคะแนนดีกว่านักศึกษาผู้ที่ไม่สนใจการเรียน และไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม วิธีการประเมินผลจึงต้องมีความหลากหลาย เพื่อสามารถประเมินนักศึกษาแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง

วิธีการประเมินผลมีดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลจากการทดสอบ โดยมีการประเมินผลก่อนการเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอน ซึ่งควรมีการประเมินระหว่างพัฒนาการเรียนและหลังเรียน และประเมินผลหลังเรียนโดยใช้เกณฑ์เป็นตัวกำหนดผลการประเมินในเชิงความรู้
2. การประเมินผลจากการนำเสนอผลงาน
  - 2.1 เปิดโอกาสให้นักศึกษา นำเสนอผลงานที่ได้ศึกษาค้นคว้าเป็นระยะ ๆ ตลอดภาคเรียน
  - 2.2 เน้นวิธีการนำเสนอผลงานในรูปแบบงานกลุ่ม ซึ่งสมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการนำเสนอ
  - 2.3 ผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายในการให้คะแนนการนำเสนอผลงานกลุ่ม
3. การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน โดยการให้นักศึกษารวบรวมผลงานของตนเอง และกลุ่มจากการเรียนรู้ร่วมกันโดยการเก็บความรู้ไว้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการทำแบบฝึกหัดทุกหน่วยการเรียนรู้ตามเอกสารประกอบการสอน
4. การประเมินผลจากการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศ และนักเรียนแล้ว นำผลการประเมินมาสังเคราะห์ให้เห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครู เพื่อการประเมินผลรวม

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู แสดงดังตารางที่ 39 -

จากผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และใช้รูปแบบการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2550 ในรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ประเมินสมรรถนะการสอนทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินผลสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ก่อนและหลังเรียนซึ่งปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 39 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียน (Pre - test) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ทดลอง	30	30.43	4.28	1.49
ควบคุม	30	28.93	3.45	

$P^* < .05$

จากตารางที่ 39 พบว่า คะแนนสอบก่อนเรียน (Pre - test) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 40 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนสอบหลังเรียน (Post - test) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ทดลอง	30	40.37	3.94	5.993*
ควบคุม	30	35.33	2.38	

$P^* < .05$

จากตารางที่ 40 พบว่า คะแนนสอบก่อนเรียน (Post - test) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 41 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครู ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยอาจารย์นิเทศก์

กลุ่ม	ด้านการเตรียมการสอน				ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				ด้านการวัดผลประเมินผล				รวม			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	t
ทดลอง	3.40	0.47	ปานกลาง	3.37*	3.91	0.46	มาก	3.36*	3.84	0.49	มาก	2.09*	3.91	0.44	มาก	3.36*
ควบคุม	3.63	0.27	มาก		3.60	0.24	มาก		3.62	0.34	มาก		3.60	0.23	มาก	

P < .05 N = 30

จากตารางที่ 41 พบว่า การเปรียบเทียบการประเมินการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยอาจารย์นิเทศก์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านการเตรียมการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 และด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 (t = 2.09)

ตารางที่ 42 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินสมรรถนะตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนก่อนเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	ด้านการเตรียมการสอน				ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				ด้านการวัดผลประเมินผล				รวม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t
ทดลอง	2.83	0.38	ปานกลาง	-0.81	2.99	0.42	ปานกลาง	0.43	2.99	0.43	ปานกลาง	-0.84	2.97	0.39	ปานกลาง	0.56
ควบคุม	2.89	0.29	ปานกลาง		2.94	0.44	ปานกลาง		3.07	0.28	ปานกลาง		2.96	0.36	ปานกลาง	
P < .05																N = 30

จากตารางที่ 42 พบว่า การเปรียบเทียบการประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนก่อนเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านการเตรียมการสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 43 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินสมรรถนะตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	ด้านการเตรียมการสอน				ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				ด้านการวัดผลประเมินผล				รวม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t
ทดลอง	3.63	0.59	มาก	4.99*	3.67	0.53	มาก	5.24*	3.65	0.47	มาก	4.03*	3.66	0.51	มาก	5.21*
ควบคุม	2.96	0.45	ปานกลาง		2.98	0.50	ปานกลาง		3.18	0.43	ปานกลาง		3.02	0.45	ปานกลาง	
P<.05																N = 30

จากตารางที่ 43 พบว่า การเปรียบเทียบการประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านการเตรียมการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตารางที่ 44 แสดงการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนการสอนภาพรวมของนักศึกษาครู โดยอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครู

กลุ่ม	ด้านการเตรียมการสอน				ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				ด้านการวัดผลประเมินผล				รวม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t
ทดลอง	3.81	0.56	มาก	5.39*	3.79	0.51	มาก	5.53*	3.75	0.48	มาก	4.11*	3.79	0.49	มาก	5.48*
ควบคุม	3.29	0.50	มาก		3.29	0.49	มาก		3.40	0.44	มาก		3.31	0.46	มาก	
P* < .05																
N = 60																

จากตารางที่ 44 พบว่า ผลการจัดการเรียนการสอนภาพรวมของนักศึกษาครู ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านการเตรียมการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ประชากรประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 40 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2549

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 40 แห่ง โดยการเลือกแบบจัดชั้นภูมิ(stratified sampling) ตามภูมิภาคต่าง ๆ ประกอบด้วย ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร แล้วจึงสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) จากชั้นภูมิที่กำหนด ภาคละ 1 มหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 7 มหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากประชากรของนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 960 คน และอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 130 คน

ประชากรสำหรับทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ประชากร คือ นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กลุ่มละ

30 คน ที่มีพื้นฐานการเรียนรู้วิชาชีพครูและผ่านการปฏิบัติการในสถานศึกษาเหมือนกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (teacher professional pevelopment) จำนวน 5 หน่วยกิต

ประชากรสำหรับประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ประชากร คือ อาจารย์นิเทศก์ประจำหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 70 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง(purposive sampling) เป็นอาจารย์นิเทศก์ประจำหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เฉพาะในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

- 1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับสมรรถนะการสอน
- 1.2 ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 2.1 ค้นคว้า ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
- 2.2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
- 2.3 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
- 2.4 แก้ไขปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบโดยการนำไปทดลองใช้ในสภาพการเรียนจริงมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.2 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ
- 3.3 ประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยได้ผลดังนี้

1. ผลการศึกษาศมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ผู้วิจัยสรุปผลโดยการจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาครู และเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยจำแนกสภาพสมรรถนะการสอนออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน

ผลการสำรวจสมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนตามความคิดเห็นของอาจารย์ พบว่า นักศึกษาครูมีสมรรถนะระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และการออกแบบการเรียนรู้มีระดับปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน พบว่า นักศึกษาครูมีระดับสมรรถนะปานกลาง โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และการออกแบบการเรียนรู้มีระดับปานกลางเช่นเดียวกับความคิดเห็นของอาจารย์

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครู พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการสำรวจตามความคิดเห็นของอาจารย์พบว่า นักศึกษาครูมีสมรรถนะปานกลาง ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู พบว่า การสื่อสารมีระดับปานกลาง การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปรายมีระดับปานกลาง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีระดับปานกลาง ส่วนการสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียนมีระดับมาก

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาครูพบว่า นักศึกษาครูมีสมรรถนะระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาครู พบว่า การสื่อสารมีระดับปานกลาง การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปรายมีระดับปานกลาง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีระดับปานกลาง ส่วนการสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียนมีระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์นิเทศก์กับ นักศึกษาครู พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูด้านการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

ผลการสำรวจพบว่า อาจารย์มีความเห็นว่านักศึกษาครูมีความสามารถด้าน การวัดผลประเมินผลมีระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาครูเองมีความเห็นว่านักศึกษาครู มีความสามารถมีระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์นิเทศก์กับ นักศึกษาครู พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการ จัดการความรู้สำหรับวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การสอนของนักศึกษาครู มีองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย ทฤษฎีแนวคิดพื้นฐาน หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอน การนำรูปแบบไปใช้ และผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบ สำหรับขั้นตอนหลักของการดำเนินการตามรูปแบบการจัดการความรู้ (KML) มี 4 ขั้นตอน (PPCA) ได้แก่ กำหนดปัญหา / สิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Problem) การวางแผนและเป้าหมายการ เรียนรู้ (Plan) การสร้างความรู้ (Co-Create) การนำเสนอแนะการนำความรู้ไปใช้ (Apply)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการจัดการความรู้ตามขั้นตอน PPCAเป็นดังนี้

P : Problem ผู้สอนนำเสนอประเด็นการเรียนรู้ตามคำอธิบายรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มและเตรียมศึกษาค้นคว้า จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก

P : Plan ผู้เรียนร่วมกันวางแผนและตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มเพื่อ แสวงหาวิธีการเรียนรู้และแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา กิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด คือ การสร้าง และแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

C : Co-Create เป็นการสร้างความรู้ของผู้เรียนด้วยตนเองและกลุ่ม โดยใช้กระบวนการ จัดการความรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ของการจัดการความรู้ได้ตามความ เหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรม โดยประเด็นตามหลักการจัดการความรู้มีดังนี้ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน(Tacit Knowledge) และความรู้ภายนอกตัวผู้เรียน(Explicit Knowledge) ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling)
- การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Assets)
- การสังเคราะห์ความรู้ให้เป็นแก่นความรู้ (Core Competence) ของกลุ่มและของตนเอง

A : Apply ผู้เรียนนำเสนอและ/หรือนำความรู้ไปใช้ เพื่อเป็นการแสดงความรู้ของตนเอง หรือกลุ่มจากการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการจัดการความรู้ที่ผ่านมามีทั้ง 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนนี้อาจมีการขยายความรู้ที่ได้ให้แก่สมาชิกที่ร่วมกิจกรรมทั้งห้องเรียนในแต่ละครั้ง เช่น การจัดทำแผนทิมโนทัศน์ การจัดนิทรรศการ การจัดทำป้ายนิเทศ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติจริง

การประเมินคุณภาพของรูปแบบนั้น ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นรูปแบบการสอนที่มีความเหมาะสมมากที่สุดประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ เครื่องมือ วัตถุประสงค์ ประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้แบบ KML เอกสารประกอบการสอน แบบทดสอบและแบบประเมินการสอน นอกจากนี้รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นยังมีลักษณะเด่น คือ มีการจัดการความรู้การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้เรียนมีการสร้างความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม รวมทั้งมีการนำความรู้ไปใช้ด้วยการปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับอย่างหลากหลาย และประเมินผลได้เป็นรูปธรรม

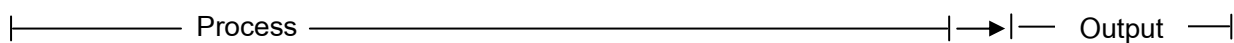
โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ แสดงดังแผนภูมิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 13 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ (KML)

การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ (Plan) การสร้างความรู้ (Co-Create) การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

3. ผลการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู เป็นดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้และกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู จำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน 2 กลุ่มดังนี้

3.2.1 ผลการประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูโดยอาจารย์นิเทศก์ พบว่า สมรรถนะการสอนในภาพรวมโดยเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลของการประเมินแบ่งตามด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ การเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

3.2.2 ผลการประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูประเมินตนเอง พบว่า สมรรถนะการสอนในภาพรวมโดยเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลของการประเมินแบ่งตามด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ การเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู มีประเด็นการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ ทั้งจากความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูเอง ได้ข้อค้นพบและประเด็นที่นำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ซึ่งเป็นประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

ด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนนั้น ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเตรียมการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และการออกแบบการเรียนรู้ ดังที่แม็ก ดาเนียลและราวิทซ์ (Mc Daneil and Ravitz, 1994) กล่าวว่า การเตรียมการสอนเป็นตัวประกอบที่สำคัญของประสิทธิภาพในการสอน

ทั้งนี้เพราะการเตรียมการสอนจะทำให้ผู้สอนทราบถึงวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม อุปกรณ์การ
สอน ตลอดจนประสิทธิภาพ ทำให้สามารถเตรียมการได้ล่วงหน้า เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขได้ก่อน
เข้าสอนในชั้นเรียน ดังที่อารมณีย์ เทียนพิทักษ์ (2548) ที่ต้องการให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ควรมีการเตรียมการสอนและดำเนินการสอนที่ดีเหมาะสมและสามารถปรับเข้าได้กับ
สถานการณ์ในด้านต่าง ๆ เช่น จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา และการวัดผลประเมินผล เป็นต้น
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำเป็นต้องดำเนินการตามการ
เตรียมการสอนและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามสาระความรู้และสมรรถนะใน
มาตรฐานที่ 3 ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) โดยผลการวิจัยได้สำรวจพบว่า นักศึกษา
ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปานกลาง แต่ประเด็น
ความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียนนั้นนักศึกษาครูมีความสามารถในระดับมาก จึงส่งผลให้การจัด
กิจกรรมการเรียนรู้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นมิตรระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน
มากขึ้น (วิภา ลัดดาพรวิสิฐ, 2543) ในทางที่ดีและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกันใน
ลักษณะของกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นการปฏิบัตินี้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นลำดับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่ว่าครูมีความรู้ความ
เข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ครูจะจัดกิจกรรมให้นักเรียน
ได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ดังผลการวิจัยของกัญญาพัฒน์ นนทะนาคร (2539) พบว่า กลุ่ม
ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในปีพุทธศักราช 2553 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
2553 จะมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการ
เรียนรู้ จะมีแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น เน้นด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
เพื่อการพัฒนาผู้เรียน

ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนนั้นต้องสอดคล้องกับกระบวนการ
เตรียมการสอน อันได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
สอดคล้องกับการใช้สื่อที่บูรณาการที่หลากหลาย เพื่อที่จะวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นไป
ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้กับผู้เรียนทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และวัดผล
ประเมินผลนั้นจะสอดคล้องกับหลักสูตรที่เน้นบูรณาการด้วย ซึ่งผลการวิจัยสรุปความสามารถของ
นักศึกษาครูด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งกระทรวง
ศึกษาธิการ (2542) กำหนดให้ครูมีการประเมินผลการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น ประเมิน
การปฏิบัติจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ดังนั้น
นิสิตนักศึกษาครูควรเรียนรู้กระบวนการปรับปรุงวิธีการวัดผลประเมินผลให้สามารถวัด
กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและแก่นของกระบวนการเรียนการสอน (คณะครุศาสตร์ : การจัดทำ

แผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู,2537 หน้า 144 อ้างถึงใน กัญญารัตน์ นนทะนาคร,2539)

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูเกี่ยวกับ สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูทั้ง 3 ด้านได้แก่ การเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่า บริบทด้านการสอนของ อาจารย์ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่านักศึกษาครูอาจทำให้มุมมองในการประเมินสมรรถนะการสอน ไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ในฐานะผู้ปฏิบัติการสอนของอาจารย์นิเทศก์ย่อมมี มากกว่านักศึกษาครูอย่างสิ้นเชิงจากประสบการณ์ วุฒิการศึกษา และอายุ จึงก่อให้เกิดการรับรู้ใน ประเด็นของสมรรถนะการสอนที่มาตรฐานการประเมินไม่เท่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาครู อาจจะยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติการสอนในสภาพจริงเท่าที่ควร ได้แต่ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีการ จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการสังเกตพฤติกรรมการสอนจากอาจารย์ผู้สอนจากประสบการณ์ เดิมจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ซึ่งอาจจะยังไม่เข้าใจประเด็นการ ประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติการสอนอย่างชัดเจน จึงอาจส่งผลให้การประเมินสมรรถนะการสอน ของนักศึกษาครูตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้สำหรับวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูที่ได้พัฒนาขึ้นได้ผ่านการ ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จากแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดการประเมิน 7 ด้านคือ องค์ประกอบของรูปแบบ ขั้นตอนของ กระบวนการเรียนการสอน เครื่องมือวัดผลประเมินผล แผนการจัดการเรียนการสอน เอกสาร ประกอบการสอน แบบทดสอบ แบบประเมิน โดยกระบวนการสร้างรูปแบบการสอนนั้นผู้วิจัยได้ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการจัดการความรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอน และผลการศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษา ครู แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง โดยเครื่องมือในการ ประเมินนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์และศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องให้มีความครอบคลุมตามแนวทางการ ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการ จัดการความรู้ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผลการประเมินความ เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญมีระดับมากที่สุดน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการสอนนักศึกษาครูใน สถาบันผลิตครูให้มีการพัฒนาการด้านสมรรถนะการสอนทั้งด้านการเตรียมการสอนและการวางแผน การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผลการ

เรียนการสอนให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษาครูรู้จักวิธีการเรียนรู้ การสร้างความรู้โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือ รวมทั้งมีทักษะการจัดการเรียนการสอน ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการสอนสอดคล้องกับวาริรัตน์ แก้วอุไร (2541) เสนอไว้ประกอบด้วย ทฤษฎีแนวคิดพื้นฐาน หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอน การนำรูปแบบไปใช้ และผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบ ขั้นตอนหลักสำหรับการดำเนินการของรูปแบบ โดยการพัฒนากระบวนการสอนนั้น เน้นการพัฒนาผู้เรียน เพิ่มพูนความสามารถที่จะเรียนรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ง่ายและได้ผลดีในอนาคต กล่าวคือ การสอนควรจะส่งผลกระทบต่อผู้เรียนให้สามารถศึกษาด้วยตนเอง (Joyce and Weil ,1996) การวิจัยครั้งนี้จึงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการความรู้ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายมาประยุกต์ให้เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ในห้องเรียน โดยกำหนดรูปแบบการจัดการความรู้แบบ KML (Knowledge Management Learning Model) ด้วยกระบวนการ PPCA (Problem - Plan – CO-Create -Apply) ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมในการจัดการความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรให้มีชีวิตชีวา รวมถึงความสำเร็จขององค์กรในการประเมินต้นทุนทางปัญญา (วิจารณ์ พาณิชย์, 2549) โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นได้ประยุกต์กระบวนการ “เซกิ” (SECI) ของอิจิคุโระ โนนากะ(Nonaka, I., 1995) ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (Socialization) การสกัดความรู้ออกจากตัวคน(Externalization) การรวบรวมหรือผนวกความรู้ (Combination) การฝังหรือผนึกความรู้ (Internalization) จนได้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบจัดการความรู้ที่สามารถนำไปทดลองใช้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูสภา (2549) ในมาตรฐานที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

3. ผลการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนนักศึกษาครูโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบจัดการความรู้ ได้ข้อค้นพบและนำไปประเด็นเพื่อการอภิปรายดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการสอนหลังเรียน ระหว่างนักศึกษาครูกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับนักศึกษาครูกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้หลังเรียนของนักศึกษาครูกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การที่นักศึกษาครูกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมนั้นมาจากการได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนที่ได้จัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสอนไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ ในแต่ละองค์ประกอบต่างส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีการนำวิธีการเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความรู้มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเรียน

ที่เน้นผู้เรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันคิด ค้นคว้า ร่วมแสดงความคิดเห็นอภิปราย และสรุปร่วมกัน รวมถึงการแสวงหาและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านกระบวนการกลุ่มและตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ในสภาพการทำงานร่วมมือและช่วยเหลือกัน จึงทำให้ผลการรับรู้องค์ความรู้ใหม่มีความคงทนต่อการจำและระลึกถึงการเรียนรู้จากการปฏิบัติในกระบวนการเรียนรู้

3.2 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครู เปรียบเทียบระหว่าง นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังจากปฏิบัติการสอนในโรงเรียน 4 ครั้ง พบว่า ผลการประเมินการสอนเฉลี่ยจากการประเมินของอาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ พัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการคุรุสภาจังหวัดเพชรบุรี (อ้างถึงใน วิภา ลัคนาพรวิสิฐ 2543 : 52) จากการใช้ชุดฝึกอบรมครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งในด้านการเรียนการสอนในชั้นกิจกรรมเสริมความรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและดำเนินการสอนตามแผนการสอนทุกขั้นตอน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างความสนใจได้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียนได้ (สุวิทย์ มุกดาภิรมย์, 2538) ซึ่งสอดคล้องกับกานดา จรดล (2542 : 188) ในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสังเกตการสอนมีการพัฒนาการด้านพัฒนาการด้านทักษะการสอนสูงขึ้น และจากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการสอน และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาสูงขึ้น เนื่องจากการฝึกอบรมได้จัดให้การสาธิตการสอนในสถานการณ์ที่หลากหลาย จึงสามารถนำกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติกิจกรรมการสอนตามความต้องการ

ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครูกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม มีผลจากการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ (KML) ตามขั้นตอน PPCA ซึ่งประเด็นที่ทำให้เกิดผลดังกล่าวข้างต้น ได้แก่

1) การให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ วัฏจักรการเรียนรู้และการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มฝึกทักษะการทำงานกลุ่มก่อนเริ่มการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการได้อย่างมีเป็นลำดับขั้นตอน มองเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน การให้ความร่วมมือในการทำงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม รวมทั้งฝึกปฏิบัติจากการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ Johnson and Johnson (1990) ที่ว่า บทบาทของนักเรียนในการเรียนแบบ

ร่วมมือต้องไว้วางใจกันทุกคนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม

2) การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ จะแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกัน ผู้สอนมีหน้าที่ในการกำหนดปัญหาการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ การสร้างความรู้และการนำความรู้ไปใช้ โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นทุกขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มย่อย ๆ โดยอาศัยความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Davenport and Prusak, 1998) แล้วสรุปเป็นแนวทางที่เป็นความรู้ใหม่ของกลุ่มแล้วนำเสนอเพื่อการอภิปรายและสรุปภายในกลุ่มใหญ่ทั้งห้องเรียน ครูจะลดบทบาทความเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ลง แต่จะเพิ่มบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ให้กำลังใจ (Cohen, 1994) และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ภายใต้ขอบเขตของวัตถุประสงค์และปัญหาการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง มีการสรุปและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์การทำงานให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดกำลังใจในการเรียนรู้ มีความมั่นใจในตนเองในการปฏิบัติการสอนมากขึ้น

3) การให้การเสริมแรง ให้กำลังใจและการให้รางวัล เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมีความกระตือรือร้น แข่งขันกันมุ่งสู่การบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การสอน ซึ่งกระบวนการให้รางวัลเป็นหนึ่งในกระบวนการจัดการความรู้ (Nonaka, 1995) สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศโดยอาศัยแนวคิดการจัดการความรู้ทำให้เกิดความสำเร็จบุคลากรและองค์กร คือ การจัดทำเครื่องมือในการจัดระบบการจัดการความรู้ในการทำงานร่วมกัน (KMS – knowledge management system) ด้านสิ่งแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาในมาเลเซีย ผลสรุปของการดำเนินการวิจัยนั้นช่วยประหยัดเวลาและทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ก่อให้เกิดความสนใจร่วมกันในกลุ่ม โดยองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาไม่ว่าที่ไหนและเวลาใด (Rusli A., Mohd H.S, et.al., 2005) นอกจากนี้ โมหะหมัด เนเซอร์ อาหมัด ซารีฟและคณะ (Mohammad N.A.S, et.al. , 2005) ได้วิจัยเรื่องการอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านระบบการเรียนรู้ในบทเรียน (LLS – lessons learned system) ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างแรงจูงใจโดยอาศัยกระบวนการจัดการความรู้ (KM) ที่ทำให้เครื่องมือ LLS ได้ยกระดับการปฏิบัติการร่วมกันและการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพอล มานูเอล (Paul Manuel. ,2005) ที่ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบของ E – ธรรมรัฐ (E – governance) ตามแนวคิดของการจัดการความรู้ รูปแบบนี้ได้สร้างจากกระบวนการของการกำหนดความรู้ (knowledge capturing) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (knowledge sharing) การยกระดับของ

ความรู้ (knowledge enhancing) และการจัดเก็บความรู้ (knowledge preserving) ผลของการวิจัยได้ยกระดับของความรู้ด้านกฎหมายในระดับที่สูงขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินสมรรถนะการสอนภาพรวมของการวิจัยนี้ที่มีระดับสูงขึ้น

นอกจากผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีผลการศึกษาสังเกตของผู้วิจัยในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้อย่างเห็นได้ชัดจากกระบวนการทำงานร่วมกันแบบ กัลยาณมิตรไม่มีการแข่งขันกันภายในในกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จัดบรรยากาศและสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(กรมวิชาการ, 2543) ดังที่ชานธิป พรกุล (2543 : 12-14) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้จัดระบบการเรียนการสอน จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม เป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการค้นคว้า สำรวจและสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและให้กำลังใจกับผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นลักษณะกระบวนการของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ ซึ่งนักศึกษาคณะในภาพรวมบรรลุนิติภาวะจึงเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เป็นอิสระตามกระบวนการประชาธิปไตยของกลุ่มและรูปแบบการเรียนรู้

ประเด็นที่แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ นั้นส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการดำเนินการตามขั้นตอน PCCA ซึ่งปรากฏในเชิงประจักษ์จากการเรียนรู้เรื่องการผลิตสื่อการเรียนรู้ กล่าวคือ เริ่มต้นการเรียนรู้จากการให้นักศึกษาได้กำหนดปัญหาการเรียนรู้ในการจัดทำสื่อว่าจะทำสื่อการเรียนรู้อะไร (P : Problem) หลังจากนั้นกลุ่มได้ประชุมวางแผนว่าจะดำเนินการจัดทำเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดทำสื่ออย่างไรภายในเวลาที่กำหนด(P : plan) โดยการสังเกตของผู้สอนนั้น ปรากฏว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็นตามแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งมีการอภิปรายความเป็นไปได้จากแหล่งความรู้ในตัวนักศึกษาแต่ละคน(tacit knowledge) และการแสวงหาจากแหล่งความรู้ภายนอกตนเอง(explicit knowledge) จนสามารถสรุปผลการวางแผนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีการเรียนรู้จากการกระทำ การแสวงหาความรู้ ความเป็นไปได้ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ และความรู้ที่ตนเองมีอยู่ หลังจากได้ประเด็นจากกลุ่มในการผลิตแล้ว ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกันโดยการวางแผนการผลิต วางแผนวัสดุอุปกรณ์ วางแผนการนำเสนอ และการผลิตสื่อ โดยการใช้หลักการของการสร้างความรู้(co-create) โดยกระบวนการจัดการความรู้ของทุกกลุ่มจนครบด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนและภายนอกตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ

- การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (storytelling)
- การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge assets)
- การสังเคราะห์ความรู้ให้เป็นแก่นความรู้ (core competence) ของกลุ่มและของตนเอง

กระบวนการสร้างความรู้นี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติการสอน การนำเสนอ การสาธิตในการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ซึ่งเป็นรูปธรรม ซึ่งบรรยากาศในขณะนั้นที่ทุกกลุ่มสร้างความรู้กัน มีความเป็นกันเอง สนุกสนาน มีการแลกเปลี่ยนทั้งความรู้และวัสดุอุปกรณ์ มีการบริหารและจัดสรรเวลา มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ก่อให้เกิดอิสรภาพในการศึกษาเล่าเรียนและพัฒนาตนเอง จนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม เมื่อทุกกลุ่มปฏิบัติการสร้างความรู้ด้านการผลิตสื่อเสร็จสิ้น แต่ละกลุ่มคัดเลือกผลงานที่ดีที่สุดของกลุ่มตนเองเพื่อนำเสนอ (Apply) และขยายความรู้ให้กับกลุ่มอื่น ๆ พร้อมทั้งอธิบายวิธีการดำเนินการที่ประสบผลสำเร็จจากผลงาน ความร่วมมือและความภาคภูมิใจในการสร้างความรู้ร่วมกันของกลุ่มให้สมาชิกในห้องเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันอีกครั้ง

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้สูงในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผลการเรียนรู้จะดีมากที่สุดหากมีการนำรูปแบบนี้ไปใช้กับสาระความรู้ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นผลลัพธ์การเรียนรู้เชิงประจักษ์และสามารถวัดผลตามสภาพจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ KML ตามขั้นตอน PPCA มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ดังนั้นการนำรูปแบบการสอนนำไปใช้จำเป็นต้องประยุกต์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของนักศึกษา ประสพการณ์และแหล่งเรียนรู้ของแต่ละสถาบัน แต่ผู้วิจัยเชื่อว่า กระบวนการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้สามารถเสริมสร้างทักษะและความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะตามข้อค้นพบของงานวิจัย

1. ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูที่มีระดับสมรรถนะปานกลาง หลักสูตรการผลิตครู ดังนั้นจึงควรจัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะการสอนในรายวิชาที่พอครูและรายวิชาปฏิบัติการสอน โดยใช้การบูรณาการรูปแบบการสอนแบบการจัดการความรู้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

2. จากผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้ พบว่า สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี

กับนักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยเฉพาะหากนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาตามขั้นตอน PPCA กล่าวคือ Problem คือ การกำหนดปัญหาซึ่งเป็นหัวข้อในการทำวิจัย Plan คือ การวางแผนการทำวิจัยเพื่อให้สำเร็จตามที่หลักสูตรกำหนด Co-Create คือ การศึกษาหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนและแหล่งเรียนรู้อื่น จนผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ได้ด้วยตนเอง Apply คือ การนำความรู้ที่ได้ศึกษาจากการปฏิบัติด้วยตนเองไปใช้ในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามหลักสูตร จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาประสบผลสำเร็จตามระยะเวลาเรียนที่หลักสูตรกำหนด

3. ผลของการวิจัยของรูปแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด วางแผน และปฏิบัติ โดยการเชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์เดิมความรู้ใหม่เป็นพื้นฐานในการประกอบการคิด การแสดงผลประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา อีกทั้งมีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกและนำมาสังเคราะห์ให้เป็นความรู้ ประสบการณ์และตามความสามารถของตนเองสถาบันผลิตครูควรส่งเสริมให้ผู้สอนนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้สอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอน

4. หากสถาบันผลิตครูนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ให้พิจารณาความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะหรือข้อจำกัดแต่ละสถาบันได้ โดยไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่เสนอไว้ทุกประการ เช่นเดียวกับขั้นตอนสร้างความรู้(Co-Create) ของงานวิจัยที่ผู้วิจัยเลือกกิจกรรมการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

5. ผลการวิจัยนี้ได้กำหนดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งความรู้ภายนอก (explicit Knowledge) เช่น ห้องสมุด เอกสารประกอบการสอน เว็บไซต์ (website) ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการหาความรู้ใหม่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ปัญหาและแสวงหาความรู้ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มและตัวผู้เรียนโดยตรงดังนั้นผู้สอนควรแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย อันประกอบด้วยหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ (website) สื่อบุคคล หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้

6. ผลการวิจัยตามรูปแบบ KML ที่ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดการตัดสินใจ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่เชิงประจักษ์ ตามหลักการจัดการความรู้และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนควรใช้เทคนิคในการเสริมแรงเข้ามาช่วย นอกจากนี้ยัง พบว่า การให้การชมเชยหรือการให้รางวัลเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างรวดเร็ว จึงสมควรจัดบรรยากาศการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน ต้องการความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนและควรมีการให้รางวัลบ้าง

7. จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้สังเกตการจัดการเรียนการสอนเรื่องการใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมในการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความสุขหลังจากได้ผลิตสื่อการเรียนรู้อาเร็จตามวัตถุประสงค์ของการเรียนดังนั้นการนำลักษณะของเนื้อหาวิชาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนควรมีลักษณะบูรณาการความรู้ที่เหมาะสมกับระดับประสบการณ์ วิทยุติผู้เรียน โดยผู้เรียนน่าจะมีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่บ้างจะทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการความรู้เป็นไปด้วยความราบรื่น อนึ่งหากสามารถนำความรู้ที่เป็นรูปธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้ผู้เรียนมีความสุขมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการเสริมสร้างทักษะอื่น ๆ ของนักศึกษาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
2. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ในระดับอื่น เช่น ระดับบัณฑิตศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น
3. ควรมีการเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้กับรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบอื่น ๆ เช่น รูปแบบ CIPPA รูปแบบเน้นกรณีตัวอย่าง เป็นต้น ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่มีการนำประเด็นความรู้ที่เห็นรูปธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนและนามธรรม
5. ควรมีการศึกษาวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงจากผลการใช้แฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียนเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัญญาพัฒน์ นนทะนคร. 2539. **ผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูในพ.ศ. 2553.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานดา จรดล. 2542. **ผลของการใช้กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของเบนดูราที่มีต่อการเสริมสร้างสมรรถภาพของการสอนสำหรับครูประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานต์สุดา มาชะศิริวานนท์. 2546. **การนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติวดี บุญเชื้อและคณะ. 2540. **ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2547. **เปิดโลกความคิด “ความแตกต่างระหว่างการจัดการสารสนเทศกับการจัดการความรู้” หนังสือพิมพ์สร้างสรรค์สื่อกลาง.** ประจำวันที่ 16 – 31 ตุลาคม 2547.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2541. **วิชาชีพในยุควิกฤติ.** กรุงเทพมหานคร : พันนี้ผลับลิชชิง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2543. **ร่วมคิด ร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จรัส สุวรรณเวลา. 2547. **สังคมความรู้ยุคที่ 2.** กรุงเทพฯ : จรัสสนิทวงศ์การพิมพ์.
- ชนาธิป พรกุล. 2543. **แค่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทรงศักดิ์ สายเชื้อ. 2543. **ทิศทางการพัฒนาของคนไทย : เส้นทางสู่ระบบเศรษฐกิจ สังคมความรู้ กระทรวงการต่างประเทศ**. สมาคมสโมสรรสาณรมย์ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) วันพุธที่ 29 พ.ย. 2543 ณ วิเทศสโมสร กระทรวงการต่างประเทศ.
- ทีศนา เขมมณี. 2542. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา. ในพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ(บรรณาธิการ) **ประมวลบทความนวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้สำหรับยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา เขมมณี. ม.ป.ป. **แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับระบบและรูปแบบการจัดการเรียน การสอน**. มพท.มพฟ. : (อัดสำเนา).
- ทีศนา เขมมณีและคณะ. 2540. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- นนธิณี ศรีธัญญา. 2549. **การจัดการความรู้ : กลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ความรู้สู่ คุณภาพงาน**. [On – line]. Available form ; [http:// www.nfe.go.th/0405/NFE-note](http://www.nfe.go.th/0405/NFE-note). [10 ,พฤษภาคม 2549].
- บุญส่ง หาญพานิช. 2546. **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ใน สถาบันอุดมศึกษาไทย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณิตา พันภัย. 2544. **การบริหารความรู้ : แนวคิดและกรณีศึกษา**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. 2530. **ครุศึกษา**. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ หาญขำ. 2538. **องค์การเรียนรู้ : แนวทางในการพัฒนาองค์การและ ทรัพยากรมนุษย์ในองค์การในอนาคต**. ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต โครงการบัณฑิตศึกษา พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศ วะสี 2548. **“การจัดการความรู้ : กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพและความสุข”** ในงานมหกรรมการจัดการความรู้แห่งชาติ ครั้งที่ 2 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ วันที่ 1 – 2 ธันวาคม 2548.
- เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, สถาบัน. 2547. **การจัดการความรู้...จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

มหาวิทยาลัย, ทบวง. ม.ป.ป. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9**

(พ.ศ.2544 – 2549) ทบวงมหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).

มาณี ไชยธีรานุชวัฒน์ศิริ. 2537. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมุ่งมั่นต่อวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่ง แก้วแดง. 2541. **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. 2532. **รายงานการวิจัยสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครู**. (เอกสารอัดสำเนา).

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. 2548. **มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. 2549. **คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คุรุสภา. วัฒนาพร ระบุว่าทุกข. 2542. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แอล ที เพรส.

วันทนา เมืองจันทร์. 2549. **การจัดการเรียนรู้ในสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา**. [on - line]. Available form ; <http://www.nidterp.go.th/km/data/v2.doc>. [30,พฤษภาคม 2549].

วาริรัตน์ แก้วอุไร. 2541. **การพัฒนารูปแบบการสอนสำหรับวิชาชีพสอนทั่วไปแบบเป็นกรณีตัวอย่างเพื่อส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาครูด้านการวิเคราะห์แบบตอบโต้ในศาสตร์การสอน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. 2549. **การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้**. [On -line]. Available form ; <http://kmi.trf.or.th>. [18, พฤษภาคม 2549].

วิชาการ กรม. 2535. **หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

วิภา ลัดคนาพรวิสิฐ 2543. **ผลของการฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูสภาที่มีต่อคุณภาพของครู** : วิจัยเชิงคุณภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีรุธ มาชะศิริานนท์ และยุดา รักไทย. 2542. **การบริหารภูมิปัญญา**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2542. **นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. 2549. **แนวทาง รวบรวม วิเคราะห์และ
สังเคราะห์การจัดการความรู้**. [On – line]. Available form ; [http://www.sobkroo-
com/sobkroo- km](http://www.sobkroo-com/sobkroo-km). [21, พฤษภาคม 2549].
- สถาพร ปิ่นเจริญ. 2541. “องค์การเรียนรู้ : บทบาทที่มีต่อการพัฒนาองค์การ”. **วารสาร มจร.
วิชาการ 2,3 (ก.ค. – ธ.ค.)**
- สมบัติ กุสุมาวลี. 2540. **การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ : แนวทางพัฒนาทรัพยากร
ในองค์กรเพื่อการพัฒนาประเทศในทศวรรษหน้า**. เอกสารประกอบการสัมมนา
ทางวิชาการ เนื่องในวาระครบรอบ 80 ปี แห่งการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพันธ์ วงษ์ดี. 2544. **การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือในรายวิชาพื้นฐานดนตรี
นาฏศิลป์และการละครเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพของนักศึกษา : กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยพายัพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. 2549. **Competency : เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้**. [On –
line]. Available form ; http://srassame_tummachot@yahoo.com. [31, พฤษภาคม
2549].
- สุภาพจิต, กรม 2543 ข. **คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : วงศ์กมลโปรดักชั่น.
- สุมณฑา พรหมบุญและคณะ. 2540. **ทฤษฎีและแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- สุวิทย์ มุกดาภิรมย์. 2538. **พฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มี
การนิเทศภายในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน**.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **รายงานการประเมินความสามารถ
ด้านการคิดและการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ**. กรุงเทพฯ : :
เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- เสนาะ ดิยาว. 2541. **การสื่อสารในองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. 2540. **องค์การเรียนรู้**. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อารมณ ภูวิทย์พันธุ์. 2549. การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มมูลค่า. [www.hrcenter.co.th/HRKnow View.asp? id=242](http://www.hrcenter.co.th/HRKnowView.asp?id=242) [on-line]. Available from ; [http://\(p_arporn11@hotmail.com\)](http://(p_arporn11@hotmail.com)).
- อารมณ เทียนพิทักษ์. 2548. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศฝ่ายคณะ อาจารย์นิเทศฝ่ายโรงเรียน ผู้บริหารและนิสิตการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกรินทร์ สี่มหาศาล. 2546. กระบวนการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : ไทยร่วมเกล้า.

ภาษาอังกฤษ

- Amstrong, D.M. 1973. *Belief, Truth and Knowledge*. London: Cambridge University Press.
- Andrew, D. and Isaacs, G. 1995. *The Effectiveness of Multimedia as an Instructional Tool within Higher Education*. Tertiary education Institute, University of Queensland, Brisbane.
- Artzt, Alice F. and Claire M. Newman. 1990. "Cooperative Learning" *The Mathematics Teacher*. 83(6) : 448 – 452 ; September.
- Antil. 1998. L.R., Jenkin, J.R., wayne, S.K., and vadasy. Cooperative learning : Prevalence, Conceptualizations, and the relation between research and Practice. *American Educational Research Journal* 35 : 419 – 454
- Berio David K. 1960. *The process of communication*. New York : Hot, Rinchart and Winston Borghoff, U.M. and Pareschi, R. 1998, December, *Information technology for knowledge management*. [online]. Available fom : <http://www.licm.edu/jucs>.
- Choi, Yong. 2000. *An empirical study of factors affecting successful implementation of knowledge management*. A dissertation Presented to faculty of the graduate college at the university of Nebraska.

- Cohen Eliza beth G. 1994. "Restructuring the Classroom : Conditions for Productive Small Groups" **Review of Educational Research**. 64 (1) : 1 – 55 ; Spring.
- Davenport and Prusak. 1998. **Working knowledge : New Organization manage what They know** Boston : Harvard Business School Press.
- Demarest, M. 1997. **Understanding knowledge management**. *Journal of Long Range Planning*, 30(3): 374-384.
- Dewey, John. 1933. **How We Think : A Restatement of The Relation of Reflective Think to The Educative Process**. Lexington, MA : d.C. Health and Company.
- Dewey. 1922. **Human Conduct and Nature : An Introduction to Social Psychology**. London : George Allen & Urwin.
- Egan & Gibb. 1997. **Variable for meaningful student-centered learning**. [On-line]. Available from : <http://www.nova.edu/~willerda/design/student.htm>
- Epstein Lisa Dickstein 2000. **Sharing Knowledge in organizations : How people USE Media to Communication**. A dissertation submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree of doctor of philosophy in Business Administration in the Graduate Division of the University of California, Berkeley.
- Garvin, D.A. 1993. **Building Learning Organization**. *Harvard Business Review*. July – August, 78 -91.
- Gruber,Hans Georg. 2000. **Does organizational culture affect the sharing of knowledge? The case of a Department in High – Technology Company**. A thesis presented to Graduate Studies for the Degree of Master of Management Studies. Carleton University Ottawa, Ontario.
- Hall, Gene E. and Jones, Howard L. 1976. **Competency-Based Education : A Process for the Improvement of Education**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Hensen, M., Nohria, N. & Tierney, T. 1999. "What's your strategy for managing knowledge? *HBR*:106-116.

- Krogh, Van G. 1998. **Care in knowledge creation**. *California Management Review*. 40,3.
- Johnson, Johnson and Holubec. 1990. **Circle of Learning : Cooperation in The Classroom**. Edina, Michigan : Interaction Book Co.
- Johnson and Johnson. 1991. **Learning Together and Alone : Cooperative Com putative and Individualistic Learning**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall.
- Johnson, Johnson and Holubec. 1998. **Advanced Cooperative Learning**. 3rd ed. Edina, Minnesota : Interaction Book Co.
- Lewin. 1938. **The Conceptual Representation and The Measurement of Psychological Forces**. Durham, North Carolina : Duke University Press.
- Joyce, Bruce R., and Weil, Marsha. 1992. **Models of Teaching**. 3rd ed. Allyn and Bacon. A Division of Simon and Schuster.
- Joyce, Bruce R., and Weil, Marsha. 1996. **Models of Teaching**. 4rd ed. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Lewicki, P. 1986. **Nonconscious Social Information Processing**. New York : Academic Press.
- Leibowitz, J. and T. Beckman 1998. **"Knowledge Organizations : What Every Manager Should Know"**, St. Lucie/CRC Press, USA.
- Macdonald, Catherine J. 1999. **Faculty Development in Education Technology**. Doctor of Education in the Department of Curriculum and Instruction of the College of Education, The University of Cincinnati.
- Magdeburg University. 2006. "An Approach to Integrating Knowledge Management Into the Product Development Process." **Knowledge Management Practice**. Vol. 7, No. 2, June.
- Marquardt, Michael J. 1996. **Building the Learning Organization**. New York : McGraw - Hill.
- Mcclelland, D. 1973. **Testing for competence rather than intelligence**. *American Psychologist*, 28, 1-14.

- MeDaniel.T.R.,1994. "**College Classrooms of the Future**". College Teaching 42 (1) : 21 - 31.
- Mohammad Nazir Ahmad Sharif, Nor Hidayati Zakaria, Lim Shu ching, Low soh Fung. 2005."Facilitating Knowledge Sharing Through Lessons Learned System" **Journal of Knowledge Management Practice**, March.
- Mohammad N.A.S, Nor H.Z., Lim S.C., Low S.F. 2005. "Facilitating Knowledge Sharing Through Lessons Learned System." **Knowledge Management Practice.**, March.
- National Institute of Education, Singapore, 2004. "A Knowledge Web Portal for Teacher Professional Development and Dissemination of Research into Pedagogy and Practice". **Knowledge Management Practice**. May.
- Nancy R. Tague's. 2004. **The Quality Toolbox**, Second Edition, ASQ Quality Press, 390-392 pp.
- Nili Fardouly.1998. **Learner-centered teaching strategies**. [On-line]. Available from: [http:// www.fbe.unsw.edu.au/learning/instructionaldesign/strategies.htm](http://www.fbe.unsw.edu.au/learning/instructionaldesign/strategies.htm).
- Nonaka, I and Hedlund, G. 1991. Models of Knowledge Management in the west and Japan. Institute of International Business at the Stockholm School of Economics, Research Paper 9.
- Nonaka, I. and H. Takeuchi, 1995. **The Knowledge Creating Company**, Oxford University Press, New York, NY.
- Paul Manuel. 2005. "A Model of E – Governance Based on Knowledge Management" **Knowledge Management Practice**. June.
- Philips Innovation Campus. 2005. "Knowledge Sharing Praefices in Km : A case study in Indian software Subsidiary." **Knowledge Management Practice**. December.
- Polayni, M. 1996. **The tacit dimension**, Routledge and Keagn Paul, London.
- Prachyapruit, A. 2004. "Disciplinary Integration Through Learning Communities and Competency-Based Program". **Chulalongkorn Education Review**. July.
- Probst, G., S.Raub, and K.Romhardt, 2000. **Managing Knowledge Building Blocks for Success**, John Willey & Sons Ltd, England.

- Reber, A.S. 1969. "Transfer of syntactic structure in synthetic languages" **Journal of Experimental Psychology**. 81 : 115 – 119.
- Ribiere, V.M. 2001. "Assessing knowledge management initiative successes as a function of organizational culture". **Unpublished academic dissertation**. The George Washington University.
- Rusli A., Mohd H.S and others. 2005. "A Framework for Knowledge Management System Implementation in Collaborative Environment for Higher Learning Institution." **Knowledge Management Practice**., March.
- Ryan, David G. 1970. **Characteristics of Teachers**. Washington D.C.: American Council on Education: 82.
- O'Dell, C., C. Jackson Grayson, Jr. and N.Essaides 1998. "If Only We Knew What We Know: The Transfer of Internal Knowledge and Best Practice", The Free Press, USA, pp.21 – 27.
- Saylor, J.G. , and others. 1981. **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. 4th ed. Japan: Holt-Saunders International Editions
- Scott B. Parry. 1996. "The Quest for competencies," Training (July) : 49.
- Senge, Peter M. 1990. **The Leader's New work : Building Learning Organization**. Sloan management Review (Fall) : 7-12
- Senge, Peter M. and others. 1994. **The fifth discipline Fieldbook**. New York : Doubleday/Currency.
- Smith, Rolland R. 1998. "Three Major Difficulties in the Learning of Demonstrative Geometry", **The Mathematics Teacher**, 33(3): 99-134.
- Stern. 1984. **H.H.Fundamental Concepts of Language Teaching**. 3rd ed. Great Britain : Spottswood Ballantne Ltd.
- Slavin. 1978. **Using Student Team Learning**. Baltimore, Center for Social Organization of School, The John Hopkins University.
- Slavin Robert E. 1990. **Cooperative Learning. Theory Research and Practice**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall.
- Swieringa,J.and Wierdsma,A. 1992. **Becoming a Learning Organization : Beyond the Learning curve**. Cambridge : Addison – Wesley.

- University of Georgia. 2004. "The Relationship Between Social Interaction and Knowledge Management System Success." **Knowledge Management Practice**. August.
- Verner, J. et al. 1992. **The California spotted owl: a technical assessment of its current status**. USDA, Forest Service. Pacific Southwest Research Station. Gen. Tech. Rep. PSW-GTR-133.
- Weigand and Herbert, E. 1977. **Some fundamental semantic-pragmatic aspects of Dictionary entries**. A contribution to the practical Lexikologie. In *Kopenhagener Contributions to Germanisti linguistics* 12, 59-149.
- Wick, C.W. and Leuon, L.S. 1993. **The Learning Edge : How Smart Managers and Smart Companies Stay Ahead**. Willington Delaware, McGraw - Hill.
- Wiig, K. 1993. **Knowledge Management Foundations**. Schema Press, USA.
- Zeichner, K.M. and Liston, D.P. 1987. "Teaching student teachers to reflect". **Harvard Educational review**. 57(10), 1987 : 23 – 48.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย

ตรวจแบบสอบถามและแบบประเมินการสอน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม พิษณุโลก
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ ชำนาญกิจ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย พูลสุข อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร

ตรวจรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย วงษ์นายะ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ธีระภูธร อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยี สื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
4. ดร.บุญส่ง หาญพานิช ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยสยาม
5. ดร.ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาคผนวก ข
แบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการสอน สำหรับนักศึกษาครู

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มี 60 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 60 คะแนน
2. กำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง
3. ข้อสอบแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย X ทับข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียวลงในกระดาษคำตอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอให้โชคดีทุกคน

1. การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้หลักในการออกแบบข้อใดถูกต้องที่สุด
  - ก. ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - ข. ยึดคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีการสอนการวัดผล ประเมินผล
  - ค. ยึดเนื้อหาวิชา และผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - ง. ยึดคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์และสื่อการเรียนการสอนเป็นสำคัญ
2. หากเรากล่าวถึง “การเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย” เรากำลังกล่าวถึงสิ่งใด
  - ก. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
  - ข. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
  - ค. การออกแบบสื่อการเรียนการสอน
  - ง. การทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. จุดประสงค์ของการสอนเปรียบได้กับอะไร
  - ก. คุกกี้ปรุงอาหาร
  - ข. หลุมกอล์ฟ
  - ค. น้ำมันเชื้อเพลิง
  - ง. ปู่ยี่ใส่ต้นไม้
4. “รากของพีชมี 3 ชนิด ได้แก่ รากแก้ว รากฝอย และรากแขนง” เป็นองค์ประกอบใดของแผนการจัดการเรียนรู้
  - ก. หัวเรื่อง
  - ข. สาระสำคัญ
  - ค. จุดประสงค์การเรียนรู้
  - ง. สื่อการเรียนการสอน
5. ข้อความต่อไปนี้ “หลังจากฟังนิทานเรื่องกระต่ายตื่นตูมแล้ว ผู้เรียนสามารถสรุปข้อคิดจากเรื่องได้ถูกต้อง” เป็นองค์ประกอบใดของแผนการจัดการเรียนรู้
  - ก. หัวเรื่อง
  - ข. สาระสำคัญ
  - ค. จุดประสงค์การเรียนรู้
  - ง. กิจกรรมการเรียนการสอน

จากข้อความต่อไปนี้ “เมื่อกำหนดโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับการคูณ” จำนวน 10 ข้อ
ผู้เรียนสามารถหาคำตอบได้ถูกต้องอย่างน้อย 5 ข้อ จงตอบคำถามข้อ 6 – 8

6. ข้อความที่ขีดเส้นใต้ 1 เส้น คืออะไร
  - ก. ข้อความที่เป็นสถานการณ์หรือเงื่อนไข
  - ข. ข้อความที่เป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง
  - ค. ข้อความที่เป็นเกณฑ์
  - ง. ข้อความที่เป็นสาระสำคัญ
7. ข้อความที่ขีดเส้นใต้ 2 เส้น คืออะไร
  - ก. ข้อความที่เป็นสถานการณ์หรือเงื่อนไข
  - ข. ข้อความที่เป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง
  - ค. ข้อความที่เป็นเกณฑ์
  - ง. ข้อความที่เป็นสาระสำคัญ
8. ข้อความที่เป็นตัวอักษรหนา คืออะไร
  - ก. ข้อความที่เป็นสถานการณ์หรือเงื่อนไข
  - ข. ข้อความที่เป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง
  - ค. ข้อความที่เป็นเกณฑ์
  - ง. ข้อความที่เป็นสาระสำคัญ
9. ข้อใดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
  - ก. ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนการปรุงอาหาร
  - ข. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่า
  - ค. ผู้เรียนสามารถยกตัวอย่างเกี่ยวกับสัตว์บก
  - ง. ผู้เรียนซาบซึ้งในบทประพันธ์ที่อ่าน
10. ข้อใดเป็นจุดประสงค์ด้านพุทธิพิสัย
  - ก. ผู้เรียนแปลความหมายของโคลงสี่สุภาพได้
  - ข. ผู้เรียนเขียนตัวหนังสือได้ถูกต้อง
  - ค. ผู้เรียนเดินรำได้ถูกต้องจังหวะ
  - ง. ผู้เรียนเลือกปฏิบัติตนตามบุคคลที่มีความเสียสละ
11. ข้อใดเป็นจุดประสงค์ด้านเจตคติ
  - ก. ผู้เรียนเปรียบเทียบความแตกต่างของสัตว์บกและสัตว์น้ำได้
  - ข. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์อยู่เสมอ
  - ค. ผู้เรียนติดตั้งเครื่องมือได้ถูกต้อง

- ง. ผู้เรียนสามารถแปร่งพันได้
12. “การใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านและการเขียน” เป็นองค์ประกอบใดของแผนการจัดการเรียนรู้
- หัวข้อเรื่อง
  - สาระสำคัญ
  - จุดประสงค์การเรียนรู้
  - สื่อการเรียนการสอน
13. ข้อใดแสดงถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด
- ใช้ภาษาสำนวนดี
  - มีรายละเอียดครบถ้วน
  - นำไปใช้ได้จริง
  - แนะแนวทางให้ผู้อื่นนำไปใช้ได้
14. กิจกรรม “ครูสอบถามผู้เรียนในเรื่องวิธีการดูแลรักษาเครื่องมือการเกษตร” เป็นองค์ประกอบใดของแผนการจัดการเรียนรู้
- การประเมินผล
  - สาระสำคัญ
  - จุดประสงค์การเรียนรู้
  - สื่อการเรียนการสอน
15. แผนการจัดการเรียนรู้เปรียบได้กับสิ่งใด
- เส้นชัยของการวิ่งแข่งขัน
  - เครื่องชั่งของแม่ค้าขายหมู
  - พิมพ์เขียวของวิศวกร
  - พวงมาลัยของรถยนต์
16. การที่ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ไว้ให้ผู้เรียน ส่วนครูเป็นเพียงผู้คอยช่วยเหลือสนับสนุน เป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะใด
- ให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
  - ผู้เรียนได้ฝึกการประยุกต์ใช้ความรู้
  - จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมตามความแตกต่างของผู้เรียน
  - จัดบรรยากาศและสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
17. การใช้สื่อให้ได้ผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนควรเรียงลำดับตามข้อใด
- การเลือก การเตรียม การใช้ การวัดผลและประเมินผล

- ข. การเลือก การใช้ การเตรียม การวัดผลและประเมินผล
- ค. การเตรียม การเลือก การใช้ การวัดผลและประเมินผล
- ง. การเตรียม การใช้ การเลือก การวัดผลและประเมินผล
18. สื่อการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริงมีข้อจำกัดมากมายหากครูไม่สามารถทำสื่อของจริงมาใช้ได้ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องน้อยที่สุด
- ก. ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
- ข. ทำให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้
- ค. ทำนามธรรมเป็นรูปธรรม
- ง. นำสิ่งที่อยู่ไกลหรือลึกลับมาศึกษาได้
19. การพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนระบุได้อย่างชัดเจนข้อใดถูกต้องที่สุด
- ก. กำหนดจุดมุ่งหมาย ระบุปัญหา ทดลองใช้ ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม การเผยแพร่นวัตกรรม
- ข. ระบุปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมาย ศึกษาข้อจำกัด ทดลองใช้ การเผยแพร่นวัตกรรม
- ค. กำหนดจุดมุ่งหมาย ระบุปัญหา ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม ทดลองใช้ การเผยแพร่นวัตกรรม
- ง. ระบุปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมาย ทดลองใช้ ศึกษาข้อจำกัด การเผยแพร่นวัตกรรม
20. ข้อใดถูกต้องที่สุดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ตามบทบาทของผู้เรียน
- ก. รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้เรียนได้เรียนรู้บทบาทสมาชิกกลุ่ม รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม
- ข. รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอภิปราย สรุป แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ
- ค. รูปแบบการศึกษาเป็นรายบุคคล ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเรียนรู้ถึงกระบวนการกลุ่มเลย
- ง. รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่ม รวมกลุ่มเพื่อเสนอความคิดเห็น 3-5 คน
21. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Centered) ข้อใดให้คำนิยามได้ถูกต้องน้อยที่สุด
- ก. แดงมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการทดลองในห้องปฏิบัติการทุกครั้ง ในการเรียนวิชาชีววิทยา
- ข. ครูสมศรีจัดการเรียนการสอนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางปัญญา

- ค. ครูสมมติทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน
- ง. เชี่ยวชาญได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงโดยครู
สมควรอธิบายและยกตัวอย่าง
22. กระทรวงศึกษาธิการ ได้เน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการอย่างหลากหลาย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม่ใช่การบูรณาการ ตามกรอบแนวคิดของหลักสูตร
- การบูรณาการแบบข้ามวิชา
  - การบูรณาการแบบคู่ขนาน
  - การบูรณาการแบบสหวิทยาการ
  - การบูรณาการแบบโครงการ
23. ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรเมื่อผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
- กิจกรรมที่มีการปฏิบัติเพื่อให้สามารถทำเป็น
  - กิจกรรมที่มุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียน
  - กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนรักการเรียนรู้
  - กิจกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล
24. หลักการจัดการศึกษาที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับข้อใดมากที่สุด
- บูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมดุล
  - ผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา
  - ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
  - ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
25. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอกิจกรรมและลงมือปฏิบัติเอง แสดงว่ายึดหลักการจัดการศึกษาข้อใด
- บูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมดุล
  - ผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา
  - ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
  - ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
26. กิจกรรมการเรียนการสอนในข้อใดที่ไม่ใช่เป็นการปฏิสัมพันธ์
- การอภิปราย การร่วมมือกัน
  - การแบ่งปันความรู้ การโต้ว่าที่

- ค. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอ่านเพื่อสร้างความเข้าใจ
- ง. การถาม – ตอบ การทำงานกลุ่มย่อย
27. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จำลองเหตุการณ์เลือกตั้งมาให้ผู้เรียนเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะใด
- ก. ฝึกกระบวนการจัดการ
- ข. ฝึกกระบวนการคิด
- ค. ฝึกการเผชิญสถานการณ์
- ง. ฝึกการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
28. ครูในข้อใดจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ก. ครูตั้งคำถามให้ทำงานแก่ผู้เรียนตามความสามารถ
- ข. ครูสวัสดิ์เน้นเนื้อหาความรู้ให้ผู้เรียน
- ค. ครูชลธิชาอธิบายในสิ่งที่รู้ที่สุด
- ง. ครูเน้นน้อยให้ผู้เรียนเลือกว่าวันนี้จะเรียนหรือไม่
29. ครูจะต้องศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเพราะเหตุใด
- ก. เพื่อคอยช่วยเหลือและแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียน
- ข. เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี
- ค. เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขตนเอง
- ง. เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ที่สมบูรณ์
30. ถ้าต้องการให้ผู้เรียนรู้ข้อดี ข้อจำกัด และทราบพัฒนาการของตนเอง ครูควรใช้หลักการข้อใด
- ก. ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
- ข. ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ค. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง
- ง. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้
31. ถ้าต้องการให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบประสิทธิภาพของความรู้ที่ได้มา ควรทำอย่างไร
- ก. ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
- ข. ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ค. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง
- ง. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้
32. ถ้าผู้เรียนต้องการทราบว่าชาวบ้านในชุมชนประกอบอาชีพใดบ้าง ครูควรแนะนำให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบใด

- ก. การค้นคว้า
- ข. ทดลอง
- ค. สำรวจ
- ง. สร้างความรู้
33. การเลือกวิธีสอน ต้องคำนึงถึงอะไรมากที่สุด
- ก. กิจกรรมและเนื้อหา
- ข. หลักการและจุดประสงค์
- ค. สื่อการเรียนและการวัดผล
- ง. จุดประสงค์และเนื้อหา
34. การบูรณาการแบบใดที่มีความซับซ้อนและต้องสอนร่วมกันเป็นทีม
- ก. การบูรณาการแบบข้ามวิชา
- ข. การบูรณาการแบบสอดแทรก
- ค. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ
- ง. การบูรณาการแบบคู่ขนาน
35. วิธีสอนแบบร่วมมือ (Co – operative learning) เน้นการจัดกลุ่มผู้เรียนในลักษณะใด
- ก. ผู้เรียนในกลุ่มมีความรู้ ความสามารถเท่าเทียมกัน
- ข. ผู้เรียนในกลุ่มมีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน
- ค. ผู้เรียนในกลุ่มเป็นเพศเดียวกัน
- ง. ผู้เรียนในกลุ่มต้องมีทั้งสองเพศ
36. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในเทคนิคปริศนา ความคิด (jigsaw) ของวิธีสอนแบบร่วมมือ (Co – operative learning) หมายถึงใคร
- ก. วิทยาการที่เชิญมาจากภายนอก
- ข. ครูที่มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ
- ค. ผู้เรียนห้องอื่นที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการเรียนรู้
- ง. ผู้เรียนที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่ม
37. องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือข้อใดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- ก. ทักษะทางสังคม
- ข. กระบวนการกลุ่ม
- ค. การแบ่งงานรับผิดชอบ
- ง. ความสัมพันธ์กันในทางบวก

38. พฤติกรรมใดที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือ
- การตัดสินใจด้วยตนเอง
  - ความขัดแย้งกันภายในกลุ่ม
  - การยอมรับด้วยความเกรงใจ
  - ความรับผิดชอบของแต่ละคน
39. ข้อใดไม่ใช่บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ
- สร้างบรรยากาศ
  - เป็นที่ปรึกษากลุ่มย่อย
  - กำหนดเวลาในการทำกิจกรรม
  - ประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มย่อย
40. สิ่งที่สำคัญคำนึงถึงประการแรกในการเรียนการสอนควรเป็นข้อใด
- เนื้อหาการเรียนรู้
  - กิจกรรมการเรียนรู้
  - กระบวนการเรียนรู้
  - จุดประสงค์การเรียนรู้
41. ข้อใดเป็นลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ
- มีการแบ่งกลุ่ม
  - การมีปฏิสัมพันธ์กันกับกลุ่มอื่น
  - มีจุดมุ่งหมายในผลสำเร็จร่วมกัน
  - สมาชิกมีความสามารถเท่าเทียมกัน
42. ข้อใดไม่ใช่แนวคิดของการเรียนแบบร่วมมือ
- การทำงานเป็นทีม
  - บทบาทของสมาชิก
  - การแข่งขันกันภายในกลุ่ม
  - การมีส่วนร่วมในผลสำเร็จของกลุ่ม
43. ข้อใดถือว่าเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนในการเรียนแบบร่วมมือ
- การรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม
  - การแสดงความสามารถเฉพาะตัว
  - การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกลุ่ม
  - การรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

44. หลักสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือข้อใด
- ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้
  - ผู้เรียนประเมินผลการเรียนเอง
  - ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้เอง
  - ผู้เรียนสรุปข้อความรู้
45. บทบาทใดสำคัญที่สุดสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- การกระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรม
  - การให้คำแนะนำในการทำกิจกรรม
  - การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน
  - การเตรียมเนื้อหา และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน
46. การจัดการเรียนการสอนให้สนองจุดเน้นของหลักสูตรในปัจจุบันควรเน้นด้านใดเป็นสำคัญ
- เนื้อหาวิชา
  - การฝึกปฏิบัติ
  - กระบวนการเรียนรู้
  - ความสนใจของผู้เรียน
47. ทักษะใดสำคัญที่สุดสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ทักษะการคิด
  - ทักษะการสื่อสาร
  - ทักษะการวางแผน
  - ทักษะการปฏิบัติงาน
48. ข้อใดไม่ใช่กิจกรรมการสร้างความรู้
- ผู้เรียนสรุปสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้
  - ผู้เรียนรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ
  - ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
  - ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจ
49. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) มีรูปแบบที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความต้องการ ใช้สำหรับวัตถุประสงค์อะไร ที่นำเสนอต่อไปนี้ข้อใดเป็นวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งหมด
- ทีมข้ามสายงาน การบริหารงานในองค์กร
  - การสืบเปลี่ยนงาน การเปลี่ยนผ่านความรู้
  - ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
  - ระบบพี่เลี้ยง วงจรเรียนรู้

50. ความสามารถของครูข้อใดที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ประสบความสำเร็จมากที่สุด
- การผลิตสื่อการสอน
  - การวางแผนการสอน
  - การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
  - การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้
51. กิจกรรมใดที่เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด
- การทำโครงงาน
  - การอภิปรายกลุ่ม
  - การแสดงบทบาทสมมติ
  - การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน
52. ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด
- ควรประเมินผลให้ครบทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
  - ควรประเมินผลความรู้และกระบวนการเรียนรู้
  - ควรประเมินตามสภาพที่เป็นจริง
  - ควรประเมินจากแฟ้มสะสมงาน
53. การวัดผลประเมินผลตามข้อใดต่อไปที่สามารถวัดผลการศึกษได้อย่างถูกต้อง
เชื่อถือได้
- ตรงจุดประสงค์ ยุติธรรม
  - มีมาตรฐาน เครื่องมือดี
  - วัดผลได้คุ้มค่า ตรงวัตถุประสงค์
  - แปลผลถูกต้อง ยุติธรรม
54. การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการสอนแต่ละครั้งควรใช้รูปแบบการประเมินแบบใด
- อิงเกณฑ์ เน้นเชิงปริมาณ
  - อิงกลุ่ม เน้นเชิงคุณภาพ
  - ประเมินตามสภาพจริงเป็นบุคคล
  - ประเมินตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
55. การจำแนกขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ตามโครงสร้างของพุทธิพิสัย
(Cognitive Domain) จากง่ายสู่ที่ซับซ้อนและจากรูปธรรมสู่นามธรรม
ประกอบด้วย 1. ความรู้ความจำ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____
6. การประเมินค่า จงเติมข้อความข้อ 2 – 5 ให้ถูกต้อง

- ก. 2. การนำไปใช้ 3. ความเข้าใจ 4. การวิเคราะห์ 5. การสังเคราะห์
 ข. 2. ความเข้าใจ 3. การนำไปใช้ 4. การวิเคราะห์ 5. การสังเคราะห์
 ค. 2. ความเข้าใจ 3. การนำไปใช้ 4. การสังเคราะห์ 5. การวิเคราะห์
 ง. 2. การนำไปใช้ 3. ความเข้าใจ 4. การวิเคราะห์ 5. การวิเคราะห์
56. ลักษณะของแฟ้มสะสมงานของนักเรียนมีลักษณะที่สำคัญ ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่ลักษณะของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
- ก. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ข. สะสมงานที่สำคัญของนักเรียนแต่ละคน
 ค. เชื้อต่อการสื่อสารผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อบุคคลอื่น
 ง. บ่งชี้จุดอ่อนของนักเรียนมากกว่าจุดแข็งเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
57. ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ก. การแลกเปลี่ยนความรู้ต้องผลิตงานให้สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้อ่าน
 ข. ต้องแข่งขันกันแสดงความคิดเห็นขณะจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 ค. การเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำความรู้ฝังลึกออกมานำเสนอ
 ง. การแลกเปลี่ยนของที่ระลึกทำย
 กิจกรรม 10 ทุกครั้งเพื่อความสมานฉันท์
58. ข้อใดคือบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ก. การปรับสถานที่ทำงานให้โอเอไอ
 ข. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในองค์กร ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นปกติ
 ค. การปรับเปลี่ยนตำแหน่งการทำงานครั้งใหญ่
 ง. การเตรียมการประชุมใหญ่ทุกครั้งที่มีการจัดการความรู้
59. ข้อใดไม่ใช่แนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาหมู่เรียนแห่งการเรียนรู้ (หมู่เรียนถือเป็นองค์กรประเภทหนึ่ง)
- ก. ส่งเสริมความแตกต่างทางความคิด
 ข. กล้าเสี่ยงหารูปแบบใหม่ ๆ ในการทำงานเดี่ยวและงานกลุ่ม (ส่งเสริมการทำงานอย่างสร้างสรรค์)
 ค. ตัดกระบวนแลกเปลี่ยนความเห็นออกไป เพื่อให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
 ง. มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะการสร้างทีมหรือชุมชนจัดการความรู้ตามความสนใจ เช่น ชุมชนรักฟุตบอล

60. ข้อใดเกี่ยวข้องกับจัดการความรู้เพื่อการเป็นบัณฑิตพึงประสงค์ของสังคม
- ก. จัดการหัวข้อพูดคุยเรื่องการหาแฟนที่ตรงสเปค
  - ข. การมุ่งเรียนให้ได้ผลการเรียนยอดเยี่ยม
  - ค. การมุ่งสร้างสังคมเพื่อนฝูงเท่าให้มีความโดดเด่นเหนือกลุ่มอื่น
  - ง. แลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการเป็นนักศึกษาที่พึงประสงค์กับนักศึกษาที่มีความมุ่งมั่นในการเรียนและการพัฒนาตนเองด้วยกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
เพื่อก้าวสู่การเป็น "นักศึกษาคุณภาพ"

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู (ฉบับอาจารย์)

คำชี้แจง

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับดุษฎีบัณฑิตสาขา
อุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียน
การสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู
(THE DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE MANAGEMENT LEARNING MODEL TO
ENHANCE STUDENT TEACHERS' TEACHING COMPETENCIES) โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของ
นักศึกษาครูที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นต้นมาแล้ว ในระยะ 3 ปี จนถึงปัจจุบัน
(พ.ศ. 2546 -2549) ตามความเป็นจริง โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ผลการตอบ
แบบสอบถามไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้าง
สมรรถนะการสอนตามแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการของการจัดการเรียนการสอนและการ
จัดการความรู้ อนึ่งการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อตัว
ท่านและมหาวิทยาลัยของท่าน แต่จักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาสาขาการศึกษา
ของประเทศต่อไป โดยแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 สมรรถนะในการเตรียมการสอน
- ตอนที่ 3 สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ตอนที่ 4 สมรรถนะในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาตั้งใจตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ตามความเป็นจริง

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด
( )ปริญญาตรี ( )ปริญญาโท
( )ปริญญาเอก ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน
( ) อาจารย์ ( ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ( ) รองศาสตราจารย์
( ) ศาสตราจารย์
5. ประสบการณ์สอนในมหาวิทยาลัย
( ) น้อยกว่า 5 ปี ( ) 5 - 10 ปี ( ) 11 - 15 ปี ( )
มากกว่า 15 ปี
6. ประสบการณ์ในการนิเทศการสอน
( ) น้อยกว่า 5 ปี ( ) 5 - 10 ปี ( ) 11 - 15 ปี ( )
มากกว่า 15 ปี

คำชี้แจงตอนที่ 2 - 4 ให้ท่านประเมินระดับสมรรถนะการสอนในภาพรวมของนักศึกษาครูที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปแบบแล้ว ในระยะ 3 ปีจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2546 -2549) โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทำข้อความที่เห็นว่าตรงกับระดับสมรรถนะการสอนของนักศึกษามากที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อยที่สุด/ไม่มี
2	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อย
3	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมาก
5	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
	วัตถุประสงค์การสอน					
1.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจน					
2.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน					
3.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน					
4.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การวัดผลประเมินผลได้อย่างชัดเจน					
5.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้งได้ถูกต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ					
6.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
7.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
	การออกแบบการเรียนรู้					
8.	นักศึกษาครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
9.	นักศึกษาครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
10.	นักศึกษาครูสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
11.	นักศึกษาครูสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
12.	นักศึกษาครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้					
13.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
14.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 3 สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
1.	การสื่อสาร นักศึกษาครูสามารถชี้แจงและแนะนำกระบวนการเรียนรู้สำหรับ ผู้เรียนได้ชัดเจน					
2.	นักศึกษาครูสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน					
3.	นักศึกษาครูสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและภูมิหลังของ ผู้เรียนได้					
4.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
5.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
6.	การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย นักศึกษาครูสามารถตั้งคำถามในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการฝึกการใช้เหตุผลได้					
7.	นักศึกษาครูสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถาม ของผู้เรียนได้					
8.	นักศึกษาครูสามารถตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วย ตนเองได้					
9.	นักศึกษาครูสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย					
10.	นักศึกษาครูสามารถจูงใจให้ผู้เรียนอภิปรายในชั้นเรียน					
11.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ					
12.	นักศึกษาครูมีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนได้คิดอย่าง หลากหลาย					
13.	นักศึกษาครูสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น					
14.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
15.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
16.	การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน นักศึกษาครูสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ ความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
17.	นักศึกษาครูสามารถสนทนา ชักถามแล้วโยงเข้าสู่บทเรียนได้					
18.	นักศึกษาครูสามารถเล่าข่าว เหตุการณ์ นิทานได้					
19.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์เดิมได้					
20.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมและการมอบหมายงานเหมาะสมกับผู้เรียนได้					
21.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน					
22.	นักศึกษาครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการได้					
23.	นักศึกษาครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ได้					
24.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
25.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนได้					
26.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมกับผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของบทเรียน					
27.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนได้มีการช่วยเหลือร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรม					
28.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ได้					
29.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม					
30.	นักศึกษาครูสามารถแนะนำผู้เรียนให้วางแผนการทำงานทั้งของตนเองและของกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงานได้					
31.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้					
32.	นักศึกษาครูสามารถจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
33.	นักศึกษาครูสามารถใช้สื่อการสอนที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม					
34.	นักศึกษาครูสามารถใช้สื่อการสอนได้คุ้มค่าเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนสอน					
35.	นักศึกษาครูสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
36.	นักศึกษาครูสามารถจัดเกมส์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน					
37.	นักศึกษาครูสามารถนำเสนอบทเรียนที่ชัดเจนตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การนำเข้าสู่การเรียน การสอนเนื้อหาและการสรุป					
38.	นักศึกษาครูสามารถฝึกทักษะโดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้					
39.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการถ่ายโอนความรู้จากชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอนและชั้นสรุปได้อย่างราบรื่น					
40.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำแบบฝึกหัด ทดลอง ทำรายงาน จัดนิทรรศการ ประกวด แข่งขันทำโครงการ เป็นต้น					
41.	นักศึกษาครูสามารถสังเกตและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้อย่างสม่ำเสมอ					
42.	นักศึกษาครูสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ					
43.	นักศึกษาครูสามารถใช้กิจกรรม/เทคนิคเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง					
44.	นักศึกษาครูสามารถฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างหลากหลายวิธี					
45.	นักศึกษาครูสามารถพัฒนากิจกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างสนุกสนาน					
46.	นักศึกษาครูสามารถนำแนวทางการสอนที่ได้เห็นจากต้นแบบมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้					
47.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
48.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
49.	การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน นักศึกษาครูสามารถดูแลเอาใจใส่และเคารพสิทธิ ส่วนบุคคลของผู้เรียน					
50.	นักศึกษาครูสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ					
51.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
52.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 4 สมรรถนะในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
1.	นักศึกษาครูสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้อย่าง หลากหลาย					
2.	นักศึกษาครูสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานและรู้จักประเมินผล งานด้วยตนเองได้					
3.	นักศึกษาครูสามารถประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้					
4.	นักศึกษาครูสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบ 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ					
5.	นักศึกษาครูสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง					
6.	นักศึกษาครูสามารถประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง					
7.	นักศึกษาครูสามารถกำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียนในการสอนแต่ ละครั้งได้ตามสภาพที่เป็นจริง					
8.	นักศึกษาครูสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง					
9.	นักศึกษาครูสามารถประเมินการสอนของตนเองเพื่อนำผลมา ปรับปรุง/พัฒนาการสอนของตนเองได้					
10.	นักศึกษาครูสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้ อย่างต่อเนื่อง					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
11.	นักศึกษาครูสามารถประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง					
12.	นักศึกษาครูสามารถประเมินผลรวมและให้ข้อมูลย้อนกลับใน ระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนได้					
13.	นักศึกษาครูสามารถวัดผลและประเมินผลแล้วนำไปใช้ในการวาง แผนการจัดการเรียนรู้ในอนาคต					
14.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
15.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู
(ฉบับนักศึกษา)

คำชี้แจง

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับดุษฎีบัณฑิตสาขา
 อุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียน
 การสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู (THE
 DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE MANAGEMENT LEARNING MODEL TO
 ENHANCE STUDENT TEACHERS' TEACHING COMPETENCIES) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

ผู้วิจัยได้คัดเลือกท่านเป็นตัวแทนนักศึกษาครูในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ
 สมรรถนะการสอนในปัจจุบันของท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์โปรดตอบแบบสอบถามนี้
 ตามความเป็นจริงและตอบให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งการให้ข้อมูลในครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อ
 ปลายทางแต่ประการใด ผลจากการให้ข้อมูลของท่านจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการ
 เรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูต่อไป
 โดยแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของนักศึกษา
- ตอนที่ 2 สมรรถนะในการเตรียมการสอน
- ตอนที่ 3 สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ตอนที่ 4 สมรรถนะในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาตั้งใจตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของนักศึกษา

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ตามความเป็นจริง

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. วิชาเอก.....
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....
4. ผลการเรียนเฉลี่ย
 ( ) ต่ำกว่า 2.00 ( ) 2.00 – 2.50 ( ) 2.51 – 3.00
 ( ) 3.01 – 3.50 ( ) 3.51 – 4.00

คำชี้แจงตอนที่ 2 – 4 ให้นักศึกษาครูประเมินระดับสมรรถนะการสอนของตนเองโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่เห็นว่าตรงกับระดับสมรรถนะการสอนของตนเองมากที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อยที่สุด/ไม่มี
2	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อย
3	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมาก
5	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 สมรรถนะในการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
1.	วัตถุประสงค์การสอน ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจน					
2.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน					
3.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและ กระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน					
4.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่ การวัดผลประเมินผลได้อย่างชัดเจน					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
5.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้งได้ถูกต้องครบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ					
6.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
7.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
	การออกแบบการเรียนรู้					
8.	ข้าพเจ้าสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
9.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
10.	ข้าพเจ้าสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
11.	ข้าพเจ้าสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
12.	ข้าพเจ้าสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้					
13.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
14.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 3 สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
	การสื่อสาร					
1.	ข้าพเจ้าสามารถชี้แจงและแนะนำกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้ชัดเจน					
2.	ข้าพเจ้าสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน					
3.	ข้าพเจ้าสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและภูมิหลังของผู้เรียนได้					
4.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
5.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
6.	การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย ข้าพเจ้าสามารถตั้งคำถามในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และ การฝึกการใช้เหตุผลได้					
7.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถามของ ผู้เรียนได้					
8.	ข้าพเจ้าสามารถตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้					
9.	ข้าพเจ้าสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย					
10.	ข้าพเจ้าสามารถจูงใจให้ผู้เรียนอภิปรายในชั้นเรียน					
11.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ					
12.	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนได้คิดอย่างหลากหลาย					
13.	ข้าพเจ้าสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับ ฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น					
14.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
15.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
16.	การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ข้าพเจ้าสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนได้					
17.	ข้าพเจ้าสามารถสนทนา ชักถามแล้วโยงเข้าสู่บทเรียนได้					
18.	ข้าพเจ้าสามารถเล่าข่าว เหตุการณ์ นิทานได้					
19.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์เดิมได้					
20.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมและการมอบหมายงานเหมาะสมกับ ผู้เรียนได้					
21.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน					
22.	ข้าพเจ้าสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการได้					
23.	ข้าพเจ้าสามารถจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
24.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
25.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนได้					
26.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมกับผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของบทเรียน					
27.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนได้มีการช่วยเหลือร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรม					
28.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ได้					
29.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม					
30.	ข้าพเจ้าสามารถแนะนำผู้เรียนให้วางแผนการทำงานทั้งของตนเองและของกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงานได้					
31.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้					
32.	ข้าพเจ้าสามารถจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ได้					
33.	ข้าพเจ้าสามารถใช้สื่อการสอนที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม					
34.	ข้าพเจ้าสามารถใช้สื่อการสอนได้คุ้มค่าเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนสอน					
35.	ข้าพเจ้าสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
36.	ข้าพเจ้าสามารถจัดเกมส์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน					
37.	ข้าพเจ้าสามารถนำเสนอบทเรียนที่ชัดเจนตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การนำเข้าสู่การเรียน การสอนเนื้อหาและการสรุป					
38.	ข้าพเจ้าสามารถฝึกทักษะโดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
39.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการถ่ายโอนความรู้จากชั้น นำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอนและชั้นสรุปได้อย่างราบรื่น					
40.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำแบบฝึกหัด ทดลอง ทำรายงาน จัดนิทรรศการ ประกวดแข่งขัน ทำโครงการ เป็นต้น					
41.	ข้าพเจ้าสามารถสังเกตและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของผู้เรียน ได้อย่างสม่ำเสมอ					
42.	ข้าพเจ้าสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อผู้เรียนประสบ ความสำเร็จ					
43.	ข้าพเจ้าสามารถใช้กิจกรรม/เทคนิคเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความ คิดเห็นอย่างกว้างขวาง					
44.	ข้าพเจ้าสามารถฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่าง หลากหลายวิธี					
45.	ข้าพเจ้าสามารถพัฒนากิจกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างสนุกสนาน					
46.	ข้าพเจ้าสามารถนำแนวทางการสอนที่ได้เห็นจากต้นแบบมา ประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้					
47.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
48.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
	การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน					
49.	ข้าพเจ้าสามารถดูแลเอาใจใส่และเคารพสิทธิ ส่วนบุคคลของผู้เรียน					
50.	ข้าพเจ้าสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ					
51.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
52.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 4 สมรรถนะในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
1.	ข้าพเจ้าสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้อย่างหลากหลาย					
2.	ข้าพเจ้าสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานและรู้จักประเมินผลงานด้วยตนเองได้					
3.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลการจัดทำเพิ่มสะสมงานได้					
4.	ข้าพเจ้าสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบ 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ					
5.	ข้าพเจ้าสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง					
6.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง					
7.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียนในการสอนแต่ละครั้งได้ตามสภาพที่เป็นจริง					
8.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง					
9.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินการสอนของตนเองเพื่อนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาการสอนของตนเองได้					
10.	ข้าพเจ้าสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง					
11.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง					
12.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลรวมและให้ข้อมูลย้อนกลับในระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนได้					
13.	ข้าพเจ้าสามารถวัดผลและประเมินผลแล้วนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในอนาคต					
14.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
15.	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ภาคผนวก ง
แผนการจัดการเรียนการสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

(Knowledge Management Learning Model)

วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

ครั้งที่ 1 เวลาเรียน 2 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

สาระการเรียนรู้

- การปฐมนิเทศการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
- การทดสอบก่อนเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ผู้สอนทดสอบความรู้ก่อนการจัดการเรียนการสอนด้านสมรรถนะการสอน ซึ่งแบบทดสอบ Pre – test มี 60 ข้อ
2. ผู้สอนนำเสนอประเด็นการจัดการเรียนรู้กรณีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ของนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอน
  - ผู้สอนนำเสนอกระบวนการ PPCA ของรูปแบบการจัดการความรู้
  - ผู้สอนอธิบายผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนว่าผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะของสมรรถนะการสอนอย่างไร

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

- แบบทดสอบก่อนเรียน
- แผ่นโป่งใสประกอบการบรรยาย

การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินผลจากแบบทดสอบก่อนเรียน

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
(Knowledge Management Learning Model)

วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การออกแบบและการจัดประสบการณ์เรียนรู้
ครั้งที่ 2 – 3 เวลาเรียน 8 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการเรียนรู้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดประสบการณ์เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

- การออกแบบการเรียนรู้
- การจัดประสบการณ์เรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การกำหนดสิ่งที่เรียนรู้ (Problem)

- ผู้สอนนำเสนอประเด็นปัญหา “ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน”
- นักเรียนครูอภิปรายประเด็นแล้วสรุปเป็นแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกัน
- ผู้สอนสรุปประเด็นที่จะเรียนรู้คือ การออกแบบการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Plan)

- ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม อภิปรายประเด็นปัญหา
- ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้แล้วจัดทำ Mapping
- ผู้เรียนเตรียมการนำเสนอ

ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Co-Create)

- แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการดำเนินการของกลุ่ม
- สมาชิกภายในชั้นเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อสรุปร่วมกัน
- สรุปเป็นประเด็นการออกแบบการเรียนรู้จากทุกกลุ่มเป็น 1 Mapping เพื่อเป็นความรู้ของกลุ่มใหญ่ทั้งหมด (ขั้นที่ 1 – 3 เรียนรู้ครั้งที่ 2)

ขั้นที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

- ผู้เรียนนำเสนอประเด็นการเรียนรู้จากขั้นตอนที่ 3 สรุปเป็นขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้

- แต่ละกลุ่มจัดการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ 1 เรื่องและนำเสนอต่อหน้าชั้นเรียนโดยให้ดำเนินการตามการออกแบบประสบการณ์ (เรียนรู้ครั้งที่ 3)

หมายเหตุ มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มเก็บรวบรวมผลงานให้เป็นระบบเพื่อส่งต่อการสืบค้นประกอบการเรียนรู้

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

- ผู้เชี่ยวชาญจากสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- รูปแบบการเรียนรู้จาก internet
- Mapping
- เอกสารประกอบการสอนเรื่องการออกแบบและการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- แผ่นโป่งใส

การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินการอภิปราย
- สังเกตผู้เรียนจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- ตรวจสอบบันทึกการออกแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
(Knowledge Management Learning Model)
วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การใช้การผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้
ครั้งที่ 4 – 5 เวลาเรียน 8 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนรู้
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอน
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ได้

สาระการเรียนรู้

- การใช้สื่อ การผลิตสื่อ การพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การกำหนดสิ่งที่เรียนรู้ (Problem)

- ผู้สอนนำเสนอประเด็นสื่อ ความสำคัญและการผลิตสื่อ
- ผู้เรียนอภิปรายประเด็นย่อยร่วมกัน ดังนี้
- สื่อ
  - ความสำคัญของสื่อ
  - การผลิตสื่อ
  - สรุปประเด็นที่ต้องเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Plan)

- แบ่งกลุ่มวางแผนการจัดทำสื่อชนิดต่าง ๆ
- นำเสนอการวางแผนจัดทำสื่อ
- แต่ละกลุ่มเตรียมการจัดทำสื่อการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 – 2 เรียนรู้ครั้งที่ 4)

ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Co-Create)

- แต่ละกลุ่มสาธิตและดำเนินการผลิตสื่อของแต่ละกลุ่ม
- แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อสาธิตการผลิตสื่อในกลุ่มของตนให้กับสมาชิกกลุ่มอื่น

เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

- ผู้สอนนำเสนอกระบวนการพัฒนานวัตกรรมเรียนรู้ให้กับผู้เรียน
- ผู้เรียนเสนอความคิดเห็นแนะนำเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

สู่การปฏิบัติจริง

(ขั้นที่ 3 – 4 เรียนรู้ครั้งที่ 5)

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

- หนังสือ วารสาร เอกสาร การจัดทำสื่อ
- Internet
- รูปภาพ
- แผ่นโปร่งใส
- เอกสารประกอบการสอนเรื่องการใช้การผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินการอภิปราย
- ตรวจสอบผลการผลิตสื่อการเรียนรู้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
(Knowledge Management Learning Model)
วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ครั้งที่ 6 – 7 เวลาเรียน 8 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ได้

สาระการเรียนรู้

- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- การสอนแบบร่วมมือ
- กระบวนการกลุ่ม
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Problem)

- ผู้สอนจัดสถานการณ์ 2 แบบเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับ
  1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นสำคัญ
  2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ผู้เรียนใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อเลือกกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับระบบการศึกษาในปัจจุบัน

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Plan)

- แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็น 5 กลุ่ม
- แต่ละกลุ่มดำเนินการเพื่อวางแผนสาระการเรียนรู้ใน 3 หัวข้อ ได้แก่
  1. การสอนแบบร่วมมือ
  2. กระบวนการกลุ่ม

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ผู้สอนนำแบบฟอร์มให้ผู้เรียนได้บันทึกผลการวางแผนการเรียนรู้
- ผู้เรียนนำรูปแบบของ Mapping เพื่อเตรียมการดำเนินการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Co-Crete)

- กลุ่มดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ สมาชิกภายในกลุ่มร่วมสร้างความรู้ตามหัวข้อที่ได้มอบหมาย

- ผู้นำเสนอของแต่ละกลุ่มนำความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้ความรู้ที่เป็นเอกภาพภายในชั้นเรียนเดียวกัน

- บันทึกผลการสร้างความรู้ตามแบบฟอร์มของการจัดเก็บความรู้ (ขั้นตอนที่ 1 – 3 เรียนรู้ครั้งที่ 6)

ขั้นที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

- แต่ละกลุ่มจัดการเรียนการสอนตามสาระที่กลุ่มต้องการโดยแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ผู้สอนและสมาชิกกลุ่มอื่น สังเกตและประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้
- ดำเนินการเช่นนี้จนครบทั้ง 5 กลุ่ม

(เรียนรู้ครั้งที่ 7)

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

- ผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- แผนภูมิกระบวนการกลุ่ม
- กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- แบบฟอร์มการวางแผนการสร้างความรู้
- แบบฟอร์มการจัดเก็บความรู้
- เอกสารประกอบการสอนเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินการอภิปราย
- สังเกตพฤติกรรมผู้เรียนผู้เรียน 3 ประเด็น คือ
  1. การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ
  2. การจัดกระบวนการกลุ่ม
  3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

(Knowledge Management Learning Model)

วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ครั้งที่ 8 เวลาเรียน 4 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

สาระการเรียนรู้

- การจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Problem)

- ผู้สอนและผู้เรียนอธิบายประเด็นปัญหาการเรียนรู้ในครั้งที่แล้ว ผู้เรียน

วิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

- สรุปประเด็นการเรียนรู้ “กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้”

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Plan)

- แบ่งกลุ่มเพื่อดำเนินการสืบค้นหาแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริม

การเรียนรู้ของผู้เรียน

- ผู้สอนแนะนำแหล่งเรียนรู้ทางเครือข่าย Website

- ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ในแหล่งที่หลากหลาย

ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Co-Create)

- แต่ละกลุ่มแบ่งสมาชิกสืบค้นจาก internet / ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

- สมาชิกกลุ่มจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอการได้มาซึ่งความรู้

- สรุปประเด็นของความรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

- แต่ละกลุ่มสาธิตการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียนของผู้เรียน

เพียงกลุ่มละ 1 กิจกรรม

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

- แผ่นใส
- กิจกรรมกลุ่ม
- หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- Internet
- เอกสาประกอบการสอนเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินการอภิปราย
- ตรวจสอบการบันทึกความรู้
- สังเกตการจัดกิจกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
(Knowledge Management Learning Model)
วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การประเมินผลการเรียนรู้
ครั้งที่ 9 เวลาเรียน 4 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

สาระการเรียนรู้

- การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้
- การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง
- การประเมินผลเพื่อการปรับปรุงการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Problem)

- ผู้สอนอธิบายความหมาย / ความสำคัญของการวัดผลประเมินผลต่อการ

จัดการเรียนรู้

- ผู้สอนจำแนกประเภทของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้
- ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันในด้านการวัดผลประเมินผล

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Plan)

- ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนร่วมโดยใช้ผู้เรียนแต่ละคน

เลือกหัวเรื่องในการสืบค้นความรู้

- ผู้สอนอธิบายทั้ง 3 หัวข้อ (ตอบสาระทั้ง 3) เพื่อให้มีบริบทเดียวกันในการ

สืบค้น

ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Co-Crete)

- ผู้เรียนดำเนินการสืบค้น / สร้างความรู้จากแหล่งที่แตกต่างกัน เช่น ห้องสมุด

internet หรือสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ

- ผู้เรียนทำ Mapping อธิบายประเด็น

ขั้นที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

- ผู้เรียนแต่ละคนนำ Mapping ของตนเองมานำเสนอและร่วมกันตั้งประเด็นที่ตรงกัน
- โดยสมาชิกที่ศึกษาหัวเรื่องเดียวกันต้องจัดทำ Mapping ของกลุ่มอีกระดับหนึ่ง
- ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายถึงการประเมินผลสู่การปรับปรุงการเรียนรู้
- สมาชิกในชั้นเรียนสรุปเป็นประเด็นการปรับปรุงการเรียนรู้

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

- เอกสาร หนังสือวารสาร การวัดผลประเมินผล
- เอกสารประกอบการสอนเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้
- แฟ้มสะสมผลงาน
- ตัวอย่างแบบประเมิน

การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินการอภิปราย
- ตรวจผลงานการเรียนรู้
- แฟ้มสะสมผลงาน
- ตรวจสอบที่การจัดทำแผนการปรับปรุงการเรียนรู้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
(Knowledge Management Learning Model)
วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การจัดทำแผนการเรียนรู้และการทดลองสอน
ครั้งที่ 10 - 15 เวลาเรียน 24 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการจัดทำแผนการเรียนรู้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำการสอนจริงในชั้นเรียนโดยบูรณาการทักษะการสอนกับ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างสอดคล้องกัน

สาระการเรียนรู้

- แผนการเรียนรู้
- การทดลองสอน
- ทักษะการสอน
- กระบวนการจัดการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Problem)

- ผู้สอนอธิบายและนำเสนอกระบวนการ PDCA (Plan) Do - Check - Action)
- ผู้เรียนอภิปรายร่วมกับผู้สอน
- ผู้สอนซักถามเพื่อโยงสู่การจัดการเรียนการสอน
- ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันอภิปราย (plan) ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคือ

แผนการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Plan)

- ผู้สอนอธิบายและยกตัวอย่างแผนการเรียนรู้
- แบ่งกลุ่ม / สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน
- ผู้เรียนอธิบายและศึกษาและวางแผนสมาชิกในกลุ่มเพื่อนเรียนรู้การจัดทำแผนเพื่ออธิบายให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจ

- ลงมือปฏิบัติการจัดทำแผนการเรียนรู้
- (ขั้นตอนที่ 1 – 2 เรียนรู้ครั้งที่ 10)

ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Co-Crete)

- สมาชิกกลุ่มสาธิต / ฝึกปฏิบัติการสอนตามแผนที่เขียน
- สมาชิกร่วมกันปรับปรุงแผน/กิจกรรมตามแผน รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติการ

สอนของสมาชิกในกลุ่ม

- ผู้สอนอธิบายและนำเสนออีกครั้งเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ (Apply)

- ผู้สอนจัดประกวดการทดลองสอนสมาชิกแต่ละกลุ่มโดยให้สมาชิกในชั้น
ประเมินผลตามแบบประเมิน

- ผู้ชนะผู้สอนให้รางวัลและให้เป็นผู้สาธิตการสอนเพื่อถ่ายทำวีดีทัศน์และ
นำเสนอให้กับนักศึกษาในกลุ่มอื่นต่อไป

(ขั้นตอนที่ 3 - 4 เรียนรู้ครั้งที่ 11)

- นักศึกษาครูทดลองสอนในโรงเรียนจำนวน 4 ครั้ง

(การทดลองสอนในโรงเรียนดำเนินการในครั้งที่ 12 – 15)

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

- ตัวอย่างแผนการเรียนรู้
- แบบประเมินการสอน
- เอกสารประกอบการสอนเรื่องการจัดทำแผนการเรียนรู้และการทดลองสอน

การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินการอภิปราย
- ตรวจแผนการเรียนรู้
- สังเกตการทดลองสอนว่าสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้หรือไม่/มีขั้นตอนการเตรียมการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกันหรือไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
(Knowledge Management Learning Model)
วิชา EDUC105 การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (Teacher Professional Development)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้
ครั้งที่ 16 เวลาเรียน 2 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อทดสอบผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

สาระการเรียนรู้

ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการความรู้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ผู้สอนทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนโดยใช้แบบทดสอบ Post – test จำนวน 60 ข้อ

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้

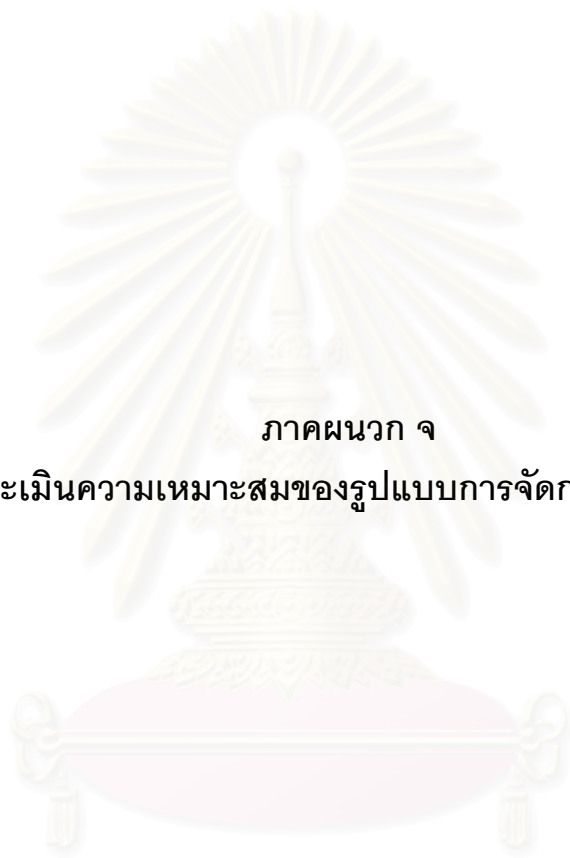
- ประเมินผลการเรียนรู้จากแบบทดสอบหลังเรียนแล้วนำผลทั้งก่อนและหลังเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผล

1. แบบทดสอบหลังเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management Model) สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

คำชี้แจง กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านตามประเด็นที่กำหนด เพื่อผู้วิจัยจะได้นำผลที่ได้รับกลับไปสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ในโอกาสต่อไป

1. องค์ประกอบของรูปแบบ

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

2. ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

3. เครื่องมือวัดผลประเมินผลครอบคลุม

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

4. แผนการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

4.1 รูปแบบของแผนการจัดการเรียนการสอน

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

4.2 กิจกรรมการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

4.3 ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนการสอน

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

5. เอกสารประกอบการสอน

5.1 การออกแบบและการจัดประสบการณ์เรียนรู้

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

5.2 การใช้การผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

5.3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

5.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

5.5 การประเมินผลการเรียนรู้

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

5.6 การจัดทำแผนการเรียนรู้และการทดลองสอน

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

6. แบบทดสอบ

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

7. แบบประเมินการสอน

7.1 ฃบับนักศึกษา

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

7.2 ฃบับอาจารย์นิเทศก์

- ( ) เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ( ) สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรปรับปรุงดังนี้

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
 (.....)

ภาคผนวก จ
แบบประเมินสมรรถนะการสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบประเมินสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู
(ฉบับอาจารย์นิเทศก์)**

คำชี้แจง ให้ท่านประเมินระดับสมรรถนะการสอนในภาพรวมของนักศึกษาครู

โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่เห็นว่าตรงกับระดับสมรรถนะการสอน
ของนักศึกษาครูมากที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อยที่สุด/ไม่มี
2	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อย
3	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมาก
5	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมากที่สุด

ชื่อ - สกุลผู้ถูกประเมิน.....วันเดือนปี.....

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
1.	วัตถุประสงค์การสอน นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจน					
2.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน					
3.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและ กระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน					
4.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถ นำไปสู่การวัดผลประเมินผลได้อย่างชัดเจน					
5.	นักศึกษาครูสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้งได้ถูกต้อง ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ					
6.	การออกแบบการเรียนรู้ นักศึกษาครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
7.	นักศึกษาครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
8.	นักศึกษาครูสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
9.	นักศึกษาครูสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
10.	นักศึกษาครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้					
11.	การสื่อสาร นักศึกษาครูสามารถชี้แจงและแนะนำกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้ชัดเจน					
12.	นักศึกษาครูสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน					
13.	นักศึกษาครูสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและภูมิหลังของผู้เรียนได้					
14.	การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย นักศึกษาครูสามารถตั้งคำถามในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการฝึกการใช้เหตุผลได้					
15.	นักศึกษาครูสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถามของผู้เรียนได้					
16.	นักศึกษาครูสามารถตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองได้					
17.	นักศึกษาครูสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย					
18.	นักศึกษาครูสามารถจูงใจให้ผู้เรียนอภิปรายในชั้นเรียน					
19.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ					
20.	นักศึกษาครูมีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนได้คิดอย่างหลากหลาย					
21.	นักศึกษาครูสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
22.	การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน นักศึกษาครูสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนได้					
23.	นักศึกษาครูสามารถสนทนา ชักถามแล้วโยงเข้าสู่บทเรียนได้					
24.	นักศึกษาครูสามารถเล่าข่าว เหตุการณ์ นิทานได้					
25.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์เดิมได้					
26.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมและการมอบหมายงานเหมาะสมกับ ผู้เรียนได้					
27.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน					
28.	นักศึกษาครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการได้					
29.	นักศึกษาครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ได้					
30.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด ริเริ่มสร้างสรรค์					
31.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความ สนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนได้					
32.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมกับผู้เรียนและ วัตถุประสงค์ของบทเรียน					
33.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนได้มีการช่วยเหลือร่วมมือกันในการ ปฏิบัติกิจกรรม					
34.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สัมพันธ์ได้					
35.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองและกลุ่ม					
36.	นักศึกษาครูสามารถแนะนำผู้เรียนให้วางแผนการทำงานทั้งของ ตนเองและของกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงานได้					
37.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
38.	นักศึกษาครูสามารถจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ได้					
39.	นักศึกษาครูสามารถใช้สื่อการสอนที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม					
40.	นักศึกษาครูสามารถใช้สื่อการสอนได้คุ้มค่าเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
41.	นักศึกษาครูสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
42.	นักศึกษาครูสามารถจัดเกมส์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน					
43.	นักศึกษาครูสามารถนำเสนอบทเรียนที่ชัดเจนตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การนำเข้าสู่การเรียนรู้ การสอนเนื้อหาและการสรุป					
44.	นักศึกษาครูสามารถฝึกทักษะโดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้					
45.	นักศึกษาครูสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการถ่ายโอนความรู้จากชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอนและชั้นสรุปได้อย่างราบรื่น					
46.	นักศึกษาครูสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำแบบฝึกหัด ทดลอง ทำรายงาน จัดนิทรรศการ ประกวด แข่งขันทำโครงการ เป็นต้น					
47.	นักศึกษาครูสามารถสังเกตและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้อย่างสม่ำเสมอ					
48.	นักศึกษาครูสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ					
49.	นักศึกษาครูสามารถใช้กิจกรรม/เทคนิคเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง					
50.	นักศึกษาครูสามารถฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างหลากหลายวิธี					
51.	นักศึกษาครูสามารถพัฒนากิจกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
52.	นักศึกษาครูสามารถนำแนวทางการสอนที่ได้เห็นจากต้นแบบมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้					
53.	การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน นักศึกษาครูสามารถดูแลเอาใจใส่และเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้เรียน					
54.	นักศึกษาครูสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ					
55.	การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน นักศึกษาครูสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้อย่างหลากหลาย					
56.	นักศึกษาครูสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานและรู้จักประเมินผลงานด้วยตนเองได้					
57.	นักศึกษาครูสามารถประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้					
58.	นักศึกษาครูสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบ 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ					
59.	นักศึกษาครูสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง					
60.	นักศึกษาครูสามารถประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง					
61.	นักศึกษาครูสามารถกำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียนในการสอนแต่ละครั้งได้ตามสภาพที่เป็นจริง					
62.	นักศึกษาครูสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง					
63.	นักศึกษาครูสามารถประเมินการสอนของตนเองเพื่อนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาการสอนของตนเองได้					
64.	นักศึกษาครูสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง					
65.	นักศึกษาครูสามารถประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง					
66.	นักศึกษาครูสามารถประเมินผลรวมและให้ข้อมูลย้อนกลับในระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
67.	นักศึกษาครูสามารถวัดผลและประเมินผลแล้วนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในอนาคต					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินสมรรถนะการสอนของตนเอง
(ฉบับนักศึกษาครู)

คำชี้แจง ให้นักศึกษาครูประเมินระดับสมรรถนะการสอนของตนเองโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่เห็นว่าตรงกับระดับสมรรถนะการสอนของตนเองมากที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อยที่สุด/ไม่มี
2	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อย
3	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมาก
5	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมากที่สุด

ชื่อ - สกุลผู้ถูกประเมิน.....วันเดือนปี.....

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
	วัตถุประสงค์การสอน					
1.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนได้ชัดเจน					
2.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน					
3.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน					
4.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การวัดผลประเมินผลได้อย่างชัดเจน					
5.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนวัตถุประสงค์การสอนแต่ละครั้งได้ถูกต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ เจตคติและทักษะ					
	การออกแบบการเรียนรู้					
6.	ข้าพเจ้าสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
7.	ข้าพเจ้าสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
8.	ข้าพเจ้าสามารถเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
9.	ข้าพเจ้าสามารถเตรียมเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
10.	ข้าพเจ้าสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้					
	การสื่อสาร					
11.	ข้าพเจ้าสามารถชี้แจงและแนะนำกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้ชัดเจน					
12.	ข้าพเจ้าสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน					
13.	ข้าพเจ้าสามารถใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและภูมิหลังของผู้เรียนได้					
	การใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย					
14.	ข้าพเจ้าสามารถตั้งคำถามในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการฝึกการใช้เหตุผลได้					
15.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเวลาเหมาะสมสำหรับการตอบคำถามของผู้เรียนได้					
16.	ข้าพเจ้าสามารถตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองได้					
17.	ข้าพเจ้าสามารถสร้างประเด็นคำถามได้อย่างหลากหลาย					
18.	ข้าพเจ้าสามารถจูงใจให้ผู้เรียนอภิปรายในชั้นเรียน					
19.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ					
20.	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนได้คิดอย่างหลากหลาย					
21.	ข้าพเจ้าสามารถฝึกผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและวิจารณ์ของผู้อื่น					
	การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
22.	ข้าพเจ้าสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนได้					
23.	ข้าพเจ้าสามารถสนทนา ชักถามแล้วโยงเข้าสู่บทเรียนได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
24.	ข้าพเจ้าสามารถเล่าข่าว เหตุการณ์ นิทานได้					
25.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์เดิมได้					
26.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมและการมอบหมายงานเหมาะสมกับผู้เรียนได้					
27.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน					
28.	ข้าพเจ้าสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการได้					
29.	ข้าพเจ้าสามารถจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ได้					
30.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
31.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนได้					
32.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมกับผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของบทเรียน					
33.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนได้มีการช่วยเหลือร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรม					
34.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ได้					
35.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม					
36.	ข้าพเจ้าสามารถแนะนำผู้เรียนให้วางแผนการทำงานทั้งของตนเองและของกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงานได้					
37.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้					
38.	ข้าพเจ้าสามารถจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ได้					
39.	ข้าพเจ้าสามารถใช้สื่อการสอนที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม					
40.	ข้าพเจ้าสามารถใช้สื่อการสอนได้คุ้มค่าเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนสอน					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
41.	ข้าพเจ้าสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
42.	ข้าพเจ้าสามารถจัดเกมส์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน					
43.	ข้าพเจ้าสามารถนำเสนอบทเรียนที่ชัดเจนตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การนำเข้าสู่การเรียนรู้ การสอนเนื้อหาและการสรุป					
44.	ข้าพเจ้าสามารถฝึกทักษะโดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้					
45.	ข้าพเจ้าสามารถจัดกิจกรรมระหว่างการถ่ายโอนความรู้จากชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอนและชั้นสรุปได้อย่างราบรื่น					
46.	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำแบบฝึกหัด ทดลอง ทำรายงาน จัดนิทรรศการ ประกวดแข่งขัน ทำโครงการ เป็นต้น					
47.	ข้าพเจ้าสามารถสังเกตและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้อย่างสม่ำเสมอ					
48.	ข้าพเจ้าสามารถแสดงความชื่นชมและยกย่องเมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ					
49.	ข้าพเจ้าสามารถใช้กิจกรรม/เทคนิคเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง					
50.	ข้าพเจ้าสามารถฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างหลากหลายวิธี					
51.	ข้าพเจ้าสามารถพัฒนากิจกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน					
52.	ข้าพเจ้าสามารถนำแนวทางการสอนที่ได้เห็นจากต้นแบบมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้					
	การสร้างความสัมพันธ์และเอาใจใส่ผู้เรียน					
53.	ข้าพเจ้าสามารถดูแลเอาใจใส่และเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้เรียน					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับสมรรถนะการสอน				
		1	2	3	4	5
54.	ข้าพเจ้าสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นไปด้วยความสุภาพและให้เกียรติ					
55.	การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ข้าพเจ้าสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้อย่างหลากหลาย					
56.	ข้าพเจ้าสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานและรู้จักประเมินผลงานด้วยตนเองได้					
57.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้					
58.	ข้าพเจ้าสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบ 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ					
59.	ข้าพเจ้าสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง					
60.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง					
61.	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียนในการสอนแต่ละครั้งได้ตามสภาพที่เป็นจริง					
62.	ข้าพเจ้าสามารถตรวจผลงาน/แบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง					
63.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินการสอนของตนเองเพื่อนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาการสอนของตนเองได้					
64.	ข้าพเจ้าสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง					
65.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง					
66.	ข้าพเจ้าสามารถประเมินผลรวมและให้ข้อมูลย้อนกลับในระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนได้					
67.	ข้าพเจ้าสามารถวัดผลและประเมินผลแล้วนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในอนาคต					

ภาคผนวก ช
แฟ้มสะสมผลงานนักศึกษาครู

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แฟ้มสะสมผลงาน

(PORTFOLIO)

นางสาววิภารัตน์ เย็นขัน

โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ 471120317

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แฟ้มสะสมผลงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ

(EDUC 105)

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คำนำ

แฟ้มสะสมผลงานเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมผลงานและข้อมูลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดภาคเรียนในรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (EDUC 105) ซึ่งประกอบด้วย ประวัติส่วนตัว เอกสารประกอบการเรียนการสอน ประมวลความรู้ที่ได้จากการเรียน แบบฝึกหัด ผลงานในการเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม และเอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม

ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานนี้ขึ้นมีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาที่แสดงถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษา ทำให้ทราบถึงจุดเด่นและจุดบกพร่องในด้านการเรียน และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนตาม จุดประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง และยังเป็นการศึกษาฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล คัดเลือกข้อมูล และนำเสนอข้อมูลความรู้อย่างเป็นระบบ โดยจะเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการเรียน และการทำงานในอนาคตต่อไป หากแฟ้มสะสมผลงานเล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้จัดทำยินดีรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ผู้จัดทำ

วิภารัตน์ เอ็นขัน

15 /09/50

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง	สารบัญ	หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		ข
ประวัติส่วนตัว		1
การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้		
- เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน		2
- ประมวลความรู้ที่ได้รับ		3
- แบบฝึกหัด		4
- เอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม		5
การใช้ การผลิตสื่อและการพัฒนาวัดกรรมในการเรียนรู้		
- เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน		6
- ประมวลความรู้ที่ได้รับ		7
- แบบฝึกหัด		8
- เอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม		9
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		
- เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน		10
- ประมวลความรู้ที่ได้รับ		11
- แบบฝึกหัด		12
- เอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม		13
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน		
- เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน		14
- ประมวลความรู้ที่ได้รับ		15
- แบบฝึกหัด		16
- เอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม		17
การจัดทำแผนการเรียนรู้และทดลองสอน		
- เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน		18
- ประมวลความรู้ที่ได้รับ		19
- แบบฝึกหัด		20
- เอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม		21

การประเมินผลการเรียนรู้	
- เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน	22
- ประมวลความรู้ที่ได้รับ	23
- แบบฝึกหัด	24
- เอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม	25
แบบฝึกปฏิบัติเอกสารชุดวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ	26

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประมวลความรู้เรื่อง การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้ จะต้องมัลักษณะ 3 ประการคือ มีการวิเคราะห์งาน มีการประเมินทุกขั้นตอน และมีการระบุกลยุทธ์การเรียน

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ คือ สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

คุณลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล

1. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. ฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน

กระบวนการที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย

1. กระบวนการเรียนรู้ทั่วไป
2. กระบวนการเรียนรู้เฉพาะวิชา
3. เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน
4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนและชีวิตจริง
5. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวการเลือกรูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งที่ครูต้องนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบการเลือกรูปแบบ วิธีการและเทคนิคการสอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย

- ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- ผู้สอนควรรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้
- การใช้รูปแบบการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

หลากหลาย

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบเอกัตภาพ

การจัดการเรียนรู้แบบเอกัตภาพในแง่ของกระบวนการ สรุปได้ 4 ลักษณะคือ

1. ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เวลาเรียนตามความสามารถ ตามความต้องการของแต่ละบุคคล
2. ควรนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียน เช่น บทเรียน โปรแกรม การปฏิบัติทดลอง
3. การจัดหน่วยการเรียน ควรจัดลำดับของสิ่งที่จะให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีแบบแผน
4. การประเมินผลการเรียนเป็นรายบุคคล

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเอกศัพท

1. ชั้นเตรียมบทเรียน ผู้สอนจะต้องเริ่มบทเรียนด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ชั้นเตรียมแบบทดสอบ การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนแบบเอกศัพทเป็นการประเมินผลเพื่อ ประเมินผลรายบุคคลเพื่อเปรียบเทียบตัวเอง ตรวจสอบความสามารถและ ประสิทธิภาพพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน และตรวจสอบเพื่อค้นหาปัญหาและตั้งบทพร้องด้ว วิจัยดัยและแก้ไขต่อไป
3. ชั้นเตรียมสื่อการสอน ผู้สอนหรือผู้เรียนจะต้องเลือกให้เหมาะสม
4. ชั้นเตรียมการซ่อมเสริม เมื่อผู้เรียนบางคนไม่สามารถสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ผู้สอน ต้องเตรียมการซ่อมเสริมไว้ด้วย
5. ชั้นการเรียนรู้เมื่อเตรียมการสอนเรียบร้อยแล้ว

ตัวอย่างการจัดประสบบการเรียนรู้แบบเอกศัพท

- บทเรียน โปรแกรม
- บทเรียน โมดูล

การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การ ค้นคว้า การทดลอง และการสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้นำ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง มีดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ ผู้เรียนจะร่วมมือกันในการ เรียนรู้มากกว่าการแข่งขัน โดยสมาชิกในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายให้ สำเร็จตามเป้าหมายเดียวกัน สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านเนื้อหา อารมณ์และสังคมให้มาก ขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาส ได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก

- รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีดังนี้
1. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบจิ๊กซอร์
  2. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ จี.ไอ.
  3. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ แอล. ที.
  4. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ เอส. ที. เอ. ดี
  5. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที. เอ. ไอ

องค์ประกอบการเรียนรู้ มีโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน 4 องค์ประกอบ คือ

1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นองค์ประกอบที่ผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนถึงประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงหรืออธิบายประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ แล้วนำไปสู่การขบคิดเพื่อให้เกิดข้อสรุปหรือความรู้ใหม่
2. การสร้างความร่วมมือ เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ นวัตกรรม ประสบการณ์ ข้อมูล ความคิดเห็น ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงแท้ชัดเจน
3. การนำเสนอความรู้ เป็นองค์ประกอบที่เน้นผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ขั้นตอน หรือข้อสรุปต่าง ๆ โดยควรเป็นผู้จัดให้เพื่อใช้เป็นต้นทุนในการสร้างความรู้ใหม่
4. การประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้นำความคิดรวบรวมหรือข้อสรุปที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ หรือเป็นการแสดงผลสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบนั้น ๆ

การออกแบบกิจกรรม หลักในการออกแบบกิจกรรมมีดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้ครบ 4 องค์ประกอบ
2. กำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มอย่างไร
3. กำหนดบทบาทของกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนให้ชัดเจน
4. กำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน

การออกแบบปฏิสัมพันธ์

เป็นการจัด โอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด แทนการฟังบรรยายอย่างเดียว เนื่องจากข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ ในเรื่องการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มพบว่า

1. ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น
2. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจริยธรรม
3. ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง

มีหลักพิจารณา ดังนี้

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างยืดหยุ่น และเป็น การมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อ ความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติคนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นขึ้นตอนคำนึงถึงความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
  2. เงื่อนไขความธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต
- แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีผู้ให้นิยามของรูปแบบต่าง ๆ ไว้ เช่น

- รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ Andrew and Issacs
- รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ Egan and Gibb
- รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ วัฒนา ระงับทุกข์
- รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการ

เรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ควรยึดหลักสำคัญ 4 ประการดังนี้

1. ต้องใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการวัด
2. ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลการวัด
3. ต้องวัดผลให้ครบทุกด้าน คือ วัดความสามารถของผู้เรียน วัดความดีหรือความ

ประพฤติกของผู้เรียน และวัดความสุขของผู้เรียน

การเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้กันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่มทั้ง โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน

ประเภทของการเรียนแบบร่วมมือ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ
2. การเรียนแบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ
3. กลุ่มพื้นฐานในการเรียนแบบร่วมมือ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านวิชาการและทักษะทางสังคม และเพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมประชาธิปไตย

องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่ม

- เนื้อหาหรือประสบการณ์
- กิจกรรมที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม
- ผลการเรียนรู้จากกลุ่ม

หลักการ

- ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทางการเรียนรู้
- ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากกลุ่ม
- ผู้เรียนค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้

1. วิเคราะห์จุดประสงค์และเนื้อหาเพื่อกำหนดเทคนิควิธีสอน

- 1.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1.2 กำหนดเนื้อหา
- 1.3 พฤติกรรม/ทักษะที่มุ่งเน้น
- 1.4 เลือกเทคนิควิธีสอนที่สอดคล้อง

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ผู้เรียน

ขั้นที่ 3 เลือกเทคนิควิธีสอน

ขั้นที่ 4 ปรับเรียงและเทคนิค

2. กำหนด กิจกรรม ผลการเรียนรู้ สื่อและการวัดประเมินผล

- 2.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 2.2 กำหนดเนื้อหา
- 2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.4 ผลการเรียนรู้
- 2.5 การวัดและประเมินผล

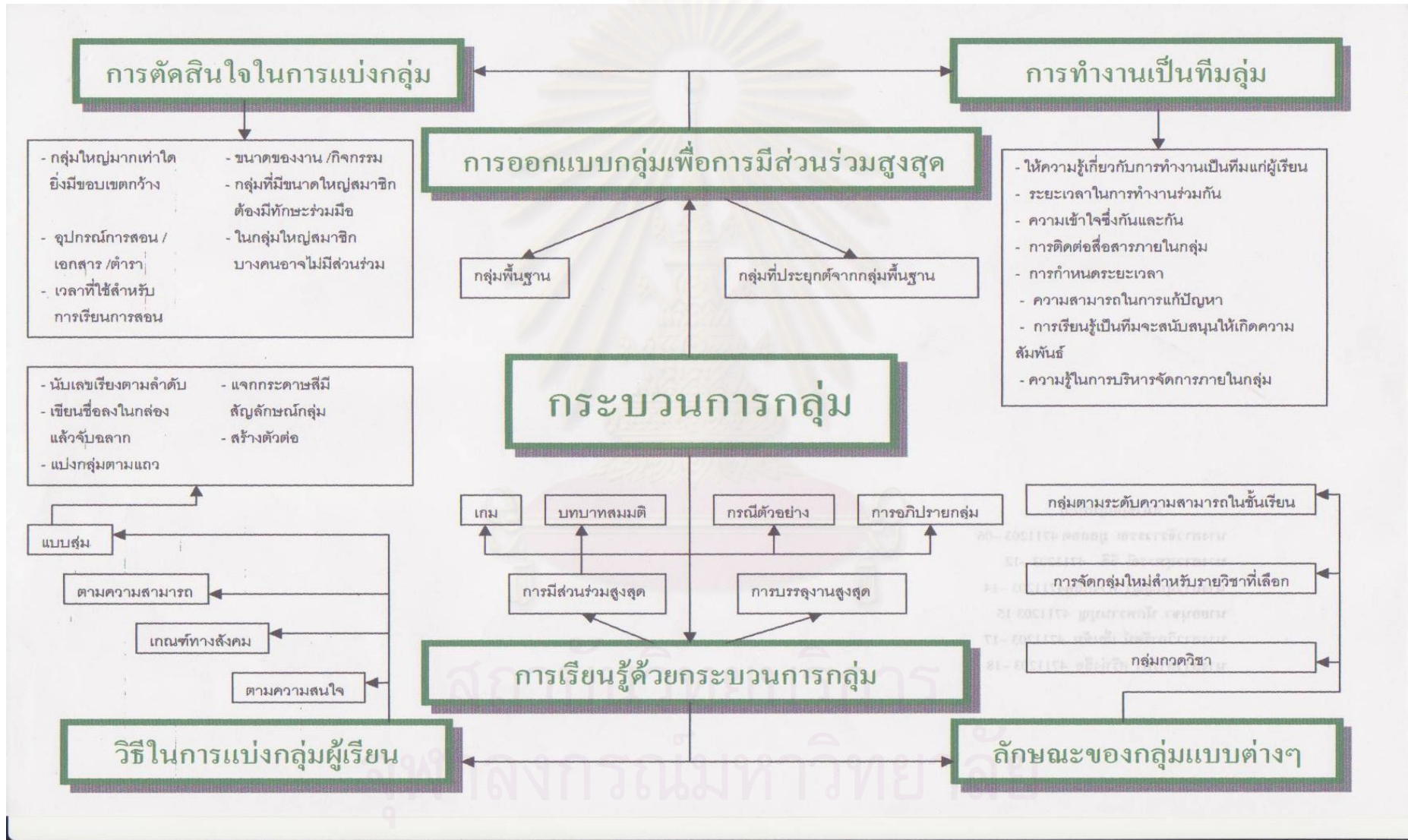
- วิธีการ
- เครื่องมือ
- เกณฑ์

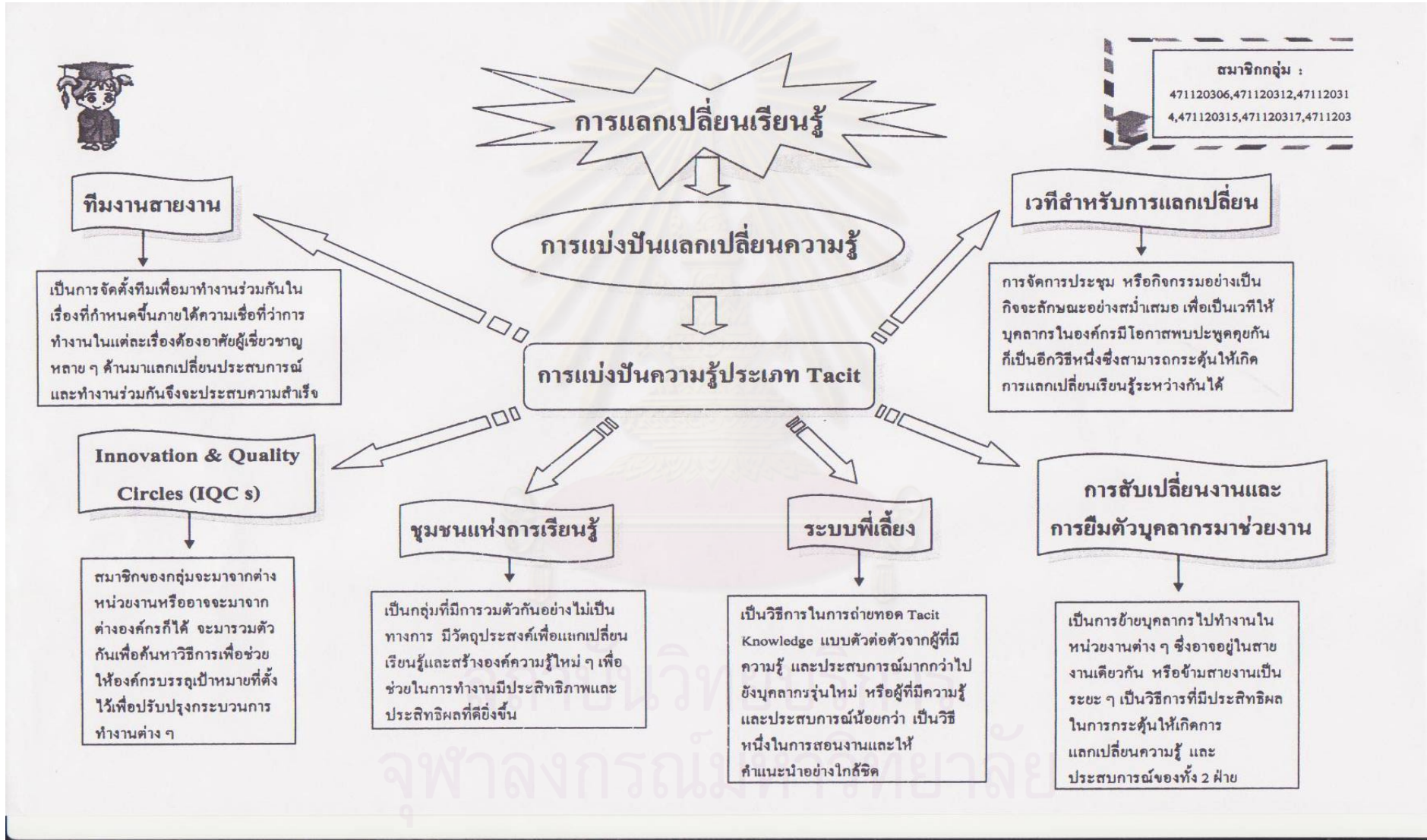
2.6 สื่อการเรียนรู้

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

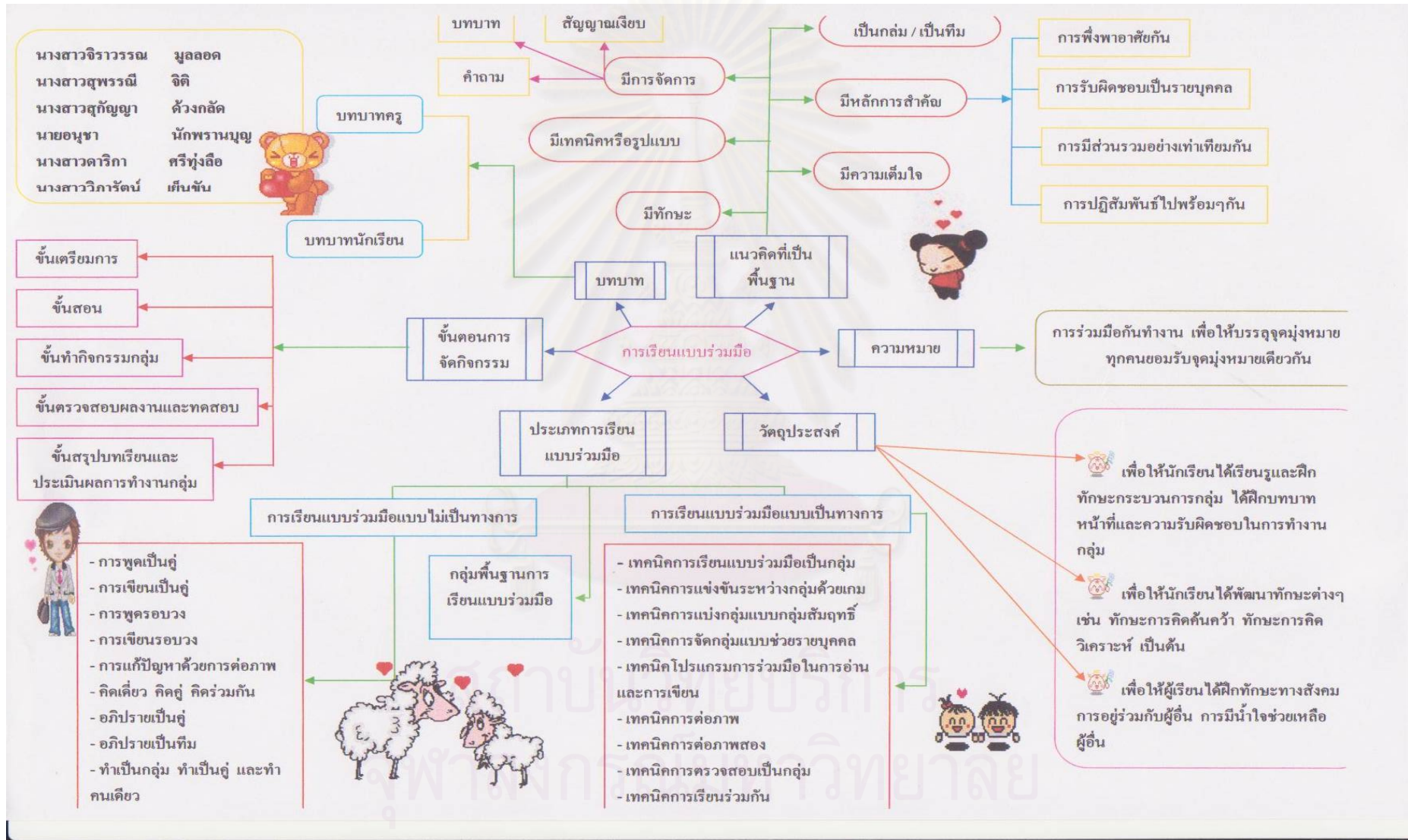
ศก.โลกาภ

1. นวัตกรรมวิจัย	ผู้ดูแล	47112030E
2. นวัตกรรมส่งเสริม	จิตติ	47112031D
3. นวัตกรรมศึกษา	ศิริกมล	47112031A
4. นวัตกรรมสังคม	เงินใจ	47112031F
5. นวัตกรรม	ศิริกมล	47112031B
6. นวัตกรรม	ศิริกมล	47112031C

Web ที่เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

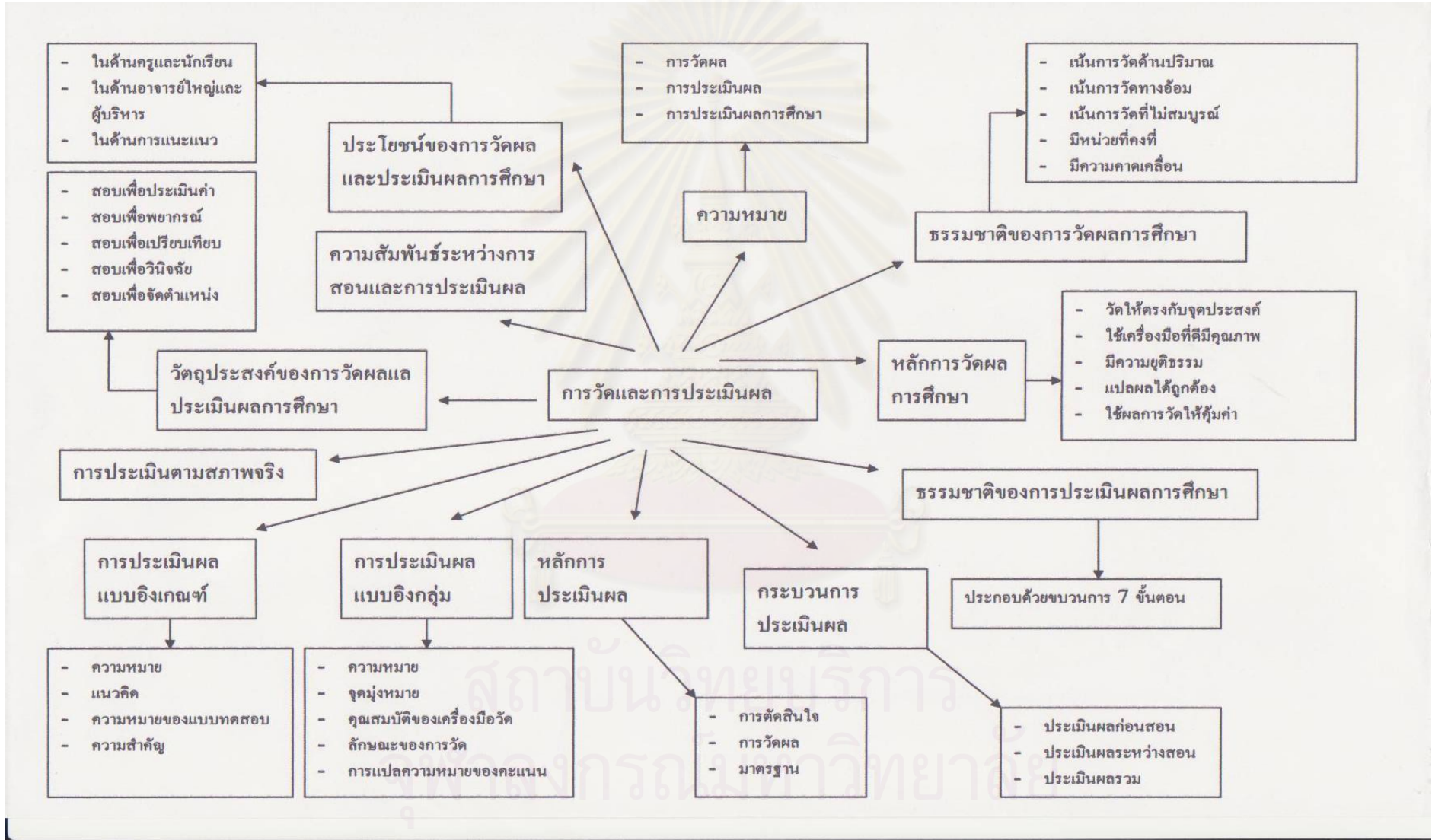
1. www.pr.obec.go.th
2. www.e-learning.phichitonline.com
3. www.inno.obec.go.th
4. www.komchadloek.net
5. www.km.wu.ac.th
6. www.whoseil.com
7. www.thaicdresearch.org
8. www.thaimisc.com
9. www.daru.ac.th
10. www.nenfe.nfe.go
11. www.chanalibrary.go.th
12. www.vniserv.buu.ac.th
13. www.pr7eleven.com
14. www.elib-online.com
15. www.inspect12.moe.go.th
16. www.khyala.ac.th
17. www.praphansarn.com
18. www.ipst.ac.th
19. www.kroo.ipst.ac.th
20. www.lesa.in.th
21. www.most.go.th
22. www.breakingnews.naionchannel.com
23. www.lesaproject.com
24. www.nstida.or.th
25. www.udomsuksa.ac.th
26. www.jd.in.th
27. www.lit.hum.ku.ac.th
28. www.tu.ac.th
29. www.arca.obec.go.th
30. www.village.haii.or.th
31. www.moph.go.th

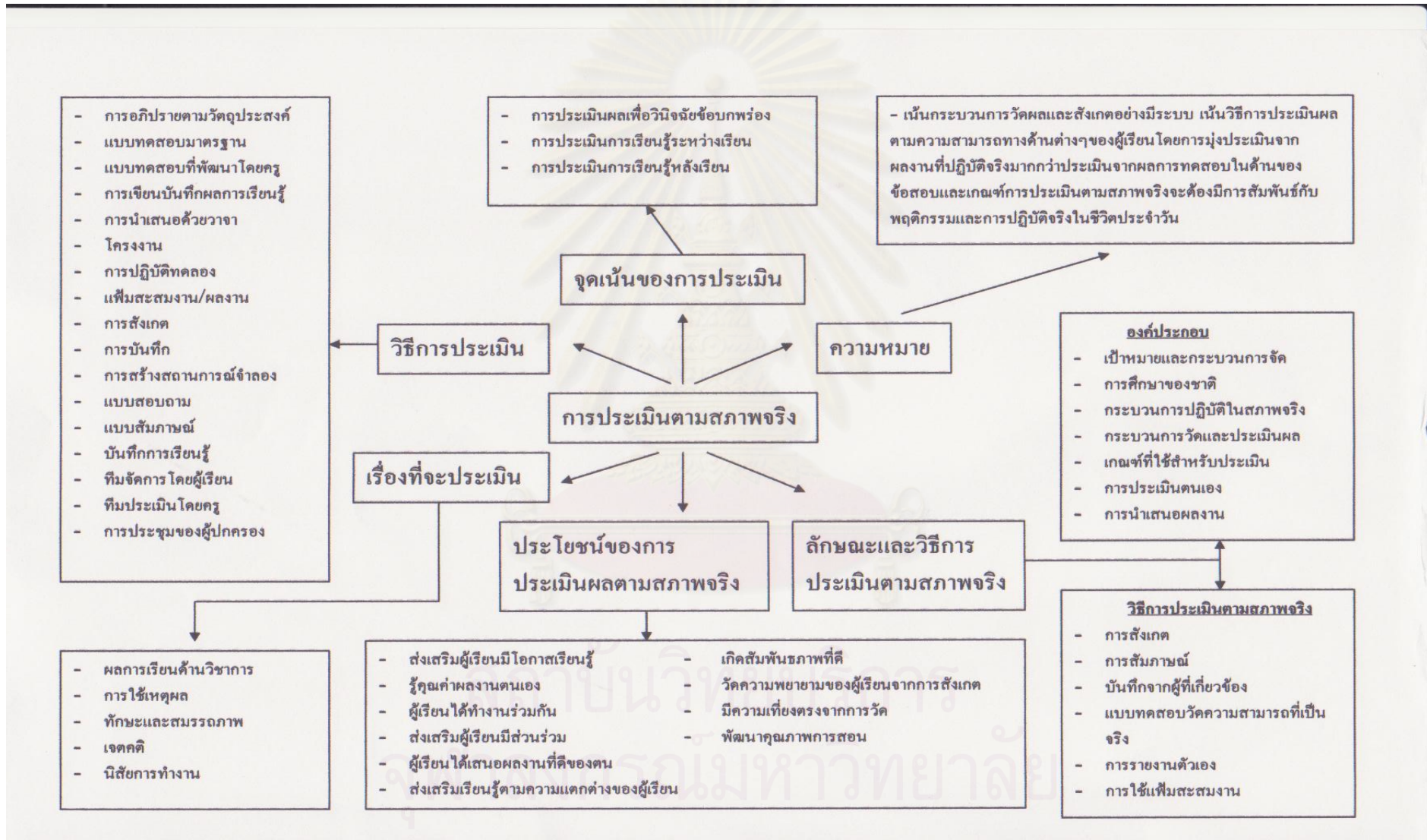
ศูนย์ส่งเสริมวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

32. www.thailandbookfair.com
33. www.school.obec.go.th
34. www.knokjang.skarea
35. www.thaihealth.net
36. www.aes.ac.th
37. www.twp.co.th
38. www.edu.buu.ac.th
39. www.gotoknow.org
40. www.nfe.go.th
45. www.mua.go.th/data_4.doc
46. www.tisi.go.th/teacher/result.html
47. www.uttaradit-hosp.go.th/utth/year_report_49/7/7_5.doc
48. www.tstl.go.th/school/tae/School.work.htm
49. www.rsu.ac.th/engineer/content-news.html
50. www.moc.go.th/wi/ai/chapter9_teachermanage.doc
51. www.ediuno.net/mno_file/p.70988670847.doc
52. www.chiangmaiarea5.go.th/banpangoong/mcasatopic.htm
53. Web.labschools.net/abc/download/LCA.doc
54. 203.172.196.185/~boardinfo/data/1/pic/106.doc

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์
วัน เดือน ปีเกิด	8 กุมภาพันธ์ 2515
ภูมิลำเนา	131 หมู่ 14 ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	65/27 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ปริญญาครุศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับ 1 (การประถมศึกษา) วิทยาลัยครูกำแพงเพชร พ.ศ.2536 - ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ พ.ศ.2542 - ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก พ.ศ.2543
ประวัติการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านห้วยลาด อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์ - อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านท่าขาม อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ - อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านชำภู อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ - อาจารย์ 1 สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร อ.เมือง จ.กำแพงเพชร
ปัจจุบัน	<p>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8</p> <p>รองคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร</p>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย